Ferenczi Csaba
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 MÁR 4.
LOBOGÓ

1021

Gyermekrajz pályázat

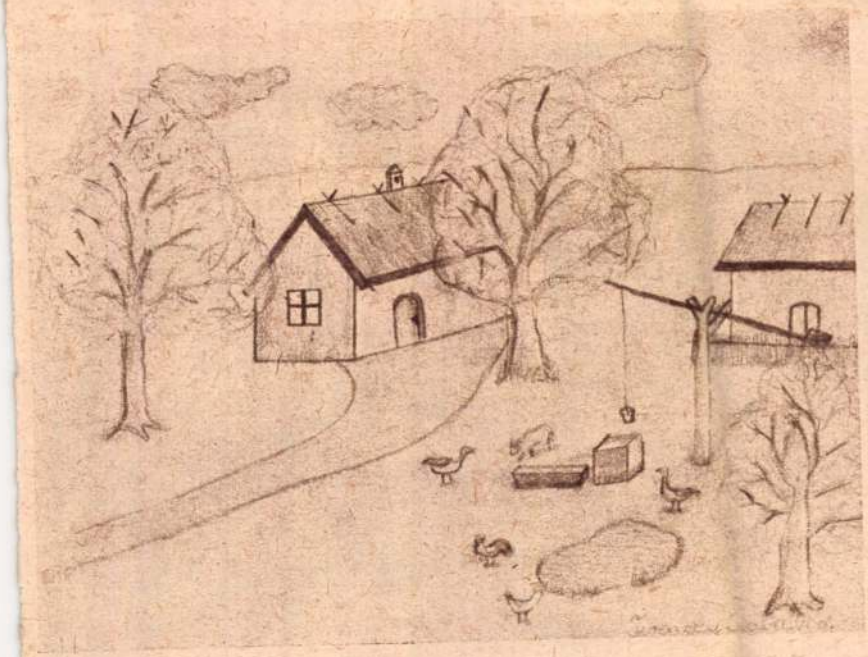

FERENCZY CSABA:

Tanya

„Kicsi koromtól szeretek rajzolni. Már igen sok félét rajzoltam, bár velem nem foglalkozik senki, csak úgy magamtól rajzolgatok. Kötelező iskolai rajzaim ötösök. A sitkei általános iskola VI. osztályos tanulója vagyok. A rajz mellett a földrajzot és történelmet szeretem."

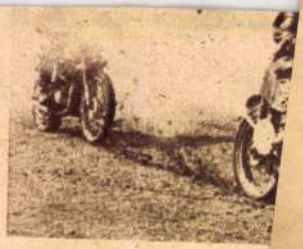

Rajt!

Futam után.

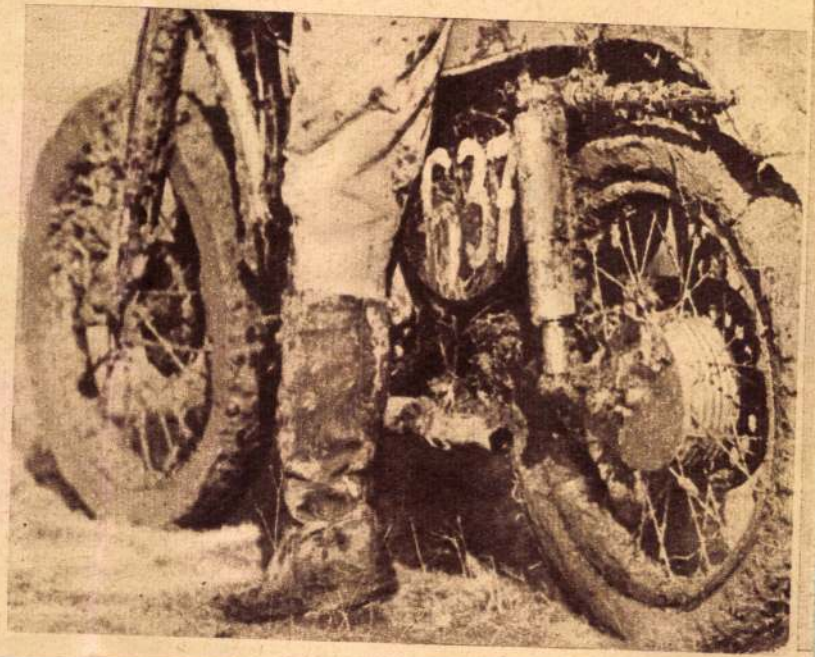

Ferenczy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17,
Telefon: 188-296. 188-307

MAGYAR NEMZET

1968 DEC 11

A Ferenczy-család kiállítása a Budavári Palotában 12-én, csütörtökön, kivételesen korábban, 15 órakor zárul és pénteken, 13-án egész nap zárva van. December 14-től újra a rendes nyitva tartási időben: 11-től 19 óráig, vasárnap 10-től 19 óráig látogatható.

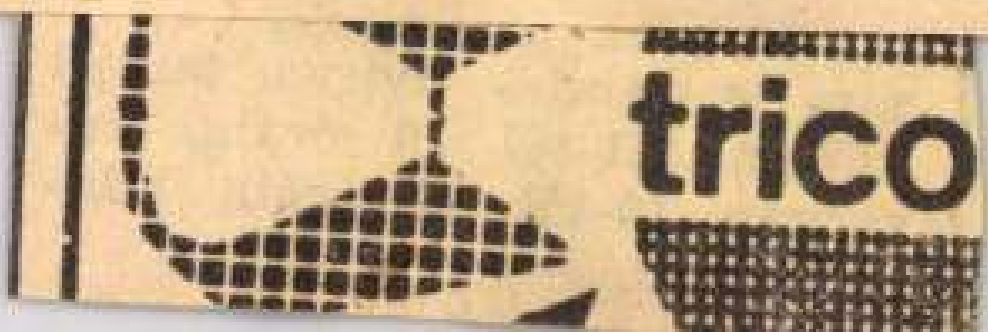
trico

Ferenczy szalád

A BTM épületében

kiállítása nyílt

Magyar Nemzet 1968 X-20

Ferenczy család

Emlékkiállítása nyílt a BTM épületében a Nemzeti Galéria rendezésében

Maggas Nemzet 1968 XII-8

Új Művészet, I. 3. 1990

A FERENCZY CSALÁD ÚJ KIÁLLÍTÁSA SZENTENDRÉN

Illyés Mária

A *Ferenczy család* első kiállítása 1916-ban volt az Ernst Múzeumban. Rövid élete végén *Ferenczy Károly* vezette be ily módon – szinte kézen fogva – három gyermekét a művészi köztudatba. Mint ahogy egy bő évtizeddel korábban beíratta Valért, majd pedig Bénit is a nagybányai festőiskolába, ahogy bevonta őket már gyermekkoruktól művészbarátai társaságába, ahogy Róma, München és Párizs művészeti akadémiáira és iskoláiba küldte őket tanulni, mindenben segítve, egyengetve, alakítva pályakezdésüket. Hogy a három testvérből festő, szobrász, gobelinművész vált – túl saját képességeiken –, legalább annyira Ferenczy Károly alkotásai közé sorolható, mint saját festményei, és legalább annyira az ő műve, mint feleségéé, aki pedig, Valér szavaival, a „művészetek forrása volt a családban". A család második közös bemutatkozása 1918-ban egyben Ferenczy Károly hagyatéki kiállítása volt, és összetételében különbözött az előzőtől: Ferenczy Károly munkái voltak itt túlsúlyban, s hozzá kapcsolódott három gyermeke néhány szoborral, festménnyel, két gobelinnel és rajzokkal. Apjuk halála után Valér, Béni és Noémi sorsa más és más színtereken, más és más országban alakult, változó sikerrel; eltávolodtak egymástól. Milyen volt a közös indíttatás jelentősége, mennyire volt erőteljes a családi forrás, fellelhető-e kihatása később, a több irányba elkanyarodó életművekben? Gondolom, ezt a kérdést tehette fel az 1968-as Ferenczy család kiállítás nézője magában, amikor egyesítve láthatta az olyannyira másfajta, de mégis sokban hasonlatos egyéniségek munkáit, azét az öt emberét (mert a Budavári Palotában *Ferenczy Károlyné* néhány munkája is szerepelt), akikről tudta, hogy a szoros vérségi és érzelmi kapcsolat mellett az egymás iránti gondoskodás szálai is összefűzték őket.

Ritka jelenség – írta *Révész Béla* az 1916-os bemutató előszavában – az örökölt tehetség, és *Genthon István* ugyanezt a gondolatot vetette fel bevezetőjében, melyet most a szentendrei kiállítás katalógusa újra közöl. Genthon nem tért ki a családtagok egymást alakító kisugárzására, halálakor magával vitte mindazt, amit közvetlenül Valér, Béni és Noémi elbeszéléseiből tudhatott kibontakozásuk éveiről. A 68-as kiállítás nem a családtagok művészetének összehasonlítását, közös jellemzőik és eltéréseik hangsúlyozását tűzte ki céljául, hanem életművük lenyűgöző erejét, változatosságát, szépségét egyenként mutatta föl. Annak a jelenségnek kivételességét – hogy visszatérjünk Révész Béla és Genthon gondolatához –, hogy ilyen markáns tehetségek születtek egy családi fészekben és indultak onnan útnak. Ennek a gazdag anyagnak – mindenki úgy érezte – legalább részben állandóan láthatónak kell lennie.

Úgy látszott, hogy Szentendrén a Ferenczy Károly nevét viselő múzeum, nem messze a helytől, ahol a festő valaha élt és ahol az ikrek születtek, ideális otthona lehet egy később kialakuló gyűjteménynek. A barokk épülethez egy hátsó új szárnyat építettek, és 1972-ben – egyelőre a Nemzeti Galéria anyagából – megnyílt itt a Ferenczy család kiállítása. Ferenczy Béniné 1973-ban engedte át a szobrász hagyatékát, ez lett a gyűjtemény alapja. Noha a hagyaték tartalmazta Ferenczy Károly, Valér és Noémi néhány művét, világos volt, hogy a kiállítás rendezőinek – még a legsikeresebb gyarapítási lehetőségek után is – nagy arányeltolódást kell majd egyensúlyba hozniuk, hiszen *Ferenczy Béni* java művei, sok elsőrangú munkája került ide, míg Károly és Noémi hasonló alkotásai ekkor már jó ideje a Nemzeti Galéria, illetve az Iparművészeti Múzeum tulajdonában voltak, és egyetlen múzeum sem engedi át szívesen hosszú kölcsönzésre a saját állandó kiállításán szereplő legjobb darabjait.

A Ferenczy Múzeumban 1974-ben berendezett állandó kiállítás lényegében az 1968-as nagyszabású és sikeres bemutató felfogását vette át „kicsiben"; egyenként mutatta be a művészeket, valamiképp „ízelítőt" adva életművük főbb szakaszaiból. Valér és *Fialka Olga* nem emelhető Károly, Béni és Noémi rangjára, ugyanakkor Noémi gobelinjeiből és terveiből sokkal szerényebb együttes állt össze, így az anyag sajátos arányeltolódása eléggé érezhető maradt, a Nemzeti Galériából kölcsönzött darabok ellenére is. Károly, de főként Béni figurája tisztábban rajzolódott ki a nekik szentelt termekben. Noémi művei Béni szobraival egy helyiségben kerültek bemutatásra, Fialka Olga és *Ferenczy Valér* pedig a folyosón kapott helyet.

A rendezéskor szem előtt kellett tartani talán Szentendre turisztikai szerepét is, azt, hogy a kiállításnak igen nagy közönség igényeit kell majd kielégítenie. Az azóta eltelt tizennyolc évben a Ferenczy Múzeum tekintélyes gyarapodásról számolhatott be (csupán a katalóg-

Püspöky István: Etűd 90, 1990, tus, ecolin, 129×70 cm

Hegedüs 2 László: Hal, 1990, vegyes technika, 50×60 cm

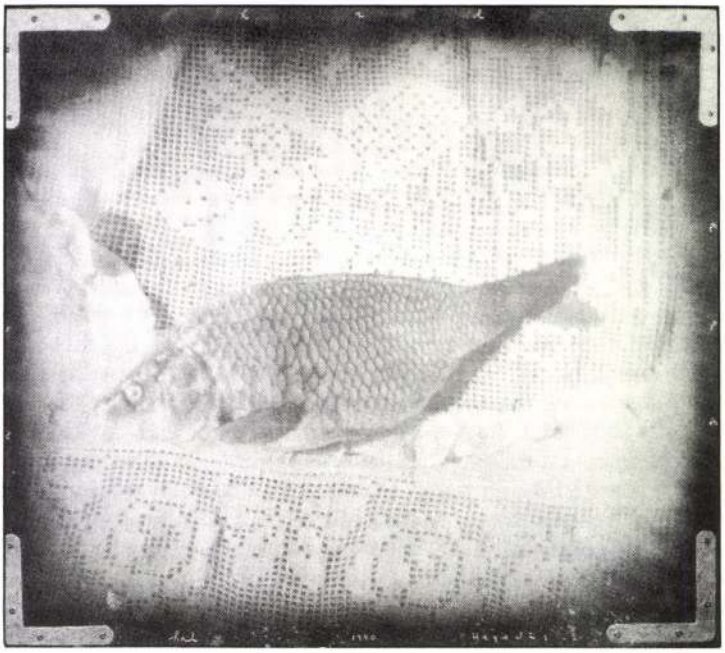

E néhány felvillantott munka is jelzi, hogy sok színvonalas alkotás található a tárlaton, csak fel kell őket fedezni a középszerűek között. Bátran állíthatjuk tehát, hogy az idén is figyelmet érdemlő esemény a kitűnő grafikusok munkáit is felvonultató Salgótarjáni Rajzbiennálé.

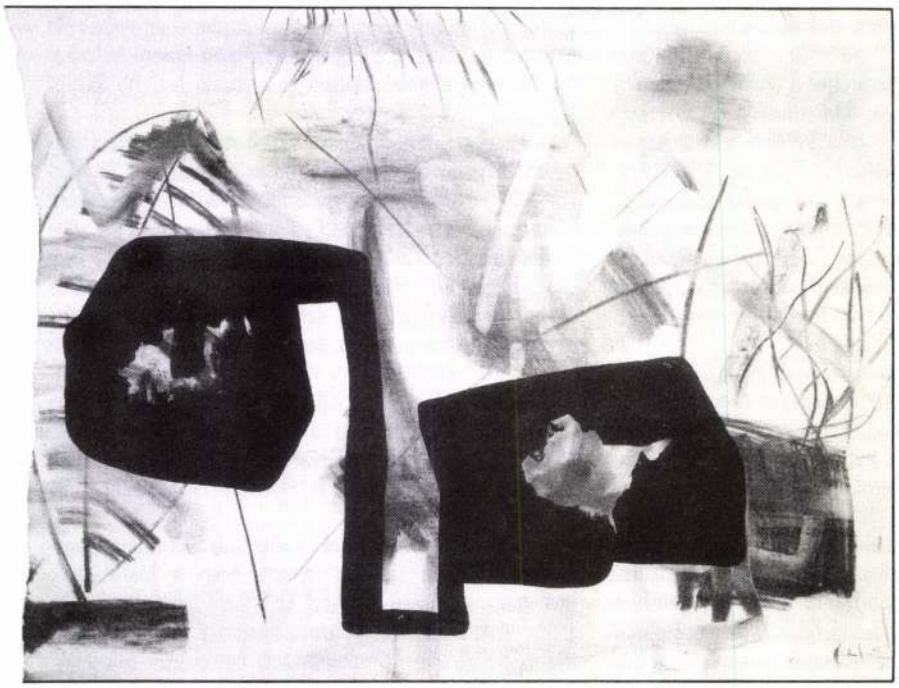

Szirtes János: Vágy, 1990, szén, tempera, papír, 50×70 cm

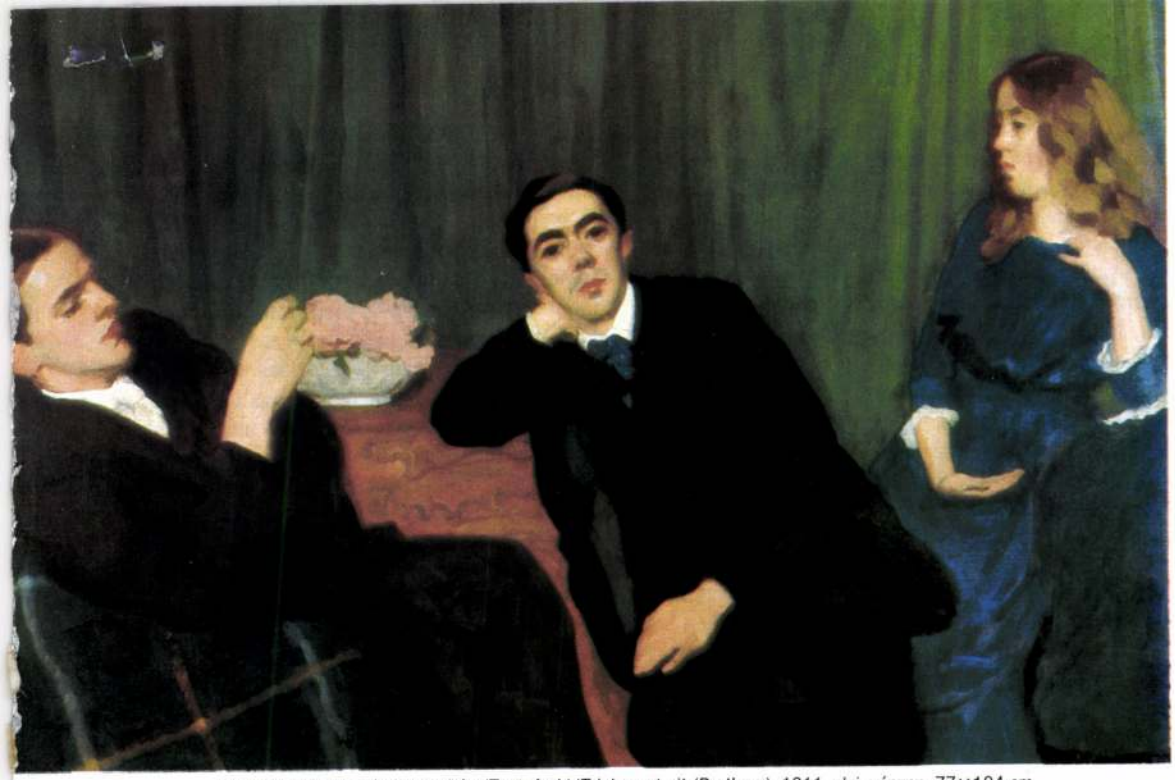

Ferenczy Károly: Hármas arckép (Testvérek)/Triple portrait (Brothers), 1911, olaj, vászon, 77×104 cm

gus mintegy félszáz új szerzeményt tüntet föl, közöttük fontos és értékes darabokat), az épület azonban tanújelét adta annak, hogy tekintélyes számú látogatót fogadott és igen csekély fenntartási költséggel rendelkezett. Az állandó kiállítás azért is keltett vegyes érzéseket, mert az új hátsó szárny helyiségei nem voltak alkalmasak kiállítóteremnek. Az alsó szinten a hosszú üvegfal miatt a szobrok sziluettként látszottak az ellenfényben, a felső szinten a műtárgyak tetővilágítás helyett oldalfényt kaptak a sután elhelyezett ablakokból és erkélyajtókból, melyek ráadásul jócskán csökkentették az értékes kiállítási falfelületet: a sűrű oszlopsor fent is, lent is gátolta a szobrok megfelelő szétosztását a térben, a kényelmetlen lépcsők és keskeny átjárók pedig a közönség zavartalan előrehaladását.

Amikor elérkezett Ferenczy Béni és Noémi születésének százéves évfordulója, az a nap tehát, amikor az úgynevezett utókornak illik megmutatnia, mit kezdett a ráhagyott értékes örökséggel, a Ferenczy Múzeum ebből az alkalomból nem rendezhetett időszaki kiállítást, hanem az elhasználódott belső tér és az állandó kiállítás felújításával ünnepelte meg az évfordulót. Természetes várakozással figyeltük tehát, milyen új szemponttal gyarapítja eddigi ismereteinket.

Az új kiállítás rendezője, *Mazányi Judit*, úgy döntött, hogy nem bontja meg a korábbi elképzelést. Némileg módosította a kiállított művek listáját és elhelyezését. Itt is legelőször Fialka Olga festményei és Ferenczy Károly kisebb méretű képei láthatók. Ezután a barokk épület három termében, időbeli sorrendben, Ferenczy Károly főbb festői korszakából következnek – természetesen nem a főművek, hanem – igen szép, másodvonalbeli alkotások, tanulmányok, vázlatok. Szerepel többek között a *Királyok hódolása* (1895), ez az érdekes müncheni darab; a Szentendrén festett és még francia hatásról tanúskodó *Kertészfiú* (1891) és a *Lányok virágokat gondoznak* (1889), ahol a háttérben, a szürke Dunaparti tájban derengő háztetők stílusosan és meghitten felelgetnek az ablakból látható hasonmásaiknak; vagy a *Patak* (1907), melyen Ferenczy Károly gazdagon áradó festőisége oly kiforrottan mutatkozik meg. A *Tyúketetés* (1895), a *Bimbi* (1894) és a *Lovagló gyermekek* (1905) indítják meg a családi vonatkozású munkák együttesét, majd a Béniről festett 1906-os emlékezetes portré folytatja a sort. Viszont az 1912-es *Szakállas Béni*, illetve az 1911-es *Hármas arckép* a folyosóra került, csatlakozva Valér *Korai önarcképéhez* (1900 k.), Noémiről, illetve édesanyjáról festett portréihoz (1906 k., 1920–30 k.), és Béni 1918-as terrakotta *Önarcképéhez*. Így itt a rokoni kapcsolat erős hangsúlyt kapott a művészi mellett, melyet Valér – apja festményeivel akár össze is téveszthető – korai képei dokumentálnak *(Csendélet csészével)*.

Tudjuk, hogy pályakezdése elején a három testvér rövidebb-hosszabb ideig Ferenczy Károly közelében dolgozott, részben Nagybányán, a nyári idény hónapjaiban, részben pedig Pesten, ahol az ikreknek is a Lendvay utcában lett műtermük. A tízes évek külföldi tanulmányutakkal kezdődtek, amikor is – hogy csak a fontosabbakat említsük – Béni *Bourdelle*-nél, majd *Archipenko* műtermében, Valér még korábban a Colorossi akadémián,

Noémi a párizsi Manufacture des Gobelins-ben szerzett tapasztalataikat elhozták Budapestre, és a még távolabbi Nagybányára, hogy az, ami a század elején Párizsban vagy Münchenben természetesen hatott, valahogy belecsiszolódjon a helyi közegbe. Valér könyve, Ferenczy Károlynak a múzeum adattárában őrzött levelei szerint az apának volt bőven szerepe ebben a csiszoló munkában. De az erről tanúskodó tematikai és stilisztikai párhuzam a családtagok munkái között nem domborodik ki eléggé; talán jobban hangsúlyozható lett volna, ha ebből a korszakból bővebb válogatásra nyílik lehetőség, vagy ha egymás mellé kerülnek például Ferenczy Károly *Artistapár* (1912) vagy *Birkózók* (1912) című képei és Ferenczy Béni *Táncos* (1916) vagy *Szent György* (1913) című szobrai. (Ez utóbbi Ferenczy Béni első bronza, és – fájdalom – egy ideje csonka; a szobor kompozíciójához oly lényeges kard hiányzik; talány, hogy a felújított kiállítás alkalmából miért nem pótolták.)

Ferenczy Károly szellemi, művészi befolyása nemcsak Valért érintette, hanem Bénit és – amennyiben a vonal és a ritmus dekoratív szerepét hangsúlyozó ábrázolásaikat tekintjük – talán Noémit is. Károly halála után, a tízes évek vége változást hozott, persze elsősorban az ikrek számára, hiszen Valér festői fellángolása már korábban elhalványult. Béni néhány klasszicizáló szobor után nagy, egységes formákból kialakított műveket faragott (*Női akt, Sirató nő,* 1919); szándékos egyszerűségük rokon Noémi felfogásával: gobelinjei az ember és a természet együttélésének, egymásra utaltságának a jelképei (*Nővérek,* 1921, *Pihenők,* 1922, *Korhadt fa,* 1923–24). Noémit a lét alaptémái érdeklik, Béni faragásai is az egyszerű, természetközeli, tiszta élet, az emberi lét primitív korának dicséretei (itt a kiállításon: *Női akt,* 1922–23). Béni életének színtere ekkor egy ideig Bécs és Berlin, Noémié Nagybánya, ahol a két testvér nyaranta találkozott. Noha mindkettőjük stílusa változott, az 1925-ös nemzeti szalonbeli kiállítás utáni alkotásokban is nem egy hasonlatosság fedezhető föl a frontális, egy tömbben elképzelt, masszívan tagolt szobrok (*Anya gyermekével,* 1926, *Álló lány,* 1927) és Noémi hasonlóképpen egyszerű testtartású, masszív emberi figurái között (*Ébresztés,* 1926).

Az ikrek pályája a harmincas években tért el úgy egymástól, hogy erőltetett volna analógiákat keresni az érzékenyen mintázott, a térben bonyolult kompozícióban elhelyezett bronzok és Noémi munkaábrázolásai között. Bénit a női alak, a páros figurák és a portré, Noémit egy újfajta szimbolika kialakítása foglalkoztatta. Éppen azok a munkák különböznek stílusban, felfogásban, témában a leginkább egymástól, amelyek részben a korábbi rendezési koncepció követése, részben az épület adottságai miatt most is egy teremben vannak: az új szárny emeleti részében. Itt lazává vált a kronológia fonala: Noémi szövött kárpitjaiból, nagyméretű, színes kartonjaiból és előkészítő vázlataiból a múzeumnak sikerült elegendőt összegyűjtenie ahhoz, hogy a saját anyagát néhány kölcsönzött munkával kiegészítve bemutathassa a művésznő érett korszakának és a háború utáni éveknek az alkotásait, melyeken már nem a vonal, hanem a színtónusok nagy változatossága dominál. Ferenczy Béni műveiből gazdagabban lehetett válogatni. Mind Béni, mind Noémi szívesen és gyakran visszatért bizonyos kedvelt témáihoz, motívumaihoz, évekkel később is, olyannyira, hogy erre a jelenségre akár önálló kiállítást is lehetett volna építeni. A szentendrei múzeum rendezője Ferenczy Béni életművének felvázolása közben azokat a műveket választotta ki, amelyekben a visszatérő motívumokat bemutathatja. Az időrendi és méret szerinti csoportosítás mellett egy harmadik: a tematikai és kompozicionális összefüggések is érvényesülnek. Sajnos arra már nem volt módja, hogy a vázlatokban, tanulmányokban, érmékben, a szobrokhoz vagy a szobrokról készített rajzokban megismételt variációk között a lényegi különbséget vagy összefüggést feltárja, hiszen az egymáshoz kapcsolódó darabok gyakran egymástól távol vannak kiállítva. Mégis, a tematikus megközelítés szellemes kapaszkodót ad a látogatónak, és igen jól sikerült például a *Játszó fiúk* (1947) és a vele rokon motívumok csoportosítása. Viszont *A kis alpinista* 1928-as előtanulmánya, valamint a szobor 1973-as utánöntése között túl nagy a stilisztikai távolság ahhoz, hogy a két mű egymás mellett, minden magyarázat nélkül beilleszthető legyen az alkotói folyamatba. Az űrt talán át lehetett volna hidalni az 1953-as kisplasztika közbeiktatásával (Kiscelli Múzeum). Ugyanakkor a katalógus – noha elég sok adatot közöl – feltüntethette volna még azt, hogy bizonyos szobrok „utánöntése" melyik példányról történt, vagy azt, hogy van olyan szobor, amely eredetileg fából készült (a *Gyermek Herculesnek* nevezett álló kisfiú), és az itt látható bronzpéldány ennek az „utánöntése", még ha a művész felügyelete alatti is. Csakúgy nem tér ki a katalógus Noémi munkamódszerére, erről csak fél mondat esik, holott ez egyedülálló volt, és nem csupán azért, mert maga szőtte gobelinjeit. Munkamódszere művészi felfogásából származott, magyarázatot ad festmény igényű, nagyméretű színes kartonjai létrehozására, és egyben ráirányítja a figyelmet a technika fontosságára a Ferenczy családban. Mindhárom testvér Ferenczy Károly nyomában járt, amikor a technikai kérdéseket különösen lényegesnek tartva a művészet mesterségbeli részét az alkotás szerves részének tekintette.

A kiállítás lazává váló fonala az új épületszárny alsó szintjén, a kizárólag Ferenczy Béninek szentelt teremben fonódik szorosabbra. Amire eddig nem volt mód, itt láthatjuk együtt a főbb motívumok más és más kompozíciós megoldásait. Jól áttekinthető az ülő nő, az álló figura, a páros kompozíció, a kuporgó több változata. Az időbeliséget is tiszteletben tartó elrendezésben a párhu-

zamok és ellentétek jól kidomborodnak. A terem belső berendezését előnyére alakították át: az ablak melletti kisebb vitrinekben és tárlókban kaptak helyet az érmek. Az érmézést Ferenczy Béni emelte nagy, klasszikus művelőinek művészi színvonalára; sok rajza önálló alkotás. A kisplasztika, az érem és a rajz: három olyan terület, mely egyenrangú volt Ferenczy Béni tevékenységében.

Leszámítva néhány korai munkáját, Ferenczy Béni működésének utolsó három évtizedét foglalja magába ez a terem: a harmincas évek végétől a hatvanas évek végéig. A korlátozó külső körülmények ellenére – mert sem Moszkva 1931 és 1935 között, sem Bécs az Anschluss előtt, sem Budapest az ötvenes években nem volt eszményi hely az alkotó ember számára – Ferenczy Béni ki tudta teljesíteni szobrászatát a kisplasztikában, mindig maga mellett tudva kortársai legjobbjainak ösztönző intellektuális körét.

A múzeum három kiemelkedő egyéniséggel, három életműben ad képet a Ferenczy család művészetéről; értékelésükben Genthon István feldolgozásának szempontjait követi. Tevékenységük nyolcvan évet fog át, művészi kihatásuk ennél jóval többet: Károly, Béni és Noémi iskolaalapítók voltak; közvetlenül mint tanárok, közvetve művészetük szellemiségével, amely nemcsak több nemzedék tudatába épült be, hanem a XIX. század végének és a XX. század első felének egész magyar művészetébe. Ebben a szellemiségben a kor lényeges eszmeáramlatai kaptak helyet: Ferenczy Károly müncheni és nagybányai képein a pantheizmus: Ferenczy Béni és Noémi természetközeli művészete a civilizációtól távoli életben találta meg az erkölcsi tisztaságot. Ennek a tisztaságnak a keresése vezette őket a baloldali mozgalmakhoz a tízes évek végén. A szellem erejébe és fennsőbbségébe vetett hitük mentette át őket legnehezebb időszakaikban. De e három alkotó tevékenysége a térben sem kisebb kiterjedésű. Bécs és Nagybánya: a magyar szabadtéri festészet

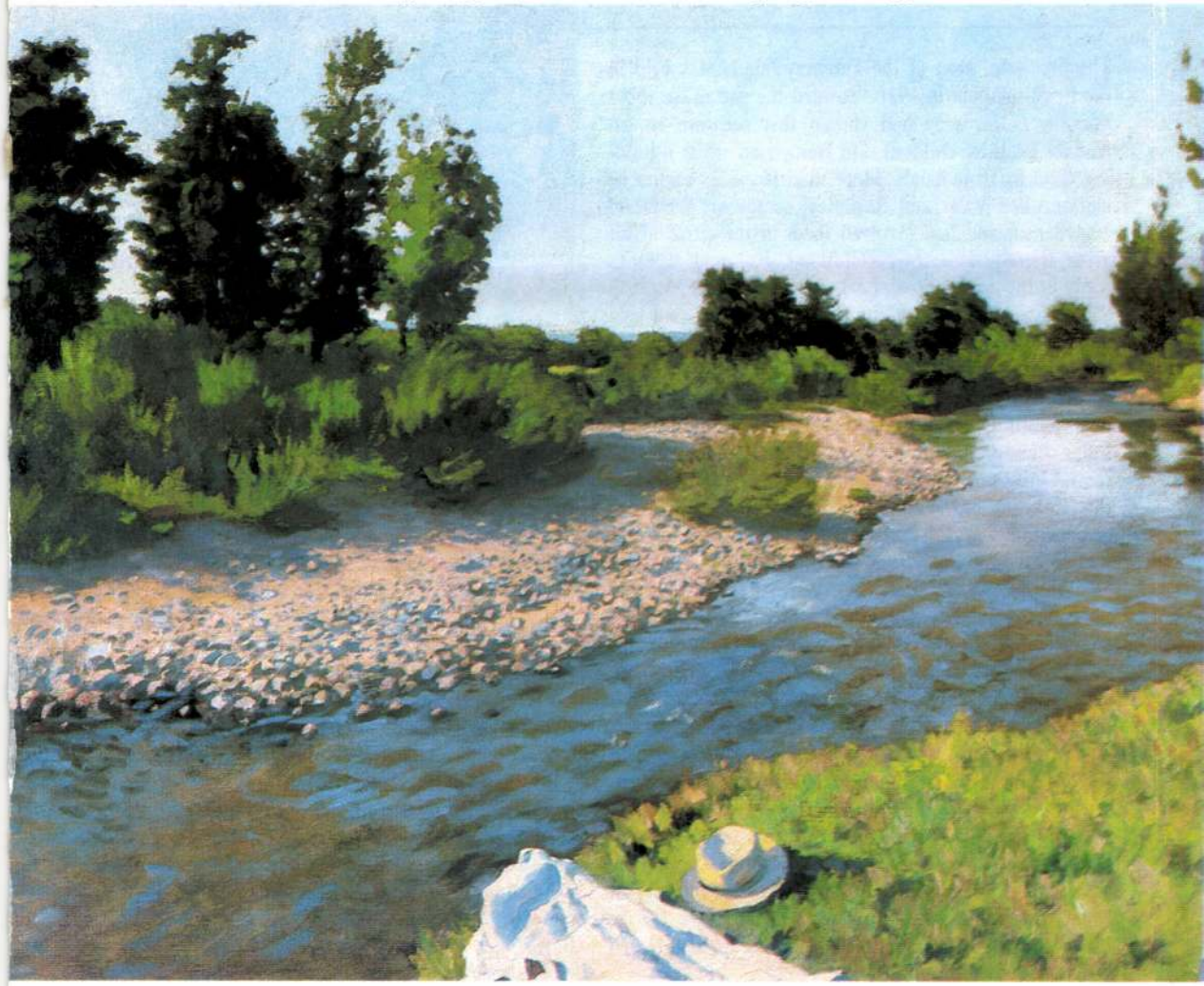

Ferenczy Károly: Patak/Brook, 1907, olaj, vászon, 132,5×169,5 cm

szülőotthona, amely úgy hozzátartozik a magyar festészethez, mint Argenteuil vagy Normandia a franciához, Párizs és az avantgárd, Berlin és végül Budapest: ezek a városok a földrajzi távolság és a sokórás vonatút ellenére is egymás szomszédságában voltak, nemcsak a Ferenczyek, hanem egész nemzedékük számára az első világháború előtt. A Ferenczy család azután sem vett tudomást a határokról, nem ismerték sem a nyelvi, sem a politikai, sem a szellemi korlátokat. Művészetük nagysága abban van, hogy szabadok voltak, és valóság volt nekik az európai kultúra és művészet egysége.

NEW EXHIBITION OF THE FERENCZY FAMILY IN SZENTENDRE

The first exhibition of the Ferenczy family was held in the Ernst-museum in 1916. Toward the end of his short life *Károly Ferenczy* had chosen this occasion to introduce his three children into Hungarian art as if holding them by their hands. More than ten years earlier he had enrolled Valér and then Béni to the art school of Nagybánya, and had involved them in the circle of his artist friends since their childhood, had sent them to study in the academies and art schools of Rome, Munich and Paris: he did everything to pave their way and help their artistic careers. Beyond their own talents their becoming artists—painter, sculptor and gobelin-weaver—was the work of their father—a creation as much as his own paintings—and of his wife who, according to Valér, "had been the source of art in the family". The second joint presentation of the family in 1918 was also the exhibition of the estate of Károly Ferenczy, hence its composition was different from the first, here the accent was on his own works, and his three children accompanied him with a few sculptures, paintings and two tapestries and drawings. After their father's death the fates of Valér, Béni and Noémi took different turns in different countries, with ups and downs; they drifted apart. What was the significance of their common start, how strong was family influence? Can its impact be felt later, in their diversified oeuvres? This must have been the question posed by those who went to see the Ferenczy exhibition in 1968, and looked at the works of those strongly dissimilar personalities showing many similarities, the works of five people (in the Buda Castle they showed also some works of *Mrs. Károly Ferenczy*) of whom the public knew that apart from close ties of blood and emotional relationships they were also linked by their concern for each other.

Ferenczy Valér: Noémi rózsaszínben (Vázlat)/Noémi in pink (Study), 1906 k., olaj, vászon, 81×59,3 cm

It seemed that the museum in Szentendre bearing the name of Károly Ferenczy not far from the place where he had once lived and where the twins had been born, could be the ideal home for a later collection. A new back wing was added to the Baroque building, and the exhibition of the Ferenczy family opened in 1972—for the time being the material had come from the National Gallery. The wife of Béni Ferenczy made over the sculptor's estate in 1973, and this became the basis of the collection. Although the estate contained also a few works of Károly Ferenczy, Valér and Noémi, it was clear that the organisers of the exhibition would have to counterbalance major disproportions even with the best possibilities of acquiring works, since many of the finest works of *Béni* were available while similar productions of Károly and Noémi had been for many years in the possession of the National Gallery, resp. the Museum of Applied Arts, and no museum likes to lend the best pieces of their own permanent exhibitions for a long time.

The permanent exhibition organised in the Ferenczy

Museum in 1974 took over more or less the concept of the monumental and successful show of 1968 on a small scale, presenting the artists one by one, offering "tokens" of the main periods of their career. Valér and *Olga Fialka* could never be mentioned in a class with Károly, Béni and Noémi; what the ensemble arranged from Noémi's tapestries and designs was rather modest; so this disproportion of the material could be felt all along despite the works borrowed from the National Gallery. One could get a clearer vision of Károly, and especially Béni, in the hales devoted to them. Noémi's works were exhibited in the hall together with Béni's sculptures while the paintings of Olga Fialka and *Valér Ferenczy* were hanged in the corridor.

On the hundredth birthday of Béni and Noémi Ferenczy, the day on which it is good form for so-called

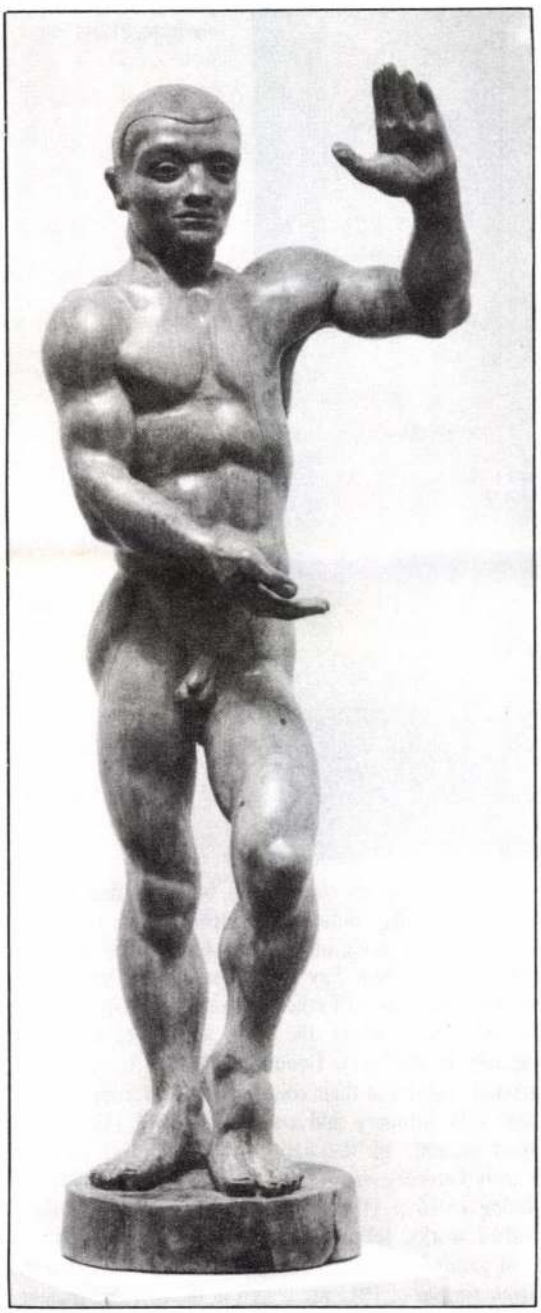

Ferenczy Béni: Táncos/Dancer, 1916, hársfa, 95 cm

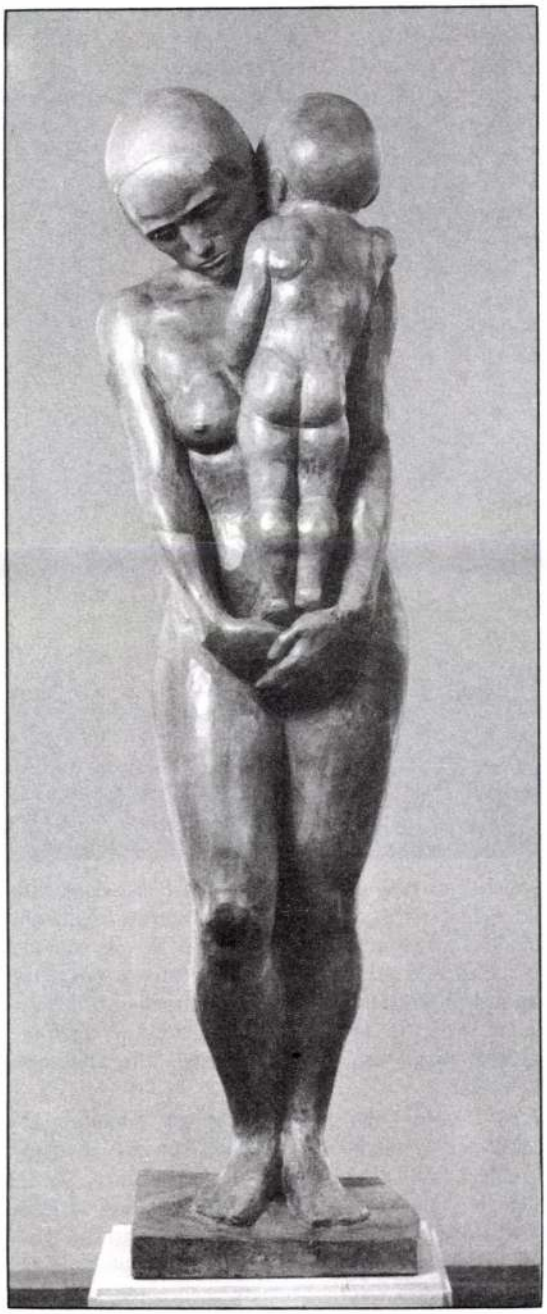

Anya gyermekével/Mother with child, 1926, fa, 135 cm

Ferenczy Noémi: Nővérek/ Sisters, 1921, karton gouache, 212×154 cm

posterity to give an account of what it has done with the valuable legacy, the Ferenczy Museum could not think of arranging a periodical show for the occasion but celebrated the anniversary with the renewal of the permanent exhibition and the reconstruction of the interior space. So we expected quite naturally that the museum would enrich our knowledge with some new viewpoint.

Judit Mazányi, who organized the new exhibition decided not to disrupt the original concept, she only modified the list and placing of the exhibits a little. Here too, the visitor sees first the paintings of Olga Fialka and some small-sized pictures of Károly Ferenczy. Then, in the three halls of the baroque building, follow works of Károly Ferenczy in chronological order —naturally not his chief works but very fine second-line productions, studies and sketches. There is that interesting work made in Munich, *Adoration of the Magi* (1895), the *Garden Boy* (1891) painted in Szentendre, showing the signs of French influence, and *Girls tending flowers* (1889) where the roofs of houses appearing vaguely in the grey Danube landscape in the background respond to their counterparts seen from the window with intimacy and style. The *Brook* (1907) is a good example of the nature, rich pictorial verve of Károly Ferenczy. *Hen-feeding* (1895), *Bimbi* (1894) and *Riding children* (1906) start the ensemble of family-realted works, followed by the memorable portrait of Béni painted in 1906. The *Bearded Béni* (1912), and the *Triple portrait* of 1911 are placed in the corridor together

with Valér's *Early self-portrait* (appr. 1900) and the portraits of Noémi and her mother (appr. 1906, resp. 1920–30). Béni's terracotta *Self-portrait* from 1918 is also here. So the family relationship is strongly marked together with the artistic connection: the best proofs are Valér's early pictures which could be easily taken for his father's paintings. *(Still-life with cup).*

Károly Ferenczy's intellectual and artistic influence did not only affect Valér but also Béni—and, if we consider their works stressing the decorative role of line and rhythm—also Noémi. After Károly's death the end of the 1910's brought changes, especially for the twins; Valér's passion for painting had cooled down earlier. After a few classicistic sculptures Béni started to carve

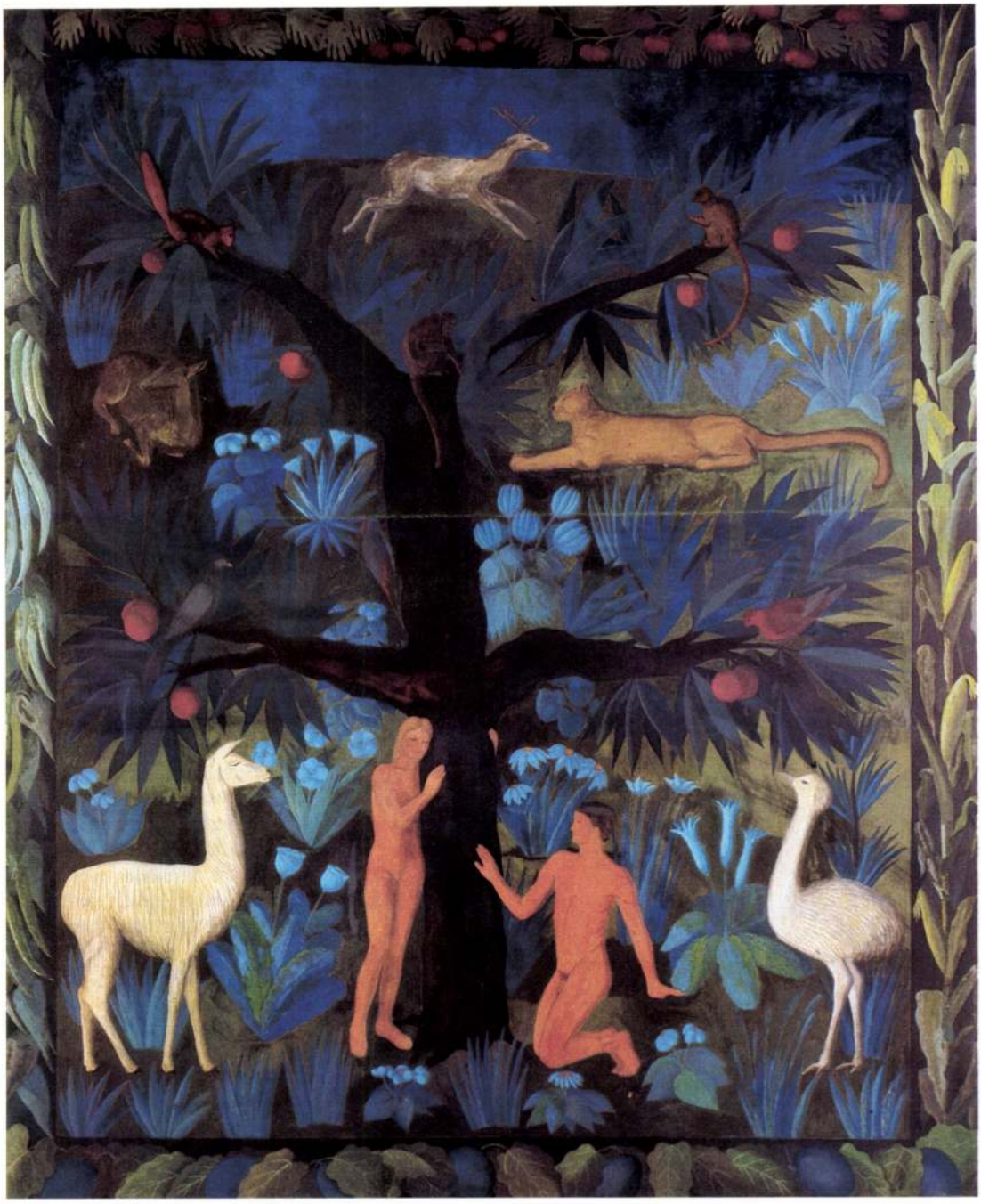

Ferenczy Noémi: Ádám és Éva/Adam and Eve, 1910-es évek második fele, karton, gouache, 88×15,3 cm

works shaped of large, unified forms (*Female nude, Mourning woman,* 1919); their deliberate simplicity related to Noémi's concept whose gobelins were the symbols of the coexistence and interdependence of man and nature; (*Sisters,* 1921, *Resting,* 1922, *Mouldy tree,* 1923–24). Noémi preoccupied herself with the basic themes of existence and Béni's carved sculptures of the time glorified also simple, pure life close to nature, the primitive eras of human existence. (Here at the exhibition: *Female nude,* 1922–23.) For a time Béni lived in Vienna and Berlin, while Noémi Stayed in Nagybánya, where the two met during the summers. Although their styles changed, their works produced after the exhibition in the National Salon in 1925 showed many similarities: Béni's frontal, massively articulated sculptures conceived in a single block (*Mother with child,* 1926, *Standing girl,* 1927) and Noémi's massive human figures with their simple poses (*Wakening,* 1926) certainly resemble each other.

In the 1930s their careers diverged so that it would be artificial to seek analogies between Béni's sensitively shaped bronze compositions with their complicated placing in space, and Noémi's representations of human activity. Béni concerned himself with female figures, two-figure groups and portraits, Noémi with a new type of symbolism. Most different in concept, style and theme are probably the works which are still in the same hall together partly because of the former concept of arrangement and partly because of the building's nature: they are in the upper level of the new wing. Here chronology is not strict any more: the museum managed to collect enough woven tapestries, large coloured cardboards and preliminary sketches from Noémi's works so that, completing this material with a few borrowed ones, the exhibition presents the works of her mature period and the post-war years where the dominant feature is not the line but the great veriety of colour keys. There is a richer selection of Béni's works here: both he and Noémi liked to return to some favourite themes and motifs even after several years so much so that these works could have been devoted a whole separate exhibition.

Ferenczy Noémi: Korhadt fa (Fehér ember baltával, Favágó nő)/
Mouldy tree (White man with axe, Wood-cutter woman) szövött kárpit, 93×64,5 cm

The curator of the new Szentendre exhibition, when attempting a survey of Béni Ferenczy's life work, made the recurrence of motifs the basic principle of selection. Beside their grouping according to chronology and size a third aspect, thematic and compositional contexts were also considered. Unfortunately there was no opportunity to reveal the essential differences or connections between the variations repeated in sketches, studies, medals, and drawings of sculptures since these pieces linked to each other are often exhibited in distant places. Yet this thematic approach offers an ingenious grasp to visitors; the grouping of the *Playing boy* (1947) and its related motifs is excellent. On the other hand the stylistic distance between the preparatory study of *The Little Alpinist* (1928) and its subsequent casting in 1973 is too big for fitting

Ferenczy Noémi: Ébresztés/Awakening, 1926–27, karton, gouache, 84×96,5 cm (fotók Tahin Gyula)

the two works one beside another into the creative process without any explanation. Maybe the gap could have been bridged with the small sculpture version of 1953 owned by the Kiscelli Museum.

The loose thread of the exhibition gains firmness in the hall devoted exclusively to Béni on the lower level of the new wing. Here we can see together for the first time the different compositional solutions of his main motifs. We get a clear survey of the different versions of the sitting woman, the standing figure, the two figure groups, the crouching figure. In this arrangement, where chronology is also respected the parellels and contrasts appear sharply. Béni Ferenczy had raised medalling to the artistic level of the great classic medallistis and many of his drawings also are autonomous creations. Small sculpture, medalling and drawing were of equal rank in Béni's activity.

This hall contains his works of the last thirty years of his activity minus a few early ones, from the late 1930s to the late 1960s. Despite many limiting factors—neither Moscow between 1931 and 1935, nor Vienna before the Anschluss, nor Budapest in the 1950s were ideal places for a creative artist—Béni Ferenczy managed to unfold his sculpture in small-size works, surrounded by the intellectual encouragement of his best contemporaries.

The quest for this purity had led them to the left-wing movements in the late 1910s; their faith in the power and superiority of the spirit saved them in their hardest times. Their activity extended also to many places. Vienna, Nagybánya the birthplace of Hungarian plein air painting which belongs to Hungarian art history as Argenteuil or Normandy to the French; Paris and the avantgarde; Berlin and finally Budapest. All these cities, despite their distance and the need to travel for many hours were in each other's vicinity not only for the Ferenczy's but for their whole generation prior to world war I. The Ferenczys did not acknowledge frontiers even after the war: linguistic, political or intellectual barriers were unknown to them. They were free, and the unity of European culture and art was reality to them: in this lay the peculiar greatness of their art.

Mária Illyés
Translated by Éva Polgár

MÁTYÁS-KORI KÓDEXFESTÉSZET KÉT BUDAPESTI KIÁLLÍTÁSON

WEHLI TÜNDE

Magyarország múzeumainak többsége kiállítással emlékezett meg *Mátyás király* halálának ötszázadik évfordulójáról. Ezek közül az Országos Széchényi Könyvtár *Bibliotheca Corviniana* és a Budapesti Történeti Múzeum *Matthias Rex* című kiállításai voltak a legreprezentatívabbak. A két kiállítás kodikológiai s ezen belül könyvfestészeti szempontból is szerencsésen kapcsolódott egymáshoz. A Széchényi Könyvtárban ugyanis azokból a kódexekből láthattunk minden eddiginél gazdagabb válogatást, amelyek Mátyás királynak a maga korában is híres könyvtárából fennmaradtak (köztük több újabban felfedezett, illetve nehezen hozzáférhető korvinát), a Történeti Múzeumban pedig – az előbbiek kiegészítéseképpen – azokat a hazai és külföldi készítésű kódexeket és armálisokat, amelyek a korszak történeti viszonyait, szellemi és kulturális életét reprezentálják.

A rendkívül gazdag anyagból csupán két témakörrel foglalkozunk bővebben.

Az egyik a Bibliotheca Corviniana fogalmának értelmezése. E könyvtárba azokat a kódexeket és ősnyomtatványokat soroljuk, amelyek megfelelnek a korvina kritériumainak. Ezek: possessorbejegyzés (a tulajdonos nevének bejegyzése), címer, kötés, könyvtári jelzet, a korvina-könyvtárban való használatra utaló bejegyzés. Ha ezek közül legalább egy feltételnek megfelel egy kódex, akkor korvinának tekinthető. Célszerű lett volna az e kritériumoknak meg nem felelő korabeli kódexeket az igazi korvináktól elkülönítve – nem pedig a könyvek tartalmára épülő tematikus csoportokban összekeverve – bemutatni.

Nem tartoznak tehát a szorosabb értelemben vett korvinák közé:

a) A Vencel király könyvtárából származó, Zsigmond királytól örökölt, a Sassetti-gyűjteményből vásárolt vagy a magyar humanista főpapok könyvtárából elkobzott kódexek.

b) Azok a kódexek, amelyeket eredetileg a Bibliotheca Corvinianába szántak ugyan, de csak Mátyás halála után készültek el, s így máshová kerültek. Ide tartoznak azok a művek, amelyeket már a Mediciek (X. Leó pápa) festettek ki vagy fejeztek be, s útjuk a

Marlianus, Epithalamium. Mátyás király portréja.
Volterra, Biblioteca Guarnacci. Cod. lat. 5518. IV. 49. 3.7. f. 5r.

Laurenzianába vezetett. Kiemelt hely illethette volna meg azokat a kódexeket, amelyeket utóbb II. Ulászló király címerével láttak el. Ebből a csoportból a Történeti Múzeum kiállításán mutattak be néhány kötetet, ahol is a századvég reprezentatív liturgikus emlékein keresztül a budai könyvfestőműhely virágkorának majd hanyatlásának lehettünk tanúi, s egyben képet kaptunk a kor hazai könyvkészíttetőinek, bibliofiljeinek az egyes műfajok iránti érdeklődéséről, könyvfestészeti orientációjáról is (leginkább reprezentatív liturgikus könyveket festetnek, míg az oktatás, a tudomány és a közélet a kevéssé költséges s egyben a jövőt jelentő nyomdászat felé fordul). E körbe vonható többek között *Ransanus* történeti munkája. A művet szerzője – *Berkovits Ilona* elfogadható fejtegetése szerint – Mátyásnak és Beatrixnak szánta, de Mátyás halála után magánál tartotta. Ransanus örököse, *Frater Johannes A... Siculus Panormita* hozta később Itáliából Magyarországra, ő láttatta el a Bakócz Tamásnak szóló ajánlással és dedikációs képpel, címerekkel. Ennek a csoportnak kiemelkedő darabjá ifj. Vitéz János *Pontifikáléja*, me-

Ferenczy
Testvérek

Tamás Galéria. 1934. máj. 27. Csop.kiáll.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1968 NOV 24.

MAGYAR HÍRLAP

Ferenczy

...lem, Elektra (7).

MÚZEUMOK – KIÁLLÍTÁSOK

Budapesti Történeti Múzeum: A középkori királyi palota. — Budai látképek a XIV—XV. századig (korabeli metszetek). — A Ferenczy család emlékkiállítása. — „Fővárosunk ezer éve" c. kiállítás. **Ernst Múzeum:** Román művészek a XXXIV. velencei Biennalén. **Fényes Adolf-terem:** Ircsik József festőművész kiállítása. **Hadtörténeti Múzeum:** Magyarország története 1703—1848-ig. — Az 1848—49-es szabadságharc. — Magyarország története 1849-től az I. világháború végéig. — Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege. — A II. világháború és Magyarország felszabadítása. — A Magyar Néphadsereg. — Haditechnikai kabinet. **Iparművészeti Múzeum:** Magyarországi reneszánsz könykötőműhelyek. — Magyarországi fajansz- és keménycserép-művészet. — Szép magyar hegedűk. — A Kamarateremben: Ökrös Zsuzsa divattervező-iparművész kiállítása. — A közel-keleti és olasz falikerámiák. **Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum:** Japán művészete az Edo-korszakban. **Kína Múzeum:** Régi és új Kína művészete. **Kulturális Kapcsolatok Intézete:** Gráber Margit festőművész kiállítása. **Magyar Nemzeti Galéria:** Magyar festészet a XIX. és a XX. században. — Magyar szobrászat a XIX. és a XX. században. — Uitz Béla kiállítása. **Magyar Nemzeti Múzeum:** Magyarország népeinek története a honfoglalás koráig. — Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig. **Magyar Munkásmozgalmi Múzeum:** A KMP megalakulását és a Tanácsköztársaságért vívott harc emlékeit bemutató kiállítás. **Magyar Közlekedési Múzeum:** Vasúttörténeti kiállítás. — A közlekedési eszközök fejlődése. — Magyar közlekedéspolitika. **Magyar Vendéglátóipari Múzeum:** Idegenforgalom és vendéglátás Magyarországon a XX. század közepéig. **Mezőgazdasági Múzeum:** Állattenyésztési kiállítások. — Erőgépkiállítás. — Takarmányozási kiállítás. — Borászati kiállítás. — Erdészeti kiállítás. — Pásztorélet. — Magyar növénytani kiállítás. — Mezőgazdaságunk nagyjainak szoborkiállítása. Gyümölcsfajta bemutató. — Vastagh György emlékkiállítása. **Műcsarnok:** Konecsni György Kossuth-díjas grafikai kiállítása. — II. nemzetközi képeslevelezőlap-kiállítás. — Jugoszláv freskóművészet a középkorban. — Kamaraterem: Edward Steichen amerikai fotoművész kiállítása. **Nagytétényi Kastélymúzeum:** Magyar bútorművészet a XVIII. században. — A XV—XVII. századi európai bútorok. — Bútorművészet a XIX. században. — Kályha-kályhacsempe. — Puszpángfa- és elefántcsont-faragások a XVI—XVII. században. **Néprajzi Múzeum:** Magyar expedíció a venezuelai indiánok között. **Petőfi Irodalmi Múzeum:** A reformkor és szabadságharc irodalma. — József Attila, Juhász Gyula, Radnóti Miklós, Komját Aladár, Móricz Zsigmond emlékkiállítások. — Károlyi Mihály emlékszoba. — Borsos Miklós íróportréi, érméi, illusztrációi. — Az őszirózsás forradalom. **Szépművészeti Múzeum:** Egyiptomi kiállítás. — Régi képtár. — Görög—római kiállítás. — Szoborkiállítás. — Modern külföldi képtár. — Velencei rajzok és grafikák. — Murillo és kortársai. **Színháztörténeti Múzeum:** Színház Pest-Budán.

aranyu győzelmet aratott a *Szeged* ellen. A kiesőjelölt SZEAC a visszavágás min-

.EMBEN

32.)

ÖRTÖKÖN VADVACSORA

gességek, hangulatos zene

k kedves vendégeinket!

t, Állatkerti út 3.)

Burka Sándor és zenekara játszik

levízióból közismert GERGELY ANNA

vacsorák

nap éjfélig

Ferenczy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 NOV 24

A Magyar Nemzeti Galériának a Budavári Palotában rendezett Ferenczy-család kiállítása 24-én, vasárnap kivételesen délután ötkor zárul.

1024

Ferenczy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1968 DEC 11

A FERENCZY CSALÁD KIÁLLÍTÁSA a Budavári Palotában csütörtökön, kivételesen korábban, 15 órakor zárul. Tizenharmadikán pénteken, egész nap zárva lesz. December 14-től, szombattól továbbra is a rendes nyitva tartási időben, 11-től 19 óráig, vasárnap 10-től 19 óráig látogatható.

pogyók bármely esti műsort gaz-
dagította volna. A legrosszabb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1968 NOV 23

A Magyar Nemzeti Galéria budavári palotában rendezett Ferenczy család kiállítását folyó hó 24-én, vasárnap 17 órakor bezárják.

Ferenczy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1900 NOV 23

NÉPSZABADSÁG

1021

— A Nemzeti Galéria Budavári-palotában rendezett Ferenczy-család [illegible] állítását vasárnap délután 5 órakor bezárják.

a dinami
ket is me
ségeket is

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1968 NOV 16

Folytatódtak a magyar—szovjet külügyminiszteri tárgyalások

Péter János magyar és *A. A. Gromiko* szovjet külügyminiszter között csütörtökön kezdődött tárgyalások pénteken délelőtt folytatódtak a Külügyminisztériumban. A tárgyaláson jelen voltak a magyar Külügyminisztérium vezető munkatársai és A. A. Gromiko kíséretének tagjai.

F. J. Tyitov, a Szovjetunió budapesti nagykövete A. A. Gromiko és felesége tiszteletére pénteken este fogadást adott a nagykövetségen. A fogadáson részt vett *Apró Antal*, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Komócsin Zoltán*, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára, *Péter János*, *Nagy Józsefné* könnyűipari miniszter, *dr. Szabó Zoltán* egészségügyi miniszter, s a politikai, gazdasági és a kulturális élet sok vezető személyisége. Részt vett a fogadáson a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője.

A szovjet külügyminiszter felesége, *Lidia Dmitrijevna Gromiko* megtekintette a vármúzeumot, a „Budapest ezer éve" című kiállítást és a Ferenczy-család gyűjteményes kiállítását, s részt vett a Különlegességi Divatszalon bemutatóján. *(MTI)*

beengedni senkit. (A felszólítást komolyan kell venni!)

Az előadás előhíre, világsikere, és mind e szokatlan tényezők önmagukban is garantálnák a hosszan tartó sikert — így hát az adott esetben a kritikus a közönségnek más jó szolgálatot nemigen tehet, mint hogy a már leszögezett „briliáns alapötlet" értékelésen és „a tévedések nagy komédiája" idézeten túl mellőzi a mű ismertetését, és csak egy kiváló előadásról ad rövid értékelést.

Az ötlet — már minden előzetesből és minden

A dar
fordít
mos
zönsé
érte,
gyerr
bevo
ságb
itt.

És
közö
nem a muveszek is,
szerencsére szintúgy az emberfajhoz tartoznak, amelynek a játékosság egyik legszerencsésebb tulajdonsága. *Köpeczi Bócz István* a díszlet, *Mialkovszky Erzsébet* a ruhák (Cleo, Miss Furnival) megtervezésekor

Peterdi Andor:

Üzenet

Peterdi Andor a század elejétől, 1958-ban bekövetkezett haláláig munkatársa volt a Népszavának. Mint a versek előtti rövid önvallomásában írja: *„Honnan kerültem az irodalomban felszínre? Nagy-Magyarország egy inséges szükséglakásából, az utcáról... Gyötrelmes inasfekhelyekről... a hajdani kapitalista világ hátborzongató mélységéből. Így lett belőlem szocialista költő; a proletárok költője."* Azóta több mint hatvan év telt el, de legjava versei ma is frissen, érzékletesen hatnak. Mondanivalójuk egyértelműen szocialista, köl-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

Ferenczy

1963 OKT 26.
MAGYAR NEMZET

Az év végéig meghosszabbították a Ferenczy család kiállítását a Várban

„Szerencsés család, amelyet ilyen nagyon szerettek a múzsák"

Ez év júniusában a *Ferenczy család budavári kiállítása* előtt írt kis ismertetőmet azzal fejeztem be, hogy kíváncsian várjuk a kiállítás sok színben vibráló összképének *hatását a látogatókra.* Most — három és fél hónappal a kiállítás megnyitása után — meghatva lapozgatok a kiállítás vendégkönyvében. A művészet varázsától megihletett gyermekírások és reszketős, öreges betűk; hozzáértők sorai és „laikusnak mondott" látogatók mélyről jövő vallomásai tanúskodnak — sokszor megrendült önfeledtséggel — arról a hatásról, amelyet a kiállított művek együttese keltett bennük. Formák és színek egymásba fonódó harmóniája, Ferenczy Károly festményeinek Béni fia szobrain megelevenedő gyermekfigurái, a nagybányai táj színeinek visszfényei Ferenczy Noémi nemesen tiszta és egyszerű gobelinjein, körülölelik, rabul ejtik a látogatókat. Ezt olvasom ki az értelemről és érzelemről, az esztétikai élvezetről tanúskodó bejegyzésekből.

A hatalmas életműveknek csupán egy-egy virágzó ágát köthette csokorba a kiállítás rendezője, hogy legalább érezhetővé tehesse Ferenczyné, Fialka Olga művészetének lírai finomságát, Ferenczy Károlynak — a máig is ható nagybányai stílus kialakítójának — izmos tehetségét, az igazán nagy alkotókra jellemző visszafogott elmélyültségét. Alig néhány festménnyel utalhatott a nagyon tehetséges Valér torzóban maradt művészetére, és csak mintegy kilencven szoborral, majdnem száz érem-mel, grafikákkal a szobrászgrafikus Béni élettől duzzadó, örökké az emberi mozgásban gyönyörködő, annak ezernyi változatát megörökítő életművére. Sorrendben utolsóként, mintegy az egész család művészetének foglalatát, újból és újból felvillanó színeit, lehiggadt formáit mutatta be Noémi gobelinjeit, és az önmagukban is remekműnek számító gobelinterveket.

Az *ötvenezer* látogató közül talán az értette meg leginkább a kiállítás szellemét és a rendező szándékát, aki augusztus 25-én a következőket írta be a vendégkönyvbe: *„Szerencsés család, amelyet ilyen nagyon szerettek a múzsák."*

Igen! Igaza van Ember Ervinnek, a sorok írójának, de hozzátehetjük: szerencsés az a nép, amely ezt a családot a magáénak mondhatja.

A Magyar Nemzeti Galéria, amely a Budapesti Történeti Múzeum vendégeként mutatta be a műveket a Budavári Palotában, úgy tervezte, hogy október végéig tartja nyitva a kiállítást. Ám, a művészet barátai: gyermekek, fiatalok és a művészek kortársai; budapestiek, vidékiek és külföldiek ki nem mondott szavazatukkal másként határoztak. Ötvenezer ember járta végig a termeket, és még sokan nem jutottak hozzá, hogy megnézzék a Ferenczy család alkotásait. Ezért az illetékesek úgy döntöttek, hogy *az év végéig együtt tartják az összegyűjtött műveket a Budavári Palota méltó keretet nyújtó pompás termeiben.*

A napokban Furceva, a Szovjetunió művelődésügyi minisztere is megtekintette a Ferenczy család műveinek gyűjteményét, és szíves szavakkal fejezte ki óhaját: *szeretné, ha Moszkva és Leningrád is vendégül láthatná majd a kiállítást,* ha a művek tulajdonosai — múzeumok, Ferenczy Béni özvegye és a többi magángyűjtő elfogadják a műtárgyaiknak szóló meghívást. Nem mindennapi ez az elismerés, és arra ösztönöz, hogy másfelé is meg kell mutatnunk népünk tehetségének, művészetünk értékeinek ezt a szemléltető tanúságát.

Márffy Albin

getienne vait
szeti, közlek
helyreállítási
nyításával. 1
az általános
parlamenti ké
tották, majd a
ként megkap

Az Elnöki Tanács ülése

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa pénteken ülést tartott. Megtárgyalta és elfogadta *a vízügyről szóló 1964. évi 4. törvény módosítását és kiegészítését* tartalmazó törvényerejű rendelet-tervezetet.

A vízgazdálkodás feladatait, a vízügyi igazgatás szervezetét és tevékenységét átfogóan szabályozó törvény és a végrehajtásáról intézkedő kormányrendelet alapelvei és fontosabb rendelkezései a gyakorlatban jól beváltak. A gazdaságirányítás új rendszere azonban szükségessé tett néhány módosítást. Az erre vonatkozó javaslatokat az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága — az ipari, valamint a jogi, igazgatási és igazságügyi bizottsága képviselőinek bevonásával — megtárgyalta, majd az elhangzott indítványok figyelembevételével a kormány a törvényerejű rendelet-tervezetét az Elnöki Tanács elé terjesztette.

A törvényerejű rendelet — többek között — rendezi a vizek medrének szabályozását szolgáló munkáknál, valamint a partvédőművek építési és fenntartási munkáinál az általános vízgazdálkodási érdekeket meghaladó költségek viselésének módját, továbbá a földtörvénnyel és az árvízvédelmi érdekekkel összhangban a parti birtokosok mederhasználati jogát.

Az Elnöki Tanács végül egyéb ügyeket tárgyalt.

*

A tvr. végrehajtására a kormány rendeletet adott ki, amely az új gazdaságirányítási rendszer elveinek megfelelően a vízügyi ágazat irányítására vonatkozó szabályokat tartalmazza; módosítja továbbá a szennyvízbírság fizetésére vonatkozó rendelkezéseket; megszabja, hogy a vízügyi hatóság milyen határozatai támadhatók meg bírói úton; s szabályozza a vízügyi alap jogi helyzetét.

Rendelet a téeszek veszteségeinek rendezésére

A pénzügyminiszter és a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter együttes rendeletet adott ki *a veszteséges mezőgazdasági termelőszövetkezetek gazdaságos működési feltételeinek megteremtéséről, a veszteségek rendezéséről*. A rendelet kimondja, hogy amennyiben a szövetkezet jövedelembiztonsági alapja a veszteség megszüntetésére nem nyújt teljes fedezetet, de a fennmaradó veszteséget jó gazdálkodással a következő évben fedezni lehet, akkor a szövetkezet *12 hónapon belüli lejáratú bankhitelt kérhet*.

Szanálási eljárást akkor kezdeményezhetnek, ha az említett forrásokból nem fedezhető a veszteség. Az eljárás lefolytatására 3—5 tagú *szanálási bizottságot* kell létrehozni. Szanálás esetén a termelőszövetkezet a veszteséget elsősorban *fejlesztési alapjából* rendezheti.

NOVEMBER 2-ÁN 21 ÓRÁTÓL

„EURÓPA KOKTÉL"

AZ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1968 NOV 16
MAGYAR HÍRLAP

Folytatódtak a magyar—szovjet külügyminiszteri tárgyalások

1021

Fogadás a budapesti szovjet nagykövetségen Gromiko és felesége tiszteletére

(MTI) *Péter János*, a Magyar Népköztársaság külügyminisztere és *A. A. Gromiko*, a Szovjetunió külügyminisztere közötti csütörtökön kezdődött tárgyalások pénteken délelőtt folytatódtak a Külügyminisztériumban. A tárgyaláson jelen voltak a magyar Külügyminisztérium vezető munkatársai és A. A. Gromiko kíséretének tagjai.

F. J. Tyitov, a Szovjetunió budapesti nagykövete *A. A. Gromiko*, a Szovjetunió külügyminisztere és felesége tiszteletére pénteken este fogadást adott a nagykövetségen.

A fogadáson részt vett *Apró Antal*, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Komócsin Zoltán*, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára, *Péter János* külügyminiszter, *Nagy Józsefné* könnyűipari miniszter, *dr. Szabó Zoltán* egészségügyi miniszter, s a politikai, a gazdasági és a kulturális élet sok vezető személyisége. Részt vett a fogadáson a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője.

A szovjet külügyminiszter felesége, *Lidia Dmitrijevna Gromiko* megtekintette a Vármúzeumot, a „Budapest ezer éve" című kiállítást és a Ferenczy család gyűjteményes kiállítását, s részt vett a Különlegességi Divatszalon bemutatóján.

„szűkebb európai csoportot, amelynek joga lenne stratégia kidolgozására és új fegyvertípusok kialakítására, csupán arra irányul, hogy angol—nyugatnémet alkut dolgozzanak ki, amelynek segítségével Bonn remélheti, hogy megnövelheti befolyását a NATO-ban, s idővel az atomfegyverek birtokába juthat. Anglia pedig végül is bekerülhet a Közös Piacba.

◆ *(UPI)* A nigériai szövetségi kormány jelentése szerint a szakadár Biafra haderői elkeseredett támadásokat intéztek az utóbbi napokban a szövetséges csapatok elátal elfoglalt néhány város visszavételére. A támadásokat — e jelentések szerint — súlyos harcokban visszaverték.

összefogásán, elsősorban a kommunisták és a szocialisták együttműködésén munkálkodjanak, amelyet egy közös program alapján Franciaország lakosságának többsége támogathat abban, hogy megnyissák a megújulás perspektíváit. A békéért folytatott harcban az FKP legfontosabb feladatának tartja annak kiharcolását,

---

ár Géza:

A monarchiától

32. Mire lehullanak

mostani nekünk oly kedanatot. Ami Romániát ilndoskodni fog róla, hogy irály és tanácsosai korelkedjenek... (Németor- is, Romániában is a lern-család uralkodott. *egj.*) Oroszország magamindenesetre ellenséges ő erre már évek óta el ilve, és ha mindjárt ha-

ban fel, amikor nem végezte be a francia hadsere potban van. A há felkészült állam metország igen ne hatott volna."

Conrad is azt Galántai József t „... hogy a követ katonai erőviszon

tárgyalások
sztásáért

Ferenczy család

ter, s a politikai, a gazdasági és a kulturális élet sok vezető személyisége. Részt vett a fogadáson a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője.

*

A szovjet külügyminiszter felesége, Lidia Dmitrijevna Gromiko megtekintette a Vármúzeumot, a „Budapest ezer éve" című kiállítást és a Ferenczy család gyűjteményes kiállítását, s részt vett a Különlegességi Divatszalon bemutatóján.

A VDK [illegible]

jetellenes pszichóz
ből a szemszögbő
előtt a november
pozsonyi esemén
ítélni. Ezek sérte
lizálódás feltét
okoztak a népn
következmények
volna. Egyérte
lépni mindenf
rekvéssel sze
mutatnunk, h
ellentétesek
tűzéseivel. A
lenségei az emberek
sősorban a fiatalok
nek politikai tapaszt
gára spekulálnak. E
döntöttünk, hogy az é
levő törvényekkel
ban, *minden körülmé*
zött fenntartjuk a b
det."

A párt első titkára ezután a CSKP január utáni politikáját

MAGYAR NEMZET

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 NOV 16

tikájával szembeszegülő, politikailag felelőtlen megnyilvánulások jelentkeztek több más lapban és a televízió, vala-

csapat Pártja, az Ecuadori Kommunista Párt, a Hondu- munista Párt küldöttsége.

Folytatódtak a magyar—szovjet külügyminiszteri tárgyalások

Péter János, a Magyar Népköztársaság külügyminisztere és A. A. *Gromiko*, a Szovjetunió külügyminisztere között csütörtökön kezdődött tárgyalások pénteken délelőtt *folytatódtak* a Külügyminisztériumban. A tárgyaláson jelen voltak a magyar Külügyminisztérium vezető munkatársai és A. A. Gromiko kíséretének tagjai.

F. J. *Tyitov*, a Szovjetunió budapesti nagykövete A. A. Gromiko, a Szovjetunió külügyminisztere és felesége tiszteletére pénteken este fogadást adott a nagykövetségen.

A fogadáson részt vett *Apró* Antal, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Komócsin* Zoltán, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, *Cseterki* Lajos, az Elnöki Tanács titkára, *Péter* János külügyminiszter, *Nagy* Józsefné könnyűipari miniszter, dr. *Szabó* Zoltán egészségügyi minisz-

[illegible] 5,0 [illegible] tette ki. A nagyobb „kötelezettségek", azaz katonai kiadások vállalására irányuló nyomás azonban eddig sem talált kimondottan lelkes fogadtatásra az európai tagállamok többségénél.

Az előjelek ismeretében — elébe vágva a brüsszeli tanácskozásról kiadandó közleménynek — eleve megállapíthatjuk, hogy csalódottan távozik majd Brüsszelből az összesereglett 400 újságíró; legalábbis azok, akik drámai döntéseket várnak. A tömb katonai erősítése terén elsősorban olyan *általános intézkedések* születésére számíthatunk, amelyek egyébként is szerepelnek a korábban kidolgozott tervekben, il-

[illegible] a korábban kialakult erőviszonyokban. Most új, differenciáltabb érveléssel sürgetik a NATO katonai vezetői *a mozgósítási és egyéb tervek felülvizsgálatát.* Új stratégiai modelleket készítve azt vizsgálták, mi történt volna, ha a Varsói Szerződés katonai mechanizmusa nem a közismert politikai célért lendül mozgásba augusztus második felében, hanem egy feltételezett kelet—nyugati fegyveres konfliktus keretében. A katonai segítségnyújtás „menetrendjét", s a NATO-erők feltételezett mozgósításának és bevetésének ütemét összevetve arra a következtetésre jutottak, hogy a NATO gépezete túlságosan nehézkes, s a kontinensen ren-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VASAS

Ferenczy Valéria

1968 AUG. 1

1021

A Ferenczy-család emlékkiállítása

Budapest legjelentősebb múzeumi eseménye kétségtelenül a nemrégiben megnyílt Ferenczy-család emlékkiállítás. A budai várpalota újjáépült termeiben, mely a Magyar Nemzeti Galéria új otthona, festmények, szobrok, kisplasztikák, rajzok, gobelinek fogadják a látogatót.

Az első élmény a meglepetésé, a csodálkozásé. A művészetek történetében elvétve akad ugyanis hasonló eset, hogy egy család minden tagja művészi adottságokkal rendelkezzék. Olyan pedig, amelyik jelentős irányzatokat teremtő vagy befolyásoló alkotókat is fölneveljen, egyetlen kezünkön megszámlálható. A Ferenczy-család öt tagja közül három nemcsak magyar, de az európai művészettörténetben is komoly rangot vívott ki magának.

A kiállítás gazdag anyaggal, körülbelül félezer műalkotással ad számot erről a közös, bár egyenként kiharcolt eredményről, sikerről.

Ferenczy Károly, az apa, a XX. századi festészetünk egyik legjelentősebb alakja. Munkácsy nagyarányú, harmonikus, de kissé színpadias festészete és Szinyei fölszikrázó, de gyorsan kilobbanó modern törekvései után az ő munkásságának köszönhető, hogy a magyar festészet kitéphetetlen gyökereket eresztett a hazai talajba.

Három gyermeke Valér, Béni és Noémi az ő nyomdokán halad tovább. Hármojuk közül Valér ígérkezik a legtehetségesebbnek, de tehetsége hamar kialszik. Viszont az ikertestvér Noémi és Béni nemcsak méltó utódja apjuknak, de némely tekintetben még túl is szárnyalják.

Ferenczy Béni a szobrászatban, Noémi pedig a gobelin műfajában alkotott egyedülállót, melyhez foghatót nemcsak idehaza, de külföldön sem találni.

Hasonlót mondhatunk Ferenczy Noémi művészetéről is. Gobelinjeinek központi alakja mindig az ember: a Fahordó nő, a Kőműves, a Bárányos, a Gereblyézők. Már a címekből is érződik, hogy a cselekvő emberrel azonosult. Végsőkig leegyszerűsített, de árnyalt színezésű szövött képein ugyanolyan szerepet kap a Piroskorsós szőlőmunkás nő, mint a Múzsa. A szellemi emberek és a kétkezűek világa talán senkinek a művészetében nem olvadt össze oly természetesen és egyetemesen, mint az övében.

A Ferenczy-család kiállítása tehát nem csupán ritka érdekesség, de ritka remekművek gyűjteménye is.

Kurucz Zsuzsanna

rműprogram sikeréért

ze ménck a programra vonatkel adta kézzelfogható segítségét az akcióhoz.

járműprogram sikerének szolgálatába állítják a szo-

LÁTTUK, HALLOTTUK...

A Lenin Kohászati Művekben üzembe helyezték a Devy United angol cég által gyártott elektronikus darumérleget. A darura szerelt mérőkészülék fényszámos eredményjelző tábláján 0,2 százalék pontossággal lehet leolvasni a martin kemencékbe kerülő folyékony nyersvas súlyát. A berendezés kitűnően működik. Az év végéig még egy hasonló mérleget állítanak munkába, s ezzel lehetővé válik a nagyolvasztóból érkezett összes anyag pontos mérése.

Fereury

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR NEMZET

1968 OKT 25.

A Ferenczy család kiállítása október 26-án és 29-én délelőtt zárva van és csak 1 óra után tekinthető meg.

4091

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy

1961. okt. 24.

ESTI HÍRLAP

MA VOLT – MA LESZ

A diplomáciai testület tagjai a Vármúzeumban megtekintették a Ferenczy-kiállítást. ⊙ Megnyílt a Villamos Berendezés és Készülék Művek Anód Áramirányító Gyára termékeinek kiállítása a Medve utcában. ⊙ Berlinben osztják ki a tankönyvkészítő nyomdák munkaversenye győzteseinek a Művelődésügyi Minisztérium díjait. ⊙ Magyar és vietnami diákok szolidaritási összejövetelt rendeznek az Eötvös Loránd Tudományegyetem aulájában. ⊙ Osztrák gyógyászati eszközök láthatók 4 órától a Budapesti Nemzetközi Vásár 42-es számú pavilonjában. ⊙ Háromnapos előadássorozat kezdődik a felület és profilmérő műszerekről a Technika Házában. ⊙ S a hetek óta hirdetett Revübár is ma este már fogadja vendégeit a hajdani Spolarich kávéház, majd a Pannónia eszpresszó s az automata játékterem helyén, a József körúton.

Sajnálom, hogy Néme
Miki sérülése miatt mo
nem bizonyíthatta kivétel
képességeit...

FŐVÁROSI KÖZÚTI I
URBAN TRAFFIC SA
SYMPOSIUM DE LA
SYMPOSIUM FÜR ST
КОНФЕРЕНЦИЯ ПО

BUDAPEST 19

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
MEGHÍVJA ÖNT

A FERENCZY-CSALÁD KIÁLLÍTÁSÁNAK SAJTÓBEMUTATÓJÁRA

1968. JÚNIUS 13-ÁN, CSÜTÖRTÖKÖN 11 ÓRÁRA
A BUDAVÁRI PALOTÁBA

A KIÁLLÍTÁST

DR. BODNÁR ÉVA, CSAP ERZSÉBET, OELMACHER ANNA
ISMERTETI

Fk.: Dr. Záhony Imréné – 68-6 FNYV 14 10637 – Fv.: Patyi Árpád

[illegible]

Ferenczy

Résztvett a harmadik nagybányai kiállitáson, melyet a Müszarnok téli tárlatának keretében külön nagybányai teremben rendeztek meg. /1899. dec.15-19ce. ébr.15.

Bér-Réti Nagyb. kiál. kat. 1912. 2o.1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczi család
NÉPSZABADSÁG
1983 AUG. 3.

A HÉT VÉGI KULTURÁLIS PROGRAMBÓL

SZOMBAT

Az Idegen Nyelvek Klubja orosz, angol, francia, német társalgású asztaltársaságainak összejövetele du. 5 órától a Margitszigeti Nagyszálló parkjában. (Az Angyalföldi József Attila Művelődési Ház rendezvénye.)

Az Ifjúsági Parkban du. 3 órakor: A Budapesti Jelvénygyűjtő Klub összejövetele.

A Vajdahunyad várában este fél 7 órakor: Magyar-est (a szakszervezeti szimfonikus zenekarok nyári hangversenyének sorozatában). Műsoron: Erkel: Hunyadi László, nyitány; Liszt: Hungária kantáta; Liszt: Les Preludes, szimfonikus költemény; Weiner: Szvit nagyzenekarra; Kodály Zoltán: Háry János, közzene. Közreműködnek a Fővárosi Művelődési Ház operaegyüttesének szólóénekesei — Bodolla Margit és Morvai Ferenc —, a Budapesti Férfikar (karigazgató Bánhegyi Sándor), a Pénzintézetek Központi Zenekara (vezényel Nagy József).

A Halászbástyán este 8 órakor: Verdi —Puccini-est. Közreműködik: a Postás Szimfonikus Zenekar, vezényel dr. Vasady Balogh Lajos, továbbá Vigh Irén, Téczeli Mária és Karizs Béla operaénekesek.

Éjszakai filmelőadások: A Bástya moziban este fél 10 órakor: Rita, a vadnyugat réme (olasz film). — A Bethlen moziban este 10-kor: Melyik úton járjak? (amerikai film). — A Csillag moziban ugyancsak 10-kor: Oszkár (francia film). — A Szikra Filmszínházban háromnegyed 11-kor: Rita, a vadnyugat réme. — Az Ugocsában ugyancsak háromnegyed 11-kor: Rita, a vadnyugat réme.

VASÁRNAP

Az Idegen Nyelvek Klubja víkendje a dunai üdülőben. Találkozás reggel 9 órakor a Margit-hídi HÉV-állomásnál. Belépés klubtagsági igazolvánnyal. (Az Angyalföldi József Attila Művelődési Ház rendezvénye.)

Térzene a Múzeum-kertben (a Bródy Sándor utcai oldalon) fél 12 órától fél 1 óráig. A Vám- és Pénzügyőrség Zenekarának szabadtéri hangversenye. Vezényel Józsa Sándor. A műsort ismerteti: dr. Soltész Elekné és Volly István.

A Halászbástyán este 8 órakor: Riesa város szimfonikus zenekarának és énekkarának hangversenye. Vezényel: Karl Hafner (NDK).

A művelődési Házak programjából: A Fővárosi Művelődési Házban dg. 10 órakor: Minden gyűjtési ágban csere a gyűjtők klubjában; du. fél 3, háromnegyed 5 és este 7 órakor: A felrobbantott pokol (szélesvásznú, magyarul beszélő szovjet film). — A Gutenberg Művelődési Otthonban este fél 8 órakor: Becsületbeli ügy (színes, szélesvásznú, olasz film). — A MOM Szakasits Árpád Művelődési Házban du. háromnegyed 3, 5 és este negyed 8 órakor: Keserű méz (szélesvásznú szovjet film).

MÚZEUMOK

KMP Emlékmúzeum: A Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásával kapcsolatos emlékek, dokumentumok. — **Bélyegmúzeum:** Festészet a szocialista országok bélyegein. — **Budapesti Történeti Múzeum, Vármúzeum:** A budavári Palota építésének és helyreállításának története a XVIII. századtól napjainkig. — Budai látképek XV—XIX. század. (korabeli metszetek). Középkori királyi palota a budai Várban. — A Ferenczy család emlékkiállítása. (A Nemzeti Galéria rendezésében.) — **Fényes Adolf Terem:** Bolgár kerámiakiállítás. — **Hadtörténelmi Múzeum:** Magyarország története a honfoglalástól a Rákóczi-szabadságharcig; Az 1848—1849-es szabadságharc; Magyarország története 1849-től az első világháború végéig; Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege; Magyar önkéntesek a spanyol nép szabadságharcában: — **Iparművészeti Múzeum:** Magyarországi reneszánsz könyvkötőműhelyek; Magyarországi fajansz- és keményceserépművészet. — **Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum:** Japán művészete az edokorszakban. — **Kína Múzeum:** A régi és az új Kína művészete. **Kiscelli Múzeum:** Budapest 1686—1849. (várostörténeti emlékek); Budapesti nyomdák a XIX. században; A főváros képzőművészeti gyűjteményeinek kiállítása; Dési-Huber István grafikai művei.

ÉS ÉKS>

szitettek a hazája függe
géért harcoló vietnami né
segítésére.

Az ajándékot nagygyűlés
tében *Madácsi Lajos* lakat
cialista brigádvezető adta á
Ba Thi-nek, a DNFF budap
landó képviselete vezetőjén

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.16: Lányok, asszonyok. **8.36:** Verbunkosok, népdalok. **9.07:** Orvosok a mikrofon előtt. **9.15:** Két zongoraszonáta. **10.10:** Zenés műsor üdülőknek. **12.15:** Daljátékrészl. **13.05:** Írók műhelyében. Tatay Sándornál. **13.20:** László Annie énekel. **13.35:** Néhány perc tudomány. **13.50:** Emlékezés Enrico Carusóra. **14.45:** Hétvégi külpolitikai figyelő. **15.10:** Fiatalok tánczenéje műsora. **16.00:** Hét vége. **17.48:** Az én könyvtáram (Kardos Tibor). **18.15:** Bach-művek. **19.30:** Nem az én színpadom. Fővárosi színházak vetélkedése, IV. forduló. **21.05:** Kapcsoljuk a Madách Színházat! Táncdalfesztivál 1968. Kb. **23.00:** Szófiából jelentjük. Kb. **23.20:** Népi zene. **0.10:** Tánczene.

PETŐFI RÁDIÓ

10.00: Az ellopott Hold. Mese, folytatásokban. **10.14:** Bemutatjuk új operafelvételeinket. **10.32:** Toronyzene. **10.42:** Zenésjáték-részl. **11.04:** Rádiószínház: Autók és utak. Rádiójáték. **12.12:** Furtwängler vezényel. **13.21:** Lemezek közt válogatva. **14.08:** Népek zenéje. **14.35:** Orvosok a mikrofon előtt. **14.43:** A Prágai fúvósnégyes játszik. **15.08:** Kiáltás az éjszakában. R.-változat. **15.39:** Tiana Lemnitz operafelvételeiből. **16.05:** Húszas stúdió. Szenvedélyek. **17.10:** Operettdalok. **17.20:** Egy hír a mikroszkóp alatt. **17.35:** A boldogság dalaiból. **18.05:** Falusi esték. Riport. **18.20:** Táncdalok. **18.30:** Közv. bajnoki labdarúgó-mérkőzésről. **18.50:** Népdalok. **19.10:** Hangverseny a stúdióban. **20.29:** A hesseni rádió szimf. zenekarának hangversenye. **22.20:** Szirmay Márta és Bartha Alfonz énekel.

URH

18.05: Hanglemezparádé. **19.00:** A XX. század zenéjéből. **20.07:** Graziella Sciutti és Cesaro Siepi énekel. **20.48:** A dzsessz kedvelőinek. **21.00:** Kamarazene. **22.24:** Händel összes orgonaversenyei, II.

TELEVÍZIÓ

9.00: Cook kapitány nyomában. Magyarul b. olasz filmsorozat, V. (befejező) rész (ism.). **9.50:** Nótaszó (ism.). **10.10:** Tíz hét Vietnamban. Filmsorozat. 4. Muong és Hoa Loc (ism.) **10.40:** Támasz nélkül. Riportfilm (ism.). **11.05:** Angyal kalandjai. A két nyakék (14 éven felülieknek). **11.55:** A kapitóliumi Vénusz története. Magyarul b. NDK rövidfilm. **15.18:** Tüskevár. 5. Hárman a berekben (ism.). **15.50:** Délutáni előadás. A négy páncélos és a kutya. Magyarul b. lengyel filmsorozat. 2. Öröm és bánat. **16.45:** A Centrum Áruházak kirakata. **16.50:** Hírek **16.55:** Vasas—Győri Vasas ETO bajnoki labdarúgó-mérk. Közv. a Fáy utcából. A szünetben: Reklámműsor. **18.50:** A tv jelenti. **19.35:** Cicavízió. **19.45:** A sziklás folyó. Szovjet kisfilm. **20.00:** TV Híradó. **20.20:** Sport, humor, kültészet. Részl. az Irodalmi Színpad

1968 AUG 11

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

...kovszkij Parkszínpad: V: beat-hangverseny (8) (Eső-...).

...udvar (Erdődy Palota): H: Szerenád-est (B. bérl.) (fél 8) — P: Quartett-est (A. bérl.) (fél 8).

1021

KIÁLLÍTÁSOK

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM: Magyarország népeinek története a honfoglalás korától. — Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig. — A biedermeier világából. (Nyitva: hétfő kivételével: 10—18 óráig.)

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA: Magyar festészet és szobrászat a XIX. és a XX. században. — Nagyobb igaza sohse volt népnek (kiállítás a budai palota újjáépített termeiben). — A Ferenczy család emlékkiállítása (a BTM épületében). — Ducsay Béla festőművész kiállítása.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM: Régi Képtár. — Egyiptomi kiállítás. — Görög—római kiállítás. — Szoborkiállítás. — Modern külföldi képtár. — Régi magyar remekművek a londoni kiállítás anyagából. — Modern francia grafika. — A budai Vár egykori képgyűjteménye. (Nyitva: 10—18 óráig.)

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM: Magyar bútorművészet a XVIII. században. — XV—XVII. századi európai bútorok. — Bútorművészet a XIX. században. — Kályha és kályhacsempe. (Nyitva: szerda, szombat, vasárnap 10—18 óráig.)

KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM: Japán művészete az Edo-korszakban. (Nyitva: hétfő kivételével 8.45—16.45, vasárnap 9.45—17.45 óráig.)

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM: Vasúttörténeti kiállítás. — A közlekedési eszközök fejlődése. — Közlekedési dolgozók a magyar munkásmozgalomban. 1845—1945. — Ötvenéves a magyar légiposta. — „Százéves a MÁV" emlékkiállítás. (Nyitva: hétfő és péntek kivételével 10—18 óráig.)

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE: Németh László festőművész kiállítása.

KÍNA MÚZEUM: Régi és új Kína művészete. (Nyitva: hétfő kivételével 9—17, vasárnap 10—18 óráig.)

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM: Magyarországi reneszánsz könyvkötőműhelyek. — Magyarországi fajánsz- és keménycserépművészet. (Nyitva: hétfő kivételével 10—18 óráig.)

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM: A reformkor és szabadságharc irodalma. — A Magyar Nemzeti Múzeum textilgyűjteményének kosztümkiállítása. (Nyitva: hétfő kivételével 10—18 óráig.)

ERNST MÚZEUM: Az év legszebb plakátjai.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM: Képek a gyógyítás múltjából. (Nyitva: hétfő kivételével 10.30—18 óráig.)

SZERB EGYHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM: (Szentendre, Engels u. 5.)

VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM: Idegenforgalom és vendéglátás Magyarországon a XX. század közepéig.

A kiállítási termek hétfő kivételével 11—19 óráig látogathatók.

tort, amelyben nagyobb n
nyiségű munka testesül
ily módon *az állam j*
ját.

Rázós téma

A *Faipari Tudom*
Egyesületben, a könny
ban és a külkereskedele
erről a *rázós témáról*
viták folynak. *Érvek és*
érvek tüzében próbálja
problémát megoldani. Hallot-
tunk olyan nézetet, hogy *nem*
lehet egyértelműen állítani: a
modern bútorok exportja gaz-
daságtalan lenne. Ennek bizo-
nyítására érdekes indokokat
hallottam.

Amíg a modern bútor elké-
szül, a különböző alkatrészei-
re, anyagaira a kooperációban
sokféle költség rárakódik a
gyárak részéről. Minden gyár
ráteszi a cikkre a maga nye-
reségét is, s a sok tétel a bú-
torgyárat terheli. Ha a bútor-
ipar — az alapanyagtól a kész
áruig — *egy vertikum lenne,*
a költségrárakódások tekintél-
yes része elmaradna, így *a*
bútor önköltségéről népgazda-

A készbútor eddiginél is na-
gyobb mérvű exportja érde-
kében is *hasonló akciókat kell*
kezdenie a külkereskedelem-
nek. Nem ismeretlen ez a
munka, hiszen már a múlt év-
ben is előfordult, hogy a ma-
gyar üzemekben előállított bú-
tort *alkatrészeiben exportálták*
és a külföldi partner a hely-
színen szereltette össze. Az
ilyen alkatrészexport azért is
előnyös, mert egy csomó adó
nem terheli külföldön, bizo-
nyos megkülönböztetéseket el
lehet kerülni. *Röviden: a kö-*
zös vállalat, az alkatrészexport
kifizetődő számunkra is, ezt
igazolják a tapasztalatok.

A külföldi piacon való ered-
ményes szereplés a hazai bú-
toriparban serkentőleg hatot
a műszaki fejlesztésre. A kül
földi piac *értékes „katalizáto*
ra" — serkentője, ösztönzőj
— bútorgyártásunknak. Az i
világos, hogy a korszerűtle
bútor már nem kel gazdár
még vidéken sem. A legújabb
példa erre az egyik nagy, ta

1021 Ferenczy cs.

A Ferenczy-család

Kiállítás a budai Várban

Nem mindennapos élmény a budai Vár megtekintése.

A lány szeme huncutul kintéssel, de főképpen korszerű, jó ízléssel restaurált épületrészekben rendezett „Ferenczy-család" kiállítás méltó keretet kapott. A szakavatottaknak örömteli viszontlátásban, másoknak kellemes ismerkedésben lehet részük, ha ellátogatnak ide.

Az apa, Ferenczy Károly fiatal korában, az európai művészeti élet visszhangzott a maradiak és haladók összecsapásaitól. Az elmarasztaló értelemben vett hagyományos és az új ellentéte nálunk csak később (de nem elkésve!) nyilatkozott meg jelentős mozgalmakban, korszerű alkotásokban. Ferenczy ahhoz a festőgárdához csatlakozott, amely a gyönyörű fekvésű Nagybányán dolgozott: Hollósy Simon, Thorma Sándor, Réti István, Csók István, Iványi-Grünwald és még több jeles festő.

Tudunk más, korábbi és egyidejű törekvésekről; ezek azonban nem izmosodhattak mozgalommá, iskolává. Az újabb magyar festészet fejlődésében a legelső igazán jelentős mozgalom a század elején alakult nagybányai iskola, legjellemzőbb képviselője pedig Ferenczy Károly. A csoport sok dühös támadással, értetlenséggel küzdve, végül is kijelölte a modern művészethez vezető utat.

Ferenczy a természet áhitatos megfigyelésére, dekoratív ábrázolására törekedett tájképfestészetében. A természet és az alakok ragyogó napsütésben feloldva egyesülnek nála képpé.

A rendkívül művelt, több nyelvet beszélő apa mellett a szintén festőnek indult anyának is érdeme, hogy a gyermekek hasonlóképpen művészek lettek. Valér sokat ígérő festőtalentum, de nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: elaprózta tehetségét, tétován a versfordítás, szavalás, zenei érdeklődés között. (Az apa híres Hegyibeszédének, Jó-József-kompozíciójának s még több képének egyik modellje.)

Az ikertestvér-pár, Béni és Noémi csak a műfaj tekintetében távolodik el az apától. A fiú korunk egyik legnagyobb magyar szobrásza, a leány hosszabb szemlélődés után a gobelinszöves mellett dönt. Az ikrek a szülői házból vitt útravalót gazdagon kamatoztatták. Az otthonukban mindig jelenvaló kultúratisztelet légkörének tulajdonítható legfőbb erényük: a tudás olthatatlan vágya, az állandó tanulmányozás, amely a természet és az emberek megismeréséhez vezet.

Noémit egy 1911-es párizsi kiállításon látott gobelinek lelkesítették az alkotásra. Szakított a hagyományos szövési technikával, amely a festmény utánzására törekedett. Vallotta, hogy a műalkotás feltétele az anyagszerűség, ezért hangsúlyozta a gobelin szövési módjából adódó jellegzetességeket. Egyéni, dekoratív stílusával, korszerű témaválasztásával a műfajt modern alapokra helyezte, s iparművészetből elsőrendű művészi alkotássá nemesítette

Befejezésül idézzük ismét Ferenczy Bénit, akinél találóbban úgysem méltathatjuk Nagybányát (s egyben a Ferenczy családot is): „... A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás ,a munkaláz gyönyöre..' nem bérért, nem dícséretért, nem versenybabérért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés."

Fodor István

Ferenczy Károly: Október (1903)

Ferenczy Béni: Puttó-sorozat (1953)

Ferenczy Noémi: Múzsa (1937)

1983 AUG 4
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Komárom m. Dolgozók
Lapja

Falusi ny(

Aki csak gépkocsin, vagy vonaton robog keresztül a falvakon, annak nem mond soka[t] a táj. Erdők, dombok, völgyek, sárga gabonatarlók, haragoszöld kukoricatáblák, régi és új házak, poros vagy bitumenes utak — ennyi az egész. Ahhoz, hogy a falvak megmutassák igazi arcukat, meg kell állni és hosszabb időt eltölteni bennük. S akkor látja meg csak igazán az ember, mennyire nem egysikú a falusi élet, milyen gazdag és sokarcú ez a falusi világ.

S ilyenkor, minden elfogultságot mellőzve, az ember újra és újra kénytelen megállapítani: a javithatatlan optimistáknak van igazuk. Azoknak, akik a tegnapi átszólagos mozdulatlanságban meglátták a mai és a holnapi fejlődés irányait, akik bíztak a falusi emberek alkotó tehetségében és újat akarásában. A [illegible]t ezeket a mindig bizó, a tegnaphoz huzast jelentéktelen tényezőnek tartó embereket igazolja, a tények egész sokaságával.

A komáromi járás öt községét jártuk végig. Bakonyszombathellyel kezdtük, s aztán eljutottunk Súrra, Bakonybánkra, Kerékteleki[re] és Tárkányba. Nem állítjuk azt, hogy ezekben a községekben valami rendkívüli történik, de éppen ez az érdekes, mert mégis mindenütt található valami olyan, ami a falusi élet gyökeres átalakulásáról vall. Ez az idei nyár olyan mint a többi, s mégis egészen más. Az 1968-as falusi nyár már a szocializmust természetes közegnek tartó, annak lehetőségeivel tudatosan élő és jól boldoguló embereké.

Jól képviselik a választókat

Sántik István, Kerékteleki új tanácselnöke március elejétől áll a község élén. A csendes beszéd, a megfontolt szavak, a tettek rugóinak keresése jellemzik a magatartását. Óvatos ember és nagyon szerény. Világosan látja, hogy ő egyedül nem sokra menne, ha nem tudhatná maga mögött a tanácsot, az meg a falu népét. Erről egyébként alapos tapasztalatokkal rendelkezik, hiszen a tanácsok megalakulása óta községi tanácstag, meg aztán hosszabb ideig ő volt a falu pártitkára is. Most is pártvezetőségi tag, egyéves pártiskola van mögötte, nem csoda hát, ha mindenütt megjelenik, ahol a falu közélete zajlik.

— Nekem még nincs mire büszkének lennem — mosolyog hamiskásan. — Korábban, amíg egyszerű tanácstag voltam, magam is könnyen tettem javaslatot, erre is, arra is. Most látom azonban csak igazán, hogy milyen óriási a különbség a javaslattétel és a megvalósítás között. Mert ha nincs pénz, akkor például miből váltsa valóra az ember a javaslatokat? Kiutat persze, mindig lehet találni. A legtöbbet azonban a nép tehet. Ha az mögéje áll az embernek, a javaslatokból akkor lesz valóság. S persze, nagyon sokat segíthet a járás vagy a megye, hiszen a nagyobb beruházásoknál anyagi támogatásuk szinte nélkülözhetetlen.

Járjuk a falu utcáit, s az elnök mutogatja az új középületeket, pontosan megemlítve, hogy melyiket mikor építették. A legtöbbjük korábban épült, a legutóbb az orvoslakást vásárolták, s az átalakításokkal együtt 250 ezer forintba került. Az idén is tettek azonban már egyet s mást a lakosság érdekében. Fél kilométer hosszú utat építettek a Táncsics utcában és 510 négyzetméter betonjárdát a Fő utcában. Most már az egész községben betonjárda van az utcák egyik oldalán, s ez, ha ilyenkor nem is, de az őszi esők és a téli fagyok idején főnyeremény a gyalogos embernek. A Táncsics utcai útépítés is nagy dolog. Ide korábban például nem tudott bemenni a mentőkocsi, ha rossz idő volt. A betegeket szekérrel kellet kihozni a kövesútra. Most már ennek a tortúrának is vége.

— Még az idén belefogunk a legújabb nagy közös vállalkozásba — említi a tanácselnök. — Megkezdjük az új tanácsház építését. Az anyag legnagyobb része már megvan, ha minden jól megy, még az idén tető alá kerül az új épület, és jövőre elköltözünk ebből a mostani öreg házból. A tsz építőbrigádjával végeztetjük majd el a munkát, így olcsó vagy legalábbis olcsóbb lesz az építkezés. Kopácsi Pál, a volt tanácselnök a tsz mostani elnöke, az ő megértő támogatásával könnyebb dolgunk lesz.

Egyébként ami fontos dolog a községben van, az szinte mind újonnan épült. Új a község házainak 40 százaléka is. A Fő utcában például egész házsorok épültek, bejöttek a faluba lakni a volt pusztai cselédek. Most övék a Fő utcának a kőhíd felőli része.

Nagy Lajos magtáros, a tsz párttitkára is régi tanácstag, 16 esztendeje áll az egyik körzet élén. A falu lakóiról csak dícsérőleg tud szólni:

— Igaz, hogy minden új létesítményhez kapunk állami támogatást, de ez minden községben így van. A mi népünk azonban a társadalmi munkát sem hanyagolja el. Összetartó nép ez a kerékteleki, ha szólunk nekik, hogy ez vagy az kell, hát jönnek és megfogják a munkát. Nem szépítem a helyzetet, a tanács és a lakosság között nagyon jó a viszony. A tanácstagok nemcsak javasolnak, szervezik is az egyes munkák elvégzését. A Táncsics utcában például Fajkusz Ernő tanácstag eredményesen mozgósította az embereket az út építéséhez, az állami támogatás mellé megvolt a szép társadalmi hozzájárulás, a lakók munkája is.

Vajon mindenütt így van-e ez? Találomra megszólítok egy embert az utcán. Szóger József, az Oroszlányi Hőerőmű kovácsa elégedett a tanács tevékenységével. Az ő tanácstagjuk Mészáros Antalné, a tanács titkára. Azt mondja, a Győri utca lakói, — ez Mészárosné körzete — csak jót mondhatnak a titkárnő figyelmességéről, emberségéről.

Benyitok a Fő utca 29-be, Talabér Mihályékhoz is. Csak az asszony van otthon. Ő sem titkolja véleményét:

— Nagy Feri bácsi a tanácstagunk. Nagyon elégedett vagyok vele is, a tanáccsal is. Ha az ember valami ügyesbajos dolgában hozzájuk fordul, készséggel elintézik.

Apró kis villanás, de azért ebből is sokat ki lehet olvasni: ahogy az utcái[illegible] járjuk.

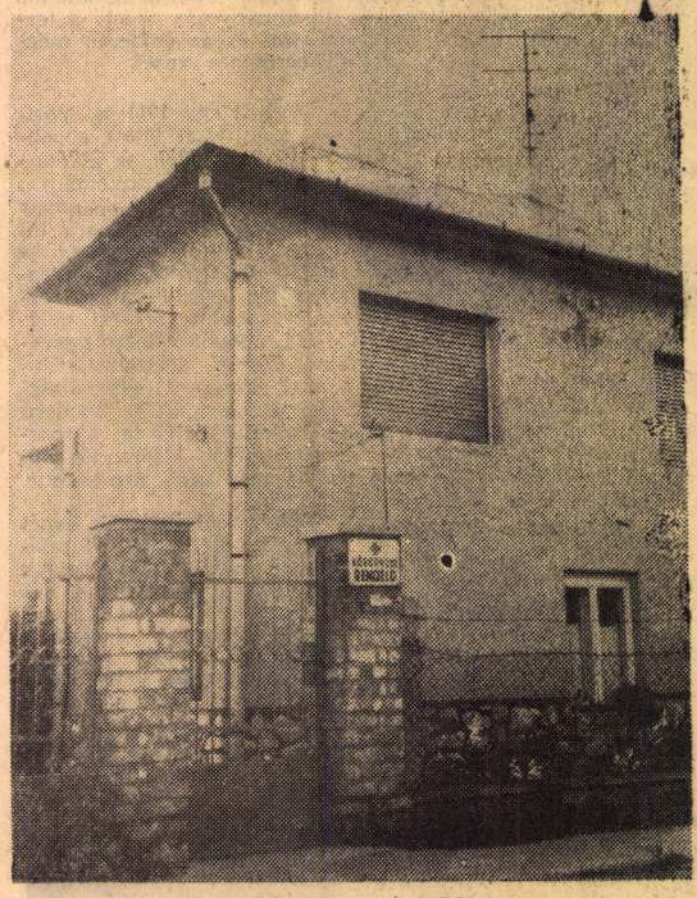

A kerékteleki orvoslakás

Ferenczy Dezső
lakásberendező
müasztalos

berendezéseket vállal,
készít tervek szerint
bútorokat

BUDAPEST, V.,
Alkotmány u. 6.
Tel.: 247-76.

FLINTKOTE

hideg aszfalt emulzió **szigetelési. padlóburkolási** és **tetőfedési** célokra.

Díjtalan műszaki tanácsért és ismertetésért forduljon a

SHELL
kőolaj Rt.-hoz
V., József tér 5. sz.

G. W. V. SZÖVŐ-ÜZEM
Budapest, VI., Nagymező utca 20.
Műterem.

HAUSWIRTH ÖDÖN
DISZITŐFESTŐ, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ
BUDAPEST VIII.
HUNYADI UCCA 48
TELEFON: 32—3—24

T. ELŐFIZETŐINKHEZ!

Az Épitőmunka számára az 1934. év nagy átalakulást jelentett. Sikerült lapunkat a korszerű művészetek nyugati színvonalú és mégis ízig-vérig magyarcélú lapjává fejleszteni. Nagy nehézségeket sikerült ezzel az átszervezéssel leküzdeni anélkül, hogy az előfizetőket dijemeléssel terleltünk volna.

Az 1935. évfolyam tervezetét és előirányzatát úgy állitottuk össze, hogy a legkényesebb igényeknek megfelelhessünk és évi tíz számunk pontos időközökben megjelenhessen.

Tervünket csak úgy tudjuk megvalósítani, ha igen tisztelt Előfizetőink támogatnak minket azzal, hogy előfizetési díjukat pontosan beküldik s hogy új előfizetőket szereznek. Minden előfizetőnknek, aki lapunknak egy új hivet szerez, ajándékba adjuk a Fränkel György „Célszerű Otthon" (Mai Otthon) című könyvét.

Karácsonyi számunkhoz befizetési lapot mellékelünk.

1935. évi előfizetési díjaink: egész évre 10 P, fél évre 6 P.

Teljes tisztelettel:
a kiadóhivatal.

IV. MASIREVICH GYÖRGY TERVE

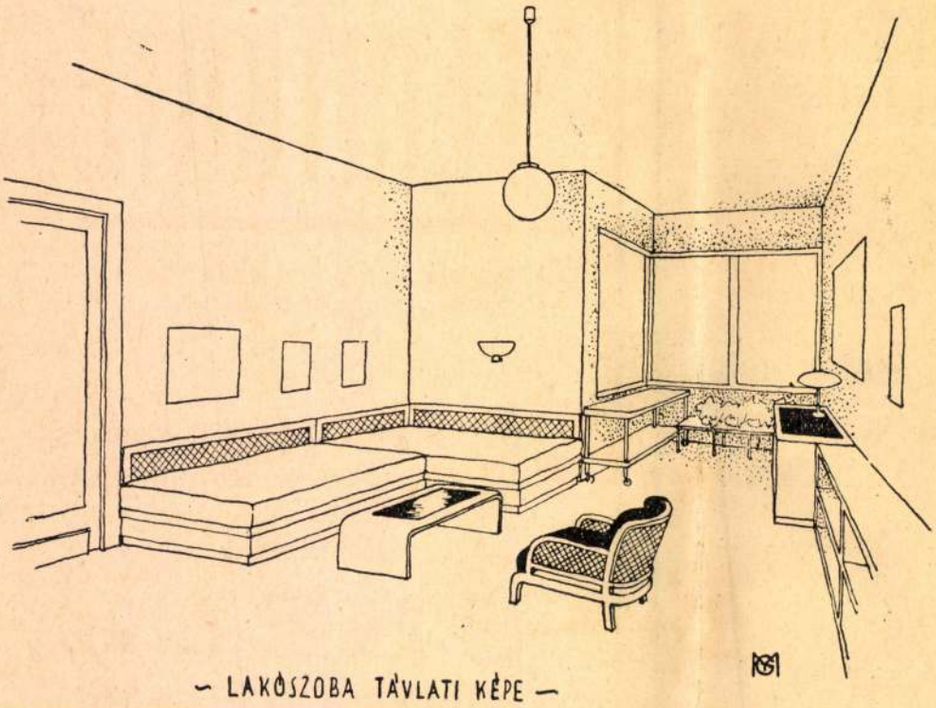

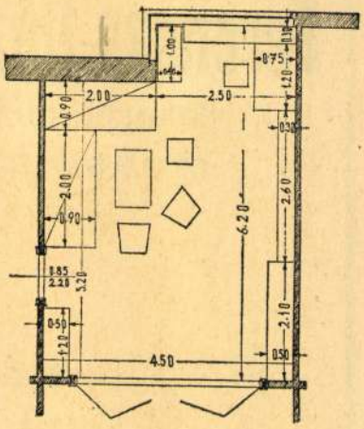

– LAKÓSZOBA TÁVLATI KÉPE –

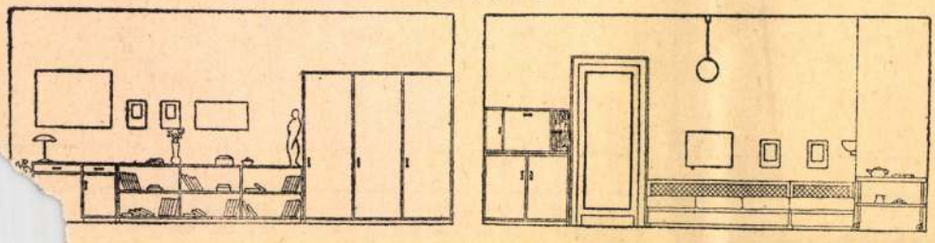

AUDHAMMER KÁROLY TERVE

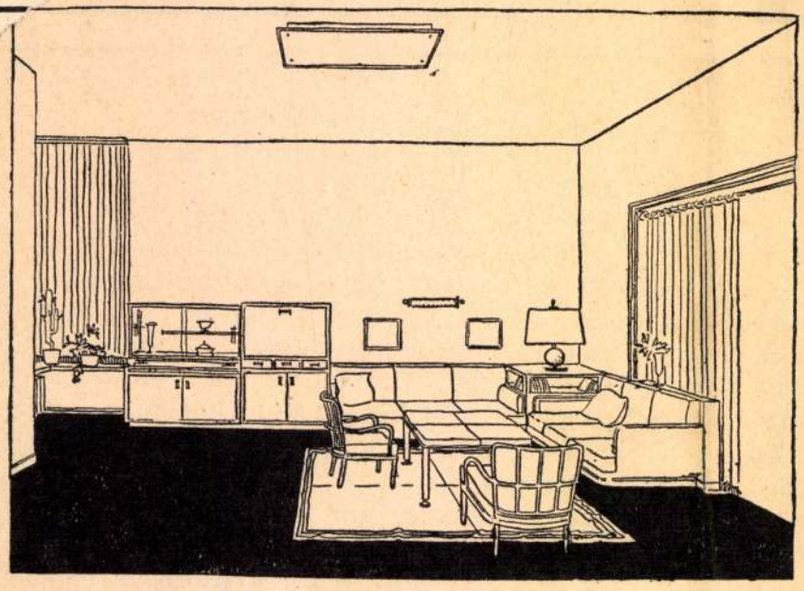

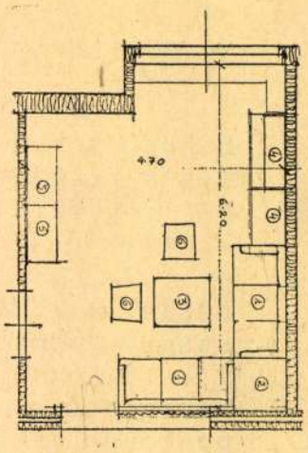

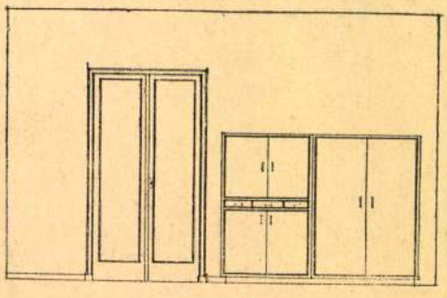

A szoba bútorai: 2 drb. ágyheverő, ágyneműtartóval, oly módon elkészítve, hogy nemcsak a megjelölt sarokelhelyezésben lehessen felhasználni, hanem mint különálló darabok is használhatóak. 1 drb. etagere-asztalka a két kanapé közé a sarokba, szintén bárhol felhasználható egyedülálló asztalkának. 1 drb. ebédlőasztal, magyar kihúzó rendszerrel, 1.00×0.80 m. méretben, duplájára kihúzható. 1 drb. 3 részből álló kombinált szekrény, lehajtható írólappal, alsó zárt részeiben edényt lehet tartani, evőeszköz számára fiókokkal, kihúzólapokkal, ellátva, külön ráállítható vitrinnel, ez utóbbi 3 oldalt üvegezve, belül üvegpolccal van ellátva és fémlábakon nyugszik. 1 drb. 2 részből álló kombináltszekrény, ruha és fehérnemű számára, egyik része akasztórúddal van ellátva, másik részében állítható polcok és angol fiókok vannak. 2 drb. karosszék az ebédlőasztal mellé, rácsozott háttal fixen kárpitozott üléssel és külön kivehető hátpárnával.

Nemes fából, hazai kéziszőttes behúzattal P. 1800.—.

Ferencz Dezső

Ferenczy Dezső lakberendező-iparművész, műasztalosmester, V. Alkotmány-u. 6. 124-702

Bptávb 1940 szept.
– 1942 jan.

M.D.K

Tersánszky Edit
festő

Munkásfej (rajz)

Élet és Irodalom, 1961. febr. 3 – 8 l.

HDK

Feremczy E.

Nehéz munka c. műve szerepel az 1949 decemberében rendezett debreceni képzőművészeti kiállításon.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után. Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48. l.

<Ferenczy Emil>

könyve

< > Fakötések.
(Iparosok könyvtára)
Emlétve

Müllépirod
593. C

Ferenczi Etelka

1938/39. tanév végén polgári iskolai rajztanári oklevelet kapott -

Ferképzőmfoiskvk
1937/39
183. l

Ferenczy Etel, sz. 1914 nov. 11. Nagykanizsa, Rudnay

Kápzőmův. Jőrik.
anyak.
Rónai M.

Ferenczi Etelka I.é.

ált. tanf.

Ferk. pzomfoisk. vk

1935-36. 6g. l.

STATISZTIK
A NÖVE

	1936/
Felvétetett az I. félévben rendes, rendkívüli, és szaklátogató növendék	fiú | le
	156 | 1
Összesen	268
Felvétetett a II. félévben	149 | 1
Összesen	261
Vallás szerint:	
római katolikus	98
görög katolikus	—
ev. református	29
ág. hitv. evangélikus	6
görögkeleti	1
unitárius	—
izraelita	15
baptista	—
Összesen	261
Anyanyelv szerint:	
magyar	146 | 1
német	2
bolgár	—
egyéb	1
Összesen	261
Születési hely szerint:	
budapesti	57
pestmegyei	34
egyéb magyarországi	53

Ferenczi Etelka

II éves polg. isk. tanárjel.

Képzm. Försk. Erk

1936/37. 731.

Ferk pzomfoiskevk

Ferenczy Éva

szobrász Debrecen

Magyar Képzőművészek Szabadszervezete Debreceni Csoport: 1948. febr-máre kiáll.: Várakozó, terrakotta.

U.o. 1948. dec. kiáll.: Arcmás, Pihenés, Csikós.

U.o. 1946. jun. kiáll. Arató Eszter arcmása, Örmény férfi arcmás Tanulmányfej, Búddha, gipszek.

1947. febr. részt vett a Szess, Adj, Segits akció kiáll. Debrecenben.

Ferenczy Éva
nobrász.

cvod:
Kabad Müvészet

1949. 48. l
(A Debreceni
csoport)

Résztt vette cso-
portnak a Déri
Muzeumban
rendezett 1949 téli
tárlatán.

Feladó: Draskóczy Istvánné

Lakása: Mezőszilas Fejér m.

Petőfi - u. 64.

dr. Szentiványi Gyuláné részére

Budapest.

XI. Lágymányosi - u. 16.

I.

lyeges kérvények Református Lelkészi Hivatal, Tiszasas, nre küldendők.

A **vésztői** református egyházközség két *tanítói* állásra lyázatot hirdet. Fizetés 53, illetve 43 értékegységet kép- sélő föld- és terményjárandóság s az esedékes állami fizetés- egészítés. Természetben való lakás, vagy törvényes lakbér prezsbitérium határozata szerint. Az értékegységek esetleg szpénzben fizettetnek. Az egyik állásra férfi, a másikra választatik. Férfi pályázóknál kántori képesítés és gya- rlat előnyt jelent. Pályázati határidő e hirdetés megjele- sétől számított három hét.

GÁZOLTALMI- és LÉGVÉDELMI CIKKEK.

Papi palástot és süvege
a közismert, közkedvelt hivatalos O. R. L. E. palástok
jutányos áron készíti
Szénási Sándo
Hódmezővásárhely, Tavasz-u. 20. s
JÓ MINŐSÉG! PONTOS MUNKA! KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK
Református Iparos.

A „TAKARÉKOSSÁG"
KERESKEDELMI RT
kötelékébe tartozó cégek ma is vál-
tozatlan feltételek mellett
s zavartalanul állanak rendel-

Ferenczy Éva

Kobrán

Debrecen

wód

Tiszántúli Néplap

1948. dec. 12.

(Egy tál, egy alma.)

Ferenczy Éva

Nohraf - Debrecen

OMKT. 1943. marc - apr. ki'all.

123. szám.

OMKT. 1943. nov. - dec

538. szám.

Ferenczy Éva

1942. Tavasz c. bronzszobrát megvette a Déri Muzeum

1942. jan. (kutón kiállítása vok a Déri Muzeumban

Sőregi János

A debreceni Déri Muzeum Evk.

Debrecen, 1943.

67.75.l.

Ferenczy Éva ~~161~~

szobrász

l.

Évk Dérí 1942

67. l.

koll. kiáll

n. o. 75. l.

Sőregi János munkáimi katalogusában szerepel?

nem!

Ferenczy Éva

~~nobán~~

lásd

dr. Zalányi Andorné Ferenczy Éva alatt

MKSz 1947

Zalányi Andorné

Ferencz Éva

rajza

Zalányi Andorné
drné Ferenczy Éva
Nobrát
Debrecen
Poroszlay út 13

MKSz 1947

A FERENCZY GALÉRIA 6. ÁRVERÉSE

Galéria

1998. április 3. 17 óra

ARTE Galéria
és Aukciós Iroda
1053 Ferenczy I. u. 14.
Tel.: 117 4423

FERENCZY GALÉRIA
MÁRFFY és Társa Aukciósház
1053 Ferenczy I. u. 28.
Tel.: 118 1007

Ssz	szerzõ	cím	technika	méret	kikiáltási ár
1.	Monostori Moller Pál	Hölgyek uszkárral(2 db)	c.p.		2400.-
2.	Tibai-Takách	Tabán, Holdvilág u. 1927	a.p.	50 *35	10 000.-
3.	Monostori Moller Pál	Enteriõr	c.p.	21 -* 17	4 000.-
4.	Csánky Dénes	Fiúportré	c.p.	26 * 19	3 000.-
5.	Zajti Ferenc	Tóparti táj	a.p.	34 * 43	10 000.-
6.	Olvashatatlan	Idõs férfi 1882	c.p.	34 * 30	6 000.-
7.	Szabó Vilagyimir	Sáta	c.p.	30,5 * 43	15 000.-
8.	Bartha László	Ivóban	a.p.	43 *028	7 000.-
9.	Pohárnok Zoltán	Templom	rézkarc	15,5 * 14	1 400.-
10.	Ismeretlen	Beszélgetõk	c.p.	21 * 14	1 500.-
11.	Tóth Menyhért	Lány mellképe 1950	c.p.	20 * 15	12 000.-
12.	Ismeretlen	Fanatikusok	c.p.	15 * 10	1 300.-
13.	Szalmás Béla	Tél a város szélén, Csarnok elõtt	Vegyes p.		4 000.-
14.	Bolmányi Ferenc	Család	Tus p.	20 * 29	10 000.-
15.	Láng Rudolf	Kisérlet 1972	rézkarc	20 * 16	3 000.-
16.	Lénárd Róbert	Pittigliano 1913	rézkarc	30 * 19,5	5 000.-
17.	Tarjáni Simkovics Jenõ	Anyaság 1924	rézkarc	9 * 11,5	4 000.-
18.	Bene Géza	Szakállas férfi	Tzs p.	11 * 8,5	8 000.-
19.	Molnár C. Pál	Syrano 1934	fametszet	12 * 12	3 600.-
20.	Molnár C. Pál	Syrano 1934	Fametszet	20 * 15	3 600.-
21.	Szabó Vlagyimir	A régi Hortobágyon 1966	rézkarc	14 * 17	3 000.-
22.	Szász Endre	Iza	lito	62 * 46	8 000.-
23.	Róna Emmy	Ablak elõtt	Tus,p.	19 * 17	10 000.-
24.	Ismeretlen	Scheveningen juni 33.	a.p.	41 * 30	25 000.-
25.	Koloman Moser	Tavasz	litó	32 * 25	18 000.-
26.	Ismeretlen, angol	Newhous fogadó, XIX.sz SzM 22/97	Szin. lito	29 * 35	30 000.-
27.	Horváth Endre	Lánchíd	rézkaec	10 * 12	600.-
28.	Horváth Endre	Budapest	rézklarc	10 * 12	600.-
29.	Ismeretlen	Hal	a.p.	13 * 31	8 000.-
30.	Fehér Ilona	Vízpart	rézkarc	30 * 38	800.-
31.	Ismeretlen	3 db rézkarc Budapestről			1 200.-
32.	Szõnyi istván	Munkácsy Mihály	rézkarc	48 * 34	12 000.-
33.	C. Engelmann	Caroline von Braunschweig,Paris 1821	lito	16 * 11	14 000.-
34.	Markó Ernõ	Folyópart	Olaj/karton	20 * 33	32 000.-
35.	Róna Emmy	Hölgyek, 2db	Tus/papir		12 000.-
36.	Wallenhausen Zsigmon	Moulen Rouge	lino	19,5 * 13,5	1 800.-
37.	Ismeretlen	Erdõrészlet	a. p.	42 * 31	4 000.-
38.	Ismeretlen	Utca	a.p.	33,5 * 30,5	4 000.-
39.	Szobotka Imre	Piac 1925	rézkarc	13,5 * 20	6 000.-
40.	Tarjáni Simkovics Jenõ	Nõi fej ,1923	Tus/p.	22 * 17,5	10 000.-
41.	Barcsay Jenõ	Jegenyés táj, 1925	rézkarc	9 * 14	5 000.-
42.	Litkei József	Lompos fa	a.p.	23 * 30	8 000.-
43.	Barabás Miklós	Laborfalvy Róza	lito	33 * 27	3 0 000.-
44.	I.Eder	Gmundi tó	Szin rézkarc	27 * 41	16 000.-
45.	Fényes Adolf	Falu szélén	lito	33 * 38	18 000.-
46.	Medgyes László 1920	Tükör elõtt	kréta	20 * 15	6 000.-
47.	Medgyes László 1920	Az ég kapujában	kréta	20 * 16	6 000.-
48.	Kass János 1985	Biblia 37/100	rézkarc	38 * 30	8 000.-

MDK

Ferenczy Éva szobrász

Egy tál, egy alma. Tiszántuli Néplap, 1948,dec.12.

Ferenczy Éva MDK

Tanulmányfej, gipsz

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Ferenczy Éva

MDK

Zsuzsi, gipsz

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

Ferenczy Éva

Résztvet a Képzőművészet kaknezvezete debreceni csoportjának kiállításán 1946 ban.

A képzőművészeteta Debrecenben, 1961.

5 Poldal

MDK

Ferenczy Éva szobrasz

Művével résztvett a vidéki művészek I. kiallitásán.

Rabinovszky Máriusz: Vidéki művészeink.

Szabd Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

MDK

Ferenczy Eva

Művével résztvett a kiallitáson.

KmTars. 1943. marc. - apr. tav. kiall.
Kiallitó művészek névsora. 25.lap

Ferenczy Éva Szobrász

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 1. sz. 48. o. Szabadszer-
vezeti. Körlemények. (Debreceni Csop.)

Ferenczy Éva

1946.jun. 22-30. "Debreceni Napok" kapcsán rendezett kollektiv kiállitáson szerepelt.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 58.1.

MDK

Ferenczy Éva szobr.

Szabadszervezeti közlemények. Szabad Művészet
1949. 48. l.

Ferenczy Éva

MDK

Zsuzsi, gipsz

Mücsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Zalányiné Ferenczy Éva, Debrecen
Várakozás, terrakotta
Tanulmányfej, gipsz

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 9 l.

A' kutatás megyve

Ferenczy Éva:
szobrász
l. Zalányi Andorné
Ferenczy É

Ferenczy Éva, Poroszlai-ut 13.

Arató Eszter arcmása, gipsz
Örmény férfiarc, "
Tanulmányfej, "
Buddha, "

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete debreceni csoportjának kiáll. 1946. jun. Déri Muz.

MDK

Ferenczy Ferenc, iparművészti tárgyak terve

Tervpályázatok eredménye. Építő Ipar. 52.sz.
1913. dec. 28. 568 l.

Ferencry Ferenc

Könyve

( ) Magyarok vagyunk.
(A Magyar Élet
Könyvei) Bp.
1941. Illusztrációk.
Ismeretlen

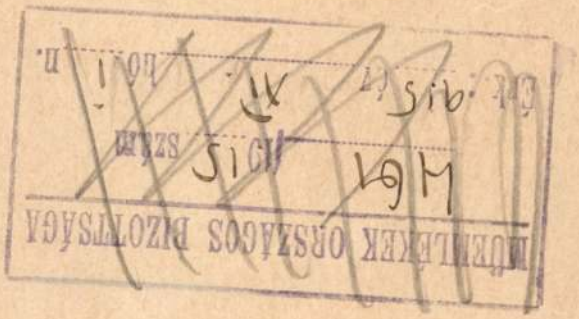

Magy. Iparm.
1941. 64. l.

Nr. 539 Jahrg. 1916.

St. H. B.

F e r e n c z y Ferenc iparművész

O.M.Iparművészeti Társulat
iparművészeti pályázatán
vásárlas

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Ferenczy Ferenc

MDK

Az Ipm.Társulat butorterv-pályázatán az iparművészeti tárgyakra kiirt versenyben megvásarolták pályamüvét.

Müvészet,1914, 92 l.

References

Fejenczy (Fejenczi, Franciscus) Fejenc

egri asztalosmester. Ismeretlen, való-
színűleg olasz származású asztalos, aki
mint vándorlegény került Egerbe. 1779-
ben feleségül vette Molcz Fülöp asztalos-
mester özvegyét.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:
Műemlékvédelem II (1959-60) Bp. 1964.
237 l.

Ferenczy (Ferenczi, Franciscsi) Ferenc

Az egri adóösszeírásokban neve 1780-1790 között szerepel. Meghalt Egerben 1794. II. 12-én 55 éves korában.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza, Magyar Műemlékvédelem II. (1959-1960) Budapest, 1964.

237 l.

Ferenczy (Ferenczi, Francisci) Ferenc

1779-ben készíti a demjéni r.k. templom épületasztalos munkáit, valamint a templom remekbe faragott padjait.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar Műemlékvédelem II (1959-1960) Budapest, 1964.

2371.

Ferenczy (Ferenczi, Francisci) Ferenc 4

Öreg Slösz János egri szobrászal együtt 1780-ban foragja a bükkzsérci r.k. templom padjait, tabernakulum ajtaját és sekrestyés szekrényét.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza, Magyar Műemlékvédelem II. (1959-60) Budapest, 1964. 237 l.

Ferenczy (Ferenczi, Francisi) Ferenc 5

1781-ben a hejcei püspöki nyaraló-
hely számára 40 szőket szállít. 1782-ben
készíti el a püspöki rezidencia házirápol-
nájának hét mesterien faragott padját.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:
Magyar műemlékvédelem II. (1959-60)
Budapest, 1964. 2378

6

Ferenczy (Ferenczi, Francisi) Ferenc

1782-ben a püspöki palotában a könyvtári és levéltári nehrényeket javítja. 1785 és 1787 ben a feloszlatott trinitárius rend kolostorának egyik becsüse.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:

Magyar Műemlékvédelem II. Budapest, 1964. (1959-1960)

237 l

Ferenczy (Ferenczi, Francisi) Ferenc 7

1787-ben Povolny János egri kő műves-mesterrel együtt 58 napon át dolgozik az itteni leltár elkészítésén.

Deresényi Dezső, Golya József, Entz Géza: Magyar Műemlékvédelem II. (1959-1960) Budapest, 1964.

237 l.

MDK

Ferenczy

A Gellértfürdő és szálló berendezésére hirdetett palyazat.Káldory és Ferenczy 5000 korónás halószobanak ruhaszekrénye. 1000 koronas I.dijjal jutalmazott palyamű egyik lapja. Repr.

Magyar Iparművészet, 1915. 57.1.

MDK

Ferenczy

A Gellértfürdő és szálló berendezésére hirdetett palyazat. 5000 koronas szalonberendezés részlete, 1000 koronas I. dijjal jutalmazott palyamű egyik lapja. Repr.

Magyar Iparművészet, 1915. 100.1.

MDK

Ferenczi

A Gellértfürdő és szálló berendezésére hirdetett pályázat Kaldory és Ferenczi I.dijjal jutalmazott pályaművének egyik lapja.
Az 5000 koronas szalon egyik fala. Repr.

Magyar Iparművészet, 1915. 54.l.

References

Ferenczy Ferenc

egri asztalosmester. Öreg Hösz

János egri képfaragóval együtt, a bükkzsérci templom munkálatait vállalja.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar Műemlékvédelem II (1959-1960) Budapest, 1964. 237 l.

Fejenczy Ferenc

egri asztalosmester a város kézműves-iparosság egyik legjobbja.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar műemlékvédelem II. (1959-1960) Budapest, 1964.

229.

MDK

Ferenczy Ferenc

az iparmüvészeti tárgyak terveire kiirt pályázaton pályamunkáját megvásárolták

Eldőlt pályázatok. Magyar Iparmüvészet 1914. 59.l.

M.D.K.

Ferenczy Ferenc, az ztalos mester

Francisci Ferenc néven Molcz Fülöp segédje, majd az örveggyel tiszött házassága révén egri polgár, műhely- és háztulajdonos. 1779-ben ő készíti a dénjéni templom remerbefaragott padsorait, a Öreg Hőn Jánossal együtt a bükhzsérei templom padjait, tabernaculum-ajtaját és sekrestyeszekrényét. 1781-ben a hejcei

./.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

271. old.
+324. "

294. á.

M.D.K.

Ferenczy Ferenc, ezstalos mester

... püspöki nyaralóba 40 db. széket rendelnek nála, majd a püspöki magánkápolna két faragott, aranyorott padját, a palota levéltári és könyvtárszekrényeit, és számos más munkát az Eger környéki templomok számára. Szerző a demjéni templom szószékét és padsorait körli.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

271. old.
+ 324. "

293., 294. á.

FERENCZY Ferenc /Francisci/ egri asztalos, a Foglár u.4.sz. /hrsz.23.un. Hering-ház/ tulajdonosa 1787-95-ig.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

FERENCZY /Ferenczi/ Franciscí/ Ferenc egri asztalos mester. Ismeretlen, valószínüleg olasz származásu asztalos, aki mint vándorlegény kerül Egerbe és 1779-ben feleségül veszi --+ Molcz Fülöp egri asztalos mester özvegyét, akinek mühelyében dolgozik. Az egri adóösszeirásokban 17°o-9o között mutatható ki. 17°o-ban a város I. negyedének 4. fertályában háza van. Meghal Egerben 1794 III.12-én 55 éves korában.

-/.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Ferenczy Ferenc 2.

A demjéni rk. templom épületasztalos munkáit, valamint a templom remekbefaragott padjait 1779-ben készíti. —+ Öreg Hösz János egri szobrásszal együtt 17^{8}o-ban faragja a bükkzsérci rk. templom padjait, tabernaculum ajtaját és sekrestye szekrényét. A hejcei püspöki nyaralo kastély számára 17^{8}1-ben 4o széket készit. 17^{8}2-ben készíti el a püspöki rezidencia házi kápolnájának két mesterien faragott padját. Ugyanezen évben a püspöki palotában a könyvtári és levéltári szekrényeket javitja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Ferenczy Ferenc, asztalos

a demjéni templom 1777 – 1779 közötti újjáépítési munkái során 32 forintot vett fel. 1781-ben 22 padot készít a templom részére

*) A 597-ik oldalon a padok készítési éve 1791.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII.kötet.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1960. Akadémiai Kiadó,

595. old.
+ 597. "

Ferenczy Ferenc 17°5-ben és 17°7-ben a felosz-
latott trinitárius szerzetesrend kolostorának
egyik becsüse, ahol utóbbi évben —+ Povolny
János egri kőmüves mesterrel együtt 58 napon
át dolgozik a leltár elkészitésén.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK.

Ferenczy Ferenc

Fotókiállitási kritika.

Hevesmegyei Népujság 1967 márc.4.

MDK

Ferenczy Fialka Olga

Boru, of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

7 l.

MDK

Ferenczy-Fialka Olga festő

„Capri nigatán" e képét Szalay Imre veni mag.

1888.

MDK-A-1-1/2157

MDK

Ferenczy-Fialka Olga festő

„Tanulmányfő" c. képét adja. 1889.

MDK-A 1-1/2636.

MDK

Ferenczy-~~Xxxxx~~ Fialka Olga

Derü, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889. ~~4~~ 6 l.

M.D.K.

Ferenczi György, pap, festő

Simó Pál falúbelijével együtt festette ki a gyergyószentmiklósi templom karzatát. ~~Karzaton felirat:~~ "1633 die 12 maii Selyem János/lignifaber/ volt a mestere, mi Simó Pállalaz festői..." 75.o.8.jegyz.

Balogh Jolán: A népművészet és a történeti stilusok 73.o.

Néprajzi Értesitő. A Néprajzi Múz. Évkönyve. XLIX. 1967. Budapest. Akad. Kiadó. 1967. 8p

Ferenczy

Szerepel a BÁV IV. művészeti
aukcióján

nagyar Ifjúság 1961 IX.16

Ferenczy Ferenc

egri ácstalos mester végzett munkálatokat az egri trinitárius templomban.

Voit Pál szb.: Heresmegye műemlékei II. kötet

Magyarország műemléki topografiája, VIII. kötet

Budapest, 1972.

2001

Ferenczy Ferenc

egri asztalosmester 1784-ben készíti el az egri-felnémeti rk. templom nagy kapuját.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. Magyarország műemlékei topográfiája VIII. Budapest 1972.

6051

Ferenczy Ferenc

egri asztalos műve az egercseki rk. templom padjai 1770 körük Reprodukció.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II

Magyarország műemlékei topográfiája VIII.

Budapest 1972.

6501

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ferenczy György

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1969 DEC 10

ÉRDEKES KIÁLLÍTÁS nyílt kedden a Fészek Művész Klub gobelintermében: egy munkaterápiás kezelés alatt álló amatőr művész mutatja be terrakotta szobrait. A 44 esztendős Ferenczy György maga bányászta az anyagot műveihez és a pomázi munkaterápiai intézet műhelyében formázta, égette ki figuráit.

az Indonézia.

Ferenczy György

kiállitása nyilt a Fészek Müvészklubban.
Az amatör müvész terakotta szobrokat állitott ki, ~~xx~~ a müvész maga bányászta ki az anyagot müveihez.

Magyar Hirlap 1969/34o/8

Ferenczy György

esztergomi rk. lelkész.
műkedvelő festő

festette az esztergomi
Szent Anna-templom
Jézus szíve oltá-
rának képét 1883-ban

Szárnord 25. l.

vegyes

C. 14

1 köt. 4r

Ipolyi

Arnold

Lonovics József érsek, magy. akademiai igazgató- és tisztt. tag emlékezete.

Tartatott a Magyar Tudományos Akademiában Május XVIII. MDLXVIII.

Ferenczy György

félli helyettes lelkész
1880 jun. 29. lett az esztergomi
szent Anna-templom plé-
bánosa. 1890-ben szalkai
plébános lett.

Számord 36, 37. l.

1.–56. ll.

Pest
Heckenast Gusztáv
1878

Ferenczy Imre

szobrász

1921/22 – 1924/25

Ferkèpzomfoiskàvk

81. l.

Képzőmű tőisk-
anyak. Rónai M-

mak

Ferenczy Tolán magán gyűjtő 40 tárgy

Lagyaték i gyűjteményébol kiemelkedő darabok

Sárkozi nagytulipános mintaju

Lalottas párna 49. ábra

Bihari gyermekszűr 50 "

Stolnoky Lajos. A Népr. M. 1961 évi tárgygyűjtése

Népr. M. Évkönyve. 1962. 238 L

Ferenczi Jolán

Munkájával szerepel az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállitásán.

N.U.933.XII.6.

Kmetty János.

A Nemzeti Szalonban Benedek Péter földmüves-festőművész kiállításával egyidejüleg művei szerepelnek.

Magyarság, 1928. Okt. 28.

Ferenczi Júlia

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUN 17
NÉPÚJSÁG
Eger

1021

Az alkotóház a

Badacsonytördemictől három és fél kilométerre fekszik festői környezetben a Magyar Népköztársaság Irodalmi Alapjának szigligeti alkotóháza, ahol naponta több ezer sor születik íróink, költőink tollából. A kastély, amely valamikor az Eszterházy család kényelmét szolgálta — 24 vendégszobával, 15 holdas védett parkkal, saját úszómedencéjével, teljes komforttal rendelkezik. Nem csoda, hogy ez a valóban pihentető vidék a szó szoros értelmében vonzza íróinkat, művészeinket. A vendégek közt olyan nevekkel találkozhatunk, akiknek műveit az egész ország ismeri; — itt írta *Fekete István* számos novelláját, önéletrajzát, *Lengyel József* a Banica végnapjait, *Mészöly Dezső* a Lép a királyné című verses vígjátékát, itt állította össze *Somlyó György* legújabb kötetét, a Válogatott műveket, itt kerekedett eg
Istvánnak a II.
rencről írt regér
za és még sokáig
rolni, ki mit alk
nemcsak a szigo
lom" alatt érte
prózák csiszolódt
lódtak az ódon
Székely Júlia
Szűcs László Ist
szes tv-darabot,
igaz kritikáit írt
fák alatt. A mi
térő vendégek k
Módos Péter, Ne
Palotai Boris,
Grandpierre Emi
zsa, Hintsch Gy
na Mózes, Bede
Gyertyán Ervin

Nagy elismeré
koztak a környez
ládias légkörről,
és az Irodalmi A
vendégei is, min
kai *Frederic Wil*
Yves Gandon, a
Alescsenko és *G*
jugoszláv *Dragol*

Balatonra néz

ésszé *Száva* Rákóczi Fe- yes életraj- lehetne so- otott itt. De úan „iroda- ndő versek, ak, formá- falak közt: tv-játékot, *ván* négyré- *Solymos Ida* a a lombos ndig vissza- özé tartozik *mes György, Kolozsvári* l, *Rab Zsu- örgy, Kahá- Anna* és s.

ssel nyilat- etről, a csa- a PEN Cub lap külföldi t az ameri- l, a francia szovjet N. iger *Béla*, a jub *Brajo-* *vics*, hogy csak a kiemelkedő egyéniségeket említsük. Itt festette talán legszebb képeit *Ferenczi Júlia*, itt merített ihletet műveihez *Pándi Kiss János* szobrászművész és az Európa-szerte ismert fotóművészünk, *Gink Károly* is. A táj harmóniája, nyugalma, áttörhetetlen békéje segítette munkájában neves zeneszerzőinket; *Kadosa Pált, Maros Rudolfot, Petrovics Emilt, Székely Endrét*... Ha van szabad hely, a kulturális élet más területein dolgozók is kipihenhetik évi fáradalmaikat, sok neves tudósunk, színészünk keresett és talált itt megnyugvást, vagy érezte az alkotó munka örömét.

Túl az óperencián, de a Badacsonyon sem innen, sem túl, hanem pontosan a közepén van egy kis kastély: a híres szigligeti alkotóház.

Az irodalmat, művészeteket szerető emberek igazi örömére.

1965 — 11 — Ferencsy István
1021

KÖLCSEY EMLÉKSZOBRA

Vörösmarty ismeretlen írásai

Újsághír: *„Kölcsey Ferenc nincs többé! E kevés szóban ki van mondva a nagy, a pótolhatlan veszteség. Tegnap, azaz aug. 24-én reggel hunyt el a nagy férfiú rendes lakhelyén, Csekében, nyolc napi gyengélkedés után... mi kétségkívül megszokott éji munkálkodásának volt következése..."*

A jók feljajdultak. *Szemere Pállal* napokig nem merik tudatni a gyászeseményt; *Kossuth*, börtönében, így kiált: *„Miért nem inkább én!...* Versek, epigrammák... Képét már festi *Einsle*; szobrot kellene állítani az elhunytnak. Egyletek, közadakozás kora: *Szemere Bertalan* Borsodban már gyűjt. *Botka Imre* szatmári követ szintén. A *Kisfaludy Társaság* tagjai a mozgalom élére állnak. 1840 február elején felhívás jelenik meg a lapokban, *Fáy András* elnök, *Bártfay László, Botka Imre, Eötvös József, Schedel Ferenc, Szalay László, Szemere Pál, Vörösmarty* és *Bajza József* jegyző aláírásával.

Gyönyörű, költői szöveg. Az irodalomtörténet eddig nem vett tudomást arról, hogy szerzője nem más, mint Vörösmarty, noha Bártfay kiadatlan naplójából világosan kiderül: *„Még öltözködéskor cédulát vevék Bajzától, hogy Fáynál a Kölcsey emlékállítás iránt tanácskozás fog tartatni, melyre mint társ én is hiva vagyok. Elmenék oda kilenc órakor. Bajza, Szemere, Vörösmarty már ott-valának. Valamivel később Schedel is eljött. Legelőbb a múltkori, e tárgyban volt értekezés (de melyen én jelen nem leheték) rövid jegyzőkönyve olvastatott föl, utána pedig azon fölszólítás, melyet Vörösmarty tett föl a társak megbízásából, mégpedig lelkesen és derekasan. Elolvasás után kezdtük mi azt taglalni, rostálni; ki ez, ki amaz észrevételt tevé, de végre is egypár kifejezés megmásolta után jóváhagyatván elfogadtatott."* (1839. dec. 28.)

A frissiben készült napló-bejegyzés hiteléhez kétség nem fér; a fölhívást Vörösmarty művei közt kell számon tartanunk.

Felszólítás Kölcsey emléke ügyében.

Alig múlt éve, hogy Kölcsey, házi és nyilvános életben s a literatúra szellemdús világában, a szerénységnek és jelességnek oly ritka vegyületével szemünk előtt állott még többnyire életben, kik a magas lelkesedésű szónokot, a buzgó tisztviselőt, a legnemesb barátot, a gyermekileg szelíd embert, a költőt és bölcset egyszersmind, ismerték s ismervén csodálni, s mi ennél sokkal több, tisztelni és szeretni voltak kénytelenek, kiket értelmi s érzelmi tisztaságának varázsa lekötött: ki akarná őt elfelejteni? ki nem akarná megörökíteni a nevet, melyhez a legszentebb emberi s polgári erények, a legfényesebb szellemi tulajdonok valának kapcsolva? És mégis titkolhatatlan fájdalommal kell megvallanunk, hogy az emberek közsorsa őt is utolérte: Kölcsey, annyi érdemnek, oly sok jelességeinek kíséretében is csaknem felejtve lőn.

A világ oly zajos, oly roppant, az örök rombolás s teremtés munkáival annyira elfoglalt, hogy nagyszerű mozgásai nem engednek megállapodni a sírnál, melyben a hon s emberiség jobbjai nyugosznak; az élet, sürgető gondjai- s talán örömeivel a jelennek, kilátásaival s aggodalmaival a jövőnek, nem hagy egész lélekkel eszmélni a múltra, ha szinte legkedvesebbünk lett volna is, mit annak örvénye besodort. Kölcsey, tiszta elméje világával, érzelmei szent hevével megszűnt emlékeztetni bennünket arra, hogy ha dicsőbbet, mint ő, számosat látott is a világ, de léleknemességre hozzá hasonló kevés van a földön: s mi általadók magunkat a sorsnak, mely ránk

– Mit mondjak, nagyon tisztán, igazán megfogadják a tanácsot, hogy a tisztaság fél egészség.

– Milyen betegségek vannak a körzetben?

– Ma már alig van betegség, inkább csak az általános és gyors lefolyású megfázás a gyakori, a többi valahogyan eltűnt az utóbbi években, csakúgy mint másutt. Szamárköhögéssel nem igen találkozunk, gyermekparalizis 1957-ben volt utoljára, itt Kémesen. Inkább a hurutos megbetegedések mutatkoznak, főleg augusztustól októberig, de hát ez már nem is igen számít betegségnek.

– Oltás?

– Száz százalékos. Mindenki elhozza a gyerekét az első dobolásra. Megértették, hogy ez a gyerek érdekében történik.

– Milyen fejlettek az ormánsági gyerekek?

Statisztikát keres elő az íróasztal fiókból. Itt a testsúlynak nagy jelentősége van, mennyivel jön a gyermek a világra, naponta, sőt étkezésenként mennyit szed magára. Erre van a fonotthálós mérleg az egészségházban. Az idei első félévi adatokat sorolja:

1500–1999	gramm között született	1	gyerek
2000–2499	gramm között született	1	gyerek
2500–2999	gramm között született	7	gyerek
3000–3499	gramm között született	8	gyerek
3500–3999	gramm között született	8	gyerek
4000–4499	gramm között született	1	gyerek
4500	gramm felett született	1	gyerek

Ezek az adatok inkább a szakorvos számára mondanak sokat, leolvassa belőlük a szülők és a gyermek életét, állapotát, de a laikus is megállapíthatja belőle, hogy a gyerekek az Ormánság kellős közepén is vaskosak, erősek, egészségesek. Koraszülött mindössze három volt és a csecsemőhalandóság is visszahúzódóban van.

Kérem az adatokat:

1960-ban	5.1 százalék
1961-ben	4.3 százalék
1962-ben	1.8 százalék
1963-ban	2.8 százalék

– Vigyázni kell, megint emelkedik – mondom.

– Vigyázunk nagyon, az idén majd ismét csökken – mondja Bíróné, a védőnéni.

Furcsa szó jut eszembe. Móricz Zsigmond mondta ezekről a védőnőkről, hogy „a falu tündérei". Tévedett, nem tündérek ők, sokkal inkább reális lények, akik naponta ott állnak a terhes aszonyok, a kisgyermekes mamák mellett tanácsaikkal, kedvességükkel. Elképzelem magam előtt, hogy megvigasztalódik az az asszony, akinek Bíróné magyarázza meg: Ne féljen, gyorsan elmúlik ez a hurut, csak pontosan tartsa be az orvos előírásait.

És tekintélye is van ennek az asszonynak a többiek előtt. Nemcsak azért mert maga is asszony, családanya, hanem azért, mert a gyermekét és hamarosan a gyermekeit – most várják a második babát – mintaszerűen neveli. Nála a példamutatás a hivatásszeretetből is fakad.

A pedantéria nemcsak Bírónén látszik, hanem a munkahelyén is. Meleg van a rendelőben, és a hófehérre mázolt váróteremben is. Az orvos rendben találja mindig a helyiséget, ami rendre kényszeríti a pácienseket is. A házat a múltból örökölték, öreg, rozzant, régimódi, a berendezés és a munka, amit itt végeznek, új és modern.

Amikor a kapuban elbúcsúzunk, már délutáni hancúrozással vannak elfoglalva a kémesi gyerekek. Ipi-apacsot játszanak a sárban, de kint az egészséges levegőn. S ahogy elfutnak mellettem, friss sár fröccsen a nadrágra. Bosszankodás helyett utánuk nevet az ember, annyi a jókedv, a kicsattanó egészség ezekben a gyerekekben.

Hangos, vidám lett tőlük az ormánsági Kémes főutcája.

SORS - SZÁM 938

A

KÖLCSEY FERENCZ EMLÉKE'

költségeinek kiegészitéseül készitett

huszonnégy női szép-kézműnek

Pesten

a' nemz. casinóban 1842. augustus' első hetében nyilvánosan eszközlendő kijátszására.

PEST, januar' 9. 1842.

A' Kölcsey-emléktársaság nevében.

Vörösmarty Mihály

ÁRA EGY EZÜST HUSZAS.

Tudni valók.

Több honleányok a' Kölcsey Ferenczének állítandó emlék' pénztőkéje' nevelésére 24 darab asszonyi munkát küldöttek Deák Ferenczhez kijátszatás végett. Reményli az emléktársaság, hogy nem annyira a nyereség' becse, mint Kölcseynek, a' felejthetetlen honfinak megtisztelése 's a' hőkeblü bár ismeretlen adakozók iránti hála-érzet, olly részvételt lesz képes támasztani, melly a' már vésö alatt levő márványmüre szükséges, de még eddig egészen nem fedezett költséget kiegészitendi.

A' tárgyak következők:

1. **tábori szék**; 2. gömbölyü guzgony; 3. könyvtám, 4. nőszekrény; 5. egyes fogatú tőrn való csótár; 6. pamlagpárna; 7. czigaró-tartó; 8. és 9. szinte az; 10. és 11. dohánytartó: 12 vörös bársony dohányzacskó; 14. barna bársony; 15. vörös tibet; 16. és 17. gyöngy erszény, 18. fidibus-tartó 19. kártya-prés; 20. levéltárcza; 21 pénztárcza; 22. föveg; 23 által-kötő; 24 falra függeszthető mindenes.

Ezekért 3000 sors játszik. A' huzás nyilvánosan Pesten a' nemzeti casino' teremében folyó évi augusztus első hetében történik. Az először kihúzott szám az 1. szám alatti tárgyat nyeri, a' másodszori a 2. szám alattit 's igy tovább. Az addig el nem kelendett számok nem játszanak. A' nyert tárgyak az emléktársaság' azon képviselőitől lesznek átvehetők, kik a' nyerő számokat eladták. Pesten január' 9. 1842.

e csapást intézte, által a tompa merengésnek, mely a térithetlen veszteséget kisérni szokta. Ideje, hogy e merengésből tölébredjünk, ideje, hogy a múlandósággal megvíjjunk a férfiúért, kit oly méltó fájdalom kísére sirjába.

Amit Kölcsey ön halhatlanitására tehetett, megtevé, noha alig telét annak, amit lelke fiatalsága- s nagy készültségénél fogva tőle várni jogositva valánk: munkái tanúk egy felsőbb ihletü lélek felől, teljesek a bölcsnek és költőnek világos gondolatjai- s mély érzelmeivel, másfelől a nem kevésbé tiszta és hév kebel ömlengéseivel. De hol van letéve azon szép tulajdonok emléke, melyek saját személyességétől nyerének életet? Olvashatjuk értekezéseit, beszédeit, költeményeit; de megnémult az ajak, mely azokat mondá; az arc, melyen ezek szelidsége kifejezve volt, a föld méhében hamvad. Nekünk látni kell még valamit ezekből, felidéznünk a halottat elhamvadásából, képének, ha csak árnyát is, birnunk kell, hogy vigasztalódjunk; általadnunk a jövő kor nemzedékeinek, hogy lelkesedjenek, midőn egy kitűnő előd̈öt a hála s hűség kezeitől megtisztelve látnak. Ez az, miért a magyar közönséghez, a nemzet minden rendü fiai- s lányaihoz felszólalunk: őket illeti minél számosabban járulni a vállalathoz, mely Kölcsey emlékezetének megörökítésére indittatik. Megbántanók a dicsőültnek hamvait, ha a mondottakhoz kérelmet kapcsolnánk: csak alkalmat és módot akarunk nyújtani, hogy e célra ki-ki saját érzelmei szerint adózhassék. Mi csak kezdői leszünk e vállalatnak, s magas örömünkül leend, ha a jeles honfinak, tisztelt és szeretett barátunknak e végszolgálatot illőn megtehettük.

1840. január 25-i keltezéssel Fáy szétküldte a gyűjtőíveket. Kapott belőlük Bihar híres ellenzéki szónoka, *Beöthy Ödön*, Csongrádban *Klauzál*, Debrecenben *Péczely József*, a historia professzora, Pápán *Tarczy Lajos* és *Stettner György*, Sopronban *Felsőbüki Nagy Pál*, Zalában *Deák Ferenc*, *Csányi László* és mások; az erdélyi hazában *Bölöni Farkas Sándor*, *Szász Károly*, *Kriza János*, *Teleki Domokos* gróf gyűjt. A lapok nyugtázzák az adományokat; pontos kimutatásuk ma is megtalálható az Országos Széchenyi Könyvtárban, *Fáy András* szépen megőrzött iratai között, *Fol. Hung. 969* jelzet alatt. *Pulszky* ötven forintot adott, egy bizonyos *Pap Nina* kisasszony ötöt, az eperjesi diákok önképzőköre huszonnyolcat; a szegénylegény kezdő írónak, *Remellay Gusztávnak* sem kellett szégyenkeznie egy forintjával; *Stettnerék* maguk mutattak jó példát, az egész család adakozott: a jogakadémiai tanár úr huszat, feleség̈e ötöt, *Lilácska*, leányuk két forint harminc krajcárt; még a pozsonyi *Hirnök* aulikus szerkesztője, *Orosz József* sem vonhatta ki magát (5 Ft), s adott, egy forintot, a megbántott Berzsenyi családjának egyik tagja is. Engesztelődés, nagy kor jellemeihez méltó.

Honunk szépbuzgalmú hölgyei sem tétlenek. Kézimunkáikat küldik Deáknak: rendezzen tombolát! Közlöm egy fennmaradt sorsjegy mindkét oldalának hasonmását.

Bártfay naplójából megtudjuk, hogy *„a huszonnégy női szép-kézmű"* készítői borsodi hölgyek voltak.

Olyik gyűjtőív azonban üresen érkezett vissza, vagy mentegetőző sorokkal: Szabadka keveset áldozhatott, mert az elemi csapástól sújtott Baján kellett segítenie; másutt egyszerűen *„szegény az eklézsia"*; *Csacskó Imre* Győrből csak negyvenhat forintot küldhet, mivel *„az ilyesekre nincs még elegendő inger, talán sokakat tartóztatott hitbeli előítélet és Kölcseynk érdemeinek ismeretlensége, mert nem kis álmélkodásomra felszóllításom alkalmával többek, és mi valóban szomorító, nyilvános olvasók kérdezék: kicsoda Kölcsey?"*; *Kapy István* Somogyból arról ír, hogy sokan politikai *„elvtekintetből"* zárkóztak el az adakozás elől, mert a jobbágypártoló izgágának még most, halálában sem hajlandók megbocsátani, midőn *„minden politicus viszonyai megszűntenek"*. Akadnak, akik a hírlapokban szólalnak fel: minek Kölcseynek szobor?

Néhány ezer forint összegyűlt azért. És most szomorú epizód következik.

Fáy András iratai között az alábbi jegyzőkönyvi kivonatot találtam, *Bajza* saját-kezű fogalmazványát:

Jegyzőkönyvi kivonat

A Kölcsey emléktársaság december 27. 1840. tartott ülésében Vörösmarty Mihály tagtárs előadá:

Hogy miután a Kölcsey emléktársaság pénztárában nagyobb summa heverne, melyhez a társaságnak egy év lefolyta előtt alig leszen szüksége nyúlni, kéri a társaságot, lenne szíves neki, legújabb munkái kiadásánál tett némi költségei fedezésére, kétszáz pengő forintot kölcsönözni, hat száztóli kamatra; ő a kölcsönzés esetére leköti a magyar akadémia elnöke által már assignált, de pénz szűke miatt még mindeddig ki nem fizethetett zsebszótári tiszteletdíját.

Ez előadásra az elnök Fáy András, mind Schedel Ferenc és Bajza József jelen volt tagok úgy nyilatkoztak, hogy e kölcsönadás ellen nincs semmi kifogások, mindazáltal, minthogy ez pénztárt illető kérdés, ohajtják, hogy az a többi Pesten lakó, de ma nem tudni mi okból meg nem jelent tagoknak is tudtával és megegyezésével történjék. Minek következtében a társaság alulírt jegyzője ezennel közölvén a nevezett tagokkal e tárgyat, egész tisztelettel felszólítja őket, méltóztassanak a jelen jegyzőkönyvi kivonat alá írni meg- vagy meg nem egyezésöket. Pesten, dec. 27. tartott Kölcsey emléktársaság üléséből.

Bajza József
jegyző

A bizottság tagjai, *Bártfay, Szalay László, Szemere Pál*, megadták beleegyezésüket. Alapítványi pénzből kamatra kölcsönözni a kor szokásai szerint való volt, s a társaság aggályos tisztességgel járt el. A szomorú az, hogy *Vörösmarty*, a nemzet koszorúsa, ilyen lépésre kényszerült, versei kiadása érdekében. Íme sajátkezű nyugtája:

Kötelezvény

Kétszáz pengő fról, melyet a Kölcsey-emlék pénztárából T. Fáy András úr kezéből kölcsön fölvettem, s melyet száztól hat kamatjával együtt mához egy évre lefizetni magamat kötelezem; különösen lekötöm pedig nagyobb biztosság végett azon zsebszótári díjat, mellyel az akadémia mint a szerkesztők egyikének tartozik. Ha ezen díj akarmi okból nem volna kikapható, a tenn kitett öszveget minden esetre kifizetni magamat kötelezem.

Pest, 1. Jan. 1841.

Vörösmarty Mihál

A költő ekkoriban annyira meg volt szorulva, hogy másoktól is kért, kisebb összegeket is, *Bártfaytól* például 1841. március 26-án tíz pengőt. *„Valóban szomorító állapot – írja Bártfay – midőn még ő is ilyenre szorul; ily embernek legalább a mindennapi élelem gondja ellen fedve kellene lennie"*. Ezt a tíz pengőt április 7-én megadta *Vörösmarty*, de a Kölcsey-pénztárból fölvett kétszáz forintot nem tudta visszafizetni a kitűzött időben, a kamatot is csak nagy késéssel:

Mai napon befizettem három évi kamatot, azaz 36, azaz harminchat pengő frt. Pest, Február 8-án, 1844.

Vörösmarty Mihál

Egy év múlva újabb nyugtát állít ki:

Alábbírt bizonyítom, hogy azon 36, azaz harminchat pengő ft, melyet a Kölcsey-pénztárból nálam volt 200 pengő frnyi tőke kamatjául lefizettem, mai napon T. Fáy András úrtól ismét visszavettem. Pest, Ápr. 18-án, 1845.

Vörösmarty Mihál

Nehéz évei ezek az immár családos *Vörösmartynak*. A nemzet első költője elemi iskolai nyelvtant ír és imakönyvet fordít – ő, az *„elszokott katolikus"* – bérért. Adósságát, mint *Fáy* igazoló sorai tanúsítják, 1846. február 10-én nyögte le nagynehezen.

A szobrot különben *Ferenczy István* készítette el.

LUKÁCSY SÁNDOR

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISFALUDY SÁN
HÁROM ISMERETLE

Az 1857-ben elhúnyt sümegi *Rosty Vince* uradalmi és közbirtokossági ügyész családi iratait rendezve került elő nemrégiben a Kaposvári Állami Levéltárban Kisfaludy Sándor három ismeretlen levele. *„A múzsák és grátziák szép társaságában"* a *„Sümegh és Csobántz bértzein mulató"* költő életének utolsó esztendeiben íródtak e levelek. Ekkorra már visszhangzott az ország a költő nevétől és munkásságától, egy ország könnyezett a *Kesergő szerelem*, és mosolygott a *Boldog szerelem* versfüzérein. Nem volt többé már szüksége a közfigyelem iránta való felkeltésére és a névtelenség homályából való kiemelésére.

Bennük aligha találunk irodalomtörténeti vonatkozásokat az életrajzi adalékokon kívül, inkább a dunántúli birtokos-gazda emberségére, a birtokvezetéssel együttjáró fiscalitásokban való jártasságára nyújtanak azok új adatokat és harsányan árulkodnak a könnyedén megírt, levélben is kellemesen csevegő és szép nyelvű költő stílusáról is.

A Sümegen kelt első levélben a csabrendeki közbirtokosság közös jövedelme terhére kívánja ősi jussát felméretni a költő, ugyanolyan birtokfelmérési előnyök közepette, amelyek az *„igazság és a törvény"* szerint rá csakúgy vonatkoznak, mint közbirtokos társaira. *„Alulírt mindenben csak a törvények rendeléseihez tartya magát* – írta *Mihálkovics József* királyi tanácsosnak. – *S miután a törvény minden határnak felméretését közös költséggel eszközlendőnek rendeli, tehát Alulírtt is a maga részjószágát közös költségekkel kívánnya felmérettetni, úgy mint a többi Rendeki Közbirtokos Urak, kik közül bizonyosan egy sem lessz, ki birtokának, utóbb talán mások által gyanúba is vonathatandó felmérését ön maga, és tulajdon költségeivel hajtatná végre. A közös jövedelmekben az Alulírttnak is bennök van ötet illető része, mellyből eddig még soha egy fillér sem adatott kezére. Birtokának felméretésére ezen pénzt kívánnya fordíttatni. Alulírtt egyébiránt mindenben ahhoz tartandgya magát, amit vele egy just bíró Közbirtokos társai cselekedni jónak, és tanácsosnak tartandanak, tenntartván magának minden időre Alulírtt mindent, amit az Igazság és törvény hozand magával: úgy nevezetesen a mérésnek utóbbi szoros authenticátióját is. Sümeghen September 10 dikén 1837. Kisfaludy Sándor."*

A második levél ugyancsak Sümegről kelt, pár hónappal később, 1838. február 10-én. *„Kedves Öcsém! Jobb karomon egy tüzes seb miatt nem ölthetvén posztó ruhát, személyesen nem lehetek tiszteletedre, hanem írás által kell kérelmemet jelentenem: Testvéremet Mayrnét, miután Kuthy, ki elejbe előbb idézve volt, hivataláról lemondott Lehner, pörét folytatólag, most Malatinszky Főbíró Úr elejbe idézte. Megküldöm az idéző levelet. A határnap folyó Február 15. napja. Kérlek, kedves öcsém, méltóztassál az Alperes félnek nevében megjelenni, vagy valakit helyetted, ha Egerszeghre nem mennél, a megjelenésre megkérni. Mihelyt Szél József pörében Itélet hozattatik, Mayrné, a móringlevélnek tartalma szerint az egész masszának felét (ámbár míg él, Testamentom szerint, az egészet használhatná) mindgyárt által adandgya, akár Szélnek, akár Lehnernek, amellyiknek jussát a törvény elesmérendi. Egyébiránt Uri Szivességedbe ajánlott tisztelettel vagyok Kedves Öcsém Sümeghen Febr. 10 kén 1838. Alázatos szolgád Kisfaludy Sándor."*

A harmadik levél a sümegi városbíróhoz címezve 1844. szeptember 12-én datálódott. Embersége, a birtokos gazda patriarchális humanitása bújik elő leveléből, aki gondoskodni kívánt *„örökös kenyér"* biztosításával négy gyermekes régóta betegeskedő majorgazdájának a családjáról. *„Régóta betegeskedő sümeghi majorgazdám azt gondollya, hogy meghal. Négy gyermeke lévén, és attól tartván, hogy ezek, halála után, majd hátra maradó özvegyét, noha édes annyokat, csekély ingó javai miatt majd húznák vonnák, s még abból ki is foszthatnák, két eskütt embert kíván, kik előtt szándékát és akarattyát kijelenthesse, s kik halálának esetére erről most bizonyság levelet adgyanak az én kezemhez, minthogy feleségének én örökös kenyeret kívánok adni. Kérem sümeghi Városbíró Urat, ne terheltessék két eskütt embert e végre*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-248, 340-726
1969 AUG
KÖNYVTÁJÉKOZTATÓ
Budapest

1021

Ferenczy István

Ferenczy István: Önarckép

(A magyar klasszicista szobrászat kiváló képviselőjének művét a Corvina Kiadó újdonságából, Cifka Péter: Ferenczy István című kismonográfiájából vettük, amely A Művészet Kiskönyvtára sorozatában jelent meg.)

könyvterjesztés a könyvtáraknak, és milyen áron.

A kapacitás növelésének egyik módja a könyvek élettartamának meghosszabbítása is. Fontos tehát, hogy milyen tartós kötésben, milyen papírra nyomva kerülnek piacra a könyvek. (Bár a házi könyvkötészetek fejlesztésével némileg korrigálhatók a hibák.)

Optimizmusunk ellenére sem gondoljuk, hogy rövidesen mindenki olvasni fog. Vannak a műveltség megszerzésének más útjai is, de ezek a más utak is akkor hatékonyak, ha művelt közegben futnak, terjednek. Akkor lehetünk majd elégedettek, ha a művelt emberek számaránya és tudásszintje olyan, hogy hatásuk, magatartásuk normaként érvényesül. De addig még, a szép gondolatok mellett, sok-sok apró, szürke tettre van szükség.

HAJDÚ GÉZA,
a Csongrád megyei
Könyvtár munkatársa

évfolyam 8. szám

eszköz, amelyet nem szabad és nem lehet az olvasás propagálásából kihagyni. Évente több tucat kisfilm készül, közöttük olyanok is, amelyek fontos kultúrpolitikai-propaganda feladatot töltenek be. Nem szerénytelenség, ha helyet kérünk köztük az olvasást, a könyvet népszerűsítőnek is. Az ilyen filmben talán nem a mozdulatlan, „nem filmszerű" könyvet, hanem a könyvet használó, a könyvet olvasó, a könyvekben felhalmozódó kulturális értéket magáévá tevő embert kellene a középpontba állítani.

Mindent összevetve: az *Olvasó népért* mozgalom si-

zt az olvasó

ásárlások száma, másfelől ik is ama bizonyos „fehér oltok" lakosai.

Mit olvas a nép?

mozgalom a Bajza utcából indul ki, elképzelhető hát, hogy kezdeményeitől nem idegen az az elndolás: mai magyar szépdalmat a népnek. Újabb egfogalmazásokban már találkozunk

MDK

Ferencz Kornélia

Ferencz Kornélia éa Palotay Gertrud : Himzőmesterség c. könyve. / a magyarországi népi hímzések öltéstechnikája/

Magyar Iparművészet 1933. 38.1.

Ferency István
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
Apáti-Abkarovics mestere volt.

Bauer Jenő: Apáti Abkarovics Bé la kiállitása.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 31.lap

Ferenczy István

Néhány ćvet Miskolcon töltött.

Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 6. l. (A miskolci Szőnyi István Terem)

Ferenczy István
festő

M.D.K.

A nagybányai művészekre művészete hikatott.

Kaposvári Gyula: Megjegyzések egy katalógushoz.
Művészet, 1961. október. – 36 l.

Ferenczy István
festő

M.D.K.

Tavaszi táj
Ádám
} művei

— 41 l.
Művészet, 1961. január. — 1 szám

Ferenczy István /1792-1856/

Lakatoslegényhént kezdte. Mestere Rómában Thorwaldsen, példaképe Canova. Ebő műve: Pásztorlányka. Nagyszobrání sorozatot akart kézisteni parázsi nagyjairól. Harai mártványt kutatott, magyar szobránisokat akart teremteni.

Kovács Irén, Sz.: Ki ez? Művészettörténeti társasjáték. Kártyaszövegek: Kőnths Sándor. Bp. 1960. 2. kiad. 100 t. 1 mell. 23 l., /Homo ludens 2./

7. t.

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

nevét, mint az elhivatottságának tudatában lévő első művészszemélyiséget, emliti a szerző, a tanulmányában felsorolt udvari-, vagy a polgári megrötöltségekben élő cékbeli művészekkel szemben.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t. 19. old.

1.

Ferenczy István (1792-1856)

Kazinczy Ferencher nagy baráti szálak fűzték. Fiatal éveiben lakatos volt, apja mesterségét folytatta. Mint vándorló iparoslegény 1814-ben Bécsbe került. Itt hatottak rá a különböző műkincsek. Kezdetben éremvésessel foglalkozott.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. Összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

3-4. l.

Ferenczy István

1839-ben tervet képített a prágai Ferenc emlékszobor pályázatára. Mátyás király emlékművét-élete főművét-nem tudta megvalósítani.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 291.

Ferenczy István szobrász

/1792- 1856/

Rómában Thorwaldsen mühelyében dolgozott.

Mátyás lovsászobrának terve,

Pásztorlányka,

Kecskemét, Szántó siremlékű dombormüve.

Lyka: A művészetek története Bp. 1965. 184.1.

MDK

Ferenczy

Mátyás király lovasszobrának terve

Schoen Csillaggyüjt. 1936. 42 l.

Ferenczy

neve emlitve

/Vass Elemér képei/ Pesti Napló 1936. jan. 5.

MDK

Ferenczy

neve emlitve

Ernst Muz. koll. kidil. Uj Kultura 1922.
204.1.

M.D.K.

Ferenczy

"Az első magyar szobrász" Rimaszombaton született- irja a lap a "Felvidéki emlék..." c. rovat keretében, ahol a Felvidékről származó művészeket sorolja fel.

Szinházi Élet. Bp. 1938. nov. 12. XXVIII. évf. 47. sz. Melléklet a lap elején.

Ferenczy István, szobrászművész (1792–1856).

A Corvina kiadó a „Magyar Nemzeti Galéria régi gyűjteményei" című kiadványában olvashatjuk és láthatjuk egy kis fehér márványtöredéken csőrében gyűrűt tartó holló és egy oroszlánfej (enlitve). Ferenczy István találta a múlt század közepe táján fenn a Buddi Várban, amikor háza alapjait ásták. Itt állhatott az a hires márvány szökőkút, amit Mátyás Firenzéből rendelt és amelynek szépségéről verset is írtak.

Jó reggelt!

1984. IV. 13. Kossuth 4.25

Ferenczy szobrász

Századok 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Schoeft N./

Országh Antal, grafikus

Divatcsarnok, 1853.május 15.13.263-264.

Országh Antal: Párizsi levél.

Ferenczy nyomása

Pásztortűz, 1925. XI. évf.

308. l.

Prohászy Béla: A magyar festőkirály

MDK

Ferenczy,

a XIX. sz. klasszikus müvészei közé tartozik

A Magy. Képzümüv. Egyesület igy ünnepli 40 éves jubileumát, hogy felsorakoztatja a magyar müvészet legnagyobbjait.

A Magyar Képzömüvészek Egyesülete 40 éve.

[illegible] /m-i/: Jubileumi kiállitás a Mücsarnokban. Magyarország. 1934 dec.8. 8.1.

MDK

Ferenczy István

A Nemzeti Galériában a XIX-XX.századi magyar szobrászat állandó kiállitásának rendezése a befejezéshez közeledik, a magyar szobrászat legszebb akkotásait állitják ki, köztük Ferenczy István "Rásztorlányká"-ját.

Esti Hirlap 1957 nov. 9.

Ferenczy István
szobrász

M.D.K.

A nemzeti szobrászat megferemtője.

Molnár László: Szentpétery József
Művészet, 1962. augusztus – 8 lap.

Ferenczy István

Tanulmányait Bécsben kezdte, majd Rómában, Canova és Thorwaldsennél folytatta. 1822-ben két művét, Csokonai Vitéz Mihály mellszobrát és „Pásztorbány" cimu alkotását küldte hazájába.

E. Gádor – G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Bp. 1955. 91

Ferenczy István

Müveit Magyarországon a kulturális élet tagjai melegen fogadták; 1824-ben hazájába történt visszatérte után a nemzeti ujjászületés vezető alakja lett. Számos alkotása megmaradt az utókor számára.

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Budapest, 1955. 91.

Ferenczy István

Művészeti tevékenységének csucspontján elsajátította a bronzöntvény használatát. Monumentális alkotásokba is fogott, így például Mátyás király szobrából is tervet készített.

E. Gádor – G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Bpest, 1955. 91.

Ferenczy István

Egyik legkiemelkedőbb alkotása Lazinczy Ferencz mellszobra. Érdeme még, hogy hazai márványkövet keresett és talált, valamint más szobrászati célokra alkalmas kőanyagot.

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Budapest, 1955. 91.

Ferenczy István (1792-1856)

Kazinczy Ferenc költő, 1828, márvány, 59 cm. magas, szépművészeti Muzeum, Bp. fekete-fehér tábla reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Bpest, 1955 44 l.

MDK

Ferenczy , az uttörö magyar szobrászm.

Csokonai-mellszobra a legértékesebb a csekély számú szobor közül.

A Debreczeni Kollegium Könyvtára.
Vasárnapi Ujság. 29.sz. 1907. 54.évf. 574.l.

Ferenczy István

„Schodelné Rozália", fekete-fehér reprodukció, féltáblán.

Magyar kinészportrék 2. Cenner Mihály: Fest mények, kibrok, domborművek a XIX. század. Budapest, 1966. 67 l. 19 k. katalógus.

Ferenczy István

Karinczy Ferenc, 1828.
(repr.)

Pogány Ö. Gábor:
A magyar Nemzeti Galéria, T. L.
Budapest 1966

FERENCZY István

RÁSZLAI Tibor: Széchenyi kontra Ferenczy : Vita Mátyás szobráról. = Magyarország, XXVIII.évf. 6.sz. 1991. febr. 8. 26.p. ill.

Ferenczy István

szobrán

Csokonai márványmellnobrát a debreceni kollégium-
nak ajándékozta

a Szépmesterségek kezdete ill. Pásztorleányka

szobrok voltak első jelentősebb művei, amelyeket
Rómában készített.

Pestmegyei Hírlap. 1966. július 3. vasárnap 6-o.

FERENCZY István szobrász M.D.K.

/ 1792-1856/

Kölcsey Ferenc szobra. 1839-1845. repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella:Magyarország tör éneté ek képeskön ve 896-,184 . Bp. 19 2. 266,26 .l.

MDK

Ferenczy István szobrász

Esposizione Internazionale Roma 1911. Mostre retrospettive. Ungheria Bp. 1911.

106, 107 l.

Ferenczy István

Rómából hazatérve felfedezte a hazai, runkabányai márványt.

1847-ben miklóvárosába, Rimanombatra vonult vissza.

Tanítványa volt Izsó Miklós.

Kiváló műgyűjtő is volt. Kisplantikai gyűjteményét a képművészeti múzeum őni.

Pestmegyei Hírlap, 1967. febr. 23. 5. o.

Ferenczy István

nobsán

született: 1792. febr. 23-án.
Lakatoslegény Budán. Rajzolni tanul, majd a bécsi ~~[illegible]~~ akadémián éremmetszést tanul.
1918-ban Róma. Canova és Thorwaldsen tanítványa.
Thorwaldsen műhelyében faragja Csokonai márvány mell nobrát, amelyet Debrecennek ajándékoz, és Pántörlényka ill. „Szép mesterségek kezdete" c. művét.
Pestmegyei Hírlap, 1967. febr. 23. 5. o.

Ferencz István

Heller Simon. Ferencz István élete és munkái. 1906!

Schreiber Mária: Novák Dániel, 28.l.
Budapest, 1958 (Jegyzetek)

Ferenczy István

A szobrászat és az éremművészet története a múlt század elejétől napjainkig kísérhető figyelemmel. A magyar plasztika fejlődése töretlenül tekinthető át a Galéria anlájában, kortfolyosóin, lépcsőpihenőin Ferenczy István Pásztorleányhájától a mai fiatal szobrászok... műveig.

Pogány Ö. Gábor, A magyar Nemzeti Galéria (vezető) 26. l.
Budapest 1965

Ferenczy István

A politikai harcok első vonalában küzdő ír odalmárok nagy gondot fordítottak a képzőművészet támogatására. Vörösmarty Mihály, Bajza József, Táy András, a költő Czuczor Gergely a szemléges barátság szálai kötötték, össze Ferenczy Istvánnal „az első magyar szobrász"-szal, Barabás Miklóssal a festészet tulajdonképpeni meghonosítójával. ...

Pogány Ö. Gábor, A magyar Nemzeti galéria, (vezető), 5., 8. l. Bpest 1967

Ferenczy István

Szobrán

1856. júl. 4-én halt meg

Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult.

A bécsi akadémián éremmetszést tanult

1818-ban: Róma. Itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Utóbbi műhelyében forgatta elő ~~[illegible]~~ elegyelentősebb munkáit.

Pestmegyei Hírlap, 1966. júl. 3. nombat, 6-o.

Ferenczy István

nolvan

műgyűjtő is volt.

főként antik római bronzszobrokból álló kisplantikai gyűjteménnyét a Szépművészeti Múzeum őni

Pestmegyei Hírlap, 1966. júl. B. vasárnap 6.o.

Ferenczy István

Budán élt.
Felfedezte a ruszkabányai márványt.
1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult
vissza.

Tanítványa volt Izsó Miklós

Pestnegyei Hírlap 1966. júl. 3. vasárnap 6. o.

Ferenczy István (1792-1856)

a 19. század elején még hiába próbál érdeklődést feremteni e nobránat iránt.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállitás. Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár 1966. 34 l., 7t. /A huszadik század magyar müvészete./

5. l.

M.D.K

Ferenczy István
szobrász

Műveiből mutatunk kellene alapítani szentendrén, a zebegényi Szőnyi István Múzeum mintájára.

Losonci Miklós: Zarándoklás – Zebegényhez
Művészet, 1968. aug. – 18 kep

Ferenczy István (1792-1856)

már elő tanulóéveiben sibereket
arafott. 1822-ben hazaküldte
Rómából a Sokonai-portrét (a Deb-
receni Református Főiskola tulaj-
dona) és a Pántorleányhat.
A közönség itthon lelkesedéssel fo-
gadta, a sajtó is bőven foglal-
kozott velük.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos
emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula.
Bp. 1956. 16 l., 4 t.

4.l.

Ferenczy István /1792-1856/

a Pásztorleányba sihere után nemsokára hazatért. Másványba akarta faragni történelmünk nagyjainak alakjait. Mátyás királyról, Wesselényiről, Róbert Károlyról és korának több jelentős egyéniségéről másvány mellszobrot faragot. E sorozathoz tartozott Prónai Sándor mellszobra, melyet az utóbbi időben találtak meg

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

5.

Ferenczy István /1792-1856/

a kisebb portrék mellett emlékmü-sorozatot is terveszett történelmünk nagyjairól (Mátyás király, Zrinyi Miklós, és Szt. László nagyváradi bovasszobrát kívánta megmintázni). Évekig kutatott magyar márváczy után – végül Ruskicán talált használható anyagot

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

4.l.

Ferenczy István (1792-1856)

később bronzöntő műhelyt létesített, majd egy (meg nem valósult) rajziskolát alapítását mozgalmasta.
Római tartózkodása alatt kb. 80 kisméretű bronzmásolatot vásárolt, melyek később az Orsz. Szépművészeti Múzeumba kerültek.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strodl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

4. l.

Ferenczy István (1792-1856)

történelmünk nagyjairól tervezett emlékműszobrai nem valósultak meg (még Mátyás lovasszobra sem, melyet élete fő művének szánt, melyet elhesezedésében sajátkezüleg semmisített meg). Oka józánt, hogy nem volt anyagi fedezet.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strodl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

S. l.

Ferenczy István (1792-1856)

Mátyás-szobrának felállítását Széchenyi István ellenezte. Sikertelenségéhez érzékenysége és kiáznyos szakmai képzettsége is hozzájárult. Mátyás király antihizáló jellegét hozzátsai ellenezték, korhű ábrázolást kívántak.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strodl Alajos emlékkiállítás. Kat. Összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

J. l.

Ferenczy István (1792-1856)

1846-ban elhagyta budai műtermét és szülővárosába, Rimanombatra vonult vissza. Ekkor készítette kis vizszérmeit. Modelljei főleg közeli rokonai és ismerősei voltak. (Egyik nővérét, Ferenczy Zsuzsannát ábrázolja. Utolsó kreiből való a lovasérem (kigyóval küzdő harcos), mely életének allegóriája

Ferenczy István, Issó Miklós, Strodl Alajos emlékkiállítás. Kat. Összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

5.1.

10.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

1. Id. Ferenczy István mellszobra. Márvány, 60,3 cm. O. Sz. M. tul. ltsz: 2247.
2. Csokonai Vitéz Mihály mellszobra. 1818. Márvány, 60 cm. Ref. Kollégium Könyvtárának tul., Debrecen

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

11.l.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

3. Önarchép. ~~56~~ 56 cm. O. sz. M. tul.,
ltsz.: 2252.

4. Pántorlányka. 1820-1822. Másvány,
94 cm. O. sz. M. tul. ltsz.: 3662.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos
emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula.
Bp. 1956. 16 l., 4 t.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

5. Prónay Sándor mellnoha. Márvány, 58 cm. Magántulajdon, letét az O. Sz. M - ban.

6. Kazinczy Ferenc mellnoha. 1828. Márvány, 79 cm. O. Sz. M. tul. lt.sz.: 2248.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítása. Kat. Összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

13.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

7. Ürményi József mellnőka. 1930 körül. Márvány, 67 cm. Föv. Tört. Múz. tul. ltsz.: 57/937.

8. Gyürky Dénes képmása. Márvány, 26 cm. O. Sz. M. tul. ltsz.: FK. 3938.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. Összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

11. l.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

9. Tanulej. Márvány, 38,4 cm. O. sz. M. tul. lt. sz.: 2243.

10. Rudnay Sándor mellszobra. 1825 körül. Márvány, 66 cm. O. sz. M. tul. lt. sz.: 8344.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

15.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállitott művei

11. Schodel Rozália képmasa. 1838. Mázvány, 60,6 cm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2253

12. Viczay grófné melnolne. 1824. Mázvány, 52,5 cm. Magántulajdon, letét az O. Sz. M.-ban.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

11. l.

Ferenczy István (1792–1856)

kiállított művei:

13. Kölcsey Ferenc. 1842. Márvány, 153 cm. O. sz. M. tul. ltsz.: 8209.

14. Pólya József mellnőkza. Márvány, 60 cm. O. sz. M. tul. ltsz.: 8343.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

11 l.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított művei:

15. Sunter János mellnokra. 1840 körül. Márvány, 62 cm. O. sz. M. fel. ltsz.: 8345.

16. Kölcsey Ferenc mellnokra. 1847-1856. Márvány, 55 cm. O. sz. M. fel. ltsz.: FK-411.

Ferenczy István, Issó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Szós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

Ferenczy István (1792–1856)

kiállított művei:

17. Szőke-siremlék (Várlat.) Cemzarajz, 38×23 cm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 1952/4658.

18. Siremlék. (Várlat) Aquarell, 13,5×13,8 cm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 1952/4659.

Az első tárlóban néhány kézirata.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállított ~~[illegible]~~ művei, érmek:

19. A béke allegóriája. 1817. Acél, 9,5 cm. átm. Orsz. Tört. Múz. Éremtára tul.

20. VII. Pius pápa. 1823. 5,5 cm. Bronz. Tört. Múz. Éremtára.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12.(

Ferenczy István (1792-1856)

kiállitott művei, érmek:

21. VII. Pius pápa. (Hátlap.) Bronz.
O. Sz. M. tul. ltsz.: FK. 8105.

22. Hunyadi János és László emlékérem. 1823. Bronz, 4,5 cm. átm.
Orsz. Tört. Múz. Éremtára tul.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12.1.

21.

Ferenczy István (1792 – 1856)

kiállított művei, érmek:

24. Achilles, viasz, üveglapon. 15,5 cm. átm.
O. Sz. M. tul. ltsz.: 2257

25. Lovas. (A művén életének allegóriája.)
Viasz üveglapon, 9,8 cm. átm.
O. Sz. M. tul. ltsz.: 2259

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Soós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12. l.

Ferenczy István (1792-1856) 22.

kiállított művei, ennek:

26. Fiatal nő arcképe. Vian üveglapon. 11,5 cm. átm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2264.

27. Férfifej. Vian üveglapon, 15 cm átm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2263.

Ferenczy István, Rózsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Sőós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12.l.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállitott művei, érmek:

28. VIII. Pius pápa lépmára. Viasz palakőlapon. 8 cm átm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2262.

29. Nő i fej (Nőtanulmány) Viasz palakőlapon, 11,5 cm átm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2265

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Sóós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12.l

Ferenczy István (1792-1856)

kiállitott művei, ismek:

30. A meghötözött Hungária. Vian palahőlepon, 7,6 x 15,5 cm. O. Sz. M. tul. l. tsz.: 2258.

32. Öreganzonyfej (Képosztás Istvánné mül. Ferenczy Zsuzsánna). Vian palahőlepon, 13 cm átm. O. Sz. M. tul. ltsz.: 2268.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Sőős Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

12. l.

25.

Ferenczy István (1792-1856)

kiállitott művei, érmek:

33. Cimertanulmány. Vian palakólapon, 14 an. O.sz.M. tul. ltsz.: 2260.

Ferenczy István, Ásó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. Összeáll.: Sőös Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

Ferenczy István (1792-1856)

munkásságában az emlékművekhez komoly szerepet játszott.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállitás. Kat. összeáll.: Sós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

3. l.

Ferenczy István (1792-1856)

Izsó Miklós 1850-ben kőfaragólegény-
ként Rimanombatra került, ahol
megismerkedtek. 1853-56 között Izsó
több alkalommal dolgozott mála.
Ferenczy, halála előtt két hónappal,
ajánlólevéllel útnak indította Izsót
Pestre és külföldi tanulmányútjának
lehetőségét egyengette.

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos
emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Sóós Gyula.
Bp. 1956. 16 l., 4 t.

6. l.

28.

Ferenczy István (1792-1856)

Kazinczy Ferenc. (repr.)

Prónay Sándor. (repr.)

Pántorbányka. (repr. – a címlapon.)

Ferenczy István, Izsó Miklós, Strobl Alajos emlékkiállítás. Kat. összeáll.: Sóós Gyula. Bp. 1956. 16 l., 4 t.

Ferenczy István

„Schodelné Klein Rozália", fejszobor, márvány, 1840 körül. –

Magyar színészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, domborművek a XIX. század. Budapest, 1966. katalógus, 51 l.

Ferenczy István

Kobra Schodelnéről, megsérült egy tüzeset alkalmával s a nyakrészen egy repedés látható

Magyar kinészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, kobrok, dombormüvek a XIX. század. Budapest, 1966. katalógus, 171.

Fejenczy István

Nyilvános emlékszobra nem Budán, nem Pesten nincs, Kisfaludy Károly egyszerű mellszobra a Nemzeti Múzeum kertjében áll.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 91.

Ferenczy István

Mátyás király lovasszobrát akarta megmintázni. Rómában Thorwaldsen műhelyében dolgozott, e városban faragta meg Csokonai mellszobrát. Terve nem valósult meg s elkeseredve, letette a vésőt, visszatért szülővárosába, Rimaszombatba.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 7-81.

Ferenczy István

Rimaszombaton született 1792-ben, ott halt meg 1856-ban. Ifjúkorában lakatos volt, művészi tanulmányokat Pécsett (Klieber és Fischer tanítványaként) majd Rómában Thorwaldsen műtermében folytatott.

Gádor E.: Budapesti szobrai. Budapest, 1935. 29 l.

Fejenczy István

Az önálló nemzeti képző művészet megteremtésének és fejlesztésének vágya lelkes művészi és felvilágosító munkára ösztönözte. A reformkor sok neves alakjáról alkotott portréket.

Gyáros E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 29 l.

Ferenczy István

Kisfaludy Károly. VIII. ker. Múzeum körút, Nemzeti Múzeum kertje, 1875-ben állították fel, jelenlegi formájában 1952.-ben. Anyaga márvány, talapzata mészkő."

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 291.

Ferenczy István

A Főváros a sérült mellkoboz alapján ujból kifaragtatta Kisfaludy K. képmását és egyszerű mészkő talapzaton 1952-ben ismét felállittatta.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 291.

Ferencsy István

Szabó László így indult mint F. J.

Oelmacher Anna: „Szabó László szobrászművész kiállítása Szolnokon"

Magyar Hírlap, 1967. XI. 23. 4. o.

FERENCZY ISTVÁN

Szánthó siremlék, 1838. /a volt ref. Ujkollégiumban/. /repr./

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszeki Könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Műemlékek sorozat./ - 102. l.

Ferenczy István

nohánszüvén 1825 után a Sándor palotában lakott, mint Sándor Móric barátja és állandó vendége (addig, míg Országház utcai házát meg nem vásárolta s át nem költözött).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

159. l.

Ferenczy István
nobán

MDK

Méltatás.

Baki Miklós: Fernes Beck Vilmos
Művészet, 1969. ápnlis – 12 lap

Ferenczy István

„Kisfaludy Károly" egész tábla, fekete-fehér fényképreprodukció.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955.

Ferenczy István

„Kisfaludy Károly" fekete-fehér
fényképreprodukció.

Gádor E.: Budapest dobrai, Budapest, 1955. 11 l.

FERENCZY ISTVÁN / ①

a Várban az Országházi utca 14. sz. ház falán emléktáblája van: „E házban élte munkás és kiüdelmes éveit Ferenczy István, egykor Canova és Thorwaldsen tanítványa, majd a magyar képfaragók úttörő mestere. Született 1792. meghalt 1856."

A budai vár Bp., 1958.

/56

FERENCZY ISTVÁN ②

az emléktábla fölött, hrom dombormüvön látható a mellképe. Ő az első mester, aki programszerüen össze akarta kapcsolni a szobrászatot a magyar művelődéssel.

budai vár Bp., 1958.

/56

FERENCZY ISTVÁN /

Mátyás - rabtára gyűjtését rendezte Sopronban

Csatkai Endre: Sopron. 2.kiad., Bp., 1956.
/ Magyar műemlékek /

/21

MDK

Ferenczy István, szobrász

Megjelent Cifka Péter: Ferenczy István – monográfiája.

F. R.: Könyvszemle

7

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 29.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

FERENCZY ISTVÁN

Gr. Vay Ábrahám jelentős összegett adott neki itthoni berenderhedésere.
Ehő pozbérendelői: gr. Brunsvik József sárnok, gróf Beckers nádori udvarmester, gróf Sándor Mórik, Marczibányi Márton és feleségei. gr. Rudnay Sándor hercegprimás, Ürményi József országbíró voltak.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 19691 Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

28.1.

31

FERENCZY ISTVÁN

Első ugarát csőszhunyhókban, kőfejtők
közt töltötte: fehér márványt keresett.
Gren bivál – mint Rudnay hercegprimás-
hoz írt emelétől kiderül – legfeljebb
bronzból lehendő munkát volt haj-
landó elvállalni, de ekkor Magyarország-
gon nem volt meg szobrászató műhely.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 19691 Corvina k.,
46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

28. l.

FERENCZY ISTVÁN

Négy nyáron át járta az országot, míg végül a bánáti Dognácskán e az erdélyi Ruskiczán márványt talált (előbbi csak kisebb darabokban volt hannavehető).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 19691 Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

28. l.

FERENCZY ISTVÁN

Az elő években faragott portréi körül sok elvesztett. A megmaradtak közül kiemelhedik: Ürményi József omágbíró-é és 1828-ból Kasinczyé. Utóbbit meglizás nélkül hérítette egy lendő nemzeti Pantheon számára

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 19691 Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

25 l.

FERENCZY ISTVÁN

1826-ban készítette gr. Brunswik József portréját. Feliratai: „Közlivetalban 57 évig."

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

28-29. l.

35

FERENCZY ISTVÁN

Ürmény József portréja. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kisKönyvtára 37./

30 l.

36/37

FERENCZY ISTVÁN

Egyetlen polgári megrendelésre készített portréja ebből az időből Kultsár István kapucsentőnek a belvárosi plébánia-templomban lévő dombormüves síremlékre. Canova Giovanni Falieri számára készített síremlékét követi.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

32. l.

38.

FERENCZY ISTVÁN

Gr. Károlyi Istvánné síremlék-elombor-
művet 1828-ban kezdte, 1832-ben ké-
szült el. Végül nem a fóti kriptába
került, hanem a pesti megsekázza,
Károlyi főispáni hivatalába.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

32. l.

39.

FERENCZY ISTVÁN

Károlyi Istvánné szemlélete a kultsár-szemlék formáit idézi, nemben egénadakos ~~a~~ művésvel

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

32-l.

40.

FERENCZY ISTVÁN

Ürményi József 1824-ben meglisto, készítsen egy emlékszobrot az általa alapított váli templomba. 1825-ben már elkészült a gipszminta s 1832-ben a höfaragás. Rossz lett.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

33. l.

41.

FERENCZY ISTVÁN

Itt Thorwaldsen egy elombormüvét alakította át minden meggondolás nélkül kerek nobozza.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

33. l.

42.

FERENCZY ISTVÁN

Ezzel egyidőben hérítette Szent István vértanú oltárat a hercegprimás megrendelésére az esztergomi bazilikába.

Református vallású volt.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

33 l.

44.

FERENCZY ISTVÁN

1830 után elmaradt a fő úsi nalonokból
Előnös Döbrentei Gábornak barátkozott,
majd mindennapos vendég lett
Fáy András irodalmi központnak ná-
mító Kalap utcai házában

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

35. l.

45.

FERENCZY ISTVÁN

Fáy és Vörösmarty hevültek végül hozzá legközelebb. 1832-ben Fóton együtt, egymás mellett vettek szőlőt, közösen építettek préskaszál. Fáy meghívta házassági tanujának és neki ajánlotta A Bélteky-ház c. regényét

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

35.1

FERENCZY ISTVÁN

Főúri megrendelései fogtak (ilyenek: 1831-ben a gr. Rhédey, 1834-ben (?) a gr. Brunsvik családnak tervezett síremléket, 1837-ben gr. Fáy Istvánnak elkészítette a Pásztorlányhoz másodpéldányát.).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

36. l.

48.

FERENCZY ISTVÁN

Döbrentei Gábor herdelmémyezésére köz-
~~[illegible]~~ adakozásból bérsítette 1830-ben
~~[illegible]~~ Virág Benedek
emlékművét (a költő halála
évében még).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

36. l.

FERENCZY ISTVÁN

Az 1836-ban a Kisfaludy Társaságba tömörült írók (Toldy, Bajza, Vörösmarty) hevdeménye-zésére, kóradakozásból hérítette 1837-ben Kisfaludy Károly és 1838-ban Kölcsey Ferenc emlékművét

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

36.1.

50.

FERENCZY ISTVÁN

Kisfaludy Károly emlékművének már csak pöredéke áll a Múzeumkertben. A mű-sze elhagyja a második világháborúban elpusztult, és más a művet magát is megkésve, nem az ő elképzelése szerint állítottak fel.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

36. l.

51.

FERENCZY ISTVÁN

Kölcsey Ferenc ülőnolrához a Capitoliumi múzeumban levő Ülő patricius volt a minta.

A harmincas-negyvenes években kizitette báró Prónay Sándor, Fetsőbüki Nagy Pál portréjat.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

37. l.

52.

FERENCZY ISTVÁN

Fáy András, Pólya József, Schoedel
Rozália portréja mellett.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

37.l.

53

FERENCZY ISTVÁN

A harminczas években egyetlen nagyobb magán-polgári megrendelést kapott: a becskeméti Szánthóné Kuthy Julianna márvány emléktáblát hérittetett elhunyt családtagjainak.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

38.1.

54.

FERENCZY ISTVÁN

Rudnay Sándor hercegprimás mellszobrát 500 forintot kapott; a Kölcsey szobor ára márványból bifaragva a helyszínre szállítva és felállítva 2500 forint volt, a Kisfaludy emlékre ugyanilyen feltételek mellett 4000 forintot szerződött.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

38. l.

FERENCZY ISTVÁN

Még a Sándor-palotában lakott, és Vízivárosban bérelt műtermet. 1832-ben Fóton 1600 négyszögölnyi nőlőt vett, 1834-ben 12 000 forintért vásárolta az Országház utcai házat, melyen 3000 ft-ért emeletet húzatott és műtermet épitett.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /Amüvészet kiskönyvtára 37./

38. l.

56.

FERENCZY ISTVÁN

Az 1838-ban árvizig vízivárosi műtermét is megtartotta. Kocsit, lovat tartott, három legény dolgozott a kere alá. 1824-től 1834-ig, sok megbízást kapott, jól keresett

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /Amüvészet kiskönyvtára 37.

38. l.

57-

FERENCZY ISTVÁN

Műhelye fenntartásához, saját megélhetéséhez és emberei fizetéséhez, mint írta, legalább 100 forint kellett hetenként.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /Amüvészet kiskönyvtára 37./

38. l.

58.

FERENCZY ISTVÁN

Kazinczy, Ürményi, Brunsvik, Rudnay, hit hazatértekor bizvezérsel, ~~te~~ munkával támogatták, megbaltak; mágnás mecénáson elmaradoztak.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /Amüvészet kiskönyvtára 37./

38-34-1.

59-

FERENCZY ISTVÁN

1838-ban úgyszólván semmi munkája nem volt.
1839-ben reményhedett, hogy kinevezik a Nemzeti Múzeumba a képrőművészeti osztály felügyelőjének, de erre nem került sor.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /Amüvészet kiskönyvtára 37./

39. l.

60

FERENCZY ISTVÁN

Egyik vázlatfüzete első oldalán önarcképe látható. – Lehet hogy önarckép (Keller Simon szerint az), de lehet, hogy más rajzolta róla. (A beállítás után tükörből rajzolhatta; de szabadban készültnek mutatja háttere és a fényjáték).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

39-40. l.

FERENCZY ISTVÁN

Egyetlen szabadban készült rajzot sem ismerünk tőle.

Otthon faragta önarcképét (negyven éves korra készül). (Akkoriban volt, nem kellemes megjelenésű).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

40. l.

FERENCZY ISTVÁN

Széchényi egy gúnyos filmondatban: „szegény kis Ferenczynk" szélyen megbántottan. Fiatal korában büszkén emlegette erejét, egészségét, munkabírását. A Brunszvik-emlék munkálatai közben sérvet kapott.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

40-41. l.

FERENCZY ISTVÁN

Vénlegény maradt. Szeretett operaelőadásokra járni, társaságában néha maga is énekelt olyan dalokat. „Ferenczy, a' művész" — írta alá leveleit.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

41.1.

FERENCZY ISTVÁN

Egyetlen képrőművén-hortásával sem baráthorott, nem vett részt az 1839-ben alakult Pesti Műegyletben, s a következő évben megmyílt tárlatom sem.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

41.1

65.

FERENCZY ISTVÁN

Nyáry Pál 1839-ben „Felsőlítás a honi nolnázat ügyében" c. cikkében Ferenczy sorsán akart segíteni, aki más két éve nem kapott munkát.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

41.1.

FERENCZY ISTVÁN

Pest megye vezelői és Ferenczy legközelebbi barátai a művén segélyezésére társaságot alapítottak, az ő nevükben vált a megyei főjegyző írása. Kozadakozásból emlékművet kell emelni /Mátyás király/ s a tengődő nokrát munkábor juttatni.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

41.1.

FERENCZY ISTVÁN

A gyűjtést akkor indították, mikor a Kölcsey nobozza is gyűjtés folyt és nézeser forintott hértek bozzá az adakozóktól (a Kölcsey nobor árának negyvenszeresét) Ennyiről nőlt Ferenczy költségvetése.

Ćifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

41-42. l.

FERENCZY ISTVÁN

Az elkészült, majd néles körben közzétett terv nagyméretű, szinfolt emlékművet ígért. Óriási sírkamra-talapzatra került volna a nagyméretű lovasszobor; körben és a kamra belsejében allegorikus és a király életét ábrázoló domborművekkel.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

42.l.

FERENCZY ISTVÁN

Ferenczy István arcképe (önarckép?)
1822 körül. Szépia és fehér fedőfesték.
10 × 15 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

40. l.

70.

FERENCZY ISTVÁN

A lovasnokor ~~[illegible]~~ rajzánál tehén e tulajdonában lévő Leonardo-mü-helyből másmaró lovas hatása érez-hető (ágaskodó ló).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

42. l.

71.

FERENCZY ISTVÁN

Magyarországon képzőművészeti tagyet még nem foglalkozott annyi sita, újságcikk, mint a Mátyás-emlékmű tervével. Akik mellette nőltak, azt az ennét védhettek. Ferenczy rajztan képszerűsítette a tervet s így hagyengébb oldalát mutatta.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

42-l

FERENCZY ISTVÁN

A talapzat – egyszerű hasáb – távlati képét sem tudta helyesen megrajzolni. Rossz rajzaival eddig is zokat értott tekintélyének. 1830-ban, hogy anyagi helyzetén segítsen, kiadott egy történelmi jelenetekből álló mátszetsorozatot – mert ennek kibárit is felhánytorgatták.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

42.1

FERENCZY ISTVÁN

Nem tetszettek az óhazza utaló bükö-
ségek sem.
Mindenne érzékeny volt - s pinkálódások
is értek, - úgy érezte, művészi pályája
összefonódott a hátrejés-emlék ügyé-
vel.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

42-l.

74.

FERENCZY ISTVÁN

Abarys, schyta müvén a trójai palladiumot faragja. 1835. Ferenczy István rajza után metszette Lenhardt. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

43. l.

75.

FERENCZY ISTVÁN

Szécheny a Kelet Népében foglalkozott a Mátyás-emlékmű tervével; a 100 000 forintot sorolták, ellene foglalt állást. ~~Horváth~~ Vörösmarty (Hanay Gábor álnéven) az Athenaeum 1841. II. számában bírálatot írt a Kelet Népéről.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

43-44-45-1.

FERENCZY ISTVÁN

Az emlékmű sorsa már Széchenyi és Vörösmarty szobra előtt eldőlt: 100 000 forint helyett csak 10 000 gyűlt össze. Ferenczy betegségében tovább küzdött tervének megvalósításáért.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

46 l.

FERENCZY ISTVÁN

Antik tóga helyet magyar diszruhára öltöstette a bizalyt (amilyet a történelmi körök viseltek Kisfaludy Károly illusztrációin) és az óhozi ékitménnyek köré népművészetre emlékeztető „magyaros" elemeket hevert.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

45. l.

FERENCZY ISTVÁN

Fele méretben megmintáste a lovas szobrot, elhérítette a mauzóleum oldalára nárt dombormüvek gipszmintáit, és fanulmányútra mert Austriába és Itáliába a bronzöntést fanulmányozni – mert mindent bronzból akarta megvalósítani.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

45–46. l.

FERENCZY ISTVÁN

Szobrászontó műhelyt létesített és sok küszhödeziel 2 dombormüvet kiöntött. Más munkája elásban alig volt.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

46. l.

80.

FERENCZY ISTVÁN

Pénzt az országgyűléstől, majd a nádortól, majd az császártól remélt. Az országgyűlés nem navarta meg kéréset, a nádor a császárhoz továbbított, aki elutasította.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

46. l.

81

FERENCZY ISTVÁN

7 éven át harcolt ez emlékműért 1846-ban, mikor meggyőzőnyosodott, hogy tervét nem valósíthatja meg. nohánni pályájával is lemámolt. Ösmetörte gipszmintáit, eladta budai házát és harantazott nülövérosába.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

46 l.

82.

FERENCZY ISTVÁN

Elutasása előtt még egy nyolcat fonagott budai műtermében: a Haldokló Euzydikét, sorsának jelképéul, és végrendeletével a sírjára tétette.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

46. l.

FERENCZY ISTVÁN

Körvetlenül végzetes lépése előtt mutatja Ferenczyt az a daguerrotypia, amit Teleki Blanka lénittetett házának udvaráról, a még épségben levő gipszmintát közt.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

46 l.

FERENCZY ISTVÁN

Rimanombaton 9 évet töltött sima-
vonulton. Néhány ismet mintá-
rott viaszból (fiatal lány; kiegyával
hürdő lovas). A Tudós Társaság meg-
bizásából 2 portrét bérnitett: Kazinczy-
ét és Kölcseyét. (utóbbi befejezetlen).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina K.,
46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

46. l.

85.

FERENCZY ISTVÁN

Olykor kisebb helyi megbízásokat is elvállalt: sírtábla, családi emlék Ilyenkor, a nehezebb munkákkor a nemszéd falubban dolgozó kőfaragó-legényt, Tasó Miklóst hívta segítségül

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

46 l.

86.

FERENCZY ISTVÁN

halálát 1856-ban a lapokban
csak néhány rövid hír tudatta.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

46. l.

87.

FERENCZY ISTVÁN

Budai hárának nevezése, nehéz mintái között 1846-ban. Daguerrotypia. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

44. l. è cimlap.

FERENCZY ISTVÁN

1. A Béke allegóriája. 1817. Acél. Átm.: 10 cm. M.N.M. (repr.)
2. Vitzay grófné portréja. 1823. Carrarai márvány. 58 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

3. Pántoslányka. A szép mesterségek kezdete. 1820-1822. Lazzarini márvány. 94 cm. MNG. (repr.)

4-5. Gróf Brunsvik József portréja. 1824-1827. Dognácskai márvány. 52 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

6-7. Üzményi József portréja. 1824-26. Dognácskai márvány. Vál, r.k. templom. (repr.)

8. Gr. Rudnay Sándor hercegprimás mellnokre. 1825. Ruskicsai márvány. 67 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

9. Kazinczy Ferenc portréja. 1828. Ruskicsai márvány. 79 cm. MNG. (repr.)

10. Gróf Károlyi Györgyné síremléke. 1828-1832. Ruskicsai márvány. 106 x 178 cm. Pestmegyei Tanácsháza. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

92-

FERENCZY ISTVÁN

11. Az üdvözült lélek. Ürmény József emlékére. 1825-1832. Ruskiczai márvány. Vét., r-k. templom. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

12. Szent István vértanú oltára 1827-1832. A háttér dogmácskai, a figura ruskicsai márvány. Entergom, Széhenyiház. (repr.)
13. Szent István vértanú oltárának részlete (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

14. Kultsár István síremlike. 1829–1932. <?> Ruskiczai márvány. 260 x 130 cm. Budapest. Belvárosi plebániatemplom. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

95.

FERENCZY ISTVÁN

15. Virág Benedek emlékműve.
1830-1834. Ruskicsai márvány.
A pesti egyetem pantheonjában (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

16. Kisfaludy Károly emlékműve. 1830-34. Pozsonyi gránit és ruskiczai márvány. A II. világháborúban sérben elpusztult, töredéke a MNM kertjében. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

17. Kölcsey Ferenc ülőszobra. 1841-46. Ruskiczai márvány, 153 cm. MNO. (repr.)

18. A Brunsvik család vízemléke. 1834-1841. Ruskiczai márvány. Alsó-horompa, r.-k. templom. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

98.

FERENCZY ISTVÁN

19. A fráuthó-család unlike. 1835-1838. Ruskicsai márvány. 180 x 230 cm. Kecskemét, Új Kollégium. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

(

FERENCZY ISTVÁN

20. Pólya József portréja. 1838 körül. Ruskicsai márvány, 61 cm. MNG. (repr.)

21. Fáy András portréja. 1838 k. Ruskicsai márvány, 63 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

22. Báró Prónay Sándor portréja.
1839. Ruskicrai mártvány.
61 cm. MNO. (repr.)
23. Schoedel Rozália portréja. 1838 k.
Ruskicrai mártvány, 61 cm. MNO.
(repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

24. A Mátyás-emlék terve. 1847. Ezzettel vinarett tusrajz. 9x53 cm. MNG. (repr.)

25. A Mátyás-emlék belsejének terve. 1847. Ezzettel vinarett tusrajz. 79x53 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

26. A Tudomány allegóriája. Dombormű a Kátyai-emlékhez. 1842-1843. Bronz, 155 x 135 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

27. Az Ész allegóriája. Dombormű
a Mátyás-emlékhez. 1842-43.
Bronz, 155 x 133 cm. MNG.
(repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k.,
46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

28. Kigyóval küzdő lovas. 1850 körül. Vian. Átm.: 6,5 cm. MNG. (repr.)
29. Ésmer. 1850 körül. Vian. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill./A müvészet kiskönyvtára 37./

FERENCZY ISTVÁN

30. Kölcsey Ferenc portréja. 1850 körül. Ruskicsai márvány. 55 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 30 kép, ill./A művészet kiskönyvtára 37./

106.

FERENCZY ISTVÁN

Önarchép. 1935 körül. Ruskiczai másvány. 56 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina k., 46 l., 3o kép, ill./A müvészet kiskönyvtára 37./

A belső címlappal nemben.

Ferenczy István

Magyar szobrász; született Rima-szombaton, 1792, meghalt 1856. julius 4-en; a XIX században kibontakozó magyar szobrászat első jelentősebb képviselője.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l.

Fejenczy István

Tanulmányait Pécsben és Bécsben végezte. Rottwalolsex-nél folytatta és nemzeti tartalommal próbálta meg klasszicista műveit kibővíteni. 1824-ben visszatért hazájába.

Lexikon der Musik, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l.

Ferenczy István

Az akkori társadalmi körülmények között azonban nem tudta kifejlődésre juttatni alkotóerejét. Művei hez tartoznak többek között mellszobrai jellegzetes egyéni kivitelezésben.

Lexikon oder Kunst, Leipzig, Vek. E. A.

Seemannkiadó, 1968. I. 775l 6971.

Ferenczy István

Sokatigérő tehetsége dacára művészi alkotó hedve elapadt, a világtól elfordult visszavonultságában. Bibl.: Meller S. „Ferenczy István élete és művei, Budapest, 1905.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l

FERENCZY ISTVÁN/ rajzai

Pásztorlányka

Xantus Gyula: Rajz kézikönyv az általános iskolák rajzot tanitó nevelői számára. Bp., 1960. /Ált. iskolai tanári kézikönyvek. /

/43

Ferenczy István

Említve.

Heitler László: Beck Ö. Fülöp, Corvina, 1969, 14. l.

Ferenczy István

Magyar éremművészet előtte nem volt. Ő is csak mellékesen foglalkozott vele.

Heitler László: Beck Ö. Fülöp, Corvina, 1969, 6. 1.

MDK

Ferenczy István, szobrász

Megemlítve — Keller Simonnal együtt.

—: Ferenczy Béni M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12.

Ferenczy István

1792. február 23-án vagy 24-én szü-
letett Rimanombaton. Apja szenátor-
ságig jutott lakatosmester, anyja biz-
tokát vezetett nemesi családból szár-
mozott. Testvérét, József pupnak
nevelték, ő lakatosnak hérült.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

5.l.

Ferenczy István

a mühelyben folyó munka mellett latinul tanult és valamennyi irodalmat, történelmet is. Ez kitünik fiatalkori leveleiből.
Apja 1809-ben - régi céhszabályok alapján - legényévé fogadta /anélkül, hogy inaskodott volna/, majd vándorutra inditotta.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 30 kép /A művészet kiskönyvtára 37./ 5-6. l.

FERENCZY ISTVÁN

1810-ben Pesten egy jókizü mühelybe
szegödött és Rauschmann János
rajzisholájába járt. Ekkor hérült
rajzai nem igérnek sokat.
1814 tavaszán gyalog, nekezekre ké-
redzhedve jutott Bécsbe és beállt
egy lakatos mühelybe.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 3o kép /A művészet kiskönyvtára 37./

6.l.

4.

FERENCZY ISTVÁN

Szőlőfürtös cégés terve. 1811. Kavicsrott tusrajz. Kassa (Košice), Krajské museum (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Cervina, 46 l., ill., 3o kép /A művészet kiskönyvtára 37./

7.l.

5.

FERENCZY ISTVÁN

Bécsben megfordult a „Kunstgallerie"-ben. 1818-ban beszámol arról, hogy oben ~~mels~~ mesterek metszeteit vitte at a „bibliothecaban" Bécsben.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A művészet kiskönyvtára 37./

8.1.

6.

FERENCZY ISTVÁN

Bécsben hívták egy acél-dísztárgy műhelybe jutott, beiratkozott a Képzőművészeti Akadémia vasárnapi, iparosok számára rendezett acélmetsző tanfolyamára.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 30 kép /A művészet kiskönyvtára 37./

8-l.

7

FERENCZY ISTVÁN

Solont ábrázoló érmével - Metternich kezéből - pályadíjat nyert. Félnapos munka mellett érmészövendék lett az Akadémián. 1818-ban már szobránnak készült.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

8. l.

8

FERENCZY ISTVÁN

mesterei a bécsi ~~[illegible]~~ akadémián: Johann Martin Fischer és Josef Kleiberg. Béke alkgóriájának (ésen) magyarra fordított felirata: A fejedelmek egyetértése a népek üdve – témájához a bécsi kongresszus adhatta az ötletet.

Sifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A művészet kiskönyvtára 37./

.9.l.

9

FERENCZY ISTVÁN

Háromhavi spaloglás után, 1818 nyarán Rómában érkezett. Canova nem fogadta, Thorwaldsennél hófa-ragó munkál végzett, amivel tanult és pénzt is keresett. Ferenczy nekestelt Thorwaldsense.

Cifka Péter: Ferenczy István:.Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A művészet kiskönyvtára 37./

10. l.

10

FERENCZY ISTVÁN

Thorwaldsen révén nessett magának pártfogót: Wenzel Kaunitz herceg vállást adott neki a követség, a Palazzo di Venezia épületében.
1818-ban hozonai márvány melhnobrát hendte mintázni.

Cifka Péter: Ferenczy István:.Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

10. l.

11

FERENCZY ISTVÁN

Gokonait soha nem látta, szobra mintájául Friedrich John mitnetét hanmálta (a költő verseinek második bécsi kiadásából). A szobor nemzeti visehtben ábrázolja Gokonait, eltérve a klasicizmus antik öltözékeitől.

Cifka Péter: Ferenczy István:.Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

11-12. l.

FERENCZY ISTVÁN

A Gokonai-mellszoborra figyelt fel Thorwaldsen műtermében 1819-ben József nádor, akitől ettől 3 esztendeig évi 350 forint támogatást kapott. Ekkor kezdte szobrgyűjteményét önre-~~állítani~~ gyűjteni (Thorwaldsennél keresett, ingyen bekott)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

13.l.

FERENCZY ISTVÁN

római tartóskodása alatt közel 80 nokrot vásárolt. (Riccio Faun és faunnő, Domer: Venus Vulkán műhelyében, Leonardo Lovecsa körtük). Ferenczy e nokrok nagy részét antikkak hitte.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép / Amüvészet Kiskönyvtára 37./

13.l.

14

FERENCZY ISTVÁN

vázlatfüzete tanusága nemint a
római akadémiára is járt rajzolni,
ele nakéstő irányítás nélkül. Rajzai:
jell. klasicista kontúrrajzok, a megvilá-
gított oldalon véhonyabb, az árnyéko-
sabb oldalon vastagabb vonallal.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 3o kép / Amüvészet kiskönyvtára 37./

13. l.

15

FERENCZY ISTVÁN

Mikor öntöndija lejárt, József nádor újabb 2 évre meghomabbi-tottan, de kikötötte, hogy Thorwaldsen műhelyében kell maradnia. De baráti höre ekkor már Canova felé vonta, és Canova is ideklö-dött már felöle.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép / Amüvészet kiskönyvtára 37./

14. l.

16

FERENCZY ISTVÁN

a Pántoslányhát (eredeti neve: A Szép Mesterségek Kerdete) a Palazzo di Venezia udvarán faragta, Carrova irányítása mellett.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép / Amüvészet kiskönyvtára 37./

14.l.

17

FERENCZY ISTVÁN

Lokomoi mellnobra. 1818-19
Lazrarai márvány. Debrecen,
Déri Múzeum (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 3o kép / Amüvészet kiskönyvtára 37./

15.1.

18

FERENCZY ISTVÁN

Canova: Pauline Borghese mint Venus c. nagy hatott mintája a Pántoslányka arcának, tekintetének beállításánál (a nézőre tekint, nem a nehézménye).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., 30 kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

16. l.

FERENCZY ISTVÁN

a Páriloskényhával egyidőben VII. Pius pápáról hérített egy érmet. A hátlap kompozíció-sémáját egy római pénzről másolta. Várhatfüzetében hozzá még feleslegesapróságok: a 2 Trajanus oszlopra tekeredő fris bibliai jelenetés.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., 3c kép, ill. /A művészet kiskönyvtára 37./

17.l.

20

FERENCZY ISTVÁN

Pántorleányka (reúlet). 1820-22.
(repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

19.l.

FERENCZY ISTVÁN

Tanulmányrajz VII. Pári évfolyam. 1922.
Ceruza. 15x19 cm. MNG. (repr.)

VII. Pári pápa évfolyam. 1922-23. Barna, átm.: 5 cm. MNM. (elő és hátlap), (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., 3o kép, ill. /A müvészet kiskönyvtára 37./

20-21.l.

FERENCZY ISTVÁN

harakúldött nohát ozmágnerbe ume-
rettek. A debreceni diákok bi nyomtatott
versei is mutatják (idézve).
Kazinczy is Debrecenbe ment, hogy
látkassa a Gokonai-mellszobrot,
majd levelezni kezdtek. – Kazinczy mü-
vettsége feilentésére könyveket ajánlott
Ferenczynek.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

22. l.

FER NCZY ISTVÁN

Pásztorbány hájának képét meglátva a Magyar Kurirban, Kazinczy verset írt hozzá, majd a tiba irodalmi szebbönyv számára ismertetést a kép alapján (itt egy másik metszetet közöltek a nobozzól).

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina, 46 l., ill., 3o kép /A müvészet kiskönyvtára 37./

22-l.

24

FERENCZY ISTVÁN

Kazinczy megtiltolte heti a hévizatot,
Ferenczy néhány javítást javasolt:
„Mesterség" helyett „Művészség", stb.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina,
46 l., ill., 30 kép /A művészet kiskönyvtára 37./

23.1.

25

FERENCZY ISTVÁN

Hunyadi János és László ezen. 1823.
Ám.: 5 cm. MNM. (repr.)
Dombormű-terv. 1823. Szépiarajz
25 x 38 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina.
46 l., ill., 30 kép /A művészet kiskönyvtára 37./

24-25. R.

26.

FERENCZY ISTVÁN

1819 nyarán beajánlotta Conova Ferenczyt gr. Széchényi István mellé kísérőnek Rómába. Széchényi szelídként bánt vele. 13 év múlva a Tudományos Akadémia levelező tagja lett.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina. 46 l., ill., 30 kép /A művészet fiskönyvtára 37./

26. l.

27

FERENCZY ISTVÁN

Dombornii-terv. 1824 szépiarajz.
25 x 38 cm. MNG. (repr.)

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1962. Corvina.
46 I., III., 30 kép /A művészet kiskönyvtára 37./

27.l.

FERENCZY ISTVÁN

Budán való letelepedése utáni sok meglizárt napot. (főleg az egyházt és arisztokratáktól, oktásnokrokra, portrékra, síremlékekre.

Cifka Péter: Ferenczy István. Bp. 1969. Corvina. 46 l., ill., 36 kép /A művészet kiskönyvtára 37./

27 l.

M.D.K.

Ferenczy István
szobrász

Méltatás,

.:Ferenczy Béni
Népszabadság 1969 okt.12.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Ferenczy István festőről

Megjelent Lipka Péter tanulmánya Ferenczy Istvánról. (A művészet kiskönyvtára.)

–: Ferenczy-portré 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. júl. 23.

FERENCZY ISTVÁN /

a nagykőrösi temetőben a Dabasi-Halász súboltban látható „nagy művészi értéket képviselő fehér márvány-szobra."

Pest Megyei Hírlap 1968. aug. 16.

/4

Ferenczy István

a magyar zsánerszobrászat atyja, Itáliában a 1830-as években fedezte fel magában hivatását.

Németh Lajos: Current Exhibitions.
The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967 27. sz. 174 l.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Pásztorlányka,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 48.l.

1.

Ferenczy István

hagyatékából került elő e Szépművészeti Múzeum kérdéses Leonardo bronzlovasa. Ferenczy Olaszországban Thorwaldsen és Canova növendéke volt és ebben az időben vásárolt (tanulmányi célokra és élvezetére) régi bronzokat

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959. Magvető K., 540 l., ill.

3/D.l.

2.

Ferenczy István

Hazatérése után elkeseritette, hogy Mátyás király emlékmű - tervezete meghiúsult. 1844-ben felajánlotta munkáit, - és - mint a Palatinusnak kifejtette - a birtokában lévő „régi egészen a legújabb időkig terjedő bronzgyűjtemény" - ét. a Helytartótanácsnak, a Nemzeti Múzeum részére.

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959. Magvető K., 540 l., ill.

310. l.

Ferenczy István

A Helytartótanácsnak sem művei, sem a bronzok nem kellettek. Levelei gyűjteményében (Valentini Rezső gyűjtötte őrne) szerepel a Palatinus okmánytár-indexe, melyben Ferenczy kérését (műveit és bronzgyűjteményét 2000 ezüstforintért, vagy haláláig 300 ft. élet járadékért felajánlja / elutasítják, mert „a múzeumnak nincsen pénze". (idézve a levél).

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959. Magvető K., 540 l., ill.

310. l.

Ferenczy István

bronzgyűjteménye így tulajdonában maradt s Budáról Rimanombatra került. A rozsok túléltek a tűzvészt, s mikor Ferenczy 1856-ban elhunyt, a család tulajdonába kerültek. 50 évig nem nyúltak akkor a ládákor, melyben ez a gyűjtemény volt.

Bülöni György: Magyerség - emberség. Bp. 1959. Magvető K., 540 l., 111.

310 - 311. l.

Ferenczy István.

reneszánsz kisbronzaival gazdagodott 1871-ben a Képműcészeti Muzeum.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1881

Ferenczy István

a közönség részvétlensége miatt
összetörte munkait s hazament Rima-
szombatba.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

1941

Ferenczy István

1824-ben telepedett le Pesten.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2551

Ferenczy István szobrász

113 éve halt meg

Nápszava 1969 galicsk
4 old.

Ferenczy István

Cifra Péter írt róla

Könyvet a Corvina Kiadó: A művészet

Zsilönyvtára sorozatában.

Pestmegyei Hírlap 1969 augusztus 15

6. old.

Ferenczy István
szobrász

Levelei. Kőrétesi Walentiny János

Rimaszombat, 1912.

A magyarországi műv. tört. I, 378.
Corvina 1970.

1) Ferenczy István
szobrán

~ ról: Meller Simon: Ferenczy I. élete és mű-
vénete / Bp. 1905. /
N.N.: Részletek a Széchenyi - Vörös-
marty vitából Ferenczy Mátyás szobra kö-
rül / M.M. 1948 /
A magyarországi műv. tört. I. 379.
Corvina 1970-

2) Ferenczy István
szobrán

~ ról: Soós Gyula: Ferenczy István oroszlán-
szobra Gyöngyösön. / Műv. tört. Ért. IV.
1955. 65./
nő. Néhány hellenisztikus előkép Fe-
renczy István szoborkompozíciójhoz
n. o. V. 1956. 68.
A magyarországi műv. tört. I. 379.
Corvina 1970.

4) Ferenczy István
szobrán

~ ról: Cziffka Péter: Ferenczy István / Bp.
1969/

A magyarországi műv. tört. I. 379.
Corvina 1970.

Ferenczy István
szobrász

Itáliából való hazatérese műrémeti fejlődésünk új korszakát jelzi.

A magyarországi műv. tört. I. 319.
Corvina 1970.

1) Ferenczy István
festő

1792-1856. Eleinte lakatosnak hívül. Apja is lakatos. Mesterművét Bécsben hívúti el, ahol közben az akadémián tanul. 4 éri ~~tanul~~ tanulás után gyalog Rómába indul.
A magyarországi műv. tört. 350.
Corvina 1970.

2) Ferenczy István
szobrán

Canovát, majd Thorwaldsent kereszi
fel. Itt készíti Csokonai mellszobrát,
melyet hazakülöli Debrecenbe.
1820-1822 „A népműrészetek kezdete".
Ezt is hazakülöli.
A magyarországi műv. tört. I. 351.
Corvina 1970.

3) Ferenczy István
festő

1824-ben hazalátogat s többé nem megy vissza Rómába.
Saját költségén szobrászműhelyt állít.
Szóban és írásban harcol a magyar szobrászakadémia felállításáért
A magyarországi műv. tört. I. 351.
Corvina 1970.

4) Ferenczy István
szobrán

További mellképei: Ürményi, Fáy, Kazinczy.

Síremlékek: Ürményi síremlék /Vál/,

Brunszvik-emlék /Alsókorompa/

Művei: esztergomi St. István oltár, Kultsár

A magyarországi műv. tört. I. 352

Corvina 1970.

5) Ferenczy István

kő

szemlék /Bp. Belvárosi templom/,

Szántó szemlék /Kecskemét/

1832-ben a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választják.

A magyarországi műv. tört. I. 352

Corvina 1970.

6) Terenczy István

festő

Nagyváradon jár a Rhédey-emlék felállítása alkalmából, javaslata: St ~~ta~~ Lánló szobrával pótolják a kolozsvári testvérek elpusztult alkotását, majd ~~Zrínyi~~ Zrínyi szobor felállítását javasolja

A magyarországi műv. tört. I. 352.

Corvina 1970

7) Ferenczy István

fejtő

Szigetvárom.

Kistakoly - szobra halála után, ~~[illegible]~~ módosításokkal került felállítása a Múzeumkertben.

Anyagi helyzete egyre rosszabb.

A magyarországi műv. tört. I. 352

Corvina 1970.

8) Ferenczy István
szobrán

1838-ban merült fel a Mátyás-szobor gondolata. Tervei. Nem válthatja valóra. Viták.

Utolsó nagyobb alkotása a Kölcsey emlékmű.

A magyarországi műv. tört. I. 353.
Corvina 1970.

9) Ferenczy István
szobrán

1847-ben visszavonul Rimaszombatra:
Mechanikai kísérletekkel foglalkozik.
Néhány szobrot kínít még. Izsó Miklóst
pesti segédként maga mellé.

A magyarországi műv. tört I. 353.
Corvina 1970.

1) Ferenczy István
szobrán

1792 - 1856. Lakatosnak hénült,
majd a béni akadémián nyert némi
szobrászi képzést. Rómába ment. Felke-
resi Canovát, aki Thorwaldsenhez küldi.

Magyar művészet. 6. 26.
MRT - Minerva 1971.

2) Ferenczy István
szobrán

Nála tanul Ferenczy.
Rómából küldi haza (sokonait ábrázoló első mellképét, valamint a Pásztorlányokat.
1824-ben hazalátogat M.o.-ra stb.
Magyar műértőt. 6.26.
MRT-Minerva 1971.

3) Ferenczy István
szobrán

bé nem ~~te~~ (nagy) visszo Rómába.

Első hivatalos megbízása az esztergomi székesegyház Vértanu St. Istvánnak szentelt oltára.

Canova ihletésű a kultsár szemléki,

Magyar műveszt. 6.26.

MRT-Minerva 1971.

4) Ferenczy István
szobrán

Kénitett mellképeket, köztük egy
Kazinczy-mell~~képet~~szobrot.
~~E~~ Foglalkozott egy Mátyás-emlékmű
tervvel is. Néhány részlet készült belőle
csapán /„Erő és Tudomány allegóriái",
Magyar műtört. 6.26.
MRT-Minerva 1971.

5) Ferenczy István
szobrán

„Mátyás fejtanulmány"/. + szobormű
~~Ne~~ Csapán vázlata lénült.
Befejezi 1846-ban Kölcsey ülőszobrát,
majd Rimaszombatba költözik. Segéd
kent maga mellé fogadja itt Izsó Miklóst.
Magyar művtört. 6. 31.
MRT-Minerva 1971.

3) Ferenczy István
nobrár.

Kölcsey Ferenc nobra. 1846
Márvány 153 cm. Budapest MNG.
Repr.

cf. magyarországi mův. tört. II. Képn. 542
Corvina 1970

14

Ferenczy István
nobrán.

Csokonai Vitéz Mihály mellszobra. 1818
Márvány. 60 cm. Debrecen, Ref. Koll. könyvtára.

Kazinczy Ferenc mellszobra. 1828.
Márvány. 59 cm. Budapest MNG.
Repr.

A magyarországi mův. tört. II. Kép n. 535, 536

Corvina 1970

Ferenczy István

"Táncoló hajdú" c. szobra említve

Bottyán János: Egyházunk kepe...
Református Egyház, 1970. nov. 247. l.

MDK

Ferencz István, szobrász

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Közönség, kritika, képzőművészet M. 5.

Népszabadság, B. n. 1971. ápr. 18.

Ferenczy István

Mátyás-lovasszobrának modelljét maga a művén zúzta szét.

Z.L.: Szobrok, szobrászok, műtermek. - Budapest, 1969. 1c. sz. 43. 1.

Tescuczy István

Neve említve.

Ernyey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 5. l.

Ferenczy István

örököse, özv. Jánoscheák Andrásné szül. Káposztás Zsuzsanna halála után (aki Ferenczy szobrászi hagyatékát már korábban a magyar államnak ajándékozta – a Szépművészeti Múzeum megvásárolta Ferenczy bronzgyűjteményét is.

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959. Magvető k., 540 l., ill.

3 11. l.

Ferenczy István szobrász

M.D.K.

Müve az 195o-es években került a Szépmüvészeti Muzeum gyüjteményébe.

Prónay-mellszobor, /letét,1951,

Viczay grófné mellszobra "

Vénus-büszt , vétel, 1951

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 2o2.l.

Ferenczy István

az első magyar nobrán-lakatos-legény volt. Antonio Canova és Berthel Thorvaldsen műhelyében tanult. Pásztorlányhóját Rómában faragta.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

351. l.

Ferenczy István

Soós Gyula: Ferenczy István
életmű
Országos Szépművészeti Múzeum Bulletinje
1955. 44-51. l.

A. Tyihomirov: Iszkusstvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961. 58. 174. l.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Müve a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményében.

Pásztorlányka,

Schodel Rozália - Széchy Mária- Kazinczy-büszt.

Viczay grófné. Prónay Sándor mellszobor

Kazinczy Kölcsey-szobor, Mátyás-emlékmü -terv.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 203.l.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

1914-ben A Szépmüvészeti Muzeum megvásárolta 83 darabból álló bronzgyüjteményét leszármazóitól.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, p. 1956. 115.1.

Ferenczy István szobrász M.D.K.

1823-ban került a Nemzeti Muzeumba Rómából hazaküldött Pásztorlánykája, melyet a nádor ajándékozott a muzeumnak.

néhány kisegb szobra, később a meg nem vlósult Mátyás emlékmühöz készült két bronzdombormüve követte.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 8.1.

Ferenczy István

műveit a Magyar Nemzeti Galériá-
ban őrzik

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

3351

Ferenczy István

bronzgyűjteményéről saját kezű listát
készített, ebben a Leonardónak
tartott bronzlovacska „régiség"-ként
szerepel. Hogy Olaszországban kol
szerezte, nem tudni, még levelei-
ből sem. 1818-24-ig volt Rómá-
ban. 1819 telén Esterházy herceg
magával vitte Nápolyba Ferenczyt.
Lehet, hogy Budán vette.

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959.
Magvető k., 540 l., ill.

311. l.

Ferenczy István

1842 nyarán ismét Olaszországban tartózkodott, hogy a Mátyás-emlékműhöz tapantalatokat gyűjtsön. Főleg lovas-szobrok iránt érdeklődött, de nem valószínű, hogy akkor hasta magával a Leonardo féle szobrot, mert élet-rajzi adatokból megállapítható, hogy a Mátyás-emlékmű nagy modelljét akkor már elkészítette.

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959. Magvető k., 54o l., ill.

311-12. l.

Ferenczy István

Lévedett, mikor a Leonardo féle
lovasszobrot antiknak vélte

Bölöni György: Magyarság - emberség. Bp. 1959.
Magvető k., 540 l., ill.

315. l.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

1792. febr. 23-án Sz. Rimaszombaton, ahol apja cleggé vagyonos lakatosmester volt. Mindkét fiát taníttatta: a fiatalabbik református pap lett, István a gimnázium hat osztálya után apja műhelyében játszva tanulta ki a mesterséget. Igen korán kezdett rajzolni, de a kor szokása szerint nem természet után, hanem mintalapok, disztárgyak másolása alapján; mikor felszabadult első vándor utja Budára. /.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

7-9. old.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... vitte. Itt Balás András laratos mester-
hez szegődök, aki hamar felismerte átlagos-
nál nagobb képességeit rábeszélte, hogy tanuljon
külön is rajzolni. Így járt el Ferenczy Rausch-
mann Jánoshoz, a budai királyi rajziskola
egyik tanárához, aki maga is Bécsben tanult.
A két jódarabja rábeszélésére nem vágott Bécs-
nek, miután előbb visszatért Rimaszombatba.
Pozsonyon át gyalogolt, 1814-ben érkezett Bécs-
be, mely akkor az ünneplések örömmámorában úszok.
./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

10-15. old.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Turiet nevű, francia származásu mestere megengedte, hogy társai birtatására eljárjon az Akadémia érem metsző osztályára elemte csak vasárnap, később napi két órára. A jó mester két év múlva már egész délelőtre elengedte az Akadémiára, délutáni munkájával megkereste megélhetését 1816 áprilisában pedig az Akadémián Solon-ermével első díjat nyert. Ezután már rendes tanulónak iratkozott be, majd 1818. máj. 17-én bécsi mondott derék mesterének és Bécsnek és nekivágott Rómának, ahová egy hónap múlva, jun. 17-én megérkezett. Legelőször Canovát keresta fel, aki már új segítséget nem vett ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. 30-31. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... magához, de megengedte neki, hogy bármi-
kor jöhessen a műtermébe okulni, szemlelődni. Thor-
waldsen kevesbé volt barátságos, de felfogadta s né-
hány nap muhva egy ormótlan darab márványnyal sor-
sára bízta. Ferenczy a márványt valahogy négszögle-
tesre faragta, s bár sokasem dolgozott márványnyal –
egy darab szénnel felrajzolta tervét s azután nekilá-
tott egy Venusz és Amor kompozíció kivéséséhez. Ez a bá-
torság megalapozta hírnevét Thorwaldsen legényei
körök. Ezután készítette el Csokonai szobrát, amit
megrendelés nélkül a debreceni református kollégium-
nak adományozott. A szobor Thorwaldsennek is tet-
szett s ly mind több munkához juttatta Ferenczyt. ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

34-35. old.

-5-

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Kaunitz hercegnő jóvoltából a Palazzo Venezia zömök tornyának egyik szobájában hapok szállást. A Thorwaldsen műtermében megforduló magyar magnások mind jobban kezdtek érdeklődni a fiatal művész iránt, míg végül is József nádor további tanulásra biztatva, három évre évi 350 rajnai forintot biztosítak számára. Sajnos ez a szép összeg csak úgy volt érvényes, ha Thorwaldsennél marad – akit pedig Ferenczy nem szeretett s inkább rideg mesterembernek tartok. De szabadulni nem tudok tőle, s minden vigasza Canova jóazaratú, atyai barátsága volt. Érdeletem írja le a szerző. /.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

– 43. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Szécsényivel való római találkozását, mely kezdettől fogva kölcsönös ellenszenv jegyében folyt le, da cára hogy Ferenczy Szécsényit s a kiséretében levőket két héten át kalauzolta; minden érdemes látnivalót megmutatott, nerik, amit ugyszólván meg sem köszönt és Szécsényi hesőbb is, a döntő, pesti éverben csküdt ellensége maradt Ferenczynek. 6 körben a Pásztorlányban kezdett dolgozni, amit 3 évi kemény munka után be is fejezek s haza küldök a nádornak. Ugyanekkor küldte Csokonai szobrát is Debrecenbe. Hosszú tanarodás után ugy döntök, hogy 6 évi római tartózkodása után harafés látogatóba szüleiher; esetleg az esztergomi baritika epitkézésénél is kap munkát, amire vonatkozólag sajnos éleshangu levele Rudnay Sándor hercegprimáshoz, nem sok reményt hagyok számára. De még Amerikába való ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. - 79. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... hivándorlásra is gondolt; ettől édesapja szigorú hangu levele tériteke el. Elutazása előtt búcsuzóul elhészítette VII. Pinszpápa emlékérmét, amit szemédyesen adott át s ami hegyes fogadtatásban részesült. Arutány 1824-ben nezivágott a nagy utnak-czukkal már pósta hocsin, Anconától Fiumeig vitorlás hajón, vizaros tengeren. Bécsben várány napot töltök; Ferenc császár is fogadta, meglehetősen ridegen. Budaról Pestre meg ahol Fay András és a fiatal írók nagy lelhesedéssel fogadják. A város most kezd kiépülni, de Ferenczy - Róma után - lehicsinylőleg nyilatkozik Dunaiszky Lőrincről és Huber Jósefről, akik épület szobrászi munkákat is vállalnak. Néhány nap mulva meglátogatja szülőit Fiumaszombaton és 3 nap mulva ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. — 85 old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Továbbutazik Esztergomba a hercegprimás hoz. Itt szívélyesebben fogadtár, mint várta: egy szép ír, megbírást is kapok, egy nagyszabásu oltárra, mely Szent István vértanu emlékét volt megörökítendő. Ferenczy boldogan látok a várlatterveknek, melyeket a hercegprimás elfogadok s a mű-dognácskai többszínű márványból - 1878-ra elkészült. Szerző szerint „az egész kompozíció innen van azon a határon, amedig még töreslemül jut el a fiatal Ferenczy alkotó ereje." Körben két rögeszmeje foglalkoztatja: az egyik a „Művészeti Osteola" terve, mely per ügyében Pozsonyba utazok, hogy a dieta nevezetesebb vezérei-vel beszéljen róla. De a nádor Béczben volt, s az írásban is bladok javaslatnak semmi visszhangja sem tamadt. ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete. Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

- 88. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Végre tudok találkozni a nádorral, de az a beadványról nem hallok semmit. Ezre Ferenczy felutazok Bécsbe s a császár udvari kamarásával tárgyalt, aminek eredményeképpen a művészkörök terve megkerülte kerülgésére az udvari hivatal, a magyar kancellárja és a helyfertőtanácsokat. Mésik rögeszméje a magyar márvány felkutatása volt. Kisült hogy a dognácskai sem megfelelő. Előszös Gömörben, Csetnek környéken kutatok, ásatok, több ízben is, vére 20-24 embarral, de hiába. Végül többszöri kutatás, betegséget, óriási anyagi áldoratok és szállítási nehezséget árán sikerült a Krassó-Szörény meg. nyugati részén levő Dognácskától nem messze, a román határ mellett felfedezni Ruszkicat. A nagy évi kiszhödés meglehetősen felemészteke anyagi erejét, de a Várbeli Sándor felolatában

./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. -103. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... uri szállást kapok, a Vízivárosi műrelyében bőven volt munkája, ugyhogy rövidesen kárat vett az Erzsébet-utcában, majd Fáy-jal és Vörösmartyval közösen szőllőt Fóton. De a megrendelések lassan elfogyfak, az 1838-as árvíz nagy kárt tett műhelyében. Nagy reménysegéhkel pályázok Ferenc császár emlékét megörökítő, Prágában kiírt, emlékműre, amiker Ferenczy csak rajzvázlatokat küldök, melyen a diadelszekeret elefántok húzzák. Tervét természetesen elejtették. Baráti köre, főleg Nyáry Pál kieszelték, hogy a Nemzeti Muzeum mellé kineveznék őt a szobrászat és általában a képzőművészet felügelőjének és körben „harai jelesekről" szobor portrékat készíthetne. ./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete. Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. -121. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Ferenczy ezt az ajánlatot nagy Frömmel és hálálkodással vette. Pest megye követei megtedér az indítványt, az első tábla el is fogadta, de a felső házban a magnások elbuktatták. Erután következett a Mátyás szobor körüli ismert hura-vona, melynek kerekkötői ismét a magnások-főleg Széchényi és köre-voltak, s mátyát szerző-dacára könyve regényes, elbeszélő jellegének-nagy irodalmi felkészültséggel, korabeli sajtó- és személyes kritikák felsorakoztatásával ad elő. Ferenczy nehéz helyzetében 80 darabból álló, saját pénzen vásárolt bronzgűjteményét ajánlja fel a Nemzeti Kurenszmennek (2000 ft-ért) de 1846. jeminsában ezt a kérését is elutasítják. Ferenczy eladja vásbeli házát s elhatározza, hogy vissza vonul Rimaszombatra. De azt is, hogy költözhöztése előtt.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete. Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. -164 old.

Ferenczy István, szobrák

M.D.K.

...összezúzza szobrait. Baráti köréből Teleki Blanka (Brunszvik Teréz unokahuga) volt az egyetlen, aki ettől nem fartotta vissza, de azt a jó tanácsot adta, hogy előbb készíttessen róluk egy „daguerrotipiát". Ez 1846. aug. 28-an meg is történt. Utána Ferenczy 16 szerzésre rakatta a Rimaszombatra viendő dolgait, a hára rudvarán a felvételre szép rendbe állított műveit pedig kalapácsal szétverte. Szerző részletesen írja le a Szabadságharc alatt szülővárosában átélt izgalmait, hol előrőleg művei körök még egy tűzvész i nagy pusztítást végzett. Mindemellett méltatlanságát s az ország sorsát emelt fővel viselte, rokoni és baráti körében megnyugvást talált

./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t.

-180. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

...Kerti műhelyében még dolgozott is. Télen, amikor az olcsóbb volt, még kőfaragó-segédet is vett. Így került hozzá 1853-ban Irsi Miklós, akiben megsejtette a fehetséget és 3 éven át tanította a márványfaragásra. Bucsuzáskor, 1856-ban szép bizonyítványt állítok ki neki. Még abban az évben meghalt, s kívánsága szerint sírjába temettér Euridike szobrát. 53 év múlva adta csak meg nemzete az őt megillető hegyeletet és hamvait a rimaszombati református templomhoz épített kis szentélyszerű építményben helyezték el, felette kőlapon Euridike szobrát.

./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete. Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. -189. old.

-14-

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

életének és művészetének szentelt könyvéhez, szerző a művész munkáinak következő képeit közli:

VII. Pinsz számára készitett emlékérem (M.N.G.)

Pásztorleányra + egy részlet felvétel (M.N.G.)

Rudnay Sándor esztergomi érsek mellszobra (Esztergomi bazilika)

Szent István oltár, Esztergom (részlet)

./.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.

Bp. 1964. 191 l. 14 t. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Scrodel Rozália mellszobra (M.N.G.).
Fáy András mellszobra (M.N.G.)
Kisfaludy Károly emlékmű (Magy. Nemz. Múzeum kert)
Kölcsey Ferenc ülő egész alakos szobra (M.N.G)
" " " " részlet
Karinczy Ferenc mellszobra (M.N.G.)
Groszlan-szobor. gyöngyös
A Mátyás-emlékmű terve Ferenczy
sajátkezű kommentárjával

Lengyel Géza: A szépmesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.
Bp.1964. 191 l. 14 t.

./.

old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... Mátyás mellszobor
Bronz dombormű, Részlet a Mátyás emlékműből (M.N.G.)
Bőles Pannonia
Brunszvik József mellszobra (M.N.G.)
Viczay grófné mellszobra (M.N.G.)
Ferenczy István önarchép (M.N.G.)
Budai házának udvara a
szoborrombolás előtt.

Lengyel Géza: A szép mesterségek kezdete.
Ferenczy István sorsa.
Bp. 1964. 191 l. 14 t. old.

Ferenczy Sztoán
szobrász

M.D.K.

Méltatás.

Aelmacher Anna: Szabó László szobrász Szolnokon
Művészet, 1968. junius – 4.4 lap

Ferenczy István, szobrász

Széchenyit kalazolta Rómában. 62.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Adalékok Kisfaludy Károly művészi pályájának alakulásához. 51.o.

A Petőfi Irodalmi Múzeum. Évkönyve. 7. 1967-68. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Társadalmi gyüjtés volt egy Mátyás emlékmü elkészitésére, amelnek ő lett volna az lakotója.

Aradi Nóra: Képzőmüvészet és közönség, Bp. 1961. 36.l.

MDK

Ferenczy István

Kazinczy Ferenc, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

 M. D. K.

Ferenczy István, szobrász, 1792-1856.

Született Rimaszombaton, Canova tanítványa, Thorwaldsen segédje. Olaszországi tartózkodása után Pesten telepszik le, a magyar szobrászat úttörője. Felső-magyarországon két művét ismerjük: a Tisovci ág. ev. templom klasicista stílusban készült ellálát és

Anna Petrova-Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 35-36. old.

MDK

Ferenczy István

A Magyar Nemzeti Galéria, 1965.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Fáy András büsztje a Nemzeti Múzeumban van. 126.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Az iróportrék gyüjtésének múltjából. 123.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1963. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1963

Ferenczy István

A lap előzetest ad a Nemzeti Galériában megnyiló 300 plasztikát magában foglaló kiállitásról, amely a XIX. és XX. sz. művészetét foglalja magában és a művész alkotása is szerepel rajta.

Bildene Kunst, 1958. 3. sz.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Csokonai mellszobrát készitette. A "Debreceni Nemes Collegiumba" került. 126.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Az iróportrék gyüjtésének múltjából. 123.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1963. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1963

Ferenczy István, szobrász

M.D.K.

a szomorú, megértés nélkül hűzhódó és csak halála után megbecsült magyar művész, itáliai tanulmány-évei alatt hatvan régi szobrot vásárolt össze, melyeket 1844-ben, saját munkáival együtt, 2000 ezüst forintért felajánlott a Nemzeti Múzeumnak. Kérését elutasitották. 1856-ban bekövetkezett halála után örökösei ezt a gyűjteményt a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta. Évek múlva, a leltározás folyamán, Mellan Simon fedezte fel körtük Leonardo egyik tanulmány-művét.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 443-451. o.

/a cikk megj.: „Pester Lloyd" 1917. jan. 17. /

M.D.Ç.

Ferenczy István
festő

Ilosvai Varga István festő-
idealja a mester volt.

Frank János: Ilosvai Varga Istvánnál
Élet és Irodalom, 1967. aug. 12 - 8 lap.

Ferenczy István szobrász M.D.K.

Meghasonlottavisszavonult szülővárosába Rimaszombatba,

Keveset dolgozik, azonba az Akadémia sürgeti nála a megrendelt két iróportrét / Kölcsey, Kazinczy/ Jakovetz kőfaragóhoz fordul , kölcsönözne neki egy ügyes kőfaragó legényt.

igy kerül mütermébe Izsó

Soós Gyula: Izsó, Bp. 1966. 8. 1. ./.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Felismeri Izsó képességeit foglalkozni kezd vele. Valamikor arról ábrándozott, hogy szobrászati iskolát nyit, ez a terve nem sikerült, most hogy öreg napjaiban hozzákerült a tehetséges Izsó , ugy érezte foglalkoznia kell vele.

Elmesélte, hogy jutott vándorló lakatosként Bécsbe, majd római tanulmányairól beszélt Thorwaldsennél és Canovánál

Soós Gyula: Izsó, Kp. 1966. 8.1 . . / .

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Rómában több mint 30 darabból álló bronzgyüjteményt vásárolt, köztük a Leonardo da Vinci rajzaival összefüggést mutató ágaskodó lovasszobor is.
A gyüjteményt a Szépmüvészeti Muzeum vásárolta meg.
Három évig inaskodott nála Izsó, ajánlólevelével indult továbbképezni magát.

Soós Gyula: Izsó, Bp. 1966. 8.1.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Kölcsey Ferenc szobra a Nemzeti Múzeumban. 126.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Az iróportrék gyüjtésének múltjából. 123.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1963. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1963

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

1835-ben Virág Benedek emléktáblája a Nemzeti Múzeumnak. 126.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Az iróportrék gyüjtésének múltjából. 123.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1963. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1963

FERENCZY István szobrász

Károlyi Istvánné Dillon Georgina siremlékéről

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

30.p. 124.p.

FERENCZY István

Károlyi sándorné síremlék mely eredetileg a fóti kastélyban volt ma a vármegyeháza épületében található

TÓTH Antal: A Pesti Vármegyeháza. 2.bőv.kiad. bev. Zádor Anna. Bp. : Pest M.Tcs., 1990

ág is. Ezek között az országok [illegible]
fonódó kohéziós ereje, közös [illegible]
kkel vívott csatáiban mindig [illegible]
patok. Ennek legszebb, [illegible]
dőn Sobieski János lengyel [illegible]
idaritás tehát már jóval az [illegible]
égben, a régió országai [illegible]
yosabban és a legerősebben [illegible]
Monarchiában sok [illegible]
amint etnikai divergen[illegible]
es alakulat volt, hiszen [illegible]
ppen pozitívnak lehet [illegible]
saját érdekei szerint [illegible]
a világpolitikát is jelen[illegible]
lenni, az egyik oka [illegible]
fontos összefüggő [illegible]
belső piac alakult ki [illegible]
sen megvoltak az [illegible]
st, közös kulturális [illegible]
ult ki olyan speciális [illegible]
gában. Ma már [illegible]
ba megy, hogy [illegible]
ek életműve [illegible]
em átvételek, vagy [illegible]
lis „levegő” [illegible]
„kulturális levegő[illegible]

FERENCZY István szobrász

CIFKA Péter: Egy emlékszobro a reformkorból.= Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989 33 - 42.p. ill.

Ferenczy, Kölcsey szobrának története

FERENCZY István

CIFKA Péter: Egy emlékszoba a reformkorban.=
HOMÉ XXVII. Miskolc, 1989 33 - 42. p. ill. G.

Nm. F

NÉV	LAKCÍM ÉS MUNK
BARDOLY	

FERENCZY István szobrán

Bagarus András: Sobossin műemlékei. •
Partium, 3, 1997, 2. 12. p. és ill

Ferenczy István kerülette a templomban
látható két domborművet Forray András
és leánya Zefir emlékére. 1830

2 :

ítandó kp-i holg-k

n vállalt kp-i holg-k

-kban igen, de a

okban nem a nemzeti kl.

Sándormál)

illető országva von

} bhol megjelent

en esetben a területi

nem válogathat,

thatja a gyűjtőcört

FERENCZY István

VII. Pius, 1823

Huszár: Személyi érmek. Bp. 1999.
Nr. 423.

Művtört Él
XL. 1991. 1-2

FERENCZY ISTVÁN, „A MŰVÉSZ" PÁLYAKÉPÉHEZ

Ha akkora egyéniség szobrásznak, mint amilyen konstruktív gondolkodású hazafi a művészete szabta korlátok között, talán másképp alakul a magyarországi szobrászat. Bár Thorwaldsen tartóztatta Rómában s jóval később épp a Mátyás-szoborral kapcsolatos polémiák s az ebből adódó erkölcsi és anyagi veszteség miatti visszavonulása idején az egykori műhelytárs és barát, Baruzzi is hívta oda vissza, mégis itthonmaradt, hogy a dicsőséges és reményteljes kezdetek után mindenből és mindenkiből kiábrándultan haljon meg.

Még hagyatéka sem kellett évtizedekig senkinek. Három évvel halála után a Vasárnapi Újságban Berecz Károly[1] nyomatékosan felhívja a figyelmet arra a 14 márvány mellszoborra, amely műtermében maradt, holott a Nemzeti Múzeumba valók lennének. Sőt! Ott ezekből külön „Ferenczy-csarnokot" kellene létrehozni!

Sírja is jeltelen. A család, elsősorban a művész emlékét híven és kitartóan ápoló unokahúg, özv. Jánosdeák Andrásné Káposztás Zsuzsanna Izsóval, az egykori segéddel szeretett volna emléket készíttetni, mégpedig a Ferenczy által Budán hagyott márványból. Ez azonban valószínűleg a kőanyag alkalmatlan volta miatt nem sikerült.

A hű barát és pártfogó, Fáy András úgy véli, 10—12 ezer forintért meg lehetne venni a hagyatékot.[2] 1882-ben azonban, mikor a gömör megyei művészeti és régészeti kiállításon Rimaszombatban a márvány mellszobrok a Rómában vásárolt bronz kisplasztikákkal, sőt a budai ház átalakítási munkálatai során talált Mátyás kori kődombormű-részlettel együtt még teljes egészükben a család tulajdonát képezték.

Születésének 100. évfordulója alkalmával, 1892-ben sem történt semmi említésre méltó. A család a hagyatékot felajánlotta megvételre a Nemzeti Múzeumnak, később ingyen is odaadták volna, de a tárgyalások sem itt, sem az Országos Képtár kormánybiztosával, Kammerer Ernővel nem vezettek eredményre. Végül a majdnem-földi, Liptóújváron született Stróbl Alajos javasolta, hogy Ferenczy holttestét a rimaszombati református templomba helyezzék át s a vele együtt eltemetett Euridiké-szobor a Szépművészeti Múzeumba kerüljön.

A Gömör-Kishont című lap 1902-ben úgy tudja[3], hogy a főváros művészei mozgalmat indítottak Ferenczy emlékének fenntartására, s hagyatéka a Nemzeti Múzeumba fog kerülni. (Ez az év végén egyébként, helyszíni leltározás után, ideiglenes jelleggel meg is történt.) Hamvait exhumálás után — így a lap — a szülőváros által adományozott díszsírhelyen, kegyeletes ünnepséggel kell elhelyezni.

Mindez közvetve lendületet adott Rimaszombatban a műalkotások tudatos és szervezett gyűjtésének is. A jelenlegi Gömöri Múzeum alapjait képező műtárgyegyüttes — 95 adományozótól 568 tárgy gyűlt össze — kezdetben a laktanyában, majd amikor a vármegyeház 1905-ben új helyére költözik, a régi épület öt szobájában kap helyet. 1906-ban a társadalmi érdeklődés fenntartására és a lakóközösség támogatásának további biztosítása céljából múzeum-egyesület is alakul. A Gömöri Múzeum özv. Jánosdeák Andrásné jóvoltából számos márványportré gipszmintáját őrzi, valamint fiatalkori rajzokat, továbbá tanulmányszerű díszítőmotívumokat és kályhaterveket. (1—2—3—4. kép).

A művész emlékének méltó megörökítésére végül 1909 szeptemberében került sor.[4] Sándy Gyula építész (Jánosdeák Andrásné veje, aki egyébként a szobrász arcképét is megfestette) tervezte a sírházat, ahol elhelyezték a koporsót, rajta a Székely Károly szobrászművész és Hevessy Pál festőművész által szorgos-aprólékos munkával újra összeállított Euridiké-szoborral. A templom oldalában, timpanonos fülkében ugyanekkor felállították a művész mellszobrát, Vaszary László szobrászművész carrarai márvány-

1. Gyermekkori rajz, 1812. Rimavská Sobota, Gemerské Múzeum, ltsz. 4427. Fotó: Mikulaš Molnár

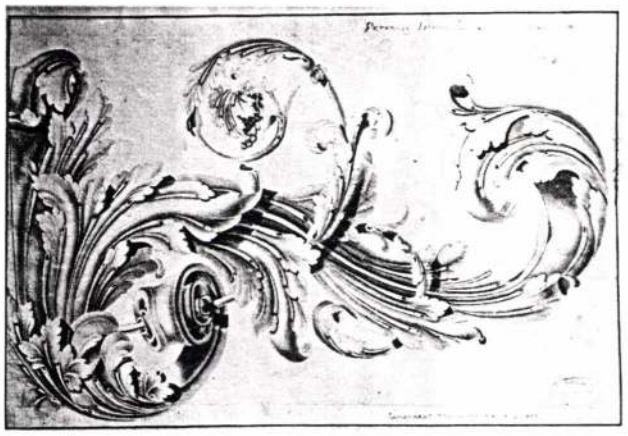

2. Tanulmány I. Rimavská Sobota, Gemerské Múzeum, ltsz. HU 154. Fotó: Jozef Deák

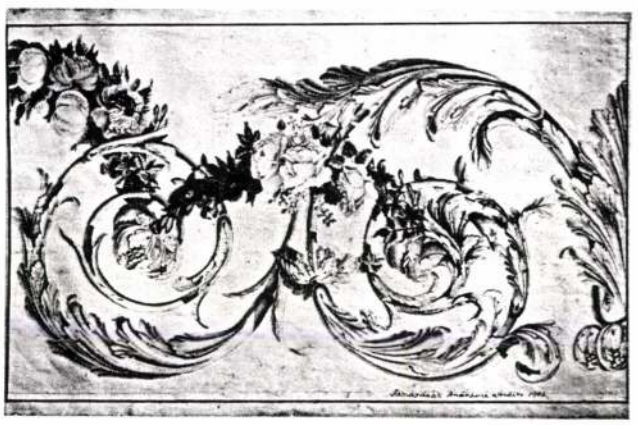

3. Tanulmány II. Rimavská Sobota, Gemerské Múzeum, ltsz. HU 155. Fotó: Jozef Deák

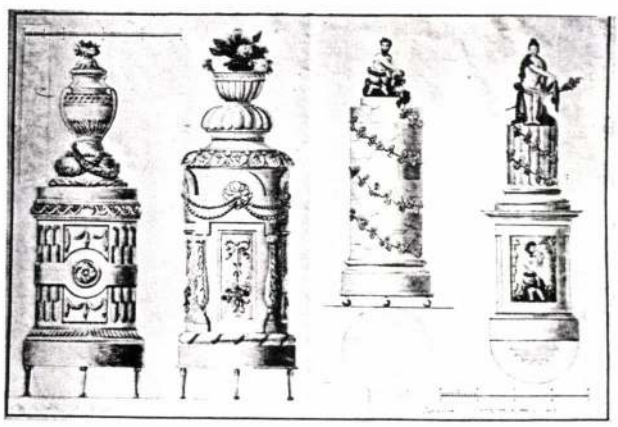

4. Kályhatervek. Rimavská Sobota, Gemerské Múzeum, ltsz. HU 157. Fotó: Jozef Deák

ból faragott alkotását. A mű a második világháború során megsérült. 1967-ben Makovits Jenő restaurálta, majd 1969-ben visszakerült eredeti helyére.

* * * *

Ferenczy pályája meredeken szökött fel a rimaszombati lakatos céhtől Canováig és Thorwaldsenig, hogy aztán néhány évnyi hazai tetőzés után ugyanilyen gyorsasággal el is tűnjön az ismeretlenségbe.

Kérdéses most csupán az, valóban nem tudott Ferenczy megfelelni a beléje helyezett, előlegezett bizalomnak és a művészi kívánalmaknak, vagy a „senki sem próféta a maga hazájában" mondás igazsága győzött akkor, amikor az igazán nagyszabású feladatra, a Mátyás-emlékre a megbízást nem sikerült elnyernie?

Valószínűleg középen van az igazság: hiszen amikor Rómát otthagyva végtelen és szertelen hazafiságtól fűtve visszatér Magyarországra, ahol a valódi művészeti közélet hiányzik, ahol a művészeti alkotás minőségét tekintve nincs mérce, nincs viszonyítási alap, minden élő kapcsolata megszűnik az európai (nyugati) művészeti áramlatokkal, legfeljebb emlékeiben őrzi azokat. Csak az ingatag alapú — bár nagy szorgalommal, önképzéssel fokozatosan növesztett-szélesített — ókori *irodalmi* ismereteire támaszkodhat.

Bizonyára hiányzott a rendszeres képzés is, hiszen nagyon gyorsan kellett elindulnia önálló útján. Egyéni kibontakozása, önálló művészegyénisége kialakulása szempontjából túl korán jött haza. Itthon aztán a reformkorszak magasra csapó hazafias lelkesedése s a Nyugathoz való felzárkózás türelmetlen izgalma következtében legjobb indulatú kritikusai is összetévesztették, egybemosták a hazafias lendületet a művészi minőséggel. Könnyen meglehet — bár égett a vágytól, hogy ilyesmit alkosson — egészalakos lovasszoborra, még a Hunyadi Mátyáséra sem futotta volna művészi kapacitásából.

Idehaza hírnevét a József nádornak ajánlott, s Rómából hazaküldött Pásztorlányka alapozza meg. Kazinczy, az irodalom- és művészetszervező, az antik világ újraálmodója, túláradó lelkesedéssel fogadja. Személyes megismerkedésük késik, mert Ferenczy ugyan hazajön, de elhalasztja a széphalmi látogatást, mert számára előbbrevaló, hogy a jó minőségű hazai márványt megtalálja. A levelezésnél maradnak. Kazinczy ezt nem veszi zokon, sőt, felhasználja konkrét művészi program előírására: „... szeretném, ha nevezetesebb embereink büsztjöket dolgoznád..."[5]. Ugyanakkor, 1824-ben Jankovich Miklósnak, a neves gyűjtőnek ajánlja, hogy Ferenczyvel készíttesse el arcmását: „...faragtasd képedet ...hazafiuságból...a hazának valaha kellhet egy pantheona 's ott Jankovich tiszteltetni fog".[6] A portré elkészültéről azonban nincs tudomásunk.

Megmintázza és márványba faragja viszont gróf Sándor Móric, budai házigazdája mellszobrát (5. kép), s egyes források szerint feleségéét is 1825 körül.[7] Elkészül továbbá Kazinczy képmása, mégpedig több változatban is. Az első valószínűleg az a kisméretű mellszobor, amelyet 1824—25-ben Vay Ábrahámné Kazinczy Zsófia számára farag az első idehaza fellelt, csetneki márványból.[8]

A Vay családdal való kapcsolatát kétfelől is egyengetik: testvére József „pataki Deák 's eddig a' Kazinczy Sophie (Vay Ábrisné) gyerekeit tanította. Vay nekem elbeszélte, hogy az ő Praeceptora micsoda leveleket veszen Rómából, a testvérétől" — írja Kazinczy[9], s megismerve a Pásztorlánykát, méltónak ítéli az „új Statuáriust" arra, hogy beajánlja rokonainál. Vay gróf 1824-től évente 1000 frt.-tal támogatja a kezdő művészt, aki e támogatásért érzett hálá-ját fejezi ki a szobrocskával. 1828-ban, Fáy Andráséknál történt személyes találkozásuk után ismét megmintázza Kazinczyt. Az író 1831-ben bekövetkezett halála után néhány évvel, 1835-ben a nemzeti kaszinóban felröppen egy nagyobbszabású Kazinczy-emlék felállításának gondolata. De mivel a közadakozás nem jár a kellő eredménnyel, a

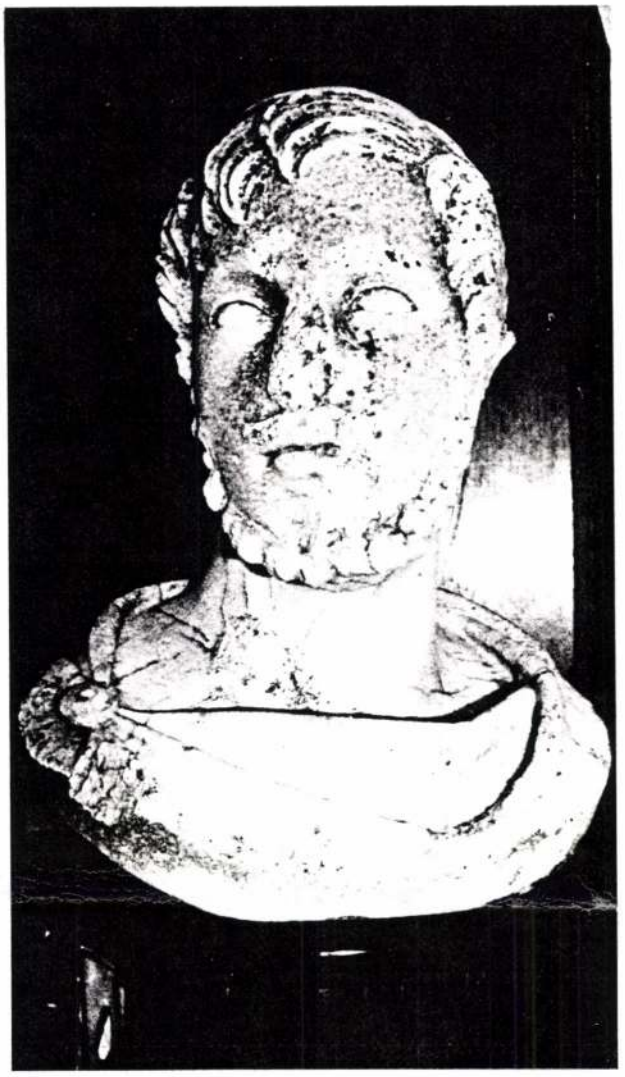

5. Sándor Móric képmása. Magyar Nemzeti Galéria, Szoborosztály, ltsz. 81-5-N.

6. Tóth Pápai József portréja. MNG Grafikai Osztály, ltsz. 1902—780/16

műből nem lesz semmi. 1847-ben a Tudományos Akadémia megrendelésére fog hozzá egy újabb portré kifaragásához. Ezt azonban már Marschalkó János fejezi be, s először a Nemzeti Múzeum dísztermébe, majd a széphalmi Kazinczy-mauzóleumba kerül.[10]

Kazinczy nagyon sokra tartja Ferenczyt, „a' Művészt" — ahogy az a nevét még családi levelezésében is használja — s 1827-ben megfesteti arcképét Anton Philip Richterrel egykori iskolája, a sárospataki kollégium és könyvtár számára.[11] (Az előző évben Fáy Andrásét készíttette el.) A kép ugyan elkészült, de még 1831-ben sincs Patakon („A statuárius Ferenczy úr kifizetett képét még nem hozták fel Pestről"), sőt 1929-ben sem találja ott a Kazinczy esztétikai törekvéseiről író Mitrovics Gyula.[12]

Mindenesetre a szobrász neve — ily módon megtisztelve — különösen jól cseng a patakiak fülében. 1829-ben fel is merül a gondolat, hogy Kövy Sándor professzor, a Tudományos Akadémia alapító tagja emlékoszlopát Ferenczyvel elkészíttessék, azonban — mint később oly sok esetben — a terv meghiúsul.[13]

Tóth Pápai József rimaszombati orvos, Szentpéteri József ötvösmester pártfogója képmását agyagban ugyan fel-

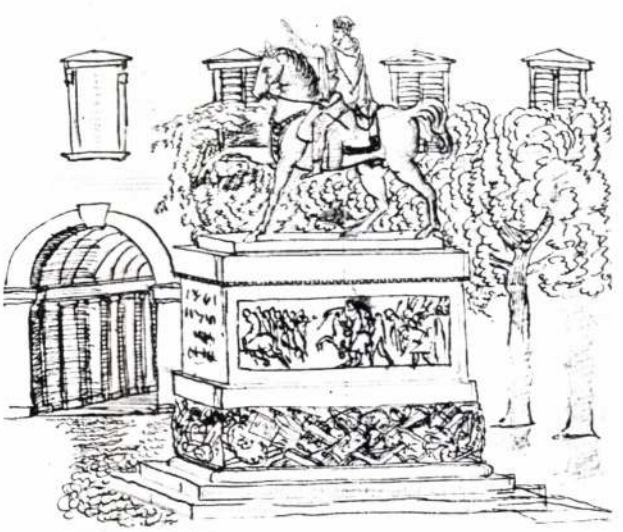

7. Szent László-lovasszobor terve, 1834 (?). MNG Grafikai Osztály, ltsz. 1902—780/3

8. Mária Anna hercegnõ síremlékének terve. MNG Grafikai Osztály, ltsz. 1952—4680/29

rakja, de az 1838-as nagy árvíz idején a minta a vízivárosi műteremben szétázik. Csak a ceruzavázlatból következtethetünk mibenlétére. (6. kép).

Ugyancsak vázlatos az az eddig még nem publikált rajz, amely nagy valószínűséggel a Szent László tiszteletére felállítani tervezett lovasszoborról készült. (7. kép).

Ferenczy 1834-ben Nagyváradon dolgozik, a Rhédey-síremléket faragja, amely megrendeléshez jó barátja, a Rhédey családdal rokonságban lévő Fáy András juttatja. Nyilván ekkortól datálódik az ismeretség Lajcsák Ferenc nagyváradi püspökkel. A szobrásznak a monumentális köztéri plasztika megmintázására vonatkozó régi vágya most találkozik a püspök elképzelésével. Pótolni akarják ugyanis Szent László középkori — Ferenczy szavaival élve — „...Isten tuggya mitsoda ellenség dühe által el pusztult Statuáját". Még ugyanezen, 1834-es év októberében el is készíti a nagyszabású műre vonatkozó terveit.

A Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályán őrzött rajz (a gipszminta megsemmisült) háromlépcsős talapzaton emelkedő súlyos, többrészes plintoszt ábrázol, rajta ágaskodó lovon a Szent István koronáját viselő, karját magasra emelő király. A szerződéstervezetben foglaltak szerint a mű vörösrézből készülne, mai szóhasználattal lemezdomborítással („veres rézből ki vert munkából") — valóban nagy méretben. Ugyanezen szerződéstervezet szerint a király alakja, ha kiegyenesedne, „kilentz láb vagy Schuh Bétsi mérték szerint lenne", s ehhez arányosan elképzelve a lovat és a talapzatot, a teljes mű mintegy 28-30 láb, azaz 8-9 méter lenne. Mindehhez közel 4 esztendő határidőt szab meg, valamint 10 000 ezüst forint honoráriumot, ill. a Budáról Váradra való szállítás és a felállítás költségeinek a káptalan részéről való biztosítását kéri.

A szerződés leírja a tervezett domborművek tárgyát, s ez az azonosítást is elősegítette. „A Piedestal két oldalára, melyen a Statua áll két fél domború historiai képeket Sz.László életéből egyik a kunokkal való Hada, másik a nép szomjúhozásakor a kő sziklából csudaképpen ki eresztett víz..." (Az utóbbit mutatja a rajz.) „A Piedestal eleire és hátulljára két Tábla írások kerülnének." A rajzon az első látható. Az alépítmény legalsó tagjának domborműveiről a szerződés nem tesz említést. Valószínű, hogy ezek emblematikus módon utaltak volna az ábrázolt személyiségére és országlásának eseményeire.

Sajnálatos módon Ferenczy vágya a monumentális alkotás mintázására olyan erős, hogy nem számol saját lehetőségeivel és korlátaival — az egyiket túl, a másikat alábecsüli —, továbbá a nagy méretből következő kivitelezési problémákkal és végül a nagyváradi káptalan anyagi áldozatvállalása mértékének véges voltával sem. „Nemes Hiúságát" Révai könyvének Szent Lászlóra vonatkozó soraival indokolja. Úgy érzi, ha Péter cár, József császár és mások lovasszobra ércből kiöntve készült, a magyar király emlékműve sem lehet alábbvaló. A terv azonban megint csak terv maradt.

Ugyanezen évben megveszi az Országház u. 14. sz. házat, de vízivárosi műhelyét 1838-ig még megtartja. Tanítványai is akadnak. Így például Nemes Pál „szép tehetségű ifjú", aki Draskóczy János anyagi támogatásával jut Ferenczy műhelyébe, szerepel a pesti műkiállításon, sőt Bécsbe is eljut. Már római tanulmányútját is előkészítik, amikor az „aszkórság" elragadja.[15] Szandház Károly, az idősebb, családi hagyomány szerint[16] szintén Ferenczynél tanul, továbbá Halász László, később a budai főreáliskola tanára[17], valamint Morelli, aki Herbinger Ferenccel együtt[18] az 1840-es évek elején a műhelybe érkező megbízások egyre csökkenő száma miatt átszerződik az esztergomi székesegyház szobrászati munkáin dolgozó Casagrandéhoz. (E két utóbbi neve gyakran szerepel a Mátyás-emlékkel kapcsolatos heves, olykor goromba vitákban, mint olyanoké, akik — úgymond — Ferenczy keze alatt tanulták a szakmát, de annak eredményeit Casagrande javára gyümölcsöztetik.)

Nem járt eredménnyel Ferenczy azon terve sem, melyet a Pollák-féle Ludovika akadémia házi kápolnájának szobordíszéhez készített 1836 előtt, mivel itt Uhrl Ferenc olcsóbb ajánlatát fogadták el.[19]

1839-ben meghiúsultak az I. Ferenc császár prágai emlékművéhez benyújtott pályatervvel kapcsolatos reményei is. A mérleg másik serpenyőjébe kerül az a tény, hogy kifaraghatja a Pásztorlányka másodpéldányát, mely „Fájban a megrendelő gr. Fáy István társalkodási teremét ékesíti". Nem ismeretes, hogy elkészült volna Haüy Bálint mellszobra, amellyel pedig a Honművész tanúsága szerint megbízták.[20] Nem valósult meg a Lippa melletti Neusdorfba, Mária Anna hercegnő számára tervezett síremlék sem (8. kép), bár a gipszmintát látta József nádor, Ferenczy régi pártfogója, s „megelégedettnek látszott, jobban mint valaha".[21]

Csak terv maradt a Hermina főhercegnő, József nádor leánya számára készített síremlék is, melynek tervét az alábbiakban publikáljuk (9. kép). A gondosan kidolgozott vázlat korábbi műveinek kompozícióját fejleszti tovább, azok motívumvariánsainak felhasználásával. A szarkofág oldalát díszítő dombormű figuráinak elrendezése a Károlyi-síremlékhez hasonló: a középen fekvő alak azonban nincs lepellel letakarva, s előtte a díszes zsámolyon ülő gyászoló nem férfi, hanem nőalak. A Szántó család síremlékéről a lefelé fordított fáklyára támaszkodó Géniuszt veszi át, melynek függőlegesére a ravatal végénél álló két női alak rímel. A Rhédey-síremléken szereplő maszkok díszítik a koporsó sarkait, míg az egész építmény tetején nyugvó oroszlán az elhunyt királyi származására utal. A felirat —

9. Hermina főhercegnő síremlékének terve. MNG Grafikai Osztály, ltsz. 1952—4659

OSSA HERMINAE EX VOTO PUBLICO — tanúsága szerint Ferenczy úgy gondolta, hogy ha az elhunyt főhercegnő emlékére önkéntes közadakozásból épül a kápolna, ugyanúgy jöhet létre majd síremléke is.

1842-ben megbízást kap gr. Teleki József erdélyi főkormányzó, a Tudományos Akadémia tagja és könyvtárának alapítója mellszobrának elkészítésére. A mű, mely az akadémiai tagok költségén 1844-ben készül el, az ugyanazon évben megnyíló könyvtárban kap helyet.[22] Ugyancsak a 40-es évek elején foglalkozik báró Szepessy Ignác pécsi püspök[23], valamint Kőszeghy László csanádi püspök emléke elkészítésének gondolatával.[24] Közben azonban mindennél fájóbb, hogy a Mátyás-szobor megvalósíthatatlan, sőt — bár ő maga sem kíméli vitapartnereit — ez ügy kapcsán számos sértés, mellőzés éri. Visszautasítják a nemzeti múzeumi őri állásra való folyamodását, itáliai kisbronzainak megvételét stb. 1846-ban így aztán házát eladja, számos munkáját megsemmisíti és véglegesen visszavonul szülővárosába.

Ezekben az években tevékenységére a kapkodás, bizonytalanság, újabb nagyszabású, de átgondolatlan és ezért kivihetetlen tervek erőltetése a jellemző. Ez az a pillanat, amikor a hazai reformtörekvések előrehaladtával a társadalmi igény a művésztől tökéletes felkészültséget és mesterségbeli tudást várt el, s mindez jó szándékkal, mégoly becsületes és nemes hazafisággal többé nem volt helyettesíthető. A nagy, reprezentatív alkotásokkal kapcsolatos sorozatos problémák és kudarcok szinte megfosztották objektivitásától, elfogulatlan ítélőképességétől.

Rimaszombatban csak apróbb munkákkal foglalatoskodik. Súlyos csapás számára, hogy műterme 1847. május 22-én tűzvész martaléka lett, de bízva a jövőben, újat épít. Ma már ennek a korszerű, felső világítással ellátott műteremnek sincs nyoma, áldozatául esett az 1880-as évek közepén végrehajtott városrendezésnek.[25] A város építési biztosaként megint (túl) nagy terveket forgat a fejében (Rimaszombat összes házainak cserepezése a tűzvészek elkerülése érdekében, az utcák szilárd burkolatának megépítése stb.).

Társaságot is szervez maga köré. Pártfogója és jó barátja a közeli Jánosi község földesura, Szatmári Király Pál. A jánosi kastély Miks Ferenc, korábban Pesten működött építész[26] tervei szerint 1844—45 között épült. Főhomlokzatának timpanonját Ferenczy domborművei díszítették. Ezekről fényképfelvételek készültek s 1905-ben özv. Jánosdeák Andrásné tulajdonából a Ferenczy-hagyatékkal együtt a Szépművészeti Múzeumba, majd a Magyar Nemzeti Galériába kerültek. A jelen dolgozat keretében először publikáljuk azokat (10. kép).

A négy kisebb részből álló szobordísz a Szatmári Király család egyes tagjait ábrázolja egy aratási jelenet keretében. A domborműveket az elbeszélés laza kapcsolata tartja össze, a figurák csak applikációnak látszanak, Ferenczy nem tesz erőfeszítést sem plasztikai eszközökkel történő összefűzésükre, sem a tér kitöltésére, így valóságos szobrászati kompozícióról nem is beszélhetünk. A timpanon tengelyében, középen, a termékenység, a gabonaáldás istennője, Ceres ül, dúsan redőzött ruhában, fején koszorúval. Bal kezével átfogja a hatalmas bőségszarut. Jobb kezével a népviseletbe öltözött, magot hintő, ill. az egy pár lóval szántó alak felé mutat. Baloldalt egy gereblyét tartó nőalak, lábánál búzakévék és egy kaszát fenő férfi áll, mellettük legelésző tehén. A háttér mintegy félmagasságig a környező dombos tájat érzékelteti, az istennő karja alatt a távolban tornyos épületek (talán templom?) képével. Markó Miklós a Gömör-Kishont című lapban[27] úgy emlékezik, hogy a kaszát fenő Szatmári Király László, a szántó alak Szatmári Király György földbirtokos, végül a — szerinte — sarlóval ábrázolt (valószínűleg a magvető kézmozdulatát értette félre) Roffy Borbély László, Szatmári Király Pál veje lenne.

Ugyancsak ő állítja, hogy ennek a domborműnek a keletkezése időben megelőzte a kastély kertjében felállított emlékét, amely Szatmári Király Pál 1852-ben bekövetkezett halála után készült. E szerint a kastély homlokzati domborművének keletkezési ideje 1850—52 közé tehető. A síremléken Ferenczy együtt dolgozik Izsó Miklóssal, aki a kőtalapzatot faragta.[28]

A rimaszombati visszahúzódás időszakában, valószínűleg 1853-ban jegyezte fel élete utolsó éveinek legjelentősebb eseményeit. A feljegyzésben, melyet a függelékben először adunk közre, a magánélet és a közélet történései egyaránt helyet kapnak.[29]

Néhány szobra befejezetlen maradt. 1855-ben még dolgozik Kölcsey portréján. A krassói fehér márványból faragott szobrot más fejezi már be. (1864-ben Szatmárnémetiben, a Deák téren állítják fel, 1902-ben a református templom elé helyezik.[30]) Lehetséges, hogy a rimaszombati ún. Széchenyi-kertben egy Ferenczy-művet állítottak fel. Egyes források szerint Kossuth Lajos mellszobrát is megmintázta. Néhány kisebb szoborkezdemény a jánosi kastélyban maradt.

Ferenczy képmását a korábban említett Anton Philip Richteren kívül többen is elkészítették. Ismeretes Giovan-

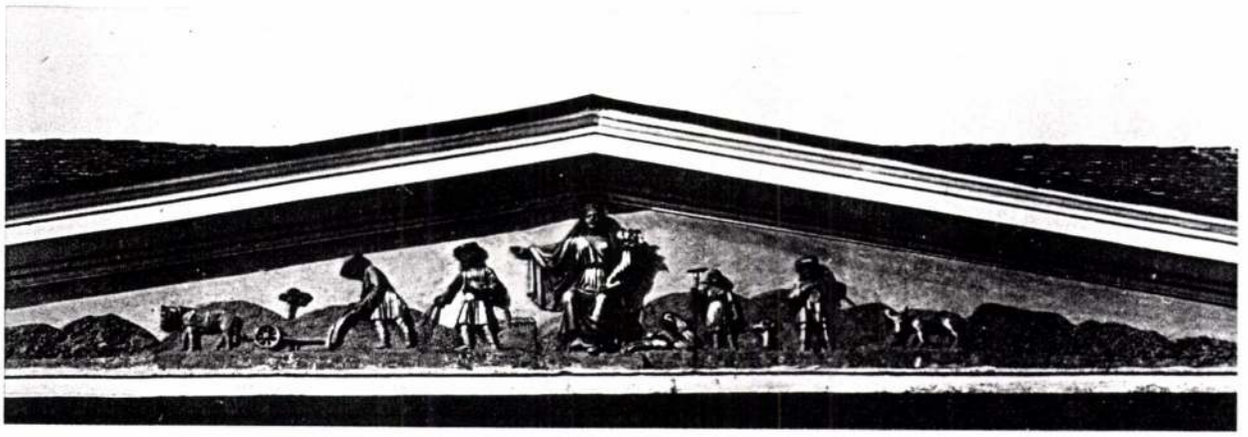

10. A jánosi kastély homlokzati dombormüve, 1855 körül

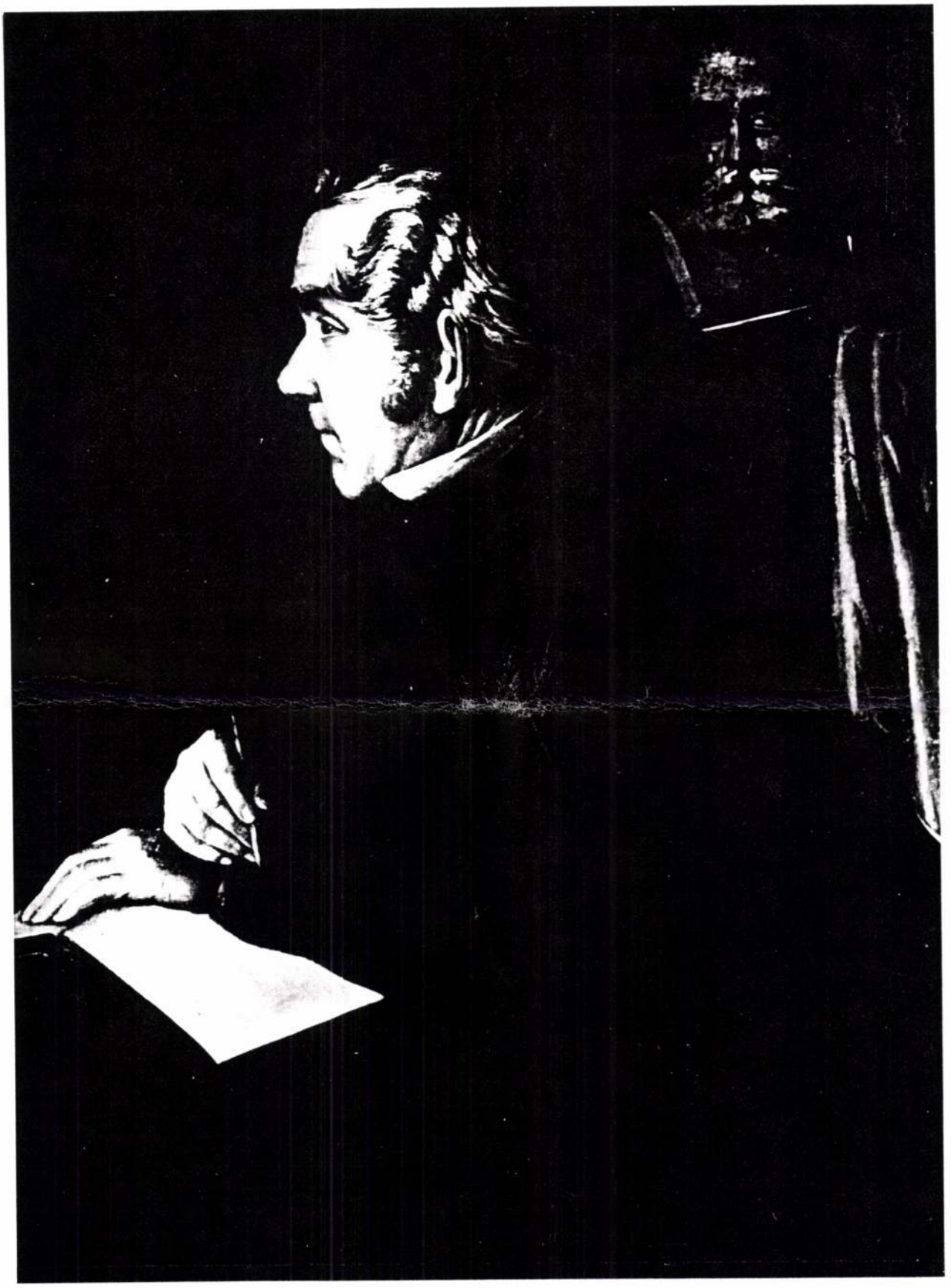

11. Latkóczy Lajos: Ferenczy István képmása, 1847—48.

12. Barabás Miklós: Ferenczy István képmása, 1897. MNG Adattár, ltsz. 9359/58

ni Battista (?) Monti (1820—24 között), Teleki Blanka (1832), valamint Johann Tobias Kaergling (1834) munkája. Ezek a fiatal, ill. a középkorú művészt ábrázolják.

Az *idős* Ferenczyről először közlünk egy idáig publikálatlan arcmást. (11. kép) A rozsnyói születésű Latkóczy Lajos (1821—1875) festő műve már a rimaszombati „visszavonulás" időszakából való. Erre utal mindenekelőtt a szembenézést elkerülő, tartózkodó beállítás, valamint a művész keze alatt az üres papírlap — s a jobb felső sarokban két szobormű, amelyek e korszak termékeit idézik. Megfáradt, szomorú embert állít elénk, aki már örökre letett Mátyás király érc lovasszobrának megmintázásáról. A szobrászművész családjának tudomása szerint a kép talán Kassán készült, 1847—48 körül, amikor Ferenczy öccsénél járt látogatóban.[31]

Barabás Miklós is megfestette az idős mestert. A kisméretű, fára festett portré (12. kép) bal sarkában a szignó: Barabás M. 897. A festőművész Önéletrajzához csatlakozó jegyzék (Academiából ki jöttöm után készített munkáim 's azokbóli jövedelmemnek jegyzőkönyve) csak 1894-ig sorolja az elkészült műveket, ebben tehát nem szerepel. A szerzőség igazolásához azonban hozzásegít a kép hátán olvasható felirat: „Ferenczy István 'a Művész — 1830 és 1840 között — Szilágyi féle megrendelés". Ezt fel tudjuk oldani: Szilágyi Sándor, a Magyar Történelmi Életrajzok szerkesztője rendelte meg Zichy Antal gr. Széchenyi István életrajza című művéhez, amelyben meg is jelent, 1897-ben.[32]

A portré nagy valószínűséggel a Meller Simon által is publikált dagerrotip ismeretében készülhetett[33]. Barabás és Ferenczy ismerték ugyan egymást a Pesti Műegyletből és Fáy András házából, de a szobrász ekkor már négy évtizede halott volt, s az idős Barabás emlékezetének támogatásához nem ártott a fényképet felhasználni.

Szatmári Gizella

FÜGGELÉK

Ferenczy István kézírásos feljegyzései

1847.dik Eszt. 17^{dik} nov. ki indultam Rima Szombathból Kassára. Jósef Ötsém ot lévő Paphoz es ott maradtam egész Április 17^{dik} 1848.

23. Febr. 1848 ütött ki a Frantzia zendülés midőn Luis Filep és családja el üzettek

15 Martz volt a Pesti 12 ponti petitio Fő szereplő Nyári Pál és Klausál

14^{dik} May égett meg a Kispást és 13^{dik} Juni a Cserencsényi Kapun lévő csürök

26^{dik} Juny volt a'Követ választás

9^{dik} Juny választattam meg Épitői Biztosnak

9^{dik} July voltam az Ozdi vasgyárba

31^{dik} August indultam Peste és 24^{dik} September jöttem vissza R.Szombatba

6^{dik} Oct. volt Bétsbe azon nagy szerü Craval mellyben a Katonaság kiszorittatott a Fegyvertár bevétetett a Cs. familia el ment előbb Lintz felé később Olmützbe

30 Octob. volt a Magyar és Austria közti csata Fichamant és Svekhátnál Kossuth jelen lettébe. Generálisok Moga és Görgei.

11 December vetetett be Kassa Városa Schlick által. 16. 18. Decemb. Sopron Moson Poson Nagy Szombath 1849 5^{dik} Januar vétetett be Pest Buda a Császáriak által es az előtt való napokon vonult Debrecenbe az Ország-Gyüllés Windischgrätzhet következők mentek Majláth György Gr. Majláth Antal Batthyány Lajos Lonovits püspök és Deák Ferenc, Batthyány nem fogadtatott el. Pázmándi Dienes az Elnökségről le mondott.

21. 22. Januar étzaka álmodtam hogy Pesten voltam és ott mondottak hogy Jósef Ötsém már 3 napja hogy rám várt és most fél Nappal ment el.

22 Januar Schlik Tartzalnál meg veretett Klapka által es Perczel Moritz Szolnoknál győzött

12 Febr. érkezett RSzombathba először két császári Karoszir

13^{dikba} 40 Dragonos de a Városba bé se jött hanem azon este vissza ment

14 Februar korai hajnalba jött circa 3000 ember minden fajból és az eleje Osgyánnak tovább ment az utollya Szombathba maradt másnap 15^{dik} ezek is tovább mentek és jött vagy 4000 ember nagyobb a városba maradt leg keservesebb nap 18^{dikán} ezek is el mentek es jött vissza osgyánpinczről (?) vagy 2000 Gyalog 6 12 fontos ágyuval és valami dragonyossal ezek 21^{dikén} el mentek Jánosi felé.

26^{dik} Feb. jött vagy 110 Magyar Gyalog a Fekete Sárga zászlót le vették és Janosi fele a honnan jöttek vissza mentek

27^{dikén} vagy 30 Holanus két órát mulattak jöttek Szabadka felől és enni valót Szabadkára ki vitettek némelyek szerint ott is háltak és ezzel el tüntek.

16 Martz 1849 vétetett le másodszor a Sárga fekete zászló a R.Szombathi Toronyból és 21^{dikbe} tüzetett ki a veres fejér zöld.

22^{dikbe} érkeztek 1000 gyalogság magyar és 40 Huszár 2

ágyu Benyitzki vezérlete alatt 23dikba estve 7 ½ órakor el indultak Losonczra, oda értek 24dikbe 11 és 12 órakor és az ott lévő Császári Serget meg rohanták nagy hó fergeteg lettebe és vagy nyoltz tisztet és 213 közvitézt 11 bagasias szekeret el foglaltak es azzal még vagy 60 lovat pénzt zászlót estére R.Szombathba vissza térek és 28 Martz R.Szombathból Tornallyának mentek. — 15 Martz Szeben bevétele Bem Tábornok által jelen vólt 4000 Muszka és 600 Kozák.

14dik apr. 1849 kiálltatott ki a Debreczenyi Ref. Templomba a Magyar Ország függetlensége a Habsburgoktól. 10 April a Vatzi Ütközet.

24 April Szent György Nap ment be először Pestbe a'Magyar Sereg. 5dik May Buda Pest Ágyuztatása. — 9dik Majÿ kaptam Jósef Ötsémtől Kassáról hosszas halgatás után az első levelet. 16dik Majÿ Bem Orsovát be veszi 21 Majÿ Buda bé vétele Görgey által 17 Májÿ RSzombath ünnepe

29dik Majÿ Novák Danyi egy ostoba és nagy gazember Budán Hadi Törvényszékileg agyon lövetett.

23 Juny mentek a Muszkák Kassára 15dik Juni erkezett Josef Ötsém R.Szombathba itt történt tüdő Gyulladása és 4dik July indult Sz. Péter felé vissza Kassára.

1sö July Capitulált Perger Parancsnok Arad Várába es a Mieink be vonultak.

19, 20, 21 July 1849 vonult keresztül Rima Szombaton a Görgei Artur Serege circa 40 000

23dik hajnalba érkezett a Muszka Sereg Szabadkára 24dikbe a' fő Test a Görgeie ment Miskoltznak a Muszkáknak csak egy kis része . . . 4000 ember a többi pedig a Tornalyai uton 25dikbe lövetett meg a Szombathi határba alattomba egy Muszka alvitéz és egy főbb vitéz megsebesittetett ebből következett sok aggodalma R.Szombathnak.

27dik dél után mentem Szabadkára Katinszkival mint a Muszka vezért el fogadám és a Város eránti kiméletre birni kinek elő csapattya 30 July este 8 óra után meg is érkezett de Nassof General Varsóba utazván jött 31 July Herczeg Gallitzin General és Obester Rodievski ki a Szabadkán háltak és 1sö August jöttek a Városba a midőn ismét a Nagy Városi Deputatio eleibe szonokolt ez alkalommal Haviar (Staviar?) Eugene . . . 5dik August délbe érkezett Szabadkára nagy véletlenül vagy 2000 Muszka és már estefelé tudósittatott a Város hogy Putnok. . .ből fog jönni 6dikán vagy 2000 melly 11 óra tállyba el is kezdődött jönni es tartott délutáni 4 óráig 7diki August ezek el is mentek a Szabadka felé.

Állitólag 12 July fogatott el az Ötsém es én 8dik August mehettem Kassára öt talán ott találhatót látni de már ekkor 3 hete el vitték Krakkó felé ő pedig hir szerint Tarnovban betegen maradott némelyek szerint meg is hólt . . . 13dikba érkeztem vissza R.Szombatba el indulásom napján a Szombathi hegyekről láttam Losoncz város égésének füstyit. Kassán beszéltem Péchy királyi Comissariussal és Vitéz alispánnal.

13 August tette le Világosvárnál Görgei a'fegyvert hol még Leiningen Nagy Sándor Lenkey s mások hir szerint 30 ezer ember es 136 ágyú.

17 August hólt meg Rotkó Jósef szeretett Barátom és ez előtt való Éttszaka egy csűr meg égett.

14 Sept. 1849 álmodtam Jósef Ötsémnek R.Szombathba jövetelét midőn éppen gr. Nádasdy nálam volt és a Kapu alatt velem bejött.

16. Septem. Érkezett R.Szombathba Baro Levardovszki Csapatja vele . . . több Tisztek

4dik Septem. tölt el a Komáromi Parlament idő. 18dik Septemb viradóra álmodtam hogy Schreiter Kassáról RSzombathba vólt.

11. September indult ki Jósef Ötsém Krakkóból és 15dikbe ért Kassára s 22dikbe szabadult ki. 23dikben irt hozzám es 27dikben kaptam meg.

2dik Octobris kapitulált Klapka Generális Komáromba.

5dik Octob. jöttek RSzombathba a Vadász csapat Garnisonba.

6dik Octobris lövetett agyon Batthyány Lajos Pesten valamint Csányi és Jeszenák fel akasztattak ugyan ezen a napon Aradon Kis Ernő Vecsey Aulik Török Lahner Schweindel Pöltenberg Knezih Leiningen Dessfi Aristid Lazar Damianits. Gáspár pedig 10 esztendei fogság.

4dik Nov. 1849 ki indultam Kassára a már szabad Jósef Ötsémet látogatni.

10dik Nov. jött vissza RSzombathba

13dikról 14dikre Éjszaka Jánosiba háltam Szathmáry Urnál és álmodtam Nyáry Pállal hogy beszéltem.

7dik December halálozott meg de Gerando August némellyek szerint Szász országba. Frantzia születésü igen jó barátom.

14dik Januar 1850 el utazott Jánosiból Borbély László — igen le verett kedélyem

15 Januar foglalta el Parker angol admirál a Görög kikötőket nevezetesen a Pireust.

Hölgyfutár újság april 8diki 1850" Ábrányi Emil eggyike esmeretesb iróinknak april 7dikén sirba követte nem rég elhunyt fiatal nejét s holnap s.a't. ezen nő volt Lángh Paulina egy nő ki engem soha egy pillanattal meg nem bánta még mint 4 éves gyermek egész utolsó pillanatig minden búmba művészi el merültségembe egyedüli fel viditom, termete ritka Angol, kedélye s jelleme Római testvére az előbb meg holt Langh Agnesa a föld csendesen ringasson benneteket

24dik Majy 1850 lőttek Berlinben a Burkus királyra, s ha jól tartom, 25dikbe mentek Pestről Török Országba a Kossuth gyermekei. 3 May 1850 27 dik Juniy indultam Rima Szombathból Pestre 30dikba érkeztem oda. 31dikbe Fáy Andrishoz szállottam és ötödik Juli látogathattam meg Nyáryt. 6dik July voltam Hajnaunál és dél után ismét Nyárynál es tovább egész ki szabadulásáig melly 30dik August adatott tudtára Mihalovszky őrnagy által.

31dikbe mentünk Nyáregyházára a Schodelné Böckne társaságába Nyáryval a vas uton

15 Septemb. értem vissza Pestre meg egy hetet Pesten mulatva 21dikbe indultam RSzombathba szerencsés jó társaságba és 23 Septem. érkeztem haza ide meg leptten Draskotzy Sámuelné levelével mellynek tartalma vólt a Tompa és Pálóczy által irt versezetek a le nyügözött Házához ugyan ekkor más két levelet kaptam Jósef ötsémtől egy órával és ruhának való készlettel de az órát a három héttel utánnan következő RSzombathi vásár alkalmával el vesztettem vagy el lopták.

25 Octob. olvastatott fel Betsbe a Müvész Akadémia a Szent Annának létező eddigi rendszere meg semmisitése. Lásd az Ost Deutsche Post ujság.

10dik Decemb. 850 Halálozott meg Bem Generális Aleppoba. Az 1851-diki Illustrierte Zeitung első száma említést tesz rólam.

1851. 12. Január Oroszi Jósef a Hirnök szerkesztője később szerkesztője a Völker Bundnak 12dikén Párizsban magát agyon lőtte egy levelet irván Klapkának hogy ingóságait vegye át.

7dik Juny 1851 a Leipzigi Illustrirt Ujságba közölte gróf Teleky Blanka és tarsalgonöét Elisa Erdődi el fogatását.

8dik August reggel igen szerentsétlen eséssem az állásról ugyan azon nap dél Utánni két óra tájban nagy mennydörgés menkő hullás mind Rima Szombathba mind Tamásfaluban házba ütött.
1851 7dik October Magyar Hirlapban ezen el itéltek A Halálos Büntetést el engedődött: Boronkai Lajos Egresi Gábor Ferdinándi Bertalan Kubinyi Eugen Lombay Imre Szentiványi Károly és Szontay Károlynak.
10 évet kaptak Betze János Botzko Dániel Bonus Sámuel Josepovich Antal b.Lusinczky Pál Sillye Gábor, és Szeles Lajos
6 évet kaptak Boronkay Albert Csertán Sándor Csiki Sándor Fiath István Hoczel Márton Jakovits Jósef gr.Kun Gothard Madocsányi Pál Mihályi Gábor Nyári Pál Ostrovski Josef és Szentiványi Imre
4 évet kaptak Bernáth Josef Dobozi István Hunkár Antal Man Josef Murgu Eutim Pajor István és Ragályi László Miksa
2 évet kaptak Eötvös Mihály Hodosi Miksa Návay Tamás Farkassányi Sámuel
1852 21 July jöt az Ötsém Kassáról Soros Deáknétul egy ajándékkal eggyütt
1852dik Septembris halálozott meg Pesten a Vas Pállyánál Szathmáry Király Pál és 26dikba temettetett el Jánosiba fiai Barátai és számos tisztelői által
31dik Decem. 1852dik Magyar Hirlap tártzájába van le irva az Erison által fel talált melegitett leg általi hajó mozgony
22 May 1853 Ferenczy Teréz Szécsénbe elte 23dik évében egy Pisztoly által életének véget vetett. 20dika mint Hattyu dalát ezen következő irta és 21dikén a Postára tette lásd Divat csarnok Nr. 18.1853
1853 21 July reggel 9—10 óra között vitetett el Blanka Pestről Kufsteinba Gőz kocsin
1853 8dik Septem. találtatott fel Orsován a Magyar Korona 16dikán érkezett Budára és 17dikbe vitetett Bécsbe és 21dikbe vissza Budára
1853 23dik August volt az ötsém Jósef igen veszedelmes beteg s 26dikán kaptam felőle levelet.
1853 4dik Octob. érkeztem Pestről vissza Rima Szombathba
1854 18 April Reggeli 5 és 6 óra között halálozott meg Maris Néném élete 67dik évébe Férjnél volt Káposztás Jósefnél — ekkor Husvét kedje 18dik Áprilisba esett.
1854. 26dik July érkezett Jósef Öcsém Rima Szombatba vele töltött kedves Napjaim és 11dik August utazott el Miskolcz fel vissza Kassára NB az öcsémnél levő Városi Kötelezvény 21 aug 1848 van datálva s a' Nálam lévő 23dik Februar.
1854 19dik Septemb. Halálozott meg Schodelné Rozáli Nyáregyházán esteli 8 ½ óra között és 21dikbe temettetett el meg holt élte 44dik évébe.
1855 14 Majy Ment el az öcsém Kassárul Betsbe Vallás Ügy Thun Miniszterhez Protestáns Egyházi Tanácskozmányra 1855 1sö Septemb. állott a Pesti Naplóba a felőlem irt Kubinyi Ágoston levele
1855 13dik novem. halálozott meg Győri Istváné Ferenczy Julianna
1855 21. Novem. Temettetett el Pesten Vörösmarti Mihály Barátom a fothi szöllő közbirtokosom

JEGYZETEK

1 *Berecz Károly:* Ferenczy István. Vasárnapi Újság, 1859, 217—18.

2 *Fáy András:* Ferenczy István emlékezete, Budapesti Szemle, IX. kötet, 1860, 50—70.

3 *-n-n:* Ferenczy István emléke. Gömör-Kishont, 1902. jún. 12.

4 Ferenczy-ünnep Rimaszombaton, Pesti Hírlap, 1909. szept. 28.

5 Kazinczy levelezése. XIX. kötet, Budapest 1909, 276.

6 Kazinczy levelezése. XXIII. kötet, Budapest 1960, 348.

7 Vasárnapi Újság, 1911, 481.

8 Művészet, 1902, 219.

9 Kazinczy levelezése. XVIII. kötet, Budapest 1908, 238.

10 *Becske Bálint:* A széphalmi Kazinczy mauzóleum ereklyéinek jegyzéke. Budapest 1909, 12.

11 Kazinczy levelezése. XX. kötet, Budapest 1910, 306.

12 *Mitrovics Gyula:* Kazinczy esztétikai törekvései. Budapesti Szemle, 1929. febr., 213.

13 Kövy Sándor (1763—1829) jogtudós, a sárospataki főiskola tanára

14 *Biró József:* Nagyvárad barokk és neoklasszikus művészeti emlékei. Budapest 1932, 149—150.

15 Pesti Divatlap, 1844. 51. sz. 401.

16 Magyar Művészet, 1931, 180. *Lyka Károly:* Nemzeti romantika. Budapest 1982, 152.

17 Művészet, 1909. 60—61. Halász 1848-ban Izsóval együtt Jakovetz rimaszombati kőfaragótól kerül Ferenczyhez, majd Alexy, ill. Marschalkó munkatársa.

18 Der Spiegel, 1846, 463., ill. Ferenczy István levelei. Rimaszombat 1912, 333.

19 *Zádor Anna—Rados Jenő:* A klasszicizmus építészete Magyarországon. Budapest 1943, 76.

20 Honművész, 1840. 197—200.

21 Ferenczy István levelei. Rimaszombat 1912, 324—25.

22 Pesti Hírlap, 1842, 123. sz. 158.

23 Magyar Nemzeti Galéria Adattára, 4145/1942

24 *Berkeszi István:* Temesvári művészek. Temesvár 1910, 106.

25 *Nyitrai László:* Ferenczy Istvánra emlékezünk. Honismeret, 1981. 3. sz. 19.

26 *Erdélyi Géza:* Miks Ferenc. Művészettörténeti Értesítő XXX. 1981, 273.

27 *Markó Miklós:* Ferenczy István emléke. Gömör-Kishont, 1906. 8. sz.

28 Ferenczy István levelei. Rimaszombat 1912, 411.

29 ld. Függelék, Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztálya, ltsz. 1902-781.1-8. A napló a közölteken kívül egyéb vegyes feljegyzéseket is tartalmaz (angol lap Kossuth angliai útjáról, southamptoni beszéde, fogadtatása stb.) Az utolsó lapon egy köhögés és nátha elleni gyógyszer, valamint „sonka füstölő Pátz" receptje található.

30 *Fábián Sándor:* Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag előre egyesített vármegyék 1924—1938. Budapest 1939, 269.

31 Latkóczy Lajos alkotásának fényképe a Magyar Nemzeti Galéria Adattárában, ltsz. 10602/59

32 *Zichy Antal:* Gr. Széchenyi István életrajza. Budapest 1896, 626—27. A képet a 121. oldalon közli. A kép a Magyar Nemzeti Galéria Adattárában található, ltsz. 9359/58.

33 *Meller Simon:* Ferenczy István élete és művei. Budapest 1906, 347.

Ferency Istvan szulcsa

FERENCZY István

SZATMÁRI Gizella: Ferenczy István „a'Müvész" pályaképéhez + [Ferenczy István kézirásos feljegyzései 1847-1855]. = Müvészettörténeti Értesitő, 40, 1991, 1-2. 82-91. p. ill.

Latkóczy Lajos festő--

munkával kapcsolatban szerepel 1840-ben. EÁL ÉrsEgyh L plebir.)

HER Ferenc királyi mérnök. Egerben 1860 körül érseki uszodába fából készült rácsos társasfürdőt rvez. (EÁL ÉrsEgyh L tvj. I. 48., EÁL tvj. 219.) 875-ben a verpeléti r. k. templom műszaki vizsgá-tát végzi → Kreffli Mátyás egri kőművesmesterrel yütt. (EAL ÉrsEgyh L plebir.)

HFFAUER Márton osztrák ácslegény. Egerben 752-ben dolgozik → Wildinger egri ácsmester se-djeként.

HKEDANZ Albert pesti építész tanár. 1890-ben rvezi az egri főszékesegyház főoltárát. (Voit, Az ri főszékesegyház. Eger 1934.)

HLLER Albrecht Károly egri kőműves. Neve az ózók névjegyzékében 1771-ben szerepel.

HLLER P? bécsi ötvös. Az egri főkáptalani sek-styében egy ezüst lavabo és egy misekészlet szár-azik tőle. → P S névbetűs mester?

IR Vencel asztalos. 1845-ben szerepel az egri ózók között.

LEGER (SCHLAGER) Joachim egri arany- és istműves. 1780-ban fordul elő neve az egri városi óösszeírásban. Az egyeki r. k. templom kelyhét 78-ban restaurálja. (EÁL KápMag L.)

LEZINGER Antal morvaországi ácslegény. 1752-n Egerben dolgozik → Geyer egri ácsmester segéd-ként.

LOSSER Dániel pixenmacher (puskaműves). 87—90 között írják össze az egri házak felértéke-e alkalmából, amikor a 236. sz. ház birtokosaként repel.

MID András kőműveslegény. Egerfarmoson dol-zik 1752-ben → Pichler György egri kőműves-ster segédjeként.

MID Antal János besztercebányai festő (Pictor

MDK

Ferenczy István szobrász

Pogány Ö.G: M. szobrászat a 19. sz. első felében.
Bp. 1939,71 l.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

Ferenczy István

610

Magyar

Csütörtök, 1956. június 21.

KÉPZŐMŰVÉSZETI KRÓNIKA

Ferenczy, Izsó, Strobl

Még alig ocsudtunk fel a Medgyessy-kiállítás keltette szépségekből, máris új, friss, nagy élményt kínál a magyar szobrászművészet múltja. Hármas évforduló — hármas kiállítás.

A *Szépművészeti Múzeum* gondosan és ízlésesen összeállított tárlatán először egy nyugodt, méltóságteljes egyéniséget árasztó csarnokba lépünk, *Ferenczy* István, az első magyar szobrász márvány alakjai közé. Száz esztendővel ezelőtt hunyt el a nagy mester, 64 éves korában. Szülővárosából, Rimaszombatból lakatosinasként megy Bécsbe, majd Rómába, ahol Torwaldsen és Canova növendéke. Itt fedezi fel Széchenyi, aki hazahívja s Kazinczyék úgy ünneplik, mint »az első magyar szobrászt«. Ez időben alkotja fő műveit, a *Szánthó-emlék*-et, számos portréját és síremlékét. Mátyás királyról nagy lovasszobrot tervez, amelyet azonban nem alkothatott meg az adakozók részvétlensége miatt. 1847-ben, elkeseredve, szülővárosába vonul vissza, számos művét összetöri, ekkor alig dolgozik már, csak *Euridike* című szobrát fejezi be.

A Szépművészeti Múzeum kiállítása méltó emléket állít e nagy magyar művésznek, a *klasszicista* szobrászat képviselőjének. Műveinek fő anyaga — részint a klasszicista művészet felfogásából következően — a márvány. Legszebb alkotása, a kedvese arcmását a homokba rajzoló *Pásztorleány* mellett itt láthatjuk szép *Önarckép*-ét, az aprólékos kidolgozású fiatalkori *Csokonai*-szobrát, az érett, komoly egészalakos *Kölcsey, Kazinczy* és *Schodel Rozália* portréit és az eddig ismeretlen, zálogházból előkerült *Prónay*-arcmását. Viaszmintákban ránkmaradt érmei és bronz plakettjei a kiállítás legszebb darabjai közé tartoznak. Vajon az *Achilles*-fejről, a *Lovas*-ról és a többi csodaszép érméről nem lenne érdemes egyszer már öntvényt készíteni? Ferenczy kiállított levelei igen értékes kortörténeti adatokkal szolgálnak. Talán érdekes lett volna utalni valamilyen formában arra is, hogy Ferenczy szenvedélyes *műgyűjtő* is volt, hiszen a múzeum tulajdonában levő reneszánsz kisplasztikai gyűjtemény, köztük Lionardo világhírű *Lovasszobra* is az ő gyűjtéséből került hazánkba.

Izsó Miklósé a második terem, Ferenczy tanítványáé, a szegényparaszti sorból magát a »szépmesterség«-ig küzdő szobrászé. Bécsben, majd Münchenben tanult a magát mindinkább művésszé érlelő kőfaragó legény. Innen küldi haza a *Búsuló juhász* szobrát, mely Budán nagy feltűnést kelt. Hazatérve nagy kortársairól mintázott márvány képmásai *(Petőfi, Arany, Egressy, Megyeri)* révén vonult be a művészettörténetbe. Izsó, a *romantikus* művész, felfrissítette és a klasszicizmusból új útra terelte a magyar szobrászatot: az átélt, közvetlen szemléletű plasztika felé. Ez az új hang legremekebbül terrakotta-vázlataiban nyilvánul meg, melyek a magyar kisplasztika legszebb darabjai közé tartoznak, friss elevenségükkel, a mozdulat és kifejezés remek visszaadásával; tekintsük csak a *Táncoló parasztok*, az *Arató nő*, a *Cigányok*, a *Részeg kortes* művészi erejét! Születésének százhuszonötödik évfordulóját ünnepeljük most.

Éppen ma száz éve, éppen

számos más, általunk jólismert és szeretett emlékművet, mint amilyen például a *Szent István*-szobor a Várban, a *Semmelweis* és a *Jókai* szobor. Egyik legszebb alkotása a hármas kiállítás fő helyén látható *Anyánk* teljes alakú portréja. Igen kifejező és markáns a későbbi *Liszt*-portréja és különös figyelmet érdemel fiatalkori, nagy erőt sugárzó, igen szépen mintázott *Önarcképe*. Hosszú alkotó élete folyamán sokat és szívesen tanított Strobl. Egy emberöltőn át, úgyszólván minden nagy szobrászunk tanítványa volt.

...USORA

Párnai kolostor II. rész: BUDAI KERTMOZI (Bem rkp. 18.) 24-től 9 óra.

Első szerelem (16 éven felülieknek): BANYÁSZ (József krt. 63.) A-terem 7, 9 óra. VERSENY (Rákóczi út 12, II. em. 19.) A-terem 4, 6, 8, 10. Bukfenc mesterei (Kísérőmúsor: Vakáma): BANYÁSZ (József krt. 63.) B-terem 4, 6, 8. BÉKE (Mauthner Sándor u. 48.) 25-től: 4, 6, 8. Ezerarcú hős: GORKIJ (Akácfa u. 4.) 8 óra (orosz nyelvű előadás). Koncert: UJVILÁG (Rákóskeresztúri út 3.) 6, 8, 9. 14. szerda ezüstnap. BETHLEN (Bethlen Gábor tér 3.) 25-től: 4, 6, 8, 9, 11, 12. 14. szerda ezüstnap. 17. Kalí és a vadmacska (Kísérőmúsor: Két boxs ökörcsök). MÁRX (Lenin krt. 39.) 24-től: 4, 6, 8, 9. Vízkeresztre, vagy amit akartok: OBUDA (Selmeci u. 14.) 4, 6, 8, 9. VILÁGOSSÁG (Pesterzsébet) 6, 8. V. 14. ERKEL KERTMOZI (Kossuth Lajos utca 39.) 21-én: 9 óra. Prol. 10. 12. 2. 4. 6. 8. Két út: MÁTRA (Lenin krt. 39.) A mester (Kísérőmúsor: Karikák): TAVASZ (Rákospalota) 24-től: 6, 8, 9, 11. 14. 17. 19. VERSENY (Rákóczi út 12, II. em. 19.) A-terem 4, 6, 8, 10. Bukfenc mesterei (Kísérőmúsor: Vakáma): BANYÁSZ (József krt. 63.) B-terem 14, 6, 8. BÉKE (Mauthner Sándor u. 48.) 25-től: 4, 6, 8. Ezerarcú hős: GORKIJ (Akácfa u. 4.) 8 óra (orosz nyelvű előadás). Koncert: UJVILÁG (Rákóskeresztúri út 3.) 6, 8, 9. 14. szerda ezüstnap. BETHLEN (Bethlen Gábor tér 3.) 25-től: 4, 17. 19. Kalí és a vadmacska (Kísérőmúsor: Két boxs ökörcsök). MÁRX (Lenin krt. 39.) 24-től: 4, 6, 8, 9. Vízkeresztre, vagy amit akartok: OBUDA (Selmeci u. 14.) 4, 6, 8, 9. VILÁGOSSÁG (Pesterzsébet) 6, 8. V. 14. ERKEL KERTMOZI (Kossuth Lajos utca 39.) 21-én: 9 óra. Prol. 10. 12. 2. 4. 6. 8. Két út: MÁTRA (Lenin krt. 39.) A mester (Kísérőmúsor: Karikák): TAVASZ (Rákospalota) 24-től: 6, 8, 9, 11. 14. 17. 19. VERSENY (Rákóczi út 12, II. em. 19.) A-terem 4, 6, 8, 10. Bukfenc mesterei (Kísérőmúsor: Vakáma): BANYÁSZ (József krt. 63.) B-terem 14, 6, 8. BÉKE (Mauthner Sándor u. 48.) 25-től: 4, 6, 8. Ezerarcú hős: GORKIJ (Akácfa u. 4.) 8 óra (orosz nyelvű előadás). Koncert: UJVILÁG (Rákóskeresztúri út 3.) 6, 8, 9. 14. szerda ezüstnap. BETHLEN (Bethlen Gábor tér 3.) 25-től: 4, 17. 19. Kalí és a vadmacska (Kísérőmúsor: Két boxs ökörcsök). MÁRX (Lenin krt. 39.) 24-től: 4, 6, 8, 9. Vízkeresztre, vagy amit akartok: OBUDA (Selmeci u. 14.) 4, 6, 8, 9. VILÁGOSSÁG (Pesterzsébet) 6, 8. V. 14. ERKEL KERTMOZI (Kossuth Lajos utca 39.) 21-én: 9 óra. Prol. 10. 12. 2. 4. 6. 8. Két út: MÁTRA (Lenin krt. 39.) A mester (Kísérőmúsor: Karikák): TAVASZ (Rákospalota) 24-től: 6, 8, 9, 11. 14. 17. 19.

Egy piciolo villagos (Kísérőmúsor: Leányfalucska): ALKOTÁS (Alkotás u. 11.) 14, 16, 8. ELDORÁDÓ (Delej u. 41.) 25-től: 16, 18.

Első pillantás (Kísérőmúsor: Leányfalucska): ALKOTÁS (Alkotás u. 11.) 14, 16, 8. ELDORÁDÓ (Delej u. 41.) 25-től: 16, 18.

Első pillantás (Kísérőmúsor: Leányfalucska): ALKOTÁS (Alkotás u. 11.) 14, 16, 8. ELDORÁDÓ (Delej u. 41.) 25-től: 16, 18.

Első pillantás (Kísérőmúsor: Leányfalucska): ALKOTÁS (Alkotás u. 11.) 14, 16, 8. ELDORÁDÓ (Delej u. 41.) 25-től: 16, 18.

Eltűnnek a kísértetek: VASVÁRI (Keresztúri út 146.) 24-től: 14, 16, 18, 20. KULTÚRA (Pestlőrinc, Kossuth Lajos u. 28.) 14, 16, 18, 20.

Az aranyantilop: CSILLAG (Csillaghegy) 16, 18, 20. KÁRPÁT (Csillaghegy) 14, 16, 18, 20.

Bakeben elni: KÁRPÁT (Csillaghegy) 16, 18, 20. KULTÚRA (Pestlőrinc, Kossuth L. u. 28.) 14, 16, 18, 20.

Bekötözhető családi ház Pest megye, Majosháza kőzség, Kossuth L. u. 2. szoba, konyha, mellékhelyiségek. Villanyvilágítás. Gázfűtés gépületek. Buszállomástól 30 km, a dunaág 43 000 Ft-ért eladó. Megközelíthető a Rákosvel Szilgetcsép állomástól. Autóbusz járat. Nagyvárad térről hétköznap 13 órakor.

Balatonszabadiban eladó vízparti telek 200 négyszögöl. 40 fenyővel. Ielidealisabb helyen. 258—448. Bodor. XII., Lipót u. 13.

Budai beköltözhető ház: Csatár-kán 400 öles ta-16 gyümölcsösben gyümölcsösben kétszer kétszobás, üvegverandás. Kozmutves 100 000. János Korházná! 450 öles gyümölcsös, hallos, komf. es egyszobás garázon lakással. 180 000. Sashegyen, buszná! két. szobás, hallos, magastóldszintes cserelakással 130 000. Remélen modern egyszobás 60 000. Pestlidegkút 300 öles gyümölcsösben egyszobás halórulikes. terraszos, komf. 85 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Lipótvárosi 2 szallos orokiakásomat cserélném na-gyobbra, vagy két kulon lakásért is. 1—2 között. 401—846.

Pestlidegkúton, busz közelében 200 öles kerített gyümölcsös kúttal 25 000.— 384—434.

Városmajor utcában négyszobás összkomf. etázs. Tüzes, kertes, kilogázfűtésen beköltözhető ház 280 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Kosztolányi téri levalaszt. beköltözhető. egyszobás, erkélyes, déli oszk. Tel.: szakácsnővel. Ebédet házhoz szállítunk. Ebédlő, Tel.: nagy-terem 650 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189

Rákosligetben lejszerb helyen azonnal beköltözhető 2 szoba összkomf., alápincézett ház 1 szoba, konyha, pince, mosókonyha, kamra melléképület-el ügyesen eladó. Bulyovszky u. 20.

Bekötözhető családi ház Post megye, Majosháza kőzségben, Kossuth L. u. 18. 2 szoba, konyha, mellékhelyiségek. Villanyvilágítás. Gázfűtés gépületek. Buszállomástól 30 km, a dunaág 43 000 Ft-ért eladó. Megközelíthető a rákosvel Szilgetcsép állomástól. Autóbusz járat. Nagyvárad térről hétköznap 13 órakor.

Balatonszabadiban eladó vízparti telek 200 négyszögöl. 40 fenyővel. Ielidealisabb helyen. 258—448. Bodor. XII., Lipót u. 13.

Budai beköltözhető ház: Csatárkán 400 öles gyümölcsösben gyümölcsösben kétszer kétszobás, üvegverandás. Kozmutves 100 000. János Korházná! 450 öles gyümölcsös, hallos, komf. csobben kétszobás, hallos, komf. es egyszobás garázon lakással. 180 000. Sashegyen, buszná! két. szobás, hallos, magastóldszintes cserelakással 130 000. Remélen modern egyszobás 60 000. Pestlidegkút 300 öles gyümölcsösben egyszobás halórulikes. terraszos, komf. 85 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Lipótvárosi 2 szallos orokiakásomat cserélném na-gyobbra, vagy két kulon lakásért is. 1—2 között. 401—846.

Pestlidegkúton, busz közelében 200 öles kerített gyümölcsös kúttal 25 000.— 384—434.

Városmajor utcában négyszobás összkomf. etázs. Tüzes, kertes, kilogázfűtésen beköltözhető ház 280 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Kosztolányi téri levalaszt. beköltözhető. egyszobás, erkélyes, déli oszk. Tel.: szakácsnővel. Ebédet házhoz szállítunk. Ebédlő, Tel.: nagy-terem 650 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189

Rákosligetben lejszerb helyen azonnal beköltözhető 2 szoba összkomf., alápincézett ház 1 szoba, konyha, pince, mosókonyha, kamra melléképületel ügyesen eladó. Bulyovszky u. 20.

Bekötözhető családi ház Post megye, Majosháza kőzségben, Kossuth L. u. 18. 2 szoba, konyha, mellékhelyiségek. Villanyvilágítás. Gázfűtés gépületek. Buszállomástól 30 km, a dunaág 43 000 Ft-ért eladó. Megközelíthető a rákosvel Szilgetcsép állomástól. Autóbusz járat. Nagyvárad térről hétköznap 13 órakor.

Balatonszabadiban eladó vízparti telek 200 négyszögöl. 40 fenyővel. Ielidealisabb helyen. 258—448. Bodor. XII., Lipót u. 13.

Budai beköltözhető ház: Csatárkán 400 öles gyümölcsösben gyümölcsösben kétszer kétszobás, üvegverandás. Kozmutves 100 000. János Korházná! 450 öles gyümölcsös, hallos, komf. csobben kétszobás, hallos, komf. es egyszobás garázon lakással. 180 000. Sashegyen, buszná! két. szobás, hallos, magastóldszintes cserelakással 130 000. Remélen modern egyszobás 60 000. Pestlidegkút 300 öles gyümölcsösben egyszobás halórulikes. terraszos, komf. 85 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Lipótvárosi 2 szallos orokiakásomat cserélném nagyobbra, vagy két kulon lakásért is. 1—2 között. 401—846.

Pestlidegkúton, busz közelében 200 öles kerített gyümölcsös kúttal 25 000.— 384—434.

Városmajor utcában négyszobás összkomf. etázs. Tüzes, kertes, kilogázfűtésen beköltözhető ház 280 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Kosztolányi téri levalaszt. beköltözhető. egyszobás, erkélyes, déli oszk. Tel.: szakácsnővel. Ebédet házhoz szállítunk. Ebédlő, Tel.: nagy-terem 650 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189 Rákóczi út 52. Ebédlő, Tel.: 189

Rákosligetben lejszerb helyen azonnal beköltözhető 2 szoba összkomf., alápincézett ház 1 szoba, konyha, pince, mosókonyha, kamra melléképületel ügyesen eladó. Bulyovszky u. 20.

Bekötözhető családi ház Post megye, Majosháza kőzségben, Kossuth L. u. 18. 2 szoba, konyha, mellékhelyiségek. Villanyvilágítás. Gázfűtés gépületek. Buszállomástól 30 km, a dunaág 43 000 Ft-ért eladó. Megközelíthető a rákosvel Szilgetcsép állomástól. Autóbusz járat. Nagyvárad térről hétköznap 13 órakor.

Balatonszabadiban eladó vízparti telek 200 négyszögöl. 40 fenyővel. Ielidealisabb helyen. 258—448. Bodor. XII., Lipót u. 13.

Budai beköltözhető ház: Csatárkán 400 öles gyümölcsösben gyümölcsösben kétszer kétszobás, üvegverandás. Kozmutves 100 000. János Korházná! 450 öles gyümölcsös, hallos, komf. csobben kétszobás, hallos, komf. es egyszobás garázon lakással. 180 000. Sashegyen, buszná! két. szobás, hallos, magastóldszintes cserelakással 130 000. Remélen modern egyszobás 60 000. Pestlidegkút 300 öles gyümölcsösben egyszobás halórulikes. terraszos, komf. 85 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Lipótvárosi 2 szallos orokiakásomat cserélném nagyobbra, vagy két kulon lakásért is. 1—2 között. 401—846.

Pestlidegkúton, busz közelében 200 öles kerített gyümölcsös kúttal 25 000.— 384—434.

Városmajor utcában négyszobás összkomf. etázs. Tüzes, kertes, kilogázfűtésen beköltözhető ház 280 000. FIK I., Attila u. 41. Tel.: 380—312.

Kosztolányi téri lev

1965 MÁJ 27.

Ferenczy István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELO
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

☐ FERENCZY ISTVÁN ismeretlen álkotását találta meg Romváry Ferenc pécsi művészettörténész.

1021

☐ HAVAS

MDK

Ferenczy István

szobrász

Magyar szobrászat a XIX. és XX. században.
Kiállitás a Magyar Nemzeti Galériában.
Népszava 1958. jun.8.

M. D. K.

FERENCZI István szobrász

Rimaszombaton született 11 évvel
később, mint Szentpétery József
életük folyása sokban hasonlatos
Nem tudta megvalósítani mű-
vészi tervét, keserviben összesústa
bányás-emlékmüvét
Mihalik Sándor: A magyar Benvenuto
Cellini. Szentpéterey J. halálának 100. évfordulója
Magyar Nemzet 1962. junius 13, 4. C

Ferenczy István szobrán M.D.K.

Vál – r.k. tyrlomban lirményi márványszobra.

Genth. Kieml. 1959 I. 406.

M.D.K.

FERENCZY István szobrász

Oroszlán szobor, 1840-körüli

Eredetileg Viszmer kőszigben állott

mint síremlék, jelenleg Gyöngyös

Gyöngyös városképi és műemléki vizs-

gálata Bp. 1951. MUMOK. 16. e.

16

MDK

Feremczy István

Önarckép

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll.1921.máj.

24 l.

M.D.K.

Ferenczy István
szobrász

A belvárosi templom Kulcsár síremlékének mestere. — A műcsarnoki Kisfaludy szobor alkotója — Mátyás király lovasszobra. —

Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei
Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korától a Főváros egyesítéséig. 1931.

Bp. 1924.

MDK.

Ferenczy István

A Nemzeti Galériában kiállitott müveiről

Északmagyarország 1965.márc.28.lap -

Plasztika.

Ürményi család siremléke, Válban.

készitette Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-377.

Plasztika.

Brunsvick, országbiró arcképszobor

készitette Ferenczy István.

Athenæum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

gr.Brunsvick emlék.készitette Ferenczy István.Művészmiterem

Atheneum.1839.II.374-77.

Plasztika.

Fónay siremlék, Szoborszinen/Arad m./

készitette Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-377.

Plasztika.

Fáy András arcképszobor, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

Balogh János arcképszobor, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika

Beöthy Ödön arcképszobor, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. 374-77.

Plasztika.

István vértanu, szobor Esztergomi főtemplomban, készitette Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-377.

Plasztika.

Dombormü a kecskeméti.ref.kollegiumban
"Kecskeméti siremlék" készitette Ferency

István, Szántó Mártonné, kecskeméti biró
özvegye megbizásából.

Atheneum. 1838. II. 759-763. l.
1839. II. 374-77.

Plasztika.

Kazinczy, arcképszobor, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

gr.Károlyné emléke, Fóton, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. 374-77.

Plasztika.

Kulcsár siremlék, Pesten.

készitette Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

Virág Benedek emlék, készitette Ferenczy István, N. Muzeumban.

Atheneum. 1839. II. 374-377.

Plasztika.

Dr.Pólya arcképszobor, készitette Ferenczy István.

Atheneum.1839.II.374-77.l.

Plasztika.

br.Prónay Sándor, arcképszobor, készitette Ferenczy István.

Atheneum.1839.II.374-77.l.

Plasztika.

Rhédey siremlék, Nagyváradon

készitette Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

Rudnay hcg.primás,arcképszobor

készitette Ferenczy István.

Atheneum.1839.II.374-77.l.

Plasztika.

Schodelné, arcképszobor, készitette

Ferenczy István.

Atheneum. 1839. II. 374-77. l.

Vegyes.

Ysl.

Márvány Ruskicán fedezte fel Ferenczy szobrász.

Allgem. Handlungszeitschrift. 1829. ápr. 22.
125-27. l.
ápr. 29. 134-35.

Plasztika. Kreuzz
Relief.

Népszava XXXVII.1909
ápr.15.
89 sz.6 lap.
Müvészet,irodalom,hir.

Ferenczy István sirja fölé a rimaszombati ref.templom falába elhelyezik az első magyar szobrászmüvész arcmás szobrát.

Plasztika, körplasztika.

Kazinczy Mellszobra, Ferenczy István.

Divatcsarnok, 1855. aug. 30. 48.

953-955.

Kubinyi Ágoston: Rimaszombat és [illegible]

Ferenczy.

Plasztika XIX.sz.körplasztika Fejős Mátyás király-emlék Ferenczy Istvántól

Életképek, 1848. juli 23. II.k. 4. sz. 92-107 l.

Pap Gábor: Irányrajzok...

Plasztika. Mátyás-emlék modellje.
Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925. 340-357. o.
Vámos Ferenc: Feszl Frigyes és kora.

Plasztika, körplasztika.

Kölcsey Mellszobra, Ferenczy István.

Divatcsarnok, 1855. aug. 30. 48.

953-955.

Kubinyi Ágoston: Rimaszombat és Ferenczy.

Plasztika.

Szt. István szobra Ferenczytöl.

Allgem. Handlungszeitschrift. 1829. ápr. 22.
125-27. l.

Plasztika, körplasztika.

Forray Iván siremléke, Ferenczy István.

Divatcsarnok, 1855. aug. 30. 48. 953-955.

Kubinyi Ágoston: Rimaszombat és Ferenczy.

B e r l i n .

Bode, a berlini muzeum igazgatója nyilatkozik a Ferenczy István féle kisbronz-gyüjteményről.

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
123-124.
Vészi M.: Bode titkos tanácsos-...

Budapest

Budai királyi var/Matyas féle/
- Kőtöredék Ferenczy Ist-
ván hagyatékából -

M Ü V E S Z E T
I.évf. 1902.
78.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Budapest.

Képzömüvészeti Szemle. 1879. 11. sz. 137. l.

Ferenczy István szobrászról.

Budapest.

Képzőművészeti Szemle. 1879. II. sz. 26. l.

Ferenczy Mátyás kir. szobráról.

Pest

Ferenczy István letelepedése /1824/

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Rimaszombat

Ferenczy István hagyatéka
/Kőtöredék Mátyás palotájából/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
78.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Romaszombat, Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Rimaszombat

Ferenczy István visszavonul ide

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészet

Róma,

Ferenczy István tartózkodási helye

Divatcsarnok, 1853.juni 9.20.381-386.

Fáy András: Irodalmi és müvészeti tar-

lóvirágok.

Grafika, rézmetszet

Ferenczy István első tervezete a Mátyás szoborhoz

Művészet, II., 1903. 346-47.

A Honművész képmellékletei.

Plasztika.

Kisfaludy Károly emlék, relief, készitett

Ferenczy István. Mehidai kat. templom.

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Plasztika.

Tiszolci templomban. Oltár, szószék.

készitette Ferenczy István szobrászmüvés

Atheneum. 1839. II. 374-77.

Ferenczy István szobrász.

Athenaeum. 1840. I. 637-640.

Körplasztika - Síremlék

Ferenczy István:
Üdvözült lélek.

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Plasztika, körplasztika
Szántó szenátor szoborképmása, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1837. I.113-120.

Novák Dániel: Kecskemét.

Plasztika, körplasztika
Mátyás-emlék, Ferenczy István

Életképek, 1847. VIII.11.sz. boriték

Külkey Henrik: Magyar Szobrászati Egyesület

Plasztika, körplasztika
Mátyás-emlék, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1840.II.182-183.

Ferenczy István: Utóirat.

Plasztika, körplasztika
Mátyás-emlékmü, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1840.II.151-152.

Ferenczy István: Tőlem is egy szó.

Plaaztika, körplasztika
Mátyás-emlékmü, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1839.II.185-186,
188-189.

Nyáry Pál: Felszólitás a honi szobrá-
szat ügyében.

Plasztika, körplasztika
Mátyás király emlékmü, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1840.II.103-104, 107.

Novák Dániel: Technikai észrevételek Mátyás király szobra fölött.

Körplasztika. Mátyás-szobor terv. Ferenczy

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Alkalmazott faragvány - Kut

Fehér márványmedence töredéke
Budáról, Mátyás palotájából,
/Ferenczy István hagyatéka/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
78.
"Adatok művészetünk történetéhez"

Plasztika, körplasztika
Csokonai mellszobra, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1822.II.4o5-4o7.

A képfaragás és Ferenczy

Plasztika, relief
Virág Benedek emléke, Ferenczy István

Hasznos Mulatságok, 1838.II.191.

Virág Benedek emléke.

Körplasztika - Arcmás

Ferenczy István:
Kazinczy Ferenc mellszobra

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Körplasztika - Arcmás

Ferenczy István:
Csokonai mellszobra

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Ferenczy István szobrász

Pesti Hirlap. 1886. jan. 29. 7

Ifj. Vay Miklós báró †

Ferenczy István szobrász.

/és a Mátyás kir.szobor./

Atheneum.1840.II.273-282.l. 576.l 600-603
1841.I.333-336.l.

Ferenczy István szobrász.

/felhivás támogatására./

Atheneum. 1839. II. 778-784.

Ferenczy István szobrász.

ATHENEUM.1838.II.552.1.759-763.1.

Ferencsi István (:Rimaszombati fi.:)

Tud. gyűjt.

1818. III. köt. 120.

4. Tintelbetűsek.

Ferenczy István szobrász.

Pesti Divatlap. 1846. II. 735. l.

Ferenczy Istvánt

Jestő

Pozn. Ugyes

1924 nemb. 4. Fl.

Ferenczy István nobrénmüvén.

Művészet.

VI. évf., 1907.

139 – 140.

Ferenczy Károly.

„Művészet.“

VI. évf. 1907.

209–212.

Ferenczy István kéjfaragó (1792–1856)

Tud. gyűjt.
1828., XII., 127–136.

Ferentzy István képfaragó. XIX sd.

Tud. gyűjt.

1834., VIII., 107.

Ferenczi István nebrázmúvész.

8 órai Ujság.
1930. II. 20., 5.
(:Kl:.:)

Ferenczy István dobrán

Magyar Művészet, 1926

251-263.o.

Petrovics Elek: A képművészeti Muzeum modern magyar kolrai.

Ferenczy István, szobrász

Művészet, III., 1904. 290-291.

Meller Simon: Kazinczy és Ferenczy

Ferenczy István, szobrász

Művészet, IV., 1905. 31-44.

Meller Simon: Ferenczy István...

Ferenczy István szobrász.

Pesti Hirlap. 1847. 938. sz. 133-34. l.
945. sz. 161. l.

Ferenczy István szobrász.

Pesti Hirlap. 1841. 3. sz. 19. l.

1842. 113. sz. 73. l.

123. sz. 158. l.

1843. 273. sz. 572. l.

Ferenczy István szobrász.

Művészet. 1907. 343-48. l.

Ferenczy István: Meller Simon tanulmánya.

Mezőr Nemzet.
1949. III. 11., 2. old.
(:Ripost.:)

Művészeti oktatás

Külföldi tanulmányut XIX sz.e.f.

Ferenczy István Bécsben, Rómában
/Canova, Thorwaldsen/

XXXXXXXXXXXXXXX

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészet

Kazinczy Ferenc, müpártoló

Művészet, III., 1904. 290-291.

Meller Simon: Kazinczy és Ferenczy

Müpártolás

József nádor pártolja a tanulmányait végző
Ferenczy Istvánt /1818-1824/

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőmű-
vészeti

Muzeológia, 1900-1919.

Ferenczy Istvan kisbronz-
gyüjteménye a Szépmüvészeti
Muzeumban/Bode nyilatkozata/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
123-124.
Vészi M.:Bode titkos tanácsos...

Pirker kiptár

Pesti Divatlap 1844. III.

212.

Ferenczy.

Budapest:

Tér és Forma. IV. é. f. 1931. 175. 179 l. 13 áb.

Az Orsz. Társ. Biztosító Intézet kiadása.

" Mátyás kir. szobra ", Ferenczytöl.

Képzömüvészeti Szemle. 1879. II. sz. 26. l.

Plasztika, körplasztika, XIX sz.e.f.

Ferenczy István: Mátyás király
/kivitelben/

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Ferenczi (István)

Szobrász

Művészet, 1938. III. évf. 14. sz. 11. l.

Kende Béla: Magyar Biedermeier kiállítás a Műcsarnokban.

Ferenczy István szobrász.

Népszava XXXVII.1909
április 15.
89.sz.6 lap.
Müvészet,irodalom,hir.

Ferenczy István sirja föl
szobrot állitanak.

Ferenczy István, szobrász, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853. juni 9. 20. 381-386.

Fáy András: Irodalmi és művészeti tarlóvirágok.

Ferenczy István (1792–1856)

Pesti Hírlap. 1886. jan. 29. 7.

Ff. Vay Miklós báró

Ferenczy István szobrász, réz- és acél
metsző /1792-1866/

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészeti

~~Szobrászok, XIX. sz. 4~~

Ferenczy István szobrász, XIX. sz.

Szépmüvészeti Csarnok, 1862. X. 4.

1. sz. 10. o.

Szobrásznők.

Ferenczy Istvan szobrász

Magyar Müvészet 1925.340-357.o.
Vámos Ferenc:Feszl Frigyes kora.

Ferenczy István, szobrász.

Divatcsarnok, 1855. aug. 3o. 48.

953-955.

Kubinyi Ágoston: Rimaszombat és

Ferenczy.

Ferenczy István, szobrász

Életképek, 1845. I. 482-484.

Mi hir Budán?

Korompa,
Brunsvik kastély és Forray Jozefa
sirköve Ferenczytől

Életképek, 1845. I. 634-638.

Döbrentei Gábor: Majthényi Anna Mária

Ferencz István "Csokonai" c. szob-
rázól

Fővárosi Lapok 1869. VIII. 5. 706.

Cikk úttörő szobrászainkról

Ferenczy István rajza

Pesti Hirlap. 1880. jul. 11.

Kaas Ivor: Magyar festők

Ferenczy István úrhoz

Pesti Hirlap. 1880. jul. 4.

Kaas Ivor: Magyar festők

Ferenczy István, szobrász

Életképek, 1845.II.635-636.

/Döbrentei Gábor ?/: Müvészet

Ferenczy István, szobrász

Életképek, 1846.I. 289.

Mi hir Budán?

Ferenczy István, szobrász

Életképek, 1844. II.k.407-411.

Henszlmann Imre: Alexy szobormintája

Ferenczy István

Thorwaldsen

Ferenczy István Thorwaldsen római mütermében tanul 1818-tól.

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Plasztika. Forray István siremlék.
Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Plasztika, XIX.sz., körplasztika

Forray Iván mellszobra Ferenczy István-

tól.

Divatcsarnok, 1853. szept. 18. 49. 987.

Iró- és müvészélet.

Körplasztika. Szent István vértanu.
Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Közplaeztika.Kazinczy.Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.:Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Körplasztika. Kölcsey szobra. Ferenczy

Pesti Hirlap. 1880. jul. 11.

Kaas Ivor: Magyar festők

Körplasztika. Kölcsey. Ferenczy István

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Plasztika, körplasztika, XIX sz. e.é.

Ferenczy István: Csokonai mellszobra

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészet

Dombormű, Magyarország, Ferenczy

Pesti Divatlap, 1844. II.

110-111.

Néhány szó a Magyarországi ügyben

Epitéset világi.

Tér és Forma. V. é. f. 1932. 312 l. 4 áb.

Családi hás a Gellért hegyen.

Plasztika. Róbert Károly m. sz. Ferenczy

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Miscellaneous

Posti Divatlap, 1846. I.

218.

Ferenczy

Ikonografia, XX.sz. 1900-1919.

Hauszmann Alajos emléktábla.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
228-229.
"Hauszmann Alajos jubileuma"

Művészelmélet.

A Mátyás kir. szoborról, irta Ferenczy István szobrász.

Athenaeum. 1840. II. 600-603.

Ferenczy István.

Kisfaludy Károlyról készített szobor-
műre a háború áldozata lett. 1835-ben
készítette el a szobrot, melyet 1845-ben a Mu-
zeum kertben állítottak fel. A háborús sérülé-
sek miatt közterületen felállítani nem lehet,
múzeumba kerül az eredeti mű.

Magyar Nemzet, 1952. Márc. 7

Ferencz Istvánt.

Kifaludy Karolyál Kérettett rokor-
mise a hákosi ádvarta lett. 1835-ben
kérettette el a rokot, melyet 1845-ben a Ma-
rom kertben állítottak fel. A hákosi rézülé-
sek miatt kötemleten feláltani nem lehet,
mivelmiba kerül az eredeti mű.

Szegyar Kemet, 1952. Kár. 4

MDK.

Ferenczy István

A Nemzeti Galériában lévő műveiről

Tolnamegyei népujság 1965 ápr.18.lap -

MDK.

Ferenczy István

Müvei a Nemzeti Galériában

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18. lap -

M.O.K.

Ferenczy István, rajzai

...GYAR NEMZET
1957 NOV 1

610

Nemzet

A kétszázéves Canova

ALIG AKAD SZOBRÁSZ a művészetek történetében, aki korának olyan széles körben ünnepelt fia lett volna, olyan messzire kisugárzó, óriási hatású kortársainak törekvéseire, mint az európai neoklasszicizmus tündöklő jelensége: *Antonio Canova.* Kétszáz évvel ezelőtt született egy kicsi, árkádiai hangulatú olasz faluban: Possagnóban, a velencei patríciusok kedvelt üdülőhelyén, egyszerű családból. Mindent megadott neki a sors, amiről csak művész álmodhat. Hírnév, tekintély, erkölcsi és anyagi elismerés bőven jutott neki osztályrészül, valóságos diadalmenet volt egész élete. Elhalmozták kitüntetésekkel, megrendelésekkel. Pápák és főurak síremlékeit faragta, ő véste a halhatatlanságba Napóleon képmását, az ő kezétől származik a világ egyik legkecsesebb, legnépszerűbb szobra, amely Napóleon testvérét, Borghese Paolina hercegnőt pamlagon heverő, hűvösen negédes Vénuszként ábrázolja.

Alkotásainak már életében akadtak heves ellenzői, szemére vették festőiségét, gáncsolták felületeinek csiszoltságát, de Canova pályájának felfelé lendülését a kritikák nem befolyásolták. Mindvégig elismerés és ünneplés vette körül, s ennek titka bizonyára abban rejlik, hogy korának új vízióját az életről, a szépség-eszményről ő tudta legbehízelgőbben, a legközvetlenebb formában, plasztikai tisztasággal a szobrászat nyelvén megszólaltatni. Új formában és ehhez megtalálta az új technikát. A francia forradalom és a napóleoni háborúk viharaiban hánykolódó Európa közepette Canova a harmóniát kereste, a csendes, halk örömöket, a simogatót, a megnyugtatót, a művészetben az ellentétes erők kiegyensúlyozását, az »apollóit«, s mindannak az ellenkezőjét, ami a megelőző barokk szenvedélyes szertelenségét jellemezte. Az antik szobrászatban látta művészi vágyainak példaképét, gyakran fordult meg a német klasszicizmus fellegvárában, a római Villa Malta-ban, s magáévá tette, olaszos retortán átszűrve a goethei mondást: »Klasszikus ami egészséges, romantikus, ami beteg.«

A VALÓSÁG ÉLMÉNYÉNEK üde frisseségét sugárzó első szobrát, az Orpheust és Eurydikét Canova pártfogója, a velencei Szent Márk téren tette közszemlére. Canova ekkor tizenkilenc éves, s kortársait elbűvöli hangjának újszerűsége, érzelmességének gyöngédsége, finom formáinak harmonikus összecsendülése. Újítás a maga korában a Szent Péter templom számára készített pápa-síremléke is. Nem mond le az emlékmű első követelményéről, a monumentalitásról, de új, architektonikus megoldásokat keres és talál s alakjait a halállal való megbékélés gondolatának szelíd mélabújával fűzi össze. A bécsi Augustinusok templomában levő síremlékének piramis alakú háttere, melodrámai hangulata azóta is kísért Európa valamennyi temetőjében.

Rengeteget dolgozott, munkabírása páratlan volt, egymásután születtek meg vésője alatt mithológiai tárgyú, leleményesen komponált bájos és kecses szobrai, az Ámorok és Psychék, a Hébék, Gráciák és Vénuszok, amelyek ma a Louvre és az Ermitage és a világ többi nagy múzeumának ékességei. Napóleont kétszer is megmintázta, márvány mellképben és életnagyságban, ruhátlanul, mint antik félistent. A császár tetszését a második szobor nem nyerte meg. Ez érthető, mert mi sem állt távolabb az olasz lélek derűjével átitatott, világfias Canovától, mint Napóleon udvari festőjének, Davidnak erényes, rideg pátosza. Benne mindvégig elevenen élt az első iskola könnyed levegője, Velence karneváles, casanovás, játékos világa, amelynek megtisztult emlékeit annyi virtuózitással lehelte bele az antik művészettől kölcsönzött formákba és motívumokba. A csendre és békére vágyó Európa benne látta vigasztalóját, ő tudta leghívebben, — sokszor az anyag, a kő és a márvány természetének figyelembevétele nélkül is — beteljesíteni mindazt, amire kora szomjazott, áhítozott.

Munkássága nem maradt hatástalan Magyarországon sem. *Kazinczy,* aki megveti a »fesz és pöf« barokk cifráit, s a művészet útját az egyszerűség és fegyelmezettség irányába akarja terelni, — rajong Canováért. Széphalom falai tele vannak a Canova szobrairól készült metszetekkel, s Kazinczy újjongva írja be naplójába, hogy a sátoraljaújhelyi piac ponyváján sikerült Canova metszet-portréját megvásárolnia. Egyik szobra epigramma írására ihleti, leányának síremlékére pedig az Ámor és Psyché mását szerette volna faragtatni. A magyar lapok állandóan figyelemmel kísérik Canova munkásságát, hírt adnak az új alkotások születéséről, s a leírások nyomán versekre lelkesednek szerte az országban, hosszú latinnyelvű ódákban méltatják a nagy mestert, aki már akkor többször járt hazánkban. Megfaragta Kismartonban Esterházy Leopoldina síremlékét és több főúri megrendelésnek tett eleget. »Teli van isteni adománnyal, mindenbe életet tud önteni« — mondja róla a fiatal *Széchenyi István* és nem nyugszik addig, míg két Canova-szobrot nem mondhat magáénak.

A HAZAI KÉPZŐMŰVÉSZET meggyökereztetésének ügyét szívén viselő Kazinczy hívja fel a szobrászi készségű rimaszombati lakatoslegény, *Ferenczy István* figyelmét Canovára. A fiatal Ferenczy vándorbotot ragad, s előbb Bécsbe, majd Rómába megy gyalog, hogy a csodált, nagy mester közelében élhessen. A magyar szobrászat úttörőjének kialakulására döntő hatással volt Canova művészete, kulturált, nagyvonalú egyénisége. Műhelyébe ugyan nem fogadhatta be, de állandóan támogatta tanácsaival, egyengette útjait és beajánlotta a kor másik vezető szobrász-egyéniségéhez, a dán Thorwaldsenhez. Ferenczy élete végéig hálás volt ezért. Fennmaradt levelezésében szeretettől átfűtött sorokban állít emléket a nagyrabecsült, világsikerű mester és a rajongó magyar kőfaragó legény barátságának, amely a magyar művészet történetében is maradandó nyomokat hagyott.

Dutka Mária

i nyelvű tankönyv

mára. Ezek az olvasókönyvek többszínnyomásban készülnek. Jövőre 24 általános iskolai és 28 középiskolai tankönyv jelennik meg. Ezenkívül ideiglenes megoldásként az idén tankönyvpótló jegyzetek készítéséhez kezdtek. Októberben szlovák nyelven megjelent az első jegyzet, a tanév végéig pedig minden olyan tárgyból készítenek ilyet, amelyhez nincsen tankönyv.

pter világrekordja

A MI—6-ot, amely az első turbina-meghajtású kétcsavaros helikopter, a szovjet repülőgépipari minisztérium kísérleti gyára állította elő *Mil* főtervező vezetésével. A helikopter egyszerre 70—80 embert szállíthat. Rakodóterében traktorokat, talajgyalukat, építőipari és egyéb gépeket vihet el különben nehezen megközelíthető helyekre.

Visszh

A *Magyar Nemzetben* megjelent »Furcsa játék a dominórendszerű lámpák körül« című cikkel kapcsolatban az alábbiakat közlöm:

A Telefongyár az integrarendszerű vasútbiztosító berendezéseket a svájci Integra cégtől vásárolt licenc alapján gyártja. A dokumentáció ez év májusában érkezett és a vállalat főmérnöke jelenleg is Svájcban tartózkodik a gyártás tanulmányozása céljából.

A vállalat integra-rendszerű berendezéseket már gyártott a MÁV részére. Az exportra történő gyártásnál mégis egy sor probléma adódott annak, hogy a licenc szerződés értelmében az exportálandó berendezésnek pontosan meg kell egyeznie a svájci cég gyártmányával. Így a korábban alkalmazott újításokat és változtatásokat el kellett törölni, rajzokat kellett változtatni, más anyagokat kellett felhasználni és más technológiát kellett alkalmazni.

Ennek a munkának a során a vállalat valóban elkövette az újságcikkben szóvátett lazaságokat, amely a munkát kapkodóvá tette (Pl. nem integraelőírás szerinti festést alkalmaztak, ezért a lámpákról a festék lepergett; nem készítettek idejében megfelelő öntőmintát; rajzokon nem vezették át időben a megfelelő változtatásokat stb.)

A vállalat igazgatója és a gyárrészleg vezetői szerint az integra-gyártás nehézségein túljutottak. Az eddig elkövetett hibák kiküszöbölése és a főmérnök Svájcban szerzett tapasztalatai alapján az exportrendeléssel kapcsolatos kötelezettségeiknek eleget fognak tudni tenni.

Kincses István,
a KGM híradástechnikai igazgatóság vezetője.

*

A *Magyar Nemzetben* cikk jelent meg »Száraz jég — eddig levegőbe ment gázból« címmel. A sajtóiroda felhívására az illetékes járműipari

EREMÉNYEK
OTÓN!
héten 12 találatra
69.— Ft
emény
ért
et!

Magyar
A Hazalias
Szerkesztő bizottság: Dinnyés Richárd, Jámbor István, Ka Mihályfi Ernő (főszerkesztő), Ortutay Gyula, Paál Ferenc, Rajcsányi Károly, Révész Szabó Pál, Szabolcsi
A kiadásért felel a Lap
Szerkesztőség: VII., Lenin
Kiadóhivatal: VII., Athenaeum Nyomda

ELVESZNEK
IRDETŐ
ÓKJAI:
1.
—3.
körtér 9.
sereg útja 121.
18.
i kirendeltségei.
TARIFA:
asár-, ünnepnap 2,80
" " 3,—
" " 3,—
iz erre vonatkozó le-
t beküldeni: Magyar
lulás tér 1. MNB. 47.

Esztergályosokat és segédmunkásokat azonnal felvesz a Könnyűipari Gépgyártó Vállalat, X., Kada u. 130. (Megközelíthető a 28-as villamoson.)

Házvezetőnőt, megbízhatót felveszünk. Este 7—9-ig. Cukrászda: Balassi Bálint u. 7.

Felveszünk gyakorlott gyors- és gépírót, építész technikust, aki ellenőrzési munkában nagy gyakorlattal rendelkezik. Főv. VI. ker. Tanács VB Házkezelési Igazgatóság személyzeti előadó, VI., Gorkij fasor 8/b.

Sütőipari gépek javításában és karbantartásában jártas géplakatost keres felvételre a Budaörsi Sütőipari Vállalat. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet: Budaörs, Szabadság u. 37—39.

Cserépkályhás szakmunkást felveszek. Szórády Imre kályhásmester, Budapest, VII., Majakovszkij u. 91., kályhásüzlet. Jelentkezés reggel 7—fél 8 között, vagy

Egy db háromfejes keresztorsózó, motorral (380-as), eladó. XI., Budaörsi út 159/b.

8/80-as síkkötőgép, Singer varrógép eladó. Högyes Endre u. 8. I. 14/a.

Esztergapad eladó — 300 csúcstávolság, komplett, üzemben, motorral, Tiszakécske. II., Rózsa Ferenc utca 1. Imre.

BÚTOR
Cseresznye berendezés, miével sürgő adó. VI., Iz 63. I. 3. egész nap.

bútor B
bútor Ú
bútor T
bútor O
bútor R
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor
bútor

KÉSZPÉNZ
VÁSÁROL
Telefon
341—7
125—4
HASZNÁLTCIK

Vennék ki csak barokk-h személyes kandaláberek (ezüst), csillá longarnitúrát. váttól. — » 33562« Jeligér szabadulás t detőbe.

Fizetési könn
rekamié
garnitú
RENDELI
IX., Feren
út 19—

Esti Budapest

1952 OKT. 30.

ak nézőterén.

276

Új szoborkiállítás nyílik az Országos Szépművészeti Múzeumban

Az Országos Szépművészeti Múzeumban november 7-re, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 35. évfordulójára modern szoborkiállítás nyílik a múzeum barokk-csarnokában. A termet vendégfalakkal három részre osztották. Az első részben a XIX. századbeli magyar szobrászatot mutatják be. A 31 szobor között van Ferenczy István, Izsó Miklós és Strobl Alajos több alkotása. A második részben a XX. század magyar szobrászművészetének alkotásaiból 42 művet állítanak ki. A harmadik rész a XIX. és XX. századbeli külföldi szobrászatot mutatja be.

A kiállítás állandó jellegű. A múzeum román- és renaissance-csarnokának átépítése után azonban kibővítik, anyagát még teljesebbé teszik. A kiállításhoz ismertető katalógust állítanak össze, a legjelentősebb 15 szoborról pedig levelezőlap reprodukció készül. (MTI)

Ferenczy István.

Ferenczy István festő

Ujtághiv közli, hogy a városligeti Műcsarnok tétányon állítják fel a szobrát.

Csongrádmegyei Hirlap 1966 aug. 6

Ferenczy István, kobrász MDK

kobra korábban a Városligetben volt. Most a Margitsigeten helyezték el.

– : kobormúzeum lombrengeteggel

8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. aug. 19.

Ferencsy István, szobrász

MDk

szobrát a Margitszigeten
helyezik el.

– : Kozmetikázzák a régi budapesti szobrokat

9

NÉPSZABADSÁG, Szv. 1966. aug. 4.

Ferenczy István, szobrász MBK

Vendége volt a híres
fóti szüretek nek.

Vekerdy Tamás: Falu a város Kőszelében
4-7.

CSALÁD és ISKOLA, bp. 1966. június XVII/6

Lyka: M.M.1800-50. 215. Ferenczy J. Sz.19.

Rimaszombatról, mint lakatoslegény érkezett Bécsbe /1814/ s kondicióba állt egy lakatosmesterhez. 1815 beiratkozika képzőm.ak.éremmetsző-osztályának vas. látogatói közé. Pár hónap mulva már napi két órát tölt az akadémián, és viaszból formál alakokat." 1816 Solon fejét metszi acélba, és pályázik vele az akadémiai dijra. 1817-ben megnyeri a dijat, beiratkozik a vésőiskola rendes növendékének, csak d.u. lakatoskodik. Fischer és Klieber utmutatása nyomán elkésziti a Béke allegóriája c. ~~képét~~ érmét. 1818 átveszi az akadémiai jutalmat, s megtoldva ezt csekély megtakaritott pénzével, utra kel Bécsből- Rómába megy.

Bártfai tz. L. gr.: Széchényi m. k.
M.M. 1930 591.

Ferenczy II.
52. 19

Fáy András a művénről tartott emlékbeszédében amelyet még tz. életében mond el az Akadémián, a R.-ban történt pörbeszédet másképpen adja. Szerinte a gr. így szólt F.-hez: „Sajnálom önt fiatal barátom. Ön szép tehetséget árul el, de művénete hazánknak még korai. Erre a válasz az volt: be valakinek csak kell kezdeni.*

*Bpi. hemle 1860. 9. K.

pa

ú vésett virágos disz, négy gömbös lábon áll.

. cm. Segesvár XVII k.

Tul. Iparmüv húz.

Erd. rég. müv eml. kiáll. 850.464 k.

1951.

Lyka: M.M. 1800-50. 2.k. 106. Ferenczy Istv. Sz.19.

Vay Ábrahám gróf, az ország egyik leggazdagabb ura, Ka
Kazinczy Ferenc buzditására Ferenczy István szobrászt
segitette 1824-ben, három évre évi ezer forintot á-
jándékozván neki, főkép budai mühelye felépitésére,
amit Ferenczy I. ugy hálát meg, hogy az első kezébe
került ruskicai márványból megfaragta Kazinczy kisme-
retü mellszobrát. s ezt Kazinczynek ajándékozta.

Pogány Ö. Gábor:
A reformkor művészete.

Szabad műv.
1849. jan. 2.

Ferenczy Istv.
Sz. Pl.

1832-ben Fáy András, Vörösmarty és Ferenczy együtt vettek szőlőt Rotan, ami barátságukat még szorosabbá fűzte a kulturális tevékenységüket még jobban összehangolta. Később, talán éppen a borban fölfelé menő gyöngy emlékére itt, Fáy Ménára, Ferenczy márványemléktáblát helyezett, amelyen a következő nevek olvasható: Barabás Miklós, Bajza József, Bugát Pál, Czuczor Gergely, Fáy András, Ferenczy István, Nemere Miklós, Tehdy Ferencz, Vörösmarty Mihály. 16.

Ferenczy István

M.931.V.6.
P.H.931.V.6.
Ujság,931.V.6.

M. 931. V. 6

*** Magyar müvészképmások kiá**[illegible] Müvészeti Muzeumok Barátainak E[illegible] három év előtt abból a célból alaku[illegible] hogy ujra felvegye azt a munkát, n[illegible]yet előde, a régi „*Muzeumbarátok Egyesülete*" végzett, amig a háboru és hadikölcsön minden vagyonától meg nem fosztotta. A *Müvészeti Muzeumok Barátainak Egyesülete* a három év alatt mérsékelt erőkkel is hasznos munkát végzett. Komoly értékeket szerzett és adott át két müvészeti muzeumunknak és kivétel nélkül magyar értékeket. Eddig az egyesület minden erejét vásárlásokra tartogatta, mert sokszor történt, hogy a müvészeti muzeumok még oly esetekben sem tudtak vásárolni, amikor aránylag kis összegekről volt szó. Ilyen célokra forditotta az egyesület erőit és lemondott arról, hogy kiállitásokat rendezzen, mert nem tehette ki nemes célját a kiállitások esetleges pénzügyi koccázatának. Most az egyesület mégis elhatározta, hogy megkezdi kiállitásait, melyeket gazdasági szempontból függetlenül valósitanak meg. Az első kiállitást tisztán magyar müvészeti anyagból kivánta az egyesület rendezni és elhatározta, hogy magyar müvészek képmásait állitja ki. Ez a kiállitás a magyar müvészképmásoknak válogatott sorozatát mutatja be. A kiállitás anyaga igen gazdag, amit a Szépmüvészeti Muzeumnak, a Történelmi Arcképcsarnoknak, *Ernst* Lajosnak, Budapest székesfővárosnak és igen sok magános mügyüjtőnek köszönhetnek. A kiállitást *Petrovics* Elek szervezte és *Ernst* Lajos anyagán kivül a többit ő maga gyüjtötte össze. A kiállitás érdekessége a nagymesterek önarcképe, többek között *Kupeczky* József, *Ferenczy* István, *Barabás* Miklós, *Thán* Mór, *Rippl-Rónai* József, *Munkácsy* Mihály, *Ferenczy* Károly, *László* Fülöp, *Benczur* Gyula, id. *Markó* Károly és ifj. *Markó* Károly, *Madarász* Viktor, *Lotz* Károly, *Szinyei-Merse* Pál, *Mányoki* Ádám, *Zichy* Mihály és még igen sok nagymester. Érdekesek azután a nagymestereknek más nagy festő vagy szobrászmüvészről alkotott képmásai. A kiállitáson százhusz képmás eleveniti meg a letünt világot. A kiállitást a Szépmüvészeti Muzeum II. emeleti termeiben rendezték. A nagyközönség számára szerdán délelőtt nyilik meg és naponta 10-től ½2-ig tekinthető meg. Beléptidij ötven fillér, aki katalógust vesz, nem fizet belépődijat.

ében tellokozott hatással tudtak Hamlet ki-
ályfi tragédiáját elénk varázsolni.

A közönség igen hálás volt. Sokszor és
ugó tapssal hivta színészeit a függöny elé.

Miklós Jenő

---

* **Müller Mária az Aidában.** A newyorki
letropolitan opera művésznője, aki a kö-
elmultban osztatlan sikerrel mutatkozott
e a *Lohengrinben* és a *Tanhäuserben*, ez
vadban még egy estén fellép az Operaház-
an és pedig május 20-án, szerdán, az *Aida*
imszerepében.

A magyar könyvtermés egyik legszebb könyve!

REXA DEZSŐ:

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye emlékei

Negyedrétű alakban, **23 eredeti mülappal**, kartontokban, ára **14 pengő**.

A vármegye eseményekben gazdag történelmének 1920—1906-ig terjedő anyaga és művészi illusztrációkkal ékes örökbecsű munkája. **Történelmi emlékek és könyvgyüjtők kincses könyve.**

Kapható a MAGYARSÁG kiadóhivatalában, Budapest, VI., Aradi-utca 8. I. emelet.

* **Somlay Arthur és társulata Békéscsaán.** *Békéscsabáról* jelentik: *Somlay* Arthur

Bártfai Szabó L.: Gr. Széchenyi, művén kortársai és barátai. Sz. 79 a.

M.M. 1930. 586 –

FERENCZY Istv.

Amint ismerete, Sz. 1818 őszén találkozik vele előnör Canova műtermében (Ferenczy), aki igen elismerő szavakkal mutatja be neki Rómában élő fiatal konfitársat. Egyszerű feljegyzés erről F.-től nem maradt fenn. Csupán F. őszének néhány sorból álló, kéziratban, állítólag bátya nyilatkozatai alapján leírt jegyzete, amely szerint a művészt Sz. felkérte, hogy vezesse ot Rómál R. műtermeiben, s F. ezt két héten at derekasan el is végezte, pedig a grát egyszer se vette fel kocsijába, egyetlen tányér levessel az kimélta meg.

nyér

özépen bevésett virágos galbyal. Átm 26 cm.

Magyarban XVII k.

Tul. Iparmüv húz.

Erd. rég. müv eml. hiáll. 850 463

1931.

Ferenczy István szobrász M.D.K.

Kisfa ludy Károly mellszobra / Muzeum -kert

Schelken Pálma: Legyen olvasható a szobrok alkotójának neve
Magyar Nemzet 1975. március 7. 14.1.

Ferenczy István, szobrász

Képzőmüv. Szemle, 1879. 12. sz. 151 l.

Ferenczy ~~Kar~~ István

Kant István ortáknobrot
fokagot az ortak gomi nékas
egy házban.

Szpalia, 1956, IX. n., 451 ord.

Ferenczy István (?), rokrán

Szerepel

MDL

— : Újabb művészeti aukció ...

3

ESTI HIRLAP

Bp. 1963. nov. 26.

MDK

Ferenczy István

Rövid hirek a müvészvilágból. Müvészi Ipar. Nemzeti Müvészet 1906. 78.1.

Ferenczy István

festő

M.DK

Művei a Nemzeti galériában

vannak

Mihályi Gábor: Kisse hiányos kiállítás

Élet és Irodalom, 1965. jun. 5. – 9 lap

Ferenczy István

M.D.K.

1818-1824 sig Romában tartoz-
kodott és szívesen időzött Canova
műtermében.

N. Penzes Éva: Pándi Kiss János
Művészet, 1965. junius - 15 kep.

MDK

Ferenczy István

Vas.Ujs. 19oo. 27o.1.

 M. D. K.

FERENCZY István szobrász

Alsókorompa (Dolný Krompachy)

Brunswick-emlék

Esztergom, Szent István vértanú oltára

Kultsár-síremlék (Bp. Belvárosi Templom

Kecskemét, Szóntó-síremlék

1832-ben a Magyar Tud. Akadémia tagjává választják ./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945
Bp. 1962. 74.

 M. D. K

FERENCZY István szobrász

Amikor a nagyváradi ht. László-szobor felállítására vonatkozó javaslata nem talál visszhangra Zrényi szobor felállításának tervével jelentkezik Szigetvárott

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945 Bp. 1962. 74.

- 9 - M. D. K

FERENCZY István szobrász

Mátyás emlékmű terve (repr.)

Kisfaludy-szobor (Nemzeti Múzeum kertjében)

Kölcsey Ferenc szobra (repr.)

1847-ben visszavonul Rimaszombatra

/.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945 Bp. 1962.

74, 75, 76.

-10-

a.D.K

FERENCZY István szobrai

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962.

-1- M. D. K

FERENCZY István szobrász

(1792 – 1856)

Célja a „honi szobrászat megalapítása"

Apja hivatását követve - ellente lakatosmesterek kiszül

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar Müvészet 1800-1945.

Bp. 1962. 15, 33, 62, 65-66, 67, 70-76, 78, 82, 85, 92, 124, 153. l.

 M. D. K.

FERENCZY István szobrász

Lokatos-mesterművét Bécsben készíti el és közben a bécsi akadémián tanul.

Négy évi bécsi tanulás után gyalogszerrel Rómába indul.

Canovát keresi fel először, de nem nála, hanem Thorwaldsennél dolgozik

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1962. 70.

 M. D. U.

FERENCZY István szobrász

Első műve Csokonai mellszobra, amelyet megrendelés és támogatás nélkül készitel és küld Debrecenbe (ez magyar szobrász első művészarcképe)

./.

Genthon-Németh-Végvári-Z ádor:Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962.

70. l.

-5- M.D.K

FERENCZY István szobrász

Hunyadi-érem (repr.)

VII. Pius pápa érme (repr.)

tirményi, Fáry, Kazinczy (repr.) -

mellszobrok

báli tirményi-séremlék /.

Genthen-Németh-Végvári-Z áder: Magyar művészet 1800-1
Bp. 1962. 72. 73. 74.

Ferenczy István /:1792-1856:/ MDK.
szobrászmüvész.

Képzőművészet, 193o.IV. évf. 31. sz. 133. l.

MDK

Ferenczy István

Pogány Ö.G.:M. szobrászat a 19-ik sz. első felében.Bp.1939.

MDK

Ferenczy István

Teleki József gróf szobra, repr.

Viszota Gy.: Adatok művészetünk történetéhez. Művészet 1907.

Ferenczy István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LOBOGÓ

1960 JUN 29.

117

1856. július 4.

Regényes és érdekes volt az élete *Ferenczy István-nak*, aki e napon halt meg. Nemzeti szobrászatunk első kiemelkedő egyéniségeként tűnt fel. Vándorbot-tal járta a külországokat, s Rómában kora nag mestereitől, az olasz *Canovától* és a dán *Thorva sentől* tanult. Itt készült híres műve, a szép me ségek kezdete (másnéven: Pásztorleányka). Amikor ha Mátyás királynak akart monumentális emlékművet emelr értetlensége miatt azonban nemcsak ez, de sok más sz is meghiúsult. Csalódottan tért vissza Rimaszombat városába, s itt elfelejtetten halt meg.

zott Geszler (Bp. Dózsa) és Pet-
ró (Bp. Honvéd) előtt.

Reisz János győzelme után
oen csak motort váltott, s
I. S.-ével máris ott állt a
cm-es speciálgépek kö-
tavalyi bajnok, *Hernádi*
MHS KMK) és a má-
ezett Reisz János rit-
nagy csatát vívott.

mában az oldalkocsisok verse-
nyén *Domsa—Benedek* (Bp. Dó-
zsa) azonnal az élre vágott. Mö-
göttük *Pettenkoffer—Wetczhel*

SZO

 M.D.K

FERENCZY István szobrász

Anja hivatását követve, elintő lakatosmesterek kiszül, mester-művét Bécsben kiszíti el és közben a bécsi akadémian tanul.

Négyévi bécsi tanulás után gyalog indul Rómába

Itt telkeresi Canovat /.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945 p. 1958. 71. l.

-3- M.D.K.

FERENCZY István szobrász

Rómában Thorwaldsennél dolgozik.

Első műve: Csokonai mellszobra. megrendelés és tomogatás nélkül készíti - majd elküldi Debrecenbe.

„A szépművészetek kezdeti" (Pásztorlányka) 1820-22 (rezr.) -/.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1940 p. 1958. 71, 72.

— 4 — M.D.L

FERENCZY István szobrász

ösztöndíjat kap, hogy további 3

évig Rómában maradhasson.

1824-ben látogatóként jön Pestre

de többé nem tér vissza Rómába

Ilunyadi-érem (repr.)

VII. Pius pápa-érem "

./.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945.

p. 1958. 72, 73. l.

-5- M.D.K

FERENCZY István szobrász

Siremlikek

Ürményi, Fáy, Kazinczy (rep.) mellkepek.

Ürményi-siremlik, Vál

Brunswick-emlik, Alsókorompa (Pohy Krompachy

Esztergom, Szent István vértanu oltara

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945 p. 1958. 73, 74, 75-e.

-6- M.D.U

FERENCZY István szobrán

Kultsár-sír-emlék (Br. Belvárosi templom)

Kecskemét, Szánthó-sír-emlék

1832-ben a Magyar Tudományos

Akadémia tagjává választják.

Nagyváradon ht László-emlék

felállítását javasolja ./.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945.

Bp. 1958. 74, 75. l.

-7- M.D.K

FERENCZY István szobrász

Zrínyi-emlék felállítását javasolja

Szigetvárott

Kisfaludy-szobor

Mátyás-emlékmű terve (repr.)

Kölcsey-emlékmű (repr.)

1847-ben visszavonul Rimaszombatba

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945.
p. 1958. 75, 76, 77.

-8- M.D.A

FERENCZY István szobrász

Dimaszombati szobrászati műtermé
ben kőfaragósegéd Izsó Miklós

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
p. 1958. 77, 154,

Ferenczy István

a Brunswick-család siremléke
az alsó-korompai templomban.
a Szánthó-emlék a kecskeméti kollégium nagy-
termének falán.
Csokonai mellszobra a debreceni kollégium
könyvtárában.
az esztergomi bazilika Szt István vértanujának
márványszobra.

Mátyás Király emlékszobrának sikertelensége
szárnyát szegte..

Mirowi Lyskovszky Ernő: A magyar képzőművészet
története. Bp. 1906.

53,1.

Ferenczy István MDK

Canova és Thorwaldsen tanitványa
"Pásztorleányka"
Kölcsey, Virág Benedek, Kisfaludy Károly emlékszobrai. /Nemzeti Muzeum/
Fáy András, felsőbüki Nagy Pál, Wesselényi Ferenc báró, Széchy Mária és saját mellszobra. /Szépm. Muz/.
"Faunfej" /Szépm. Muz./
Róbert Károly király mellszobra/rimaszombati városháza/
"Bölcs Pannonia" /gömörmegyei muzeumban/

Mirowi Myskovsaky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.
52.-53.l.

MDK

Ferenczy István

Rudnay Sándor hercegprimás mellszobra
az esztergomi primási könyvtárban.
Ürményi József országbiró siremléke
a vaáli templomban.
a Forray -család siremléke
a soborsini templomban.
a gróf Rhédey családé a nagyváradi Rhédey -féle
kert kápolnájában.

Mirovi Myskovsky Ernő: A magyar képzőművészet
története. Bp. 1906.

53.l.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

1956 MAR 14

SZABAD NÉP

Ferenczy István

610

Számos érdekes kiállítást rendez a Szépművészeti Múzeum

Az Országos Szépművészeti Múzeum az idén ünnepli fennállásának 50. évfordulóját. A jubiláris évben számos érdekes kiállítást rendeznek. Az Új Magyar Képtár anyagát teljesen átrendezik és kibővítve a mai magyar festészet kiemelkedő alkotásaival az Egyetem utcai helyiségekben mutatják be.

Rembrandt születésének 350. évfordulóját a Béke-Világtanács javaslatára az egész világon megünneplik. Ez alkalomból a Szépművészeti Múzeum emlékkiállítást rendez Rembrandtnak és kortársainak a múzeum tulajdonában levő műveiből.

A modern szobor-osztály három nagy magyar szobrászművész, Ferenczy István, Stróbl Alajos és Izsó Miklós jubileumi kiállítását rendezi meg. A tihanyi múzeumban ugyancsak a Szépművészeti Múzeum rendezésében bemutatják a XIX—XX. századi magyar művészek kiemelkedő alkotásait.

A félszázados jubileum alkalmából az Országos Szépművészeti Múzeum történetét, munkáját, kiállításait és gyűjteményeit ismertető reprezentatív kiadvány jelenik meg. Az albumot a múzeum legszebb 300 alkotásának képével illusztrálják.

keressük..."

Várakozás közben megis
tem az igazgatóval, a
kárral és egy öreg „szakiva
apránként az egész gyár tö
elmondták. Sőt, lassan kike
Kovács Gábor életregénye is.

Huszonkét esztendeig d
ebben a gyárban Kovács
Több mint hatezerszer lépet
kor reggel és több mint hatezerszer
indult haza munka után. Nagy szá-
mok ezek. Pedig amikor először tette
be a lábát az üzembe, már akkor is
vagy harminc esztendős munka és
háromesztendős munkanélküliség ter-
hét cipelte a hátán. A szívében pedig
dicső, nagy emléket: a Tanácsköztár-
saság (a forradalmi ügyészségen dol-
gozott akkor), a mozgalom harci ta-
pasztalatait...

Huszonkét esztendő ugyanabban a
gyárban! Hosszú idő ez, különösen, ha
éppen a fele azokra a nehéz eszten-
dőkre esik, amikor az üzem egy hír-
hedt belga tőkésé volt. A munkások

Venany szervezett munkással
együtt Kovács Gábor ilyen
körülmények között sem félt szembe-
szállni a gyár vezetőségével. Egyik
reggel a dolgozók több műhelyben
hirdetményt találtak. Ebben a fő-
mérnök egyszerűen közölte, hogy „az
órabéreket 10 százalékkal leszállí-
tom"... Kovács elvtárs kiáltotta elő-
ször: „Nem dolgozunk tovább! Sztrájk-
olunk, emberek!"... Később, a há-
borús esztendőkben, katonai parancs-
nokot kaptak, aki egyre-másra osz-
togatta a börtönbüntetéseket. Kovács
Gábor akkor is az elsők között volt,
aki küzdelemre tüzelte az embere-

mdk

Ferenczy István szobrászművész

Ürményi József országbíróról
készült mellszobra. Márvány.
1828 körül

Kép 35. l-on

Bertalan V. A Kiscelli Muzeum Bp 1962.

34. l

MDK

Ferenczy István 1792-1856

plakettek:

Hunyadi János és László, br.

VII.Pius pápa, br.

Ernst Muz. M.Plasztikai ~~kiáll.~~ és graf.kiáll.
1954. szept. 17. l.

Ferenczy István szobr. MDK

Soós Gyula előszava a katalógusban.

Ernst Múz. M. Plasztikai és Graf. kiáll.
1954. szept. 6.
ko 1.

MDK

Ferenczy István szobr.

Soós Gyula előszava a katalógusban.

Ernst Muz. M.Plasztikai és Graf. kiáll. 1954. szept. 8. l.

MDK

Ferenczy István

Magyar Kulturszemle 1940. 3. sz. 71.l.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrészmüv.

Magyar Nemzet 1956.
jun.21.5.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászm.

Magyar Nemzet 1956.
máj.17.5.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászmüv.

Magyar Nemzet 1956.
jan.8.4.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászmüv.

Magyar Nemzet 1956.
jul.4.5.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászmüv.

Magyar Nemzet 1956.
jul.13.5.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászmüv.

Magyar Nemzet 1956.
jul.6.5.old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászm.

Magyar Nemzet 1956.
jun.3.7.old.

MÜV TÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászm.

Magyar Nemzet 1956.
máj.22.5.old.

Ferenczy István, szobrász

Divatcsarnok, 1853. szept. 18. 49. 987.

Iró- és müvészélet.

Ferenczy István, szobrász

Divatcsarnok, 1853. szept. 25. 51. 1013-1016.

Irá Fáy András: Irodalmi és müvészeti...

F e r e n c z y István szobrász

Olaszországi kisbronz - gyüj-
teménye.
/Bode nyilatkozata/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
123-124.
Vészi M.:Bode titkos tanácsos...

Ferenczy István szobrász M.D.A.

Kisfaludy Károly szobra a Muzeum kertben / 1863/

Kreisich Gábor: Bp. városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 102.l.

Ferenczy István
szobrász

M.D.V.
1

Múltatás.

Kampis Antal: Szobrászok Szolnokon.
Jászkunság, 1960. junius – 49 lap.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

Széchenyi I. Rómában, járva első szobrásztunkról, kivel a dán Thorwaldsen műtermében találkozik s aki ott Csokonait mintázza, így nyilatkozik: /a szöveg németül van irva/.- itt találtam egy fiatal, magyart, ki "Csokonyai-t" mintázza, sajnos, nincs tehetsége, Magunk közt mondva nem hinném, h. egy magyarból lehetne-e jó szobrász!

ifj. Br. Villani Lajos: Széchenyi Olaszországban,

Tükör. 1941. IX. évf. 9. sz. szept. 416.l.

MDK

Ferenczy István

A Nemzeti Szalonban a fov.uj művészeti szerzeményeinek kiállitásán Kölcsey c. márvanyfeja a művész alkotása.

Siklóssy László: A főváros...

Pesti Hirlap, 1939.jan.21. 17.1.

Ferenczy István szobrász M.D.K.

/ 1792-1856/

Rimaszombatban született.

Apjának műhelyében szabdult lakatosegéddé.

Vándorutján Bécsben odahagyta mesterségét , és szobrászatot tanult.

Bécsi tanulóévei után Rómába ment.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 690.l.

A Kultura Világa Bp. 1963.

./ .

Kampia Antal: A képzőművészeti története

A Kultura Világa Bp. 1963.

Ferenczy István szobrász M.N.K.

Canova és Thorwaldsen műtermében dolgozott.

Nagyarányú szükös anyagi helyzete tette ezt szükségessé.

Rómában 3 szobrot készitett önállóan.

Fekvő Vénusz.

Canovai arcképe. és 1822-ben a Pásztorlány- kát.

Kampis Antal: A képzőművészetek története

A Kultura Világa Kp. 1963. 691-.

./.

Ferenczy István szobrász M.N.K.

Hazatért.

Az országgyülestől szobrásziskola szervezését és közköltségen való fenntartását kérte. Sürgette Mátyás király bronz lovas emlékszobrának felállitását.

Egyik tervét sem fogadták el, elkeseredve visszavonult Rimaszombatba.

Kampis Antal: A képzőművészetek története
A Kultura Világa Bp. 1963. 691. l.

./.

Ferenczy István szobrász M.D.K.

Mimaszombatban faragta egyik legszebb alkotását. saját siremlékül szánt Eurydikét, de élete utolsó éveiben már csak jelentéktelen vázlatokkal bibelődött.

Kisfaludy Károly emlékmü. Bp. Muzeum -kert

Kazinczy-, Fáy,--arcképek

Kampis Antal: A képzőművészetek története 692.1
A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Ferenczy István, szobrászm

Kazinczy Ferenc buzditására Vay Ábrahám gróftól kapott segitséget, 1824-töl három évre évi 1ooo forintot ajándékozván a müvésznek./Fökép budai mühelye felépitésére/.

Ferenczy hálából az elsö kezébe került ruskicai márványból megfaragta Kazinczy kisméretü mellszobrát.

?: A táblabiró-világ gyüjtöi és mecénásai. 18oo-185o
A Mübarát.1922.II.évf.1.sz. 1o.1.

MDK

Ferenczy István, szobrászm. MDK

Vay Ábrahám akkor egyik leggazdagabb ura volt az országnak. /Széchényi után másodiknak szólt a "tudós társaság" mellett, Kazinczy levelét megszivlelve adott nagyobb összeg pénzt Ferenczynek, amellyel mütermét - Budán- kezdte építtetni. Akkortájt keresve a magyar márványt, meg is találta Ruskicán, Krassó-Szörény megyében.

Vayk: Régi magyar mecénások.
Művészet. 1902. 219-220.l.

MDK

Ferenczy István, szobrászm

Kazinczy 1824-ben Debrecenben járván Sárvári professzor megmutatta neki Csokonai mellszobrát, melyet Ferenczy még Rómában Thorwaldsen-nél faragott. Kazinczy már onnan Debrecenből többeknek megirta lelkesedését ajánlotta "a dusak figyelmébe".

Vayk: Régi magyar mecénások. Müvészet, 1902, 219-220.l.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

azzal hálálta meg Vay Ábrahám kitartó segitségét hogy az elsö darab vésöje alá került magyar márványból Kazinczy Ferenc miniatur mellszobrát faragva ki, azzal Vay Ábrahámnét Kazinczy Zsófiát lépte me névünnepe alkalmából.

Vayr: Régi magyar mecénások.
Művészet. 1902. 219-220.l.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

Ürményi József is nagy kedvelője volt minden szép művészetnek. F. -vel faragtatta ki a vaáli templom "Üdvözült lélek" -t.

Vayk: Régi magyar mecénások.
Művészet. 1902. 219-220.l.

Melk.

Ferenczy István

1811-ben mint egyszerű lakatosszegéd élt néhány hónapig Miskolcon. A helyi híres lakatosművészet fokán álló iparág hatott művészi egyéniségére.

ifj Horváth Béla. Miskolc

Bp. 1962

16. l

mdk

Ferenczy István

Köfaragólegényekent kezdte pályáját Izsó Miklos.

Kovács Éva: Magyar Művészet az Elnyomatás Korában

Bp. 1962. 30.l

Ferenczy István

Csokonai mellszobra (rajza)

A képzőművészeti
Debrecenben 1961

129 kép

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

az elsö igazi magyar szobrász Mátyás szobrától is megvobta érdeklödését Széchényi , csak az addigi mulasztások pótlására volt ideje és ereje.

Nikelszky Géza: Weber Kav.Ferenc revíziója. II.rész. Visszapillantás az emlékkiállitásra.
Dunántul. 1929. nov.12. 4.old.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

ilyen századeleji iskolában, Rauschmann Jánosában sajátitotta el a rajzolás alapelemeit.

A pesti rajzoktatás századeleji irányitóinak egy-egy alkotása mutatja, mit jelentett az 1846-ban megnyitott Marastoni-féle pesti iskola.

magyar

Kopp Jenő: Ismeretlen festők a XIX.sz. első felében.

Képzőművészet. 1941. 75-80.l.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

a kezdetleges viszonyok közül ,mértföldes lépteekkel kiugrani akaró álmai összeomlottak, mert nem ismerte a barabási kedvesen csorduló, az otthonok falait megvidámító munkásságot, az indítás csendes, fokozatos fejlödés termékeny magjait , mely az akkori kezdetleges kulturális viszonyokhoz mérten eredményes lehetett volna.

Képp Jenö: Ismeretlen magyar festök a XIX.sz. elsö felében.

Képzömüvészet.1941. 75-80.l.

MDK

Ferenczy István, szobrászm.

1832-ben lett akadémiai levelező taggá, minthogy akkor még nem irásban adták be az ajánlatot, igy nem tudni -ki ajánlotta, az bizonyos ,hogy 27 jelenlévö tag közül 16 adta reá szavazatát.

-233. dr.Viszota Gyula: Barabás Miklós és Markó Károly akadémiai tagsága.
Müvészet.1907. 419-420.l.

Ferenczy István

szobász

M.DK

Kölcsey fej.

Művészet, 1964. október – 46 lap.

mdk

Ferenczy István szobrász és Markó Károly a festő

1792-1856

„szerény tanítóanyai voltak Europának annakor a magy. irodalom már megteremtette klasszikus remekeit"

L-y Muzeumi séták

Népművelés 1963, 9. sz

30. l

MDK

Ferenczy István szobrász

Magyar márványt keresett és Ruskiczán érdemesnek tartotta a márvanyfejtést megkezdeni. Az eredmény kedvező volt, a fejtett kövekből egy pár mellszobrot és kisebb szobrocskat faragott, Bpestre sietett, hogy szobrait bemutassa és céljai megvalósitásához segitséget kapjon. Az elismerés munkassaga irant azonban nem volt olyan, minőt ő vart volna.

Markó Miklós: Ferenczy I. szobrasz emléke Ruskiczabanyan.
vas.ujs.1912.59.sz.848.l.

evt.

MDK

Ferenczy István szobrasz

Az első magyar úttörő szobrasznak Ferenczy Istvánnak impozans emléket készülnek állitani a Krassó-Szörény megyei Ruskiczabanyan. Vaszari László mintája után.

Markó Miklós: Ferenczy István szobrasz emléke Ruskiczabányan.

Vas.Ujs. 1912. 59.évf. 848.1.

MDK

Ferenczy /István/?, szobrászm.

szobormüvei szerepeltek a gömörmegyei régészeti és müvészeti kiállitáson, mely Rimaszombatban nyilt meg aug./?/ 4.-én. özv.János Deák Andrásné által letett kiállitva.

Vas.Ujs. 1882. 591.l.

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

„a szegény öreg ... akiben semmi kecset, semmi bájt sem fedezhetünk fel, sőt még az anatómia dolgában is nagyon szegény. Van egy pár szobra a nemzeti muzeumban és egy a nemzeti muzeum hertjében, a Kisfaludy mellszobra, mellette gászoló hölgalakkal..."

Greguss Ágost: A képzőmüvészet aesthetikája /az Általános müvészettan c. kötetben/. - - előadásai után kiad.: Szebenyi József. Bp. 1888. /kéziratos soksz./ 232 l.

216. old.

Ferenczy

Képművészeti Múzeumunk és Európa. Magyar Nemzet
Farkas Zoltán 1956. okt. 18.

MDK

Ferenczy,

szerepel az értékes kollekcióban.

K.A.: A Képzőművészek Egyesületének jubiláris kiállítása.
Pesti Napló. 1934 dec.8. 12.1.

MDK

Ferenczy

dombormü alkotója Kóbor Elek kisplasztikai sportszobrokat mintáz

Esti Hirlap 14 sz. 1957. jan.18 2 old.

MDK

Ferenczy István

A magyar éremszobrászat úttörői közé tartozott Ferenczy István is. Még Bécsben inas-esztendeiben készitette el a békét allegorizáló érmét.

Elek Artur: A magyar éremszobrászat öregei és ifjai.

Művészet, 1908. 172.lap

MDK

Ferenczy István

Képzőművészet 1931. 41. sz. 136.l.

MDK

Ferenczy István

Urményi József mellszobra. - Márvány.

Nemzeti Szalon 1939.jan.febr.
Székesfőv.Tört.Muz.uj szerz.

Ferencz István.

Ujmódi gőzgép motorcsónak. – Rajzzal.

Ferenczy István M.D.K.

Nobrán

Méltatás

Lengyel Géza: A nyolcvanéves kisfaludi Stróbl Zsigmondról

Művészet, 1964. julius – 3 lap.

Ferenczy István, szobrász MDK

Az életrajzregény sorozatban megjelenik Ferenczy István sorsa c. kötet Lengyel béza szerkesztésében.

–: Ötvenhét új képzőművészeti kiadvány 520000 példányban 9. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 3.

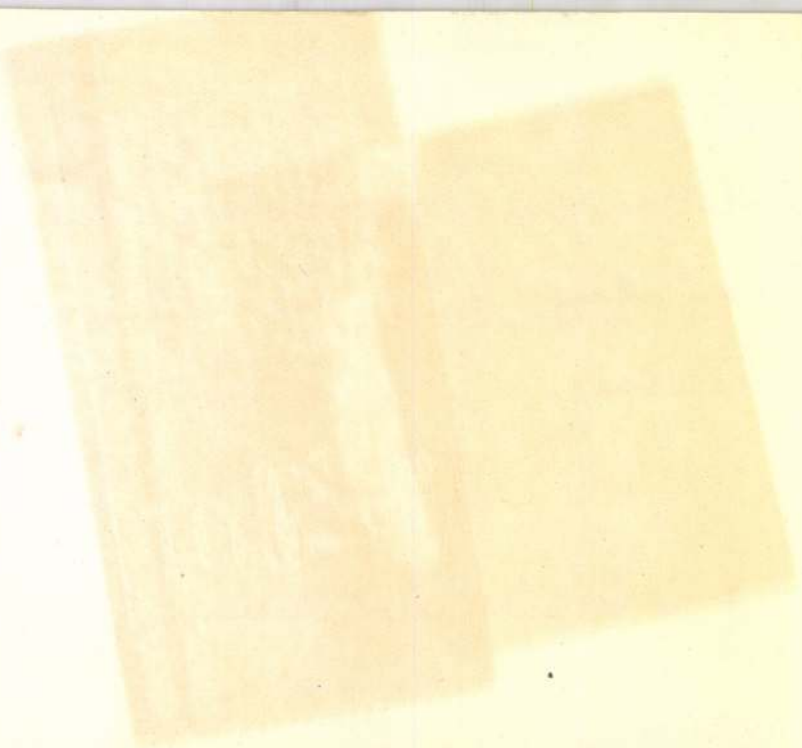

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy István

LOBOGÓ

1021

JÚLIUS 5.

KEDD

EMESE

FERENCZY ISTVÁN, az „első magyar szobrász", 110 évvel ezelőtt, 1856. július 5-én halt meg. Lakatosinasként került Bécsbe, bejárta Európát, híres szobrászoktól tanult. Hírnevét a képünkön ábrázolt, klasszicizáló stílusú Pásztorlányka c. szobra alapozta meg. Nagyszabású terve, Mátyás lovasszobrának megalkotása, nem válhatott valóra, ezért visszavonult szülővárosába.

emközt

Terencz István

Neve emlékre

Család és iskola 1966. jún.?

Ferenczy István

A művént ábrázoló sob-
rot a Margitszigeten állít-
ják fel.

Magyar Nemzet 1966. jún. 23.

Ferenczy István

A róla készült sorozat
a Margitszigeten állítják fel.

Esti Hírlap 1966. jún. 22.

M.D.V.

Ferenczy István
szobász

Méltatás.

N. Penrés Éva: Dalóczi Mihály
Művészet, 1965. aug - 29 lap.

MDK.

Ferenczy István

Müvei a Nemzeti Caléríában

Kisalföld 1965 május 9.lap -

FERENCZY István, szobrász

S.F. Bildhauer. József nádor a Nemzeti Muzeumnak ajándékozta két rajzát. 1.) Szőke Ferenc ref. prédikátor véremlékterve. 2.) Czuczay cigánymuzsikusra vonatkozó fantázia „Igaz Fini Hűség Oszlopa" felirattal. (1823, I. kötet, 608 l)

—

S.F. Bildhauer, az elmúlt télen a budai gróf Sándor-házban fehér márványba faragott. Tavaszal Gömörmegyébe mert fehér márványt keresni. Esetnekben alabástromot talált, Tiszolcon végre fehér márványt, 10 nap alatt 8 tömböt, 2–25 mázsásat. A Garam mellett van a bánya, így a köveket hajón lehet Budára

./.

vinni. (1825, 705–706 l)

—

F., Bildhauer zu Ofen, ~~mi~~ Romában Thorwaldsennél és Cannovánál tanult. Esztergomba várják. A várhegy Gr. István kápolnája számára, mely öszeköttetésben van az épülő dómmal, befejezte Gr. István protomartir szobrát bánáti fehér márványból. (1831, 573 l)

Ztaz. elkészült Esztergom számára a Gr. István protomartyr szobra. (1831, 573 l)

1838: lásd melléklet.

—

Preszburger Zeitung
(Genthon)

Ferenczy, Stephan von, Bildhauer

„Kecskeméth. Das neueste Kunstwerk des rühmlichst bekannten vaterländischen Bildhauers Stephan v. Ferenczy /ein Denkmal der Frau Julie v.Szánthó, gebornen v.Kuthy, errichtet für ihren verstorbenen Gemal Martin v.Szánthó/ ist, nachdem es in den letzten Tagen des October zur Ansicht den Kunstverständigen aussgestellt war, am 1. November l. J. hierher befördert und im hiesigen reformierten Kollegium-Gebäude, an der nordwestlichen Seite der Bibliothek eingemauert worden. Während dieser zweitägigen Arbeit war der Künstler und sein Werk der Gegenstand allgemeiner lebhafter Theilnahme. Um 2. November, an welchem das Kunstwerk aufgedeckt wurde, beehrten die Anwesenden den gefeierten mit anhaltendem Vivarufe und am 4. Nov., als die Aufstellung gänzlich beendigt war, führte die Jugend des erwähnten Collegiums im Oratorium, in Anwesenheit einer zahlreichen Versammlung, einen Begrüssungs-Harmoniegesang aus, worauf der Professor Hr.Andreas Tatay eine der Handlung angemessene Rede an die Versammlung hielt; nach dieser declamirte Ludwig Tóth, ein Zögling des Collegiums, ein von ihm eigens für diese Feier verfasstes Gedicht, /Hirnök./"

Preßburger Zeitung, 1838

FERENCZY István szobrász 2.

U. az, Mátyás-szoborterverőt. (1840, 43, 105 l)

—

U. az 300 forintot kap Schuster egyet. orvostanár márvány emlékoszlopára, a 3853 forintos gyűjtésből. A többi pénzből alapítvány lesz. (1840, 271 l)

—

U. az. Mátyás-modellját kiállítottak (1840, 377 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Ferenczy István szobrász

M.Nemz. Galéria vezetője, 1965.

Ferenczy István.

1832-ben a Tudományos Akadémia tevelező tagjává választják. Fáy András neki ajánlja a Bélteky-házat. – Fáy, Vörösmarty és Ferenczy Fóton egymás mellett vesznek szőlőt, közös erővel házat építenek, az esemény köplénatét Ferenczy mármányba vési / dalálása: „Május 30. 1837.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása.
MTA. II. Tdm.-tört. Tud. Ont. Közl. XI. (1961.) 356-7. l.

Ferenczy István

Önarcmás, Fáy András portré (márvány bűnt)
Pólya József (márvány portré), Balogh János arcmása
Gyürky Dénes portréja (gerzektej), Schodelné
arcmása.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása.
MTA. II. Társ.-tört. Tud. Ont. Közl. XI. (1961.) 357. l.

Ferenczy István

A 30-as években síremlékeket is állít fel. Brunsvik nagyanyja az alsókrompai templomban (Canova piramis-kompoziciójának gerge változata). – Kecskeméten: Szánthó-emlék. – Két nerény Forray-epitáfium – Nagyváradon Rhédey hajos és feleségre empirestilusú szarkofágja.

Amikor Nagyváradra utazik, együtt megy Vörösmartyval. A tömeg ünnepli őket.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása. MTA. II. Társ.-tört. Tud. Ont. Közl. XI. (1961.) 358. l.

Ferenczy István

A Conversations-Lexiconi ügyben az ifjú radikálisok-hoz húz, holott tanulmányai idején a főrendek támogatják, József főherceg a nádor is felfigyelt rá Thorwaldsen római műtermében. Hazatérőben T. Ferenc kihalgatáson fogadja, de bizalmatlan vele.

Canova Rómában dicséri Ferenczyt Széchenyi Istvánnak, aki felkéri, hogy legyen vezetője, de kocsijába nem veszi fel.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása
MTA. II. Tdr.-tört. Tud. Oszt. Közl. XI. (1961.) 354-5. l.

Ferenczy István

1828. Pest városi tanácsának Nereida-kút pályázatán várakozással néznek rá a műértők.

Popány Ö. Gábor: A magyar nemzeti kiszámítást kialakulása.
MTA. II. Társ.-tört. Tud. Dzt. Közl. XI. (1961.) 352. l.

Ferenczy István

Mikor 1824-ben hazajött Rómából, eleinte a fürendektől kap munkát, gróf Sándor Móric új budavári palotájában talál otthont. Rudnay Sándor esztergomi hercegprimás az épülő nézes-egyházhoz angyalfigurákat, egy István vértanu oltárt rendel nála. Ürményi József és Brunszvik József országbírák kápolnaberendezést, síremlézet mindkettőnek vele.

4 esztendeig küzd egy márvány kelőhely feltárásáért, végül az erdélyi Ruskiczán talál.

Közben vizinárosi műtermében dolgozik. Ürményi József portréja (Bp.-i Történeti Múzeum)

1828. Kazinczy Ferenc-portré. Kazinczy ekkor 70. évében jár Ferenczyvel 10 éve levelez, de személyesen most ismerkednek össze, Fáy Andrásnál.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása.
MTA. Társ.-tört. Tud. Ont. Közl. XI. (1961.) 348-349. l.

Ferenczy István

Rómából való eljövetele előtt: Bronzérem Hunyadi Jánosról és Lászlóról

A magyarádi püspöktől meghiszt kér Szt. László vörösrézből vert lovasszobrának elkészítésére. A káptalan drágának találja, így nem valósul meg a terv.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása
MTA II. Társ. tört. Tud. Dszt. Közl. XI. (1961) 363–364. l.

Ferenczy István

Szigetnárra Zrínyi monumentumot terven. – Nemzeti gyűjtést akarnak Nyáry Pálék egy reprezentatív Mátyás-szobor érdekében. – Az Ormeghöl Ferenczy bronzöntömünkelyet akar berendezni. Megtanulja az ércöntést, a talapzatra tervezett két domborművet maga öntiki: a tudomány és az erő allegóriája. Kritikák, mert a szobrán antik ruhában akarja Mátyást.

A hivatalos gyűjtés pondolatát az országgyűlés elveti. Ekörben kézül Kölcsey emléknotra (A Tud. Akad. meghizásából) és néhány portré.

A Mátyás-szobor kísérletére rómagy vagyona. Eladja budai házát, ismetőri gipszmintáit, visszaköltözik műlövárosába, Rima-szombatba a hugához. Néhány portrét, síremléket kézít. Öröknozgó gépen kísérletezik. Hagyatékában vizsérmék, köztük: „A lenyügözött haza" c. plakettérv.

Pogány Ö. Gábor: A magyar nemzeti képzőművészet kialakulása
MTA II. Társ. Tört. Tud. Oszt. Közl. XI. (1961) 364-366. l.

MDK

Ferenczy István

Kazinczy Ferenc, repr.

M. Hons. Galéria, vezető 1965.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

A magyar szobrászat " megalapitója"

Főmüve: az esztergomi dóm "Szent István vértanu" szobra

Ferenczy Béni: Irás és kép, Bp. 1961. 78.l.

Ferenczy István

A debreceni kollegium könyvtárának ajándékozta a Csokonai-szobrot, egyben támogatást kért, de hat ó-dával viszonozták.

A képzőmüvészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 89. l.

Ferenczy István

Csokonai Vitéz Mihály mellszobra
/repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen Képjegyzék 129.

-1-

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Pollack Mihály építész és Markó Károly festő nevei fémjelzik a XIX. sz. első felének magyar művészetét

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadméiai Kiadó, 1968.

909. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

MAGYAR NEMZET

Ötvenkét művészeti könyv jelenik meg jövőre

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata szép eredménnyel zárta az idei esztendőt. Művészeti kiadványai nagy sikert értek el, úgyhogy számos műből a jövő évben második, sőt harmadik kiadást jelentetnek meg. Hazai olvasóközönségen kívül sok ezer példányban vásárolták külföldön is a vállalat kiadványait. A könyvekhez mellékelt véleménykérő lapok közül több ezer érkezett vissza kitöltve külföldről. A külföldi olvasók közölték a kiadóval kívánságaikat, milyen művészeti könyvekre tartanak igényt. Legtöbben a *Művészet Kiskönyvtára* sorozat folytatását sürgetik.

A kiadóvállalat 57 művészeti könyv megjelentetését készíti elő. A nagyon népszerű Művészet Kiskönyvtára sorozatban jövőre tizennyolc könyv jelenik meg. Ebben a sorozatban jelenik meg *Lyka* Károly műve Munkácsy Mihályról. *Genthon* István Bernáth Aurél művészetéről írt tanulmányt, amelyet 54 reprodukció illusztrál. A további kötetek Berini, Dürer, Käthe Kollwitz, Grünewald, Sturza, Luchian, Vajda Lajos, Berény Róbert, Székely Bertalan, Perra Muhina, Matisse művészi pályafutását ismertetik kiváló művészettörténészek és írók tollából. E sorozat keretében új kiadásban kerül a közönség elé Genthon István Cézanne-ja, *Körner* Éva Picassója, *Végváry* Lajos Manetje.

Bővül a népszerű *Népművészet* sorozat is. *Domanovszky* György Népi bútorok, *Molnár* László Népművészet a lakásban címmel írt tanulmányt. A *Műemlékeink* sorozatban hat új kötet jelenik meg. Ezek közül Dercsényi Dezső Velence és a Dózsék című kötete a magyar történelem egyik legnagyobb parasztmozgalmát, a Dózsa-felkelést dolgozza fel. *Gerevich* Tibor: A tihanyi apátsági templom Stuhlhof címmel, *Szalay* Imre pedig Balatonfüredről írt építészeti tanulmányt. Nagyobbszabású műemlék-kötetek is várnak megjelenésre a jövő évben.

Kiadja a vállalat *Szűr-Szabó* József karikatúra-gyűjteményét. Művészi életrajzregények is következnek. *Lengyel* Géza: Ferenczy István sorsa, André *Salamon:* Modigliani szenvedélyes élete címmel írt életrajzregényt. Kiadják *David* Katalin bevezetésével és válogatásával Van Gogh leveleit és *Csorba* Géza: Baudelaire válogatott leveleit.

Aradi Nóra könyve Koszta József életművét méltatja huszonnyolc nagyméretű reprodukció kíséretében. *Pataky* Dénes Szinyei Merse Pál életpályáját foglalta kötetbe, amelyet huszonnégy színes reprodukció illusztrált.

Csontváry Tivadarról átfogó monográfiát írt *Németh* Lajos. *D. Fehér* Zsuzsa a magyar képzőművészet 130 képviselőjét mutatja be albumában. Egy-egy mestertől négy-öt reprodukciót is ad a kötet. *Dési Huber* Istvánné visszaemlékezéseiben a nagy magyar proletárfestő élete elevenedik meg.

Kiadja a vállalat *Csegodajev:* A kapitalista országok mai képzőművészete című művét. Végül megjelenik két kötetben A magyarországi művészet története, amely a honfoglalástól a felszabadulásig terjedő korszak művészetét tárgyalja.

G. J.

az irodalom és
könyvkiadás, a
vízió, a sport s
felek elhatároztá
zottabban támo
vetlen kapcsolat
sét a megfelelő
és kulturális in
szervezetek, val
túra és a tudon
gai között.

A Magyar N
és a Szovjetunió közötti kultu-
rális és tudományos együttmű-
ködési tervet *Ilku* Pál, a Ma-
gyar Népköztársaság művelő-
désügyi minisztere és Sz. K.
Romanovszkij, a Szovjetunió
Minisztertanácsa Külföldi
Kulturális Kapcsolatok Állami
Bizottságának elnöke írta alá.
Az aláírásnál jelen volt *Aczél*
György, a művelődésügyi mi-
niszter első helyettese, *Erdélyi*
Károly külügyminiszter-he-
lyettes, *Bognár* József, a Kul-
turális Kapcsolatok Intézeté-
nek elnöke, *Tömpe* István, a
Magyar Rádió és Televízió el-
nöke, valamint a kulturális és
tudományos élet számos más
képviselője. Ott volt G. A.
Gyenyiszov, a Szovjetunió ma-
gyarországi nagykövete és a
szovjet nagykövetség több
munkatársa.

Az aláírás után Sz. K. Ro-
manovszkij az MTI munka-
társának adott nyilatkozatában
elmondta, hogy a szovjet—ma-
gyar együttműködés a tudo-
mányok, a művészetek, az
egészségügy, a közoktatás, a
népművelés, a sport területén
és sok más vonatkozásban is
egyaránt eredményesen fejlő-
dik.

— 1963-ban a magyar tudo-
mány, kultúra és művészet
képviselői közül több mint
ezerötszázan jöttek el hozzánk
a Szovjetunióba, míg a Ma-

kutatások munkatervét.

Az ünnepélyes aláíráson je-
len volt *Óvári* Miklós, az
MSZMP tudományos és kul-
turális osztályának helyettes
vezetője, *Ligeti* Lajos akadé-
mikus, a Magyar Tudományos
Akadémia alelnöke, *Szabó* Im-
re akadémikus, az Akadémia
főtitkár-helyettese, valamint a
Külügyminisztérium képvise-
lője. Ott volt V. A. *Guszev*, a
szovjet nagykövetség tanácso-
sa és G. I. *Turjanyica* nagykö-
vetségi első titkár, valamint
Sz. A. *Szokolov*, a Szovjetunió
tudományos akadémiája népi
demokratikus nemzetközi kap-
csolatok osztályának munka-
társa.

Bővítik a magyar—lengyel kulturális együttműködési munkatervet

Vasárnap délután a Kultu-
rális Kapcsolatok Intézetében
ünnepélyesen aláírták a
magyar—lengyel kulturális
együttműködés 1963—1964. évi
munkatervének kiegészítő
jegyzőkönyvét. Az okmányt
magyar részről *Pataki* János,
a Kulturális Kapcsolatok In-
tézetének főtitkára, lengyel
részről Tadeusz *Danilowicz*,
a lengyel külügyminisztérium
kulturális és tudományos
együttműködési osztályának
helyettes vezetője írta alá. Az
ünnepségen jelen volt dr. *Rosta*

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Szabad Nép

1956 JUL 14

Ferenczy István

4

610

FERENCZY ISTVÁ
ÉS STRÓBL ALA.

Három nagy magyar szobrász jubileumát ünnepli a Szépművészeti Múzeum szoborcsarnokában rendezett emlékkiállítás: *Ferenczy István* halálának 100., *Izsó Miklós* születésének 125. és *Stróbl Alajos* születésének 100. évfordulóját. A kiállítás a lehetőségekhez képest teljes képet nyújt a három mester művészetéről, s ezzel egyben felvázolja a magyar szobrászat majd egy évszázados útját is.

Ferenczy Istvánt joggal nevezhetjük a magyar szobrászat és művészi öntudat első képviselőjének. Mint vándorló lakatoslegény került szülővárosából, Rimaszombatból Bécsbe, ahol megismerkedett a szobrászat elemeivel; itt érlelődött meg benne az elhatározás, hogy szobrász-szá lesz. Akadémiai ösztöndíjjal kerül Rómába, hogy a kor két ünnepelt mestere, Thorwaldsen és Canova mellett tovább képezze magát. Innen, Thorwaldsen műhelyéből küldte haza első alkotásait, Csokonai mellszobrát és *A szépmesterségek kezdete* című jelképes márványszobrot. Hazatérése után kapcsolatba lép a kor vezető íróival, elsősorban Kazinczy Ferenccel. Ferenczy István korszakos jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy elsőnek tekintette nemzeti ügynek a képzőművészetet, a szobrászatot az iparszerűség kereteiből a művészet rangjára emelte és tudatosan törekedett arra, hogy a képzőművészet is részt vegyen a reformkor írók vezette harcában. A nemzet történetének nagyjait akarja márványba faragni, hogy kortársai elé példának állítsa őket. Nem minden tervét kísérte a siker, így nagy álma, a Mátyás-emlékmű sem valósulhatott meg. Pénztelenség és értetlenség akadályozta útját, de gátat jelentett felkészültségének fogyatékossága is, és az, hogy mindvégig mereven ragaszkodva a klasszicizmus szabályaihoz, nem értette meg a jelentkező romantika újszerűségét. Élete utolsó éveit csalódott visszavonultságban töltötte szülővárosában, ott is halt meg, 1856. július 4-én.

Szobrászi munkája mellett sokat fáradozott azon, hogy megteremtse a magyar szobrászat fejlődésének technikai előfeltételeit. Évekig kutatott a megfelelő hazai márvány után, bronzöntőműhelyt szervezett, szobrásziskola alapításáért agitált. Szép portréi és érmei mellett, a nemzeti művészet megteremtéséért folytatott fáradhatatlan munkájával írta be nevét a magyar művészettörténet hősei közé.

Cyka Péter

zenátor öröme

gokba: Elítéljük — és teljes joggal — ezt a durva beavatkozást más országok belügyeibe.

Douglas szenátor, az alap egyik szorgalmazója ezt táviratozta a chicagói „napi bemondónak": „Boldog vagyok, hogy jelenthetem önnek, hogy a szenátus javaslatomra jóváhagyta a 25 millió dolláros tételt, amelyet a vasfüggönyön túli emberekben a szabadság gondolatának erősítésére kell felhasználni."

Douglas szenátor tehát örül és boldog. Lelke rajta, minek örül. De egészen bizonyosak vagyunk abban, hogy az emberiség túlnyomó többsége nem örül együtt Douglas szenátorral. A népek egészen másnak örülnek. A szenátus persze azt szavaz meg, amit akar, de a békére vágyó emberiség nem tud tapsolni a népeinkre uszított kémek és diverzánsok további, s az eddiginél is fokozottabb támogatásának. A béke hívei annak tapsolnának, ha az Egyesült Államok vezető köreiben végre kigyógyulnának a hidegháborús hisztéria néven ismert, igen veszélyes betegségből.

Az újabb dollármilliók egyébként sem fogják elérni a kívánt célt. Sem a karácsonyi üzenetek, sem a képviselőházi felhívások, sem a felszabadítási deklarációk alátámasztására kiutalt dollárok nem tudják megállítani a történelmet. A történelem még az amerikai szenátusnál is befolyásosabb és tekintélyesebb valami.

ommunista vezetők Moszkvában

az SZKP Központi Bizottságának tagja, *Harry Pollitt*, Nagy-Britannia Kommunista Pártja végrehajtó bizottságának elnöke, *Jon Gollan*, a párt főtitkára és *Bert Ramelson*, a párt politikai bizottságának tagja.

A két kommunista testvérpárt képviselőinek megbeszélése az őszinte barátság és szolidarítás szellemében zajlott le.

mokrata Párt kongresszusa

ország gazdasági és társadalmi életében a pártra háruló feladatokkal.

Németország Kommunista Pártjának üdvözlete

Németország Kommunista Pártjának elnöksége üdvözletet intézett a kongresszushoz. Azt kívánjuk, hogy

Szombaton nyílik meg a Ne
a XIX—XX. századbeli szobrászat

(Tudósítónktól.)

Művészi kincseink gazdagsága akkor látszik igazán, ha — évtizedek hibáit jóvátéve —, a nemzeti kultúrára jellemző kiállítás anyagát állítják össze. A *Nemzeti Galériában* 279 műalkotásból álló szoborkiállítás nyílik szombaton.

Bige Józsefné műtörténész; a kiállítás rendezője csütörtökön a sajtó képviselői számára előadást tartott az eddigi legnagyobb magyar szoborkiállításról és a rendezés sok nehézséggel küzdő új elgondolásairól. Végigvezette a sajtó képviselőit a kiállításon.

Itt találjuk a nemzeti szobrászat legkiválóbb műveit. Csak azért nem teljes a kiállítás, mert a világ legkülönbözőbb részein szerepelnek jelenleg nagy mestereink egyes alkotásai. Ha ezek a

művel
lik ez
jelent
Nem
indulá
veitől
fiatala
gyűjtö
művés
kat. A
előtti
szembe
ból kés
A re
ség évt
kiállítá
gyar sz
darabj
kaphat
nye, ér
gója, h
értékes
letett,

Népszabadság XVI
1958. juni

Ferencky István

idestova két évtizede magyar író nem nyúlt hasonló témához. Tengerünk ugyan nincs, s az a néhányszáz hajós, illetve a könyvben hangoztatott kívánság szerint tengerész, aki a Duna-tengerjáró gőzösökön szántja a közel-keleti vizeket, csak elenyésző hányada a magyar dolgozók társadalmának. S mégis: hányatott, nehéz, de szép életük ugyanolyan részese országépítő munkánknak, mint a csepeli martinász, a jászsági szántóvető vagy a viharsarki tanító.

Barát Endre közeli ismerője a magyar hajósok életének, hosszú hónapokat töltött közöttük, bejárta velük az ázsiai, az afrikai kikötőket, s a távoli kontinensek peremét. Ennek az élményanyagnak frissesége süt át könyve lapjain.

Maga a műfaj — *riportregény*. Azzá teszik tömör fejezetei, szaggatott menete, a múlt időt a jelennel válogató stílusa. Nem kevesebbre vállalkozott Barát, mint hogy bemutassa egy magyar hajó tisztjeinek s legénysége számos tagjának egyéni arculatát, aki részeges anyja környezetéből menekülve választja a kalandos tengerész-életet s családi bánatát mint valami letörölhetetlen bélyeget hordozza magával a messze vizeken. Hozzá hasonlóan csak nem mindenkinek megvan a maga egyéni baja. Csatárit régi Horthy tengerésztisztnek tartják beosztottjai s csak utólag derül ki hogy a fehérlovas admirális ellen harcolt a cattarói csatában. És sorolhatnánk tovább, meganny életsors, magával meghasonlott lélek imbolyog a *Hortobágy* fedélzetén. Igaz, helyenként már már úgy érezzük, azért aggatott hőseire annyi végletes terheltséget az író, hogy ezzel élénkítse célja felé tartó hajó egyhangú dohogását. A vihar beiktatása — a regényen végig dúló lelki viharok szimbólumaként — már túl csurran a mértéken, a feszültség fokozásának külsődleges eszközévé válik.

Ezek a hibák mind a regény kurtára fogott terjedelme révén domborodnak ki ilyen élesen. Ali

-1-

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

(1752-1856)

Római tanulmányi évei után, azzal a heroikus elhatározással tért vissza hazájába, hogy megteremtse az addig hiányzó művészi kulturát. Igazi képírselője volt a reformkor intelligenciájának. Önzetlen kürdelme hajótörést szenvedett a kor megértetlenségén. Még Rómában készítette el Csokonai Vitéz Mihály szobrát, melyet Debrecen városának adományozott, s melyet a kritika és a körönség nagy elismeréssel

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc, ./.

Akadémiai Kiad-, 1968. 912-913. old.

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

... fogadott, de további tervei körül (László király, vagy Zrínyi hiklós szobra) egyik sem sikerült, 1822-ben készítette fő művét, a „Pásztorlányrát, vagy A Szépművességer kezdete" c. terdelő leány alakját. Körben két szoborportréja (Ürményi és Karinczy) jelentér kiváló tehetségét. Bár 1832-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választotta, anyagi támogatásban nem részesült és mire nagy terve, Mátyás király Lovasszobra megvalósulhatott volna, a művész ereje megroppant. ./.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 913 old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... klasszicista stilusban fogant modellje gyengén sikerült, de maga a klasszicizmus is kerdett tüt-haladottá vélni. A hürdelmerbe belefáradt, meghasonlott és anyagilag tönkrement művész, abbahagyta művészi pályáját és visszavonult szülő városába Rimaszombatra.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiad-, 1968. Pásztorleány képe 913. 912. old.

MDK

Ferenczy István

Kazinczy Ferenc, az irodalomszervező, szobormü, repr.

Hankiss 11o.1.

1/. Ferenczy István, szobrász MDK

1817 máj.1.-én beiratkozott rendes tanulónak a graveur-iskolába. Naponta reggel 8-12,ott dolgozott, 6-8-ig pedig a szobrásziskola anatómiai kurzusát hallgatta. A szobr.iskola tanára Fischer Martin/ 1740-1820/ volt,középszerü szobrász, de a kortárak itélete szerint kitünö tanitó.
Anatómiai tanitását mintaszerünek mondják.

Meller Simon: Ferenczy István tanulóévei a bécsi akadémián.
Müvészet. 1905. 39.l.

MDK

2/.

Ferenczy István, szobrászm.

Mindössze fél évig volt Fischer Martin növendéke, ki hirét egy fából faragott szoborral alapitotta meg, mely egy kiválóan szép ifju holttestе nyomán az izmok fekvését tüntette ki. /Fölfogása a szobrászatban mindig az anatomiát tolta elötérbe./ Kellö elöismeretek hijján F.-ben e rövid tartamu tanulás mélyebb nyomokat nem hagyott.

Meller Simon: Ferenczy István tanulóévei a bécsi akadémián.
Müvészet.1905. 39.l.

3/. MDK

Ferenczy István, szobrászm.

Nagyobb hatással volt reá tulajdonképeni tanára, a graveur-iskola igazgatója: Klieber Joseph / 1883-1850/. Igy ir róla öccsének: ... jószivü, embertszeretö ember, Zaunernél több és csaknem Canovához hasonlitható képfaragó. Neve Kl.József. Én vagyok ennek egy szeretett tanitványa és már vagy háromszor felkeresett szállásomon...

Meller Simon: Ferenczy István tanulóévei a bécsi akadémián.
Müvészet. 1905. 39.l.

Ferenczy István.

1818-ban Rómába megy, hogy Canovánál folytassa Bécsben megkezdett tanulmányait.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Ferenczy István, szobrász 7 D 4

Megjelentetik Lengyel Géza Ferenczy István sorsa című életrajz-regényét.

—: Képző-művészeti könyvek 1964-ben 8.1

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. jan. 8.

Ferenczy István

A debreceni ref. Kollégiumnak
ajándékozta Csokonai rajzát.
de
Támogatását nem kérte.

A Képzőművészeti Debrecenben 1961

89 oldal

MDK

Ferenczy István

szobrász (1792-1856)

Olaszországban tanult.

Művei: Pásztorlányka, Karinczy, Kölcsey portréja, Kultsár sír-emlék. Meghiusult hatyás emlékműve

Dombi Mův. tört..

289-91

Ferenczy István
Szobrász

M.D.K.

Az öreg Ferenczy Jakovetztől kőfaragó legényt kér, így lett Jesó, Ferenczy munkatársa.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

130 l.

M.D.K.

Ferenczy István

festőről

Mátyás szobrával kapcsolatos családjáról.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.

Bp. 1957.

131 l.

M.D.K.

Ferenczy István
festő

1847-ben elment Budapestről Rimaszombatba,
ahol 1856-ban meghalt. —

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek
Bp. 1957.

128 l.

M.D.K.

Ferenczy István
szobrász

A Kulcsár síremlék, a kecskeméti Szántó síremlék stb. alkotása. — 1842-ben Ferenczi Mátyás Franz-szobrának kis agyagmintája készen volt.

Fülep Lajos: Magyar mesterek.
Bp. 1957.

127.l.

Ferenczy István

szobrász

M.D.K.

Elkészítette: Kovinczy, Schodelné, Ürményi, Teleki, Kisfaludi stb. képmását és sok síremléket alkotott még.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.

Bp. 1957.

126 l.

Ferencz István
szobrász

M.D.K.

„Csokonai" szobra

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

125 l

Ferenczy István
szobrász

M.D.K.

Szép mesterségek kezdetei című műve. (Pásztor Lányka néven ismert) Csokonai mellszobra.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

1242.

Ferenczy István
szobrász

M.D.K.

1792 Rimaszombaton született. 1814.-ben Bécsbe ment. 1818-ra Romába ment.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek
Bp. 1957.

122 l.

Ferenczy István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

121/2.

M.D.K.

Ferenczy István
szobrász

229) Kulcsár István síremléke

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalógusa
Bp. 1913.

33b

MDK

Ferenczy István

Knopp J: Ismeretlen magy. festők a 19.sz. első felében. Szépművészet, 1941, 4.sz.

78 l.

M.D.K.

FERENCZY ISTVÁN

(Cuclitis.)

Szós Gy: Jzsó Miklós leselei.

Budapest, 1958. 16, 18, 67, 100, 101, 108, 115, 124, 126, 132, 139.o.

M.D.K.

FERENCZY ISTVÁN /1792-1856/

mint lakatos kerül Bécsbe, hívább Rómában Thorwaldsen műhelyében. 1822-ben befejezi a "Szépmesterségek kerdete" c. szobrát, 1824-ben hazatér.

Portrái: KISFALUDY KÁROLY, BEÖTHY ÖDÖN, ÜRMÉNYI JÓZSEF, FELSŐBÜKI NAGY PÁL, SCHODELNÉ, PÓLYA JÓZSEF-ről. 1828-ban KAZINCZYT kezdi mintázni. /hak felsorolás./

Hányos hiróly szobrának felállítására nem kerülhetett sor.

GÁDOR E.-POGÁNY Ö.G.: Magyar szobrászat. Budapest, 1953. 9-10. oldal.

MDK

Ferenczi István nobrán
(1792 - 1856.)

Rómában Thorvaldsen tanítványa (1818.)

Csokonai mellnobra Medgyessy Ferenc másolatában

Déri Múzeumban Debrecen (17. lap)
(Eredetije a D. i ref. kollégium Tulajdona)

Lahatosinas apjánál, 1814-ben Bécsben éremverő.

Első nagy sikere „Pántorlányka."
„Mátyáskobor" - nem sikerült
Magyarosítottan fejezi be életét.

Déri Múzeum kiptára Debrecen 1954. ~~17 lap~~

17

DP.

MDK

Ferenczy István, szobrász

1792 (Rimnanombat) – 1856.

Lakatosinas, Bécsben Akadémián farag. Rónában Thorwaldsen műhelyében dolgozik. Itt kénül „Csokonai mellszobra" és a „Pántor-lányka". (Pestre küldi)

Canova tanítványa másfél évig.

Esztergomi dóm számára kap megbízásokat. Felfedezi a ruskicai márványbányát.

„Kazinczy" „Üzményi" – portrék

„Mátyás szobor" – várlatait nem fogadják el. „Alvó Euridike" a tokó műre.

„Csokonai mellszobra" (Medgyessy F. másolata) } Déri Múzeum, Debr

„Fáy András mellszobra" }

Déri Muzeum Képtára, Debrecen 1949. 13. lap

13

MDK

Ferenczy István

szobrásznöv.

Képzőmüv. Főiak. kiáll. Esti Kurir,
1924. dec. 19.

MDK

Ferenczy István

M.Nemz.Muz. [illegible] raktárában:

Kisfaludy Károly-szobor

GenZakBpest, 68 l.

Ferenczy István nobrán M.O.K.

Gyűjteményét Faragó Ödön javaslatára a képművészeti kiegeumnak jutta Hak.

Faragó Ödön tanár művészi hagyatéka. Bp. 1935, 3

Ferenczy István nobrán M.D.K.

Canova Sanitványa. Rudnay Sándor primást ábrázoló mellszobra az esztergomi ker. muzeumban.

Szobor Ágnes: Az esztergomi ker. muzeum kiállításának vezetője. Bp. 1955 15.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászm.

Népszava, 1958.
febr. 22. 1. old.

MÜVTÖRT DOK

FERENCZY ISTVÁN
szobrászm.

Népszava 1958.
jun.8.4.old.

Ferenczi István szobrász

Népszabadság 1957. 119.sz. V.22.
4.lap

Ferenczy István

Magyar Grafika

Magyar Nemzet
1950.VI.é.233.sz.
Széch.Kvt.

Végvári Lajos

Ferenczy István

MDK

szobrász

Repr:

"Kisfaludy Károly"

Szöveg utáni képtáblák lapszám és sorszám mélkül

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

M. D. K.

Ferenczy István
szobrász

Méltatás

G. m.: Szárnyolevan év a művészeti kultúra szolgálatában
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 23.

4l.

Ferenczy István

MDK

írásbeli hagyatéka a Szépm. Mz. Adattárában mutatja, mily hatalmas munka vár még művészet történészeinkre.

S.o.

Farkas: Munkácsy lev. 1952.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 OKT 17

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1021

Az alkotó

A Délmagyarország csütörtöki, október 16-i számában folytatja nagysikerű Szeged szobrai sorozatát. A 74. számú ismertetés Virág Benedek emlékét megörökítő ruskicai márvány dombormű szerzőjét ismeretlen művészként jelzi.

Az emléket Ferenczy István (1792—1856) a magyar szobrászat megteremtője, első mestere készítette. A mester kevés megmaradt alkotásának egyike a Virág Benedek emlék, melyet a Nemzeti Múzeum részére a nagy magyar kortársak és elődök megörökítésére készített. A művész írja e művéről 1830 nyarán öccsének: „... A középen álló hermes: a Virág álló képe; az ülő figura a haza, Pannónia, aki a Virág képével olyformán bánik, mint egy anya a harcról dicsőséggel hazatért fiával. Édesgeti, öleli és a jobb kezével hátulról egy borostyán koszorút fejére illesztget; hátulról azért, mert tudva lévén az ő viszszavont életmódja és minden pompát s dicsőséget megvető charactere, még holta után is elvonhatná magát ezen megtiszteléstől. Lábánál vagyon egy kas a régiek módja szerint, melybe összetekert írások vagynak és külön-külön historicusok nevei vagynak reá írva..." (Meller Simon: Ferenczy István, Budapest, 1905. 196. oldal). A fenti közlés a tervről és a nevezett mű 47. ábrája kétségtelenné teszi, hogy a szegedi Panteonban levő emlék Ferenczy István alkotása.

Tóth Sándor
szobrászművész

Ferenczy István

akkor
meg ezt

Mi a

Minde
kell szö
sített sz
járás né
hány m
rendelke
teletdíja
kivételével — nincsen.

Rendelet írja elő, hogy levelező úton kiknek kell pótlólag képesítést szerezniök.

munkása Szegeden hivatásának. Megértem az aggodalmat. Ki garantálhatja, hogy valaki a jó diplomájával, jó

ADÁSVÉTEL

Bőrkabátját már most alakíttassa, javíttassa vízhatlan bőrpuhító festéssel Csordás bőrruhakészítő mesternél, Szent Miklós u. 7. Felsővárosi templom mögött. x

Kutyákat vesz az I. sz. Gebészeti Klinika. x

Rövid esküvői ruha,

Opel Kadet újszerű állapotban eladó. Szeged, Hunyadi J. sgt. 39—41 III. ép. A. lépcsőház fszt. 1. x

69 q takarmányrépa eladó, Szőreg, Petőfi u. 30. sz. x

Árvácska ismét kapható, Tápai sor 70. (Gyevi temető sarok) hétköznap 3—6, vasárnap 7—12-

Német gázkonvektor eladó és nagyméretű garázs kiadó, nov 1-től. Moszkvai krt. 9. sz. Csonka.

Alig használt Gudlinféle tűzhely eladó. Tarjántelep III. E. C/I. 5.

Wartburg kiutalást 1970-re visszaigazoltat átvenének, vagy

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285
1956 JUL 15.

MŰVELT NÉP

Ferenczy István tragédiája

Július 4-én emlékeztünk meg úttörő szobrászunk, *Ferenczy István* halálának 100. évfordulójáról. Ferenczy élete főművének szánta »Mátyás, az igazságos« című emlékművét. Alkotását az ifjú Pestre képzelte, hol a reformkorban virágba szökött a nemzet élete, s ahol még a magyarság egyetlen nagy fiának sem állott emlékszobra. Hét év munkáját fektette bele művébe. A költségek előteremtésére megmozgatta a társadalmat, kérvényezett az udvarnál és az országgyűlésnél. Új bányákat tárt fel hazai márványért, budai házában bronzöntőkemencét épített. Közben elfogyott a társadalomadta összeg, lakatosmester atyjától örökölt vagyona elúszott, sőt adósságokba keveredett, a kormányzatba vetett gyenge reményei füstbe mentek. Lelkileg összeroppanva, az anyagi tönk szélén, kénytelen volt a várbeli Országház utcai házát eladni. Hatalmas gipsz modelljeivel azonban nem tudott mit kezdeni, nem fogadta be azokat a Nemzeti Múzeum sem.

Látva, hogy hiába küzd »a Fátum ellen«, rászánta magát a gipszek összetörésére. Szándékát megtudta *Teleky Blanka*, aki maga is műkedvelő szobrász volt. Ismerve a művész körülményeit, nem ellenezhette a rombolást, csak azt kérte, hogy előbb egy ügyes daguerreotipistával levétethesse a halálra ítélt szobrokat. 16 felvétel készült a Mátyás-emlékről. A műtörténet jórészt ezek után méltatja Ferenczy alkotását. Megtörténve a szobrok felvétele — írta Ferenczy öccsének —, *»mindent kiraktunk az udvarba Museum formába, mindent, a Mátyás lovagmintát, Kölcseyt, Pásztorleányt, számtalan büsztöket, oroszlánokat s magam pedig az udvar közepébe' — a daguerreotipista levette az egészet egyszerre, az épületet, minden bennlévőkkel.«* Ezután nekiláttak a rombolásnak. Történt ez 1846. augusztus 28-án.

Ferenczynek az Attila utcai *Góla Ádám* volt a fényképésze. Néhány évvel a fotografálás felfedezése után, ma már képzelhetetlenül primitív technikával, Góla a fény és árny játékában mesteri módon örökítette meg a múlt századi magyar művészsorsot.

F. I.

Ferenczy István a szobrai között, Országház utcai házának udvarán. Góla Ádám daguerreotipiája (1846. augusztus 28.)

a sort, mellette Belinszkij levele: »*Ez a szociális regény első kísérlete nálunk.*« Odább a Petrasevszkij-összeesküvés és a kényszermunka-évek dokumentumai s a kínokban fogant »Emlékiratok a holtak házából« kusza vázlata. Majd a Russzkij Vesztnyik 1886. évi példányai, amelyekben a Bűn és bűnhődés először megjelent — és így tovább. Végül a gyermekszoba és a régi ebédlő az író kedves darabjaival, díványával, íróasztalával, rajta apró holmik: fanyelű hegyes toll, szivartárca, szivar. A kijáratnál egy asztalkán emlékkönyv, benne kegyeletes bejegyzések, ilyen nevek: Leonov, Zaszlavszkij, Dolmatovszkij ...

Szép, gazdag múzeum, mélmében pillantott
utóbb a Tretyak
latát. Lenyűgözv
sokan megörök
forradalmi harc
tait, de nem íg
zetállító erővel!
lan lendület sug
cakő« félmeztele
kásalakjából, ahogy egy követ ragad fel, előredől, farkasszemet néz ellenfelével, s a belső tűz, a küzdelem feszültsége lelkesíti át arcát. Ugrásra kész, robbanó mozdulatából fölényes biztonság és nemes pátosz árad. Valami távoli rokonságban van Meunier figuráival, ám azok csak görnyedő munkások, ez több: *a győző munkásforradalmár.*

Nem értem szovjet barátaimat: ezt a szabad eget kívánó

kító N. D. Mordvinov, a Szov
jetunió népművésze játékár
csak a legnagyobb elismer
hangján lehet szólni. Ám ér
hető, ha bennünket inkáb
maga a darab érdekel — :
lenne megismertetni a magya
publikummal. Hiszen igénye
művészi módon felvetett prob
lémája a mi gondjainknak
sűrűjéből való: az ember kü
delme a technikai fejlődésér

Nyárády Gábo

---

ként három-négy egészen tűrhető verset is írt, akárcsak ...

És fölsorolt néhány nevet — köztük igazán kiváló, általánosan tisztelt költő nevét is — kik szerinte »három-négy egészen tűrhető verset« hagytak az utókorra.

— Gyűlöltem mindenfajta hazugságot — mondotta egyszer —, mégis milyen keveset sikerült végeredményben lelepleznem ... Az emberek szerelmi életükben csalnak, hazudnak leginkább és ezekre a csalásaikra, hazugságaikra a legérzékenyebbek. Minden egyéb leleplezést megbocsátanak valahogyan, ezt az egyet soha! Fiatal író koromban elhatároztam, hogy én pedig erről is elmondom az igazat. Sajnos, nekem se sikerült. Olyanok is, akik örömujjongással fogadták lázongó írásaimat, megijedtek és mérsékletre intettek. A lapok pedig nem közölték ilyenfajta kísérleteimet. Végül is beleuntam a meddő próbálkozásokba és abbahagytam az egészet.

Elhallgatott. Töprengve nyomta el cigarettája tüzét.

— Azt hiszem, erről a kérdésről még senki se mondta ki a végső szót — tette hozzá hosszú hallgatás után. — Tolsztoj se ... Igen, még Tolsztoj se ... — ismételte.

Úgy gondolom, nem tévedek, ha azt állítom, hogy e ragyogóan okos és éber öntudatú író végeredményében ösztönös alkotó volt. Elsősorban a szívével írt, nem az eszével. Sok elejtett megjegyzése erősíti ezt a föltevésemet.

Elbeszélte például, mint kísérletezett nyomorgó ifjúsága idején, hogy valamivel több pénzt keressen az írásaival. Igyekezett volna ügyesebben forgolódni, fölhívni magára a figyelmet s mintegy kikényszeríteni a sűrűbb megjelenést, de hát ehhez végképp nem volt tehetsége. Különben is azt mondották neki: írásait nem szeretik az olvasók — alkudjon meg, mint Herczeg, Pekár vagy legalább, mint Molnár Ferenc, akkor közölni fogják.

S egyszer, végső elkeseredésében, próbára is tette magát. Elhatározta, már a témát is úgy választja meg, mint a példaként említett írók s írás közben is alkalmazkodik az ő elveikhez.

— Csakhogy ehhez se vo
szerencsém — folytatta ne
csekély kárörömmel. — A to
lam okosabb volt, mint én mu
gam. Hiába is próbáltam ha
zug útra terelni, mindig vis
szahúzott az igazsághoz.

Egy másik estén Kiss Laj
szegény emberekről szó
könyve került szóba. Lajos b
csi nagyon szerette ezt az ú
törő művet: a »főkönyvek
(vagyis legkedvesebb olvasmá
nyai) között is első helyen en
legette.

Mikor megtudta, hogy diá
korom óta ismerem a szerző
lelkesen és meghatottan ism
telgette, hogy minél több
szeretne hallani és tudni err
a neki igen rokonszenves em
berről.

Elmondtam, hogy Kiss La
jos két csoportra osztja az em
beriséget: »ész-emberekre« é
»szív-emberekre«. Előbbiek
— a józan racionalistákat -
nem nagyon kedveli, annál in
kább az utóbbiakat, ösztönö
intuitív hajlandóságuk miat

Lajos bácsi egyre csillogób
szemmel hallgatta elbeszélése
met. Egészen elérzékenyül
hangon szólalt meg a végé
(Ez a lágy, könnyes, el-elfulla

Ferenczy István Lobrán M.D.K.

Esztergom, ut. István vértanú kápolnája, a neut tèrdelö márványszobra.
1831.

Genth. Müeml. 1959 I. 51.

M. D. K.

FERENCZY István szobrász

1792 – 1856.

Irodalom: Berkesi szobrászat ... Bp. 1959.

I. 153. l.

II. 50. l.

Ferenczy István, szobrász MDK

Egy ismeretlen alkotását találta meg Romváry Ferenc pécsi Művészettörténész.

–: Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1965. máj. 27.

Ferenczy István

MDK

szobrász

"Kisfaludy Károyl" Nemzeti Muz. kertje. 1875.
jelenlegi formájában 1952-től.

~~28~~.o.
29.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1956.

Ferenczy István

MK

szobrász

Kisfaludy Károly szobra.

18.o.

Gádor András: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Ferenczy István

szobrász

"Kisfaludy Károly"

repr. 11.o.

Gádor András: Budapest szobrai. Bp. 1956.

Ferenczy István

szobrász

Rómában Thorwaldsen mühelyében dolgozott.
faragta Csokonai mellszobrát.
Mátyás király lovasszobra.

~~10.~~o. 9.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Ferenczy István

MDK

Emléktáblája az Országház utc 14. sz. ház falán. 56/6.

56.o.

-: A budai Vár. Bp. 1958 . /Szerk: Föv. Idegenf. Hiv./

Ferenczy István

A Belvárosi Plébániatemplom oldalkápolnájában lévő siremlék.

57.o.

Zsoldos László /szerk./: Budapesti szobrászat. Bp.1952.

MDK

Ferenczy István szobrász/ 1792-1866./

Bajó Gyula: Bpest ujabbkori épületszobrászata.
Bp. 1942. 2o-22 l.

MBK

MDK

Ferentzy István ,

1826-ban veti fel a müvészeti akadémia gondolatát.

dr. Biró Béla: Pesti müvészeti közélet száz év előtt.
Képzömüvészet. 1930. 35. sz. 234-242. l.

MDK

Ferenczy István,

tragikus összeomlás volt pályafutásának vége. A képzőművészetek teljes elmaradottságának idején ő benne látták az egyre sürgetőbb feladatok megoldására alkalmas egyéniséget.

Koppföv.képt. -1943.9.-12.1.

Ferenczy István MDK

Vármegyeháza./Városház u. 7/

Ifj. Zitterbarth Mátyás építette 1838-41 között. /Első alakjában 1804-ben épült./
A hátsó homlokzat /Semmelweis utca 6/ kazettás boltozatu kapualjjal Hofrichter József műve.1829 1832. Benne Dunaiszky néhány mellszobra.
Az 1904-es épülethez csatlakozó közgyülésterem , a börtönöket és rabkápolnát/jelenleg megyei levéltár kutatószobája/ Hild János építette és 1811-ben készült el.

Az egész épülettömböt/ Imrényi Szabó Imre 1945-1948-ban és 1959-60-ban helyreállitotta.
Ekkor hozták ide Károlyi Istvánné féti síremlékét /Ferenczy István műve . 1831/.
Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 131.l.
Repr. 233. kép.

MDK

Ferenczy István

Kisfaludy Károly mellszobra. 1836.

Felállitották 1875-ben.

1944-45ben megsérült, lefej, leegyszerüsitve felállitva 1950.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

161.1.

M. D. K.

FERENCZY István szobrász

György. Oroszlán, szobor, 1840.

Magyar építészet. Bp. 1954. 97. l.

MDK

Ferenczy István, szobrász

Pásztorleányka. A Muzeumban ekkor Görög leánynak nevezték.
Régebben egy Faun -fejet csinált.
A Mátyás-emléket egy antik sirházra állitotta.
Mutatja hogy magyarság értelmes klasszikus érzéke az észszerü antik példákhpz ragaszkodott,

Pogány Ö.G.: M.szóbrászat a 19.sz. elsö felében.
Bp.1939. 54.l.

MDK

Ferenczy István,
szobrász

Mátyás. Monument. klasszic. jellemzi.
Szent István vértanu
F. római mesterei és kortársai révén szobrásza
tunk felszabaditójának szegödött.
Csokonai. Mellszobor./Tévesen faragta meg fe-
jén a babérkoszorut felfelé álló levelekkel,
mely csak imperatort illet. a horizontális a
poétai./Kazinczy birálata./ 1840 körül uj
Mátyás -muntát követeltek töle. Kazinczy tette
F.-t az elsö magyar szobrásszá.
F. mitológiaifigurákon tanult vésni Rómában.
Kölcsey. Szobor.
Haldokló Euridice. c. dombormüvével bucsut
vesz a müvászi pályától.

Pogány Ö.G.: M.szobrászat. a 19.sz. elsö felében.
Bp. 1939. 46.,47.,50.,51.,52,53,54,55.l.

M.D.K.

Ferenczy István /1798-1858/

820. Allegoria a Békére. Acélérem 9.5 átm.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 89. l.

Ferenczy István, szobrász

H/Dk

„A török másfélszázadon át pusztított mindent, ami szobrász kere alól került ki s utána csak az 1840-es években jutottunk el ordáig, hogy egy valóságos emlékszobor magyarányú terve: Mátyás király lovasszobráé — felmerült."
Felvetője Ferenczy István volt.

Czobor Ágnes: Lyka = Gádor: Budapest szobrai 127.
A Könyv,
[Könyvbarát], bp. 1955. augusztus

V/8.1

M.O.K.

Ferenczi István, szobrász

A neoklasszicizmusban, ebben a hideg és mesterkélt epigonművészetben, görög-római istenalakok, mitologiai és történeti jelenetek uralkodnak. A magyar szobrászatban ennek képviselője Ferenczi István.

Hevesi Iván: Művészettörténet .... előadásai nyomán. Iparműv. Főisk. jegyzetei. Bp. 1949. 15. old.

Ferenczy István, szobrász

A cikkéró megemlíti a biedermeyer jellegzetes remeke: a Pásztorleányka c. szobor alkotójának nevét.

Fitz József: A táblabíró világ Könyve
405-07.l

bp. 1959. szeptember IX/9

KÖNYVBARÁT

MDK

Ferenczy István (szobrász)

Említve: a Mátyás-szobor.

Dr. Feleky Géza: A művelődéstörténeti múzeum problémája és a Fővárosi Múzeum.

Városi Szemle, Bp. 1914. 45. l.

Ferenczy István szobrász

MDh

Prónay Sándor írósról mintázott márvány szobra a M. N. G.-ba került.

– Gyarapodik a Nemzeti Galéria gyűjteménye

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 7.

8.l

Ferenczy István, szobrász 17 Ok

A Magyar Szobrászat c. albumban láthatók ferenczy István „Csokonai, Kazinczy, Kisfaludy és több más írókortás. szoborképmásai."

D. Szemző Piroska: Az esztétikai nevelés fontos eszközei 16. l

A Könyvtáros

[Könyvbarát], Bp. 1954. július IV/7. sz.

Ferenczy István
festő

MDK

Életrajz

Könyvek – 47 lap
Művészet, 1960. augusztus.

Ferenczy István Lolván M.I.D.K.

Virág Benedek zeremlézéről litográfiát készítette Walzel Ágost

Gerni, A magy. Könyv. 1960 214

Ferenczy István
szobrász

M.D.K

Műgyűjtéséről.

M. Abonyi Aranys Emlékezés Cserepes Istvánsa — 7 l.
Művészet, 1960. szept.

M.D.K.

Ferenczy István

Szobrászmüvész halálának 100 éves évfordulóján a Városliget: müvészsétányon felállitották fehér márvány szobrát amely Marton László szobrászmüvész alkotása.

Ferenczy István.

Népszava 1956. VII.13. 164.szám. 6.0

MDK

Ferenczy István

Vas.Ujs. 1859.512.o.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

márvány Női fejéről, melyet kiegészítettek, illetve konzerváltak, a szoborrestaurálási műhely 1956-évi munkálatai között történik említés:

A Szépművészeti Muzeum 1956-ban. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1957. 10.sz. 110. old.

M.D.K

Ferenczy István, szobrász

reneszánsz bronzgyűjteményét – bőrbe a Leonardo művészetéhez kapcsolódó ágaskodó lovon ülő harcost – 1914 – ben vásárolta meg a Szépművészeti Museum.

Gerszi Teréz:
Az Országos Szépművészeti Museum története. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1957. 10. sz. 105–106.o.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

(1792-1856)

22 éves korában mint vándorló lakatoslegény került Bécsbe, ahol mint gyári munkás dolgozott. Szabadidejében mint rendkívüli tanuló bejárt az Akadémia érem metsző osztályára, ahol egyik első próbálkozását megjutalmazták. Ferenczy szakított a lakatosmesterséggel és rendes növendékner iratkozott be az Akadémiára./.

Soós Gyula: Ferenczy István érmei Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6. sz. 96. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... arol további si rereret aratott. Rövidesen Rómába utazott, hogy a kor két legünnepeltebb szobrásza, Canova és Thorvaldsen környezetében dolgozhasson. Itt készítette VII. Pius pápa-érmét (1823) és egy Hunyadi János és László érmet. Küzdelmes élete dezerán az érmét háttérbe szorultat Ferenczy munkásságában, de öregkorában, a csalódások sorozata után, ismét visszatér./.

Soós Gyula: Ferenczy István érmei. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 97-98.old.

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

... horrájuk: Legsikerültebbek a portré érmei és különösen szép ei érdekes élete utolsó évéből származó lovasérme, mely ellenfeleivel való sok kürdelmei nek szimbólumaképpen a paripáján összeroskadó, balkezével a lovára csavarodott kigyóval küzdő lovast ábrázolja.

Soós Gyula: Ferenczy István érmei. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.su. 98.old.

U.o. teljes jegyzék mind a tizenhat éremről: 99.o.

Ferenczy István szobrász

Szerepel az alábbi tárlaton

Kömüves Gyula: hagyak remek művek
Kiállítás a Budavári Palotában

Szabad Föld 1969. IX. 28

Ferenczy István
szobrász

1792-ben született, az erinészet
művelője volt.

Remenyi József: Emlékeim a Telcs mütermeről
Műnészet, 1970. január – 15 lap.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Müve a MNG uj szerzeményei között

Prónay Sándor szobra

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYET III. Bp.1961.

Ferenczy István
nohász

M.D.Y.

„Kazinczy Ferenc"
(repro)

Pogány Ö. Gábor: Művészettörténet – Művelődéstörténet.
Művészet, 1967. szeptember – 2 lap.

Ferenczy István

fehérmárványból faragott István vértanú szobra díszíti az esztergomi bazilika Szt. István vértanú kápolnájának oltárát.

Ferenczy Canova hatása alatt állt, éppen úgy, mint a mantovai Giuseppe Pisani.

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom. h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.) 160. l.

MDK

Ferenczy István, nobrász

Szerepel a Várpalotában a táslaton.

Rózsa Gyula: „Nagyobb igaza sohse volt népnek" 8

Népszabadság Bp. 1967. okt. 14.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

nevét a kivételezettek körök emliti az előadó, szobrász kortársai; hoz képest, akik „kénytelenek becsni a diszitőszobrászat kezelcivel. Ferenczyt a Tudományos Akadémia 1836-ban tagjai sorába választottá

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967. XVI.évf. 1.sz.
2. old.

Ferenczy István

Canovától tanult. (~~Nevét~~ 1942-ben tartott előadása Pátrayné „szobrásznatura magyarsága és európaisága" címmel.

Pátray Pál, alkotás és hemlélet, Bp. 1967.

64 l.

MDK.

Ferenczy István

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 okt.14.

FERENCZY ISTVÁN/1792-1856/

művészi pályafutását, lakatoslegényből lett szobrász, a nagyobb képzőművészeti feladatok iránti érdeklődés hiánya törte ketté.

Végvári Lajos: Munkácsy Mihály/1844-1900/ Bp.1955. 48 l. 24 t.

MKD

Ferenczy [István], szobrász

Az ált. iskolások felnőtteket véleményét mondják a művekkel kapcsolatban. Tanult dolgokat. [Pl. a Pásztorlányhárót írt sorok egy kislánytól.]

Szántó Zábor: Gyermekek felnőtt cipőben 12-13

CSALÁD és ISKOLA, sp. 1967. jan. XVIII/1.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Csokonai szobrának készítése-kor Erős János rajza után Fr. John rézmetszetében fennmaradt arc-képét használta fel, mely még a költő életében, természet után készült ábrázolás.

G.Rózsa: Friedrich John und die Schriftsteller der ungarischen Aufklärung

Acta Historiae Artium, Bp.1967. Tom.IV. fasc.1-2.

152. old.

M.D.

Ferenczy István
szobrász

1824-ben-készelett Ischondi-
büsztjét. Karinczy megálla-
pítása szerint „az első ma-
gyar szobrász".

Pogány Ö. Gábor: Művészettörténet - Művelődéstörténet
Művészet, 1967. szeptember - 4 lap.

Ferenczy Sztoán
szobrász

M.D.K

Meltatás.

M.J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet, 1967. szeptember - 12 lap.

M.D. 6/1

Ferenczy István
festő

Együtt vett szőlőt Vörösmarty Mihály-
lyal, Fay Andrassal Fóton. Nagyvá-
radra Vörösmartyval együtt mentek
el, ahol mindhettőjüket vagy ünnep-
lésben részesítetik.

Pogány Ö. Gábor: Művészettörténet – Művelődéstörténet
Művészet, 1967. szeptember – 4 lap

Ferenczy István
szobrász

M.D. 6/1

Mátyás szobrászt Fáy András
mellett Vörösmarty és szó. emelt.

Pogány Ö. Gábor: ~~Bevezy~~ Művészettörténet - Művelődéstörténet
Művészet, 1967. szeptember - 4 lap.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

1960 tavaszán Petőfi Irod Múz. kiállitásán a reform kor klasszikusairól készült márványszobraiis ki voltak állitva. 83.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Rippl-Rónai iróportréi. 83.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1960-61. Képzőmüv. Alap. Kiadóváll. Bp. 1961

FERENCZY ISTVÁN

Szánthó siremléke 1838-ból való.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő:
Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l.
/Városképek - Müemlékek sorozat./ - 131. l.

Ferenczy István

„A dalékok a szerad/sdulé mag. isod. és lépz. lapcsolatáhs" c. cikkben ~~a~~ „nemzeti szobrának ~~megtereme~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ egyik meg-teremlője - lenit ecsetéhez meg.

szodolomtöslémli köslemémyes, 1963, 46 l, Németh lajos c.

Ferenczy István, szobrász

MDK

Donner [Georg Raphael] egy ólomrelief-
je Ferenczy István gyűjteményéből
került a Képzőművészeti Múzeumba.

(fenczik): Barokk szobrok - 2

ESTI HI. AP. Bp., 1967. jan. 13

M.D.K.

Ferenczy István, szobrán

VIII. Pius pápa és Hunyadi
János és László emlékérmeinek
képei:

Soós Gyula: Ferenczy István érmei. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 45.old. 33-35. ábrák.

M.D.K.

Ferenczy István, rézkarc

, Férfiarcképek, fiatal nő arcképét és a művész életének állomásait ábrázoló érmei képei

+Kígyóval viaskodó lovas

Soós Gyula: Ferenczy István érmei. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 47.old. 41-43.ábrák.

FERENCZI István szobrász M.D.K.

Mint a magyar szobrászat úttö-
rőjét emeliti Kathy

Kathy Imre: Andrássy Kurta János kiállitása
Magyar Építőművészet 1961. 5.sz. 60.l.

Ferenczy István / 1792-1856/ MDK

művészetéről is beszél
a cikkiró, aki a mai magyar művészet gyökereit vázolja a XIX századtól, "A mai magyar festészet és szobrászat kiállitása"/Catania 1948 jan 18-24/ alkalmából.

Péter Meller: Quattro pittori e due scultori della piu schietta contemporaneita.
LA SICILIA 1948. jan. 20.

-1.- M. D. K.

FERENCZY István szobrász

1792 – 1856.

Asztalláb

Balogh János mellszobra

gróf Brunsvik József mellszobra

Faun, mellszobor

Fáy András mellszobra

Ferenczy István mellszobra

A M. N. Galéria állagjegyzére I/a. r.

Bp. 1959. 121-122.

— 2. — M. D. K

FERENCZY István szobrász

Gróf Gyürky Dénes

Kazinczy Ferenc wellszobra

Kölcsey Ferenc

Kölcsey Ferenc

Liliomtanulmány

Nagy Pál

A M. N. Galéria ámagjegyzése I./a r.

Bp. 1959. 122-124.

— 3. — M. D. K.

FERENCZY István szobrász

Mátyás király szobortervereténcz rész

Mátyás király szobortervereténcz rész

Mátyassy József

Pálya József dr.

Medici Vénusz

Pásztorlányka

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a r.

./. Bp. 1959. 127. l. 125

— 4. — M. D. A.

FERENCZY István szobrász

Pásztorlányka (másodpéldány)

Rudnay Sándor hg. prímás

Ónarcmás

Schodel Rozália mellszobra

Suszter János

Széchy Mária mellszobra

Venere Canova, mellszobor

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

/. Bp. 1959. 126 - 128. l.

—5.— M. D. U.

FERENCZY István szobrász

Wesselényi Ferenc medszobra

~~Estia [illegible]~~

A M. N. Galéria ábrajegyzéke I./a. r.

Bn. 1950. 128. l.

MDK

Ferenczy István

Szt István megkövezése.
Esztergom . Bazilika.

54.o.

ZOLNAY LÁSZLO: AZ ESZTERGOMI VÁR. Bp. 1960.

Ferenczy István nobrán M.D.K.

emlitve

Berni, H magy. körajz. 1960 46

MDK

Ferenczy István, szobrász .
1792-1856

T.k. benne kell látnunk az elsö szinmagyar származásu éremvésöt, bár ambiciója a monumentális szobrászat felé vonzotta. Igen sikerült a kevés emlékérem, mit készitett.

Dr. Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettművészet
BI 1934. 125-127.l.

Ferenczy István MDK

Thorwaldsen számadáskönyve szerint a Ganymedés szoborcsoport márványfaragásán /térdeplő fiuakt/ Ferenczy is közreműködött.

"Kulcsár István" siremlék
"Virág Benedek " siremlék

70.o.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozicióihoz. Művt. Írt. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.o.

MDK

Ferenczy István

"Kölcsey Ferenc" egészalakos ülőszobra.

Rómában összevásárolt könyvek /sok ősnyomtatvány/ közt : Sebastiano del Erizzo: Dichiratione di Me-Daglie Antiche c.könyve /Velence 1559/ éremkép rézmetszetei Ferenczy mintaképei voltak.

VII. Pius pápa és Hunyady érem kompozitiója 1823-ban már e mintaképek szerint készült.

71.o

Sós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozicióihoz. Művt. Írt. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.o.

/Áldozatkészség/

Ferenczy István

"Áldozatkészség" viaszvázlatban maradt éremterve.

"Fiatal nő képmása"

"Áres"

Lehet hogy Ferenczy müve a Villa Borghese gyüjteményében lévő. Áres-szel, melyet L/ G. Lippold a XIX. sz. első két évtizedére datál és ismeretlen mester munkájának tart.

Prágai Ferenc császár emlékmühöz készült terve.

Vizfestményben maradt fenn a Szépm. Muz. Grafikai Osztályán.

71.o.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozicióihoz. Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.o.

Ferenczy István

"Mátyás szobor terve"

és a körülötte indult vita a klasszicizmusról.

A szoborterv bukása után /1846-ban/ visszavonult Rimaszombatra, ahol örökmozgógép rekonstruálásán fáradozott.

"Teleky József mellszobra"

"Kölcsey Mellszobor"

73, b,

Sós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozícióihoz. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.o.

Ferenczy István

szobrász

MDK

"Haldokló Eurydike"

Ferenczy hattyufala.

/Talpazatára felirta a Mátyás szobor ellen szavazott megyék nevét./

74.o.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozóciéihoz. Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István szobrász — MTK

Repr:

"Kulcsár-siremlék" 70.o. 6. kép
és előképei:

A. Canova Giovanni Falier siremléke
70.o. 7. kép.
Hegeso siremlék. i.e. V. sz. vége.
70.o. 8. kép.

Sebő Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozícióiban.
Művt. Írt. 1960. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István MDK

szobrász

Repr:

"Kölcsey Ferenc" /ülőszobra/

71. o. 9. kép

és előképei:

Ismeretlen hellenisztikus mester: Poseidopos

71.o. 10. kép

A.Canova: Elisa Buonaparte

71.o. 11. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozocióihoz. Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

MDK

Ferenczy István
szobrász

Repr:

"VII. Pius pápa érem" /Hátlap/
72.o. 12. kép

és előképe:

Augusztus császár érmének hátlapja.
72.o. 13. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoborkompozicióihoz.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István MDK

szobrász

Repr:

"Hunyadiak érme" /Előlap/
72.o. 14. kép

és előképe:
~~Antoninus/és~~
Antoninus és Verus császár érme /Előlap/.
72.o. 15. kép

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoborkompozicióihoz.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy Ist n MDK

szobrász

Repr:

"Áldozatkészség"

74.o. 19. kép

éselőképe:

Antonin s császár érem /Hátlap/
74.o. 20. kép

Sós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy Ist n szeborkompozecióihoz.
Műv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István MDK
szobrász

Repr:

"Fiatal nő képmása"

74.o. 21. kép.

és előképe

"Artemis", hellenisztikus gemma.

74.o. 22. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoborkompozicióihoz.
Művt. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István

szobrász

MDK

Repr:

Vázlat Ferenc császár emlékművéhez

75.o. 25. kép.

és előképe:

Domitianus császár érem /Hátlap.
75.o. 26. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozíciói-ihoz. Müv. Ért. 1959. VIII. évf 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István

szobrász

MDK

Repr:

"Áres"

75. o. 23. kép

és előképe:

Ismeretlen mester XIX. sz. I. fele: Áres
/Talán Ferenczy?/

75.o. 24. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoborkompozíci-ihoz.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István

szobrász

MDK

Repr:

"Hunyadiak árme" /Hátlap/

73.o. 16. kép

és előképe:

Titus császár érme /Hátlap.
73.o. 17. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoborkompozíci-ihoz.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István

szobrász

MDK

Repr:

"Sebesült harcos"

73.o. 18. kép

és előképe:
Titus császár érme /Hátlap/.
73.o. 17. kép.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép
Ferenczy István szoberkompozíci-ihoz.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf 1. sz. 68-75.o.

Ferenczy István · MDK

Rimaszombati hat gimnáziumi év után lakatos inas. Mint Vándorló lakatoslegény Bécsben jobban megismerkedik az antik müvészettel. Az Akadémia éremmetsző osztályára iratkozott.

Megemliti Julius Caesar, Hadrianus, Horatius, Vergilius, Sapho, Diana, Apolló Venus és Hektor szobairól készült studiumait.

68.o.

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozicióihoz. Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 68-75.o.o.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Csokonai-portré. Fekete repr. 481.o.

Kampis Antal 9 A képzőművészetek

A Kultúra Világa, III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Bpest, Minerva. 1960

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Kazinczy Ferenc. Bpest. Magy, Nemzeti Galéria. 480. o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zena, a szinház és a film. Bpest. Minerva. 1960

Ferenczy István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1958 JÚN. 6

Szombaton nyílik meg a Nemzeti Galériában a XIX—XX. századbeli szobrászat reprezentatív kiállítása

(Tudósítónktól.) 6/10

Művészi kincseink gazdagsága akkor látszik igazán, ha — évtizedek hibáit jóvátéve —, a nemzeti kultúrára jellemző kiállítás anyagát állítják össze. A *Nemzeti Galériában* 279 műalkotásból álló szoborkiállítás nyílik szombaton.

Bige Józsefné műtörténész; a kiállítás rendezője csütörtökön a sajtó képviselői számára előadást tartott az eddigi legnagyobb magyar szoborkiállításról és a rendezés sok nehézséggel küzdő új elgondolásairól. Végigvezette a sajtó képviselőit a kiállításon.

Itt találjuk a nemzeti szobrászat legkiválóbb műveit. Csak azért nem teljes a kiállítás, mert a világ legkülönbözőbb részein szerepelnek jelenleg nagy mestereink egyes alkotásai. Ha ezek a művek „hazajönnek", teljessé válik ez a műtörténeti szempontból jelentős seregszemle.

Nemzeti szobrászatunk megindulásától, *Ferenczy István* műveitől kezdve, egészen a mai legfiatalabb művészek alkotásáig gyűjtötték össze a történelmi és művészi fejlődést jellemző szobrokat. A régi, több mint harminc év előtti rendezési elgondolással szemben csak a nemes anyagokból készült szobrokat állították ki.

A rendező elmondotta: a közönség évtizedek óta nem látott ilyen kiállítást, nem ismerhette a magyar szobrászat színe-javának sok darabját. Most dús élményeket kaphat. A közönség sürgető igénye, érdeklődése volt az egyik rugója, hogy ez a nemzetközileg is értékes, érdekes kiállítás megszületett.

idestova két évtizede
nem nyúlt hasonló téma
gerünk ugyan nincs, s
hányszáz hajós, illetve
ben hangoztatott kíván
tengerész, aki a Duna-
gőzösökön szántja a k
vizeket, csak elenyésző
a magyar dolgozók tá
nak. S mégis: hányato
de szép életük ugyanoly
országépítő munkánknak, mint a
csepeli martinász, a jászsági szán-
tóvető vagy a viharsarki tanító.

Barát Endre közeli ismerője a magyar hajósok életének, hosszú hónapokat töltött közöttük, bejárta velük az ázsiai, az afrikai kikötőket, s a távoli kontinensek peremét. Ennek az élményanyagnak frissesége süt át könyve lapjain.

Maga a műfaj — *riportregény.* Azzá teszik tömör fejezetei, szaggatott menete, a múlt időt a jelennel válogató stílusa. Nem kevesebbre vállalkozott Barát, mint hogy bemutassa egy magyar hajó tisztjeinek s legénysége számos tagjának egyéni arculatát,

harcolt a cattaroi csatában. Es sorolhatnánk tovább, megannyi életsors, magával meghasonlott lélek imbolyog a *Hortobágy* fedélzetén. Igaz, helyenként már-már úgy érezzük, azért aggatott hőseire annyi végletes terheltséget az író, hogy ezzel élénkítse a célja felé tartó hajó egyhangú dohogását. A vihar beiktatása — a regényen végig dúló lelki viharok szimbólumaként — már túlcsurran a mértéken, a feszültség fokozásának külsődleges eszközévé válik.

Ezek a hibák mind a regény kurtára fogott terjedelme révén domborodnak ki ilyen élesen. Alig

Ferenczy István MDK

Bp. belvárosi plébániatemplom /Március 15tér/
első oldalkápolnájában balra:
Kultsár István /megh. 1828/ siremléke.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 111.l.

Ferenczy István,

szobrász

(mellszobrát a Városligeti Művészsétányon leleplezték 1956. július közepén. Készítette Marton László szobrász.)

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász (1792-1856)

Rimaszombaton született s gleinte mint lakatoslegény dolgozott szülővárosában, apja műhelyében. Bécsbe kerülve feladta régi mesterséget és a szobrászati akadémián tanult. Majd római tanulmány útja során, az antik és a rencszánsz művek hatása alatt, teljesen ennek a hivatásnak szentelte magát. Thorvaldsen műtermében kapott állást, alkalmilag Canova is foglalkozott vele. Ebből az időből 3 művéről tudunk: Csoronai Vitéz Mihály mellszobra, az 1822-ből vali „Pásztor-

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

232-233 old.

-2-

Ferenczy István, szobrász M.D.K.

...leányka" és egy „Pihenő Vénus", mely utóbbi elhallódott. A két előzőt Pestre küldte, ahol azok nagy sikert arattak. Ennek hatása alatt Ferenczy, még tanulmányainak befejezése előtt, haratért. Itthon elárasztották munkával, ő pedig a legnagyobb idealizmussal kezdett harcolni a szobrász nevelés ügyéért. Javasolta kátyás király bronzlovas szobrának körpénzekből való felállítását, melyhez várlatot is készített. A kezdetben a szigorú klasszicizmus hoz igazodó művész ./.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

233. old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

... később nagy lelkesedéssel fordult az irodalmi sikon megindítok nemzeti irányzat felé. Azonban lelkes és önzetlen javaslatai sehol sem találtak meghallgatásra, népszerűsége mindinkább csökkent; végül elkeseredetten vonult vissza szülővárosába, ahol még saját síramlékének szánt „Eurydike" c. művét készítette el.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 233. old.

„Pásztorlányka" c. szobrának képe: 228."

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász (1792-1856)

pályafutását mint lakatosinas kezdte. A szobrászat és a művészet alapfogalmaival bécsi tanulmánycivei alatt ismerkedett meg. Rómába is eljutott, ahol hosszabb idéig mint Thorwaldsen kőfaragó segedje dolgozott. De nem maradt kulföldön, hanem háratért, hogy a legideálisabb lélhesedéssel megvesse itthon a klasszicista szobrászat alapjait. Az értetlenség, ./.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

202 old.

Ferenczy István, szobrász

M.D.K.

... a körony és a szükhebluség elleni harcban, felőrölt idegekkel a magányba vonult vissza és már nem érte meg, hogy személyes tragédiájával mégis az utána következőknek készítette elő a talajt.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 202. old.
„Pásztorleányka" c. műve 228. "

Ferenczy István
szobrász

M.D.

Pinelli metszet - album jelenleg
a Szépművészeti Múzeum tulaj-
donát képezi Ferenczy hagyate-
kából szármaik

R. Balás Edit: Pinelli vizfestményei a Szépművészeti ...
Művészet, 1967. április - 13 lap

M.D.K.

Ferenczy István
Szobrász

Az 1820-as években Rómában
az ott dolgozó Ferenczy ismeretség-
be került Pinellivel.

P. Balás Edit: Pinelli színpadművészete a Színművészeti Múzeumban.
Művészet, 1967. április – 13 lap.

Ferenczy István

M.D.K

Thorvaldsen római műhelyében
több ízben át dolgozott Ferenczy
István. Thorvaldsen közelében
fordozott Pinelli is, így került kap-
csolatba Ferenczyvel.

P. Balás Edit: Pinelli linófestményei a Szépművészeti...
Művészet, 1967. április - 13 lap.

MDK.

Ferenczy István

Csap E. cikkében emlitve

Budapest 1967 febr.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász, 1792-1856 Ferenczy I

Thorwaldsen tanitványa 345.o. Itthon sok családás 462.o
Először klasszicista, majdromantikus nemzeti szellemü,
A magy. szobrászet kiemelkedő egyénisége./ Esztergomban
vértanú Szt. István-oltár, Szánthó család siremlék, Kecs
kemét ref templom, Kultsár István siremlék, Bp. Belváros
templ. Üdvözült lélek c. komp. a váli templomban, Erményi,
Kazinczy, Fáy arcképek. Kisfaludi Károly emlékmü, Köl-
csey Ferenc szobor a Nemz. Galériában, stb./.481.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene,
a szinház és a film. Bpest. Minerva. 196o

Ferenczy István

szobrász

MDK

Vázlatkönyveit A Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályán őrzik.

74.o. 3. jegyzet

Soós Gyula: Néhány hellenisztikus előkép Ferenczy István szoborkompozíciói-ihez. Művt. Ért. 1959. VIII. évf 1. sz. 68-75.o.

MDK

Ferenczy István

Mátyás- emlék

/Vachot kifakadása:Atheneum 1840. II./

61.o. 58. jegyz.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

M.D.K

Ferenczy István
Dobrász

Méltatás.

Bodnár Éva: Barabás Miklós 6 lap
Művészet, 1960. augusztus.

Ferenczy István
festőművész

M.D.K

Méltatás.

Bodnár Éva : Barabás Miklós
Művészet, 1960. augusztus.

Ferenczy István
festő

M.D.4

Ferenczy ábrázolása.

Csengeryné Nagy Csarsa: Magyar írók arcképei - 34 l
Hűvösvölgy, 1960. augusztus.

Ferenczy István

MDK

szobrász

A Ludoviceumban elhelyezendő kőemlékek leszerelése, felállitása és szállitása kérdésében az ő szakértelmét is igénybe veszik.

390.o. 20. jegyzet.

ZADOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Ferenczy István nobrán M. D. K.

Mátyás bronz lovas emlékszobrának terve

Kiváló művei: vértanu ut. István oltár (Entergom, a Szánthó család siremléke, (Kecskemét) Kultsár István siremléke, Bp. Üdvözült lélek c. tonys. a váli tplomban, Karinczy, Fáy arcképek, Kisfaludy K. emlékmű, Kölcsey Ferenc nobra — Eurydike, a saját siremléke.

Kampis, Magy. műv. Bp. 1960 (480, 481, 488

M. D. R.

FERENCZY István szobrász

1818 – 1824 Rómában tartózkodik, Thorvaldsen műtermében dolgozik

Dolgozott Thorvaldsen: Nagy Sándor diadalmenetének reliefjén.

Thorvaldsen Ferenczy műtermében végzett munkásságáról elismerő bizonyítványt adott 1822.

Művészettörténeti Értesítő 1954. (VIII.) 2-3. 157.

1/

 M. D. a

FERENCZY István szobrász

Rómából hazatértekor Mátyás-emlék

Rómában, szorgalmas látogatója volt a Via Condotti levő művész kávéháznak a Cafe Greco-nak, levelei is ide címezteti

Csokonai-szobor

Pásztor-lányka

1822-ben levelezni kezd Rudnay Sándor hercegprímással, ajánlkozik az esztergomi építkezésekhez nobrassi munkára

Művészéltörténeti Ert. 1959 (VIII.) 2-3. 158. l. ./.

-3.-

M. D. K.

FERENCZY István szobrász

Rudnay herczegprímás az építendő esztergomi székesegyház bejárata elé két angyal- („Kerubim") szobor elkészítésére ad megbízást (1822.)

1823. Az angyalszobrok gipszmodelljét és vázlatrajzait elküldi.

~~Vázlatot küld~~ a templom oltára részítendő kompozicióról is ad javaslatot

Művészettörténeti Ért. 1959. (VIII) 2-3. 160. l. :/.

-4.- M.D.K.

FERENTZY István szobrász

1823. Rudnay értesíti a modell megérkezéséről és a márványba-faragás feltételeit kérdezi

1823. nov. Ferentzy 8 „kemény pontban" nabja meg feltételeit

Rudnay F. feltételeit nem fogadja el, ő viszont ragaszkodik hozzá

Hazatértekor tiszteleg a primásnál Esztergomban

./.

Művészettörténeti Ert. 1959 (VIII.) 2-3. 162. l.

—5.— M.P.K

FERENCZY István szobrász

A esztergomi Templom angyalszobrait nem Rézitette el. (a modellek leltárban szerepelnek)

de.

Esztergom, Szépegyház, mellékaltárra Szt. István vertanu szobra

Rudnay hgprimás márványportréja. 2 x

Művészellörténeti Értesítő 1859 (VIII) 2-3. 157-167.

Lengyel Géza: Ferenczy István és Rudnay Sándor hercegprimás levelezése

MDK

Ferenczy István, szobrász

Művészet, 1907. 209 l.

Ferenczy István ,

Fényes Elek 1836-ban megjelent forrásművében:"
"Magyarországnak s a hozzákapcsolt tartományoknak
mostani állapotja statistikai és geogrphiai tekin-
tetben" a jeles művészek között említi.

Pogány G.G .: II.szobrászat a 19.sz. első felében.
Bp.1939.226.l.

Ferenczy István, szobrász

1824-ben a Hunyadi János és László bronzérmet készitette/Meller Simon:I.m. /A tudatos historizmus e szerény munkával jelent meg a magy. képzömüvészetben./

1834-ben a Rhédey-siremlék felállitását személyesen ellenörizni Nagyváradon járt, ahol a Kolozsvári testvérek elpusztult monumentális Szent László szobrának emléke egy hasonló mü elkészitésére ihlette. A Káptalan nagynak találta a költségvetést és a tárgyalások megszakadtak, S egyuttal a tiz évi állandó emelkedés pályáján, megakadt.

Pogány O.G.: M.szobrászat a 19.sz. első felében. Bp. 1939 ?. 32-33.l.

MDK

Ferenczy István, szobrász

A Kisfaludy Társaság megbizásából Kölcsey ülöszobrát készitette. /1846/. Ugyanekkortájt Wesselényi Ferenc és Széchy Mária történelmi mellszobrát.

Pogány G.G.: A szobrászat a 19.sz. első felében. Bp.1939. ?. 33,34.l.

MDK

F/erenczy István, szobrász

már pályája elején érzete hivatásszerüen nagyjaink ábrázolásának nemzeti szükségét. -
A magyarbarát Hormayr felszolitásaaa történelmi témákat illetöen ádöszerint el seejuthatott Rómába, amikor F. már a Csokonain dolgozott.
182o-ban egy dombormüvet ábrázoló rajzot készitett Hunyadi János életéböl vett jelenettel.

Pogány Ö.G.: M.szobrászat a 19.sz. elsö felében. Bp. 1939 ?. 32-33.l.

az 1830-ban megindult Közhasznu Esmeretek Tára munkatársai közé F.őt is bevonta.
/Dr. Hoffmann Edith:Ferenczy István Kisfaludy szo szobráról. Müvészet.1912.
Sajnos a szobor a Muzeum -kert raktárában ide-oda hányódott,majd F.halála után hosszu idövel és az eredeti tervtöl sulyos hátrányára eltéröen állitották fel az emlékmüvet.
A kulturális együttmüködés ez éveit jellemzöen Fáy A.irói munkásságának legkiválóbbja,F.Istv. -nak, hazám lelkes müvészének, barátomnak" ajánlva jelent meg. /1832-ben./

Pogány Ö.G.: M.szobrászat a 19.sz. elsö felében. Bp.1939. ?. 30.l.,

Ferenczy István, szobrász

egyik legderekasabb müve: Szent István vértanu szobra, az uj esztergomi bazilika részére.

A nemzeti tulzás még F. müködésében is hibát talál, mert "a jeles honi szobrász ahelyett, hogy zsinoros ruhában mintázná meg alakjait, tógával disziti azokat." /Pesti Hirlap.1843.jan.22./

Ö mintázta meg az Akadémia alapitásakor kiadott emlékérmet. Megbizást kapott Virág Benedek emlékmüvének elkészitésére. 1832-ben az Akadémia levelező tagjának választották. Kisfaludy Károly, a közönség kedvencének, /szobrának elkészitést F.-re bizták.

Pogány Ö.G.: M.szobrászat. a 19.-ik sz. első felében. Bp.1939. 21.-25.l.

MDK

Ferenczy István, szobrász

Széchényi kora történelmünk leghazafiasabb kora. Ez önfeláldozó kor elsö tettei idején jött haza Rómából F.; akkor ö még nem tudta, h. végleg hazatért. /1824 körül/. Hazánk területén magyar márvány után kutatott. /Ruskica/. 1826-ban a pozsonyi orsz. gy. alsóházához tervezetet nyujtott be egy magyar szobrásziskola felállitására. *
Ezek F. legtevékyenyebb évei. Kiváló mellszobrai: Ürményi József, Rudnay Sándor, Sándor Móric gróf, Kazinczy, és siremlékei: Kultsár, Rhédey-emlék/

Pogány Ö.G.: M. szobrászat. a 19.-ik sz. elsö felében. Bp. 1939. 21.-25.l.

* Keleti Gusztáv: Müvészeti dolgozatok. Bp. 1910.

M.D.K.

Ferenczy István

Szobrászmüvész házában 1840-ben létesült hazánkban az első szoboröntő műhely.

Katkó István:
Szoboröntők .
Népszava 1956. aug.12. 4.old. 190.szám.

M.D.K.

Ferenczy István

Szobrászmüvész

Magyar szobrászat a XIX és XX században.

Népszava 1958. juni 8. 4.old. 134.szám.

Ferenczy István

Em. kiáll. halálának 100. évf. alkból: Országos Sz. M.

Ferenczy I. Izró M. Strobl A.
emlékkiáll. nyílik.

Képszava
1956. jun. 1.

M. P. K.

FERENCZY István szobrász

Gyöngyös szabadság tér. o roszlán szobor (1840)

Gerő László - Magyar építészet kala-dó hagyományai Bu. 1957. 54. l.

Ferenczy István, szobrász

Kultsár siremlék a Belvárosi plébánia templomban. 1832.

Bajó Gyula; Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 61.l.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

„művészete a klasszikusban pengett ki."

Hettyey Aranka: Művelődéstörténeti jegyzetek.
Bp. 1932. 24.old.

MDK

Ferenczy István
1792-1856

Klieblernél, majd Canova és Thorvaldsen mellett tanul.

"Pásztorlányka" /Címkép/
"Csokonai mellszobra"
"Kulcsár siremlék"
"Mátyás emlékmü"
"Kölcsey ülő alakja" /20.kép/.

Zádor Anna: A magyar reformkor müvészete.
Bp. 1961.

27-32.l.

Ferenczy István

Szobrászati akadémiá alapitására vonatkozó tervei nem jártak sikerrel.

Első arcmását - a Csokonai-mellszobrot - Debrecenbe küldi, a kollégiumi diákok Rómába irnak neki , örömüknek kifejezést adva, hogy végre van magyar szobrász.

ZÁDOR ANNA : A magyar reformkor művészete. Bp. 1961.

7.1.

Ferenczy István MDK

Kölcsey Ferenc, márv.

Kazinczy Ferenc, "

Urményi József, "

Reformkor művészete. Főv.Képt. 36.kiáll. 1948. jul. 11. 1.

MDK

Ferenczy István szobrász

Végvári Lajos előszava. Reformkor művészete.

Föv.Képt. 36. kiáll. 1948. jul. 7.1.

MDK

Ferenczy István szobrász

Mátyás-emlékmü

Végvári Lajos előszava. Reformkor művészete. Főv. Képt. 36.kiáll. 1948. jul.

4.l.

Ferenczy István MDK

1792-1856.

Rómában Thorwaldsennél, majd Canovánál tanult.

Csokonai Vitéz Mihály portréja.

"Pásztorlányka"

Rómából 1824-ben tért vissza, de müködése közönybe fulladt.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzmüvészet. Bp. 1960.
11.1.

M. D. U.

FERENCZY István szobrász

1921. Prónay Sándor Lisz.: 59.159-N.

A M. N. Galéria állagjegyzéke T. 16. rész

Bn. 1959. 318. l.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Szerző nekrológjáról, hogy utcát nem neveztek el róla.

Gallina Frigyes: Budapest utcanevei.
Városi Szemle, XVI.évf. 1930. 1342.old.

MDK

Ferenczi István

Legszebb magyar szobrok kiállitása a Nemzeti Galériában.

Fenti müvész munkáit is láthatjuk.

/Pásztorlányka/

Esti Hirlap 133 sz. 1958. jun. 8 2 old.

MDK

Ferenczy István

szobrász

Repr: F. I. mellszobra a Művész sétányon.

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.
80. lap után második kép.

Ferenczy István

MDK

180 éves az Ipari és Képzőművészeti gimnázium. Fenti müvész is tanulója volt.

Esti Hirlapp 27 sz. 1959. febr. 1. 2 old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász /1792-1856/

Rómában tanul és Canova klasszicista művészetének inspirációját szivja magába. A művész személyisége még jellegzetesebb, mint a művészete. Életének legjelentősebb művét, Mátyás király lovas szobrát, nem tudta megvalósitani.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 9.old.

MDK

Ferenczy István

Repr: "Csokonai Vitéz Mihály"

Ferenczy-Izsó-Stróbl kiállitás a Szépmüvészeti Muzeumban.

---: 3 müvész 3 szobra.
Szabad Ifjuság. 1956. jun .31.

Ferenczy István MDK

Megnyilt Ferenczy István, Izsó Miklós és Stróbl Alajos emlékkiállitása. /Orsz. Szépm. Muzeumban/

Szabad Nép. 1956. VI. 3.

Ferenczy István

dúsan szerepelt a Fővárosi Képtár új

szerzeményeinek kiállításán.

VII 1939. I. 21.

Ferenczy István

Kölcsey-feje szerepelt a Fővárosi Képtár

új szerzeményeinek kiállításán.

PH 1939. I. 21.

Ferenczy István, szobrász MDK

Szobrát a Margitszigetén
helyézik el.

(aczél): Szobortiget a Szigeten 3

ESTI HIRLAP, bp. 1966. jún. 22.

M.D.K.

Ferenczy Istvan,szobrász/1792-1856/

A "honi szobrászat" kialakitója.Rómában járt,Canova hatasát mutatja.292.o.kép 293.o.2.kép

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek,Corvina,Budapest,1966

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

Pásztorleányka c. szobra. Nagy tábla. Klasszicizmus sorban a nyolcadik rajz. Fekete repr.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Mátyás királyt ábrázoló szobormüve 1840-ben vázlatokat készitett Mátyás emlékmühöz

Polgár Károly: Mátyás mint szobortéma

Magyar Nemzet 1966. augusztus 14. 14. 1.

M. D. K.

MDK

Ferenczi István

Uj Szántás, 1948. jul. 433.1.

A reformkor müvészetét...

MDK

e.a: Grafikai művészetünk hőskora. Ujság.
1943. jun. 11. 6. l.

MDK

Ferenczy István /1792-1856/

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.
790.l.

Ferenczy István

Virág Benedek.

10602.

A Ferenczy által készitett márványdombormű a költőt akkor ábrázolja, a midőn őt az ország czimerével ékesitett és rojtos kendővel letakart széken ülő Pannonia megkoronázza. Mögötte balra irattekercstől körülvett lyrát látunk, mig a kosárban a költő müvei nyertek elhelyezést. Felirata:

VIRÁG-
NAK
TISZTELÖI.
SZÜL.
MDCCLXV.
MEGHOLT
MDCCCXXX.

alól balra: Nyomt. Walzel A.F.
jobbra: Ferenczy scul.

Km., mér. a vk. 15.5: 9.3 cm.

Sz.n. 224-902
914-902-69.

笑い

Ferenczy István

szobász

Miltalos

Földes Anna: Képtár a hónyoespolcok.

Nők Lapja, 1969. március -12 szám.

Ferenczy István szobrászművész

Az ifju Ferenczy itthon lakatossegéd volt, Bécsben ismerkedett meg a művészettel, att kezdett el tanulni, majd Rómában dolgozott évekig, mint Thorwaldsen kőfaragó segédje. Rómából hazajött és itthon dolgozott, de csalódásai élete végén visszavonulásra késztették.

Kampis Antal: A magyar képzőművészet története.

Népszava, 1942. ápr. 2.

Ferencsy István

Pásztorlányka

Népművelés 1970/7 40 old.

Ferenczy István

Kubinyi Ágoston: "Rimaszombat és Ferenczy István" cimmel a müvésznél tett látogatásáról számol be. Mütermében Kazinczy Ferenc és Kölcsey Ferenc kész szobrait brassói fehér márványból faragta az Akadémia számára.
A korán elhunyt gr. Forray Iván gyászemlékét zölddel kevert hamuszinü szappankőből mintázta.

Divatcsarnok, Bp. 1855. aug. 3o.
48. sz. 953-955. lap.

Ferenczy István

Csokonai szobrától egyenes ut vezet Izsó Miklós terrakotta parasztalakjaihoz.

Sölymár István: Mai Magyar Rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l.

7 l

Ferenczy István
szobrász

Miltatus

-------: Strobl Alajos siremlékének leleplezése.
Müvészet, 1972.május - 22.oldal

Ferenczy István

44. p. „Mátyás király" pobertev, 1847

45. p. „Kazinczy Ferenc" mettpobra; már-
vány, 59 cm; reprodukciók.

Fülep Lajos: Magyar művépet, Budapest.

1971

Ferenczy István

a magyar művészetet akarta megola-
pítani.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Buda-
pest, 1971.

1871

Ferenczy István

azzal a tudattal tér haza Rómából,
hogy neki kell megalapítani a magyar
nemzeti művészetet.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest,
1971

1751

Fejérpataky István

műhelyében dolgozott a fiatal Izsó Miklós.

Fülep Lajos: Magyar művészek, Budapest, 1971

Ferenczy István

az új magyar nemzedék képzőművészeti képviselője.

Fülep Lajos: Magyar művészek, Budapest, 1921

571

Ferenczy István

Mátyás király sobor terve nem valósult meg.

Tülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

581

Ferenczy István születésének

180 éve született

Nőtincs 1972 február 23

1

Ferenczy István
(1792-1865)

Rimaszombaton, apjának műhelyében szabadult fel lakatossegéddé. Vándorútján, Bécsben odahagyta ezt a mesterséget és szobrásznak tanult az Akadémián.

Nagyszava 1972 május 6
Szold

Ferenczy István

2

Rómában Canova és

Thorwaldsen műtermében

tanult

Népszava 1972 május 6

f. old

Ferenczy István

3

Rómában hásom önálló alkotást

Részletek: „Fekvő Vénusz", „Gőzonás",

Pásztorlányka (1872)

Nápszava 1972 május 6

Sidó

Ferenczy ~~Ke~~ István 4

„Kölcsey másvárycsoba"

„Kisfaludy Károly emlékműve"

„Kazinczy arcképe" c. művei emlékve

Népszava 1972 május 6

8. old

Ferenczy István

5

„Fáy család portrévzobrai"

„Ürményi arcképe"

„Kulcsár István síremléke" – emlékre

Népszava 1972 május 6

8. old

Ferenczy István

6

„Virág Benedek" szerelmére
emlétve

Nápisava 1972 május 6
8. old.

Ferenczy István, nobván

Megemlítve.

Németh Lajos: Izsó Miklós 1072-1076

Élet s' Tudomány, br. 1971. szept. 3. XXVI/36.

Ferenczy István

Cifra Péter írt róla Lényvet
(Corvina Liadó)

Magyar Nemzet
1969 július 27
13. old.

– A Hét Lényvei –

Ferenczy István

Szerepel a „Remekművek i Táslaton a Várban

Ferenc Komosi: Von der Romantik bis zum Naturalismus

Budapester Rundschau 1969 X. 31

Ferenczy István szobrász

Fóton, Vörösmarty egyhosi telkén lévő kunyhóban másszámytáblája áll, melyen azok nevét örökítette meg, akik Fáy András prés házának építésétek hozzájárultak

HLP: JA hangrott el a „Fóti dal"

Népszava 1970 VII. 1

Ferenczy István (1792-1856)

Kazinczy Ferenc (1828)

Schodel Rozália (1838) c. műve (eml.)

szerepel az alábbi tárlaton

– bozóky – : Exhibition in Buda Castle

Daily News 1969 IX. 19

Ferenczy István

Rudnay megbízta a fit. István vértanú-oltár, sőt saját mellképe elő-készítésével is.

Zádor Anna: Az esztergomi főszékesegyház
Bp. Corvina 1970 12. old.

Ferenczy István

Esterházy Miklóstól Thorwaldsentől megrendelt
mellszobrát a művész gipszmintája nyomán a
pályakezdő szobrász faragta márványba.

Horányi István: A műgyűjtő Esterházyak; Műgyűjtő,
1969. 1-sz., 25. l.

Ferenczy István szobrász

Karinczy Ferenc mártvány szobra (emb.)

szerepel a „Magyar remek művek"
c. tárlaton a Budavári Palotában

Kovásznai Viktória: Évszázadok kincsei.

Textilélet 1969 XI. 14

Ferenczy István

1823-ban fordult Rómából a primáshoz és jelentkezett két Zemb-alak elkénítésére.

Zádor Anna: Az esztergomi főrékeseggyház
Bp. Corvina 1970

11. old

Ferenczy István
szobrász

A mester műve a Petrás István fotósorozatának első képén szerepel.

Márffy Albrecht: A fényképdet
Művészet, 1970 május - 28 lap.

Ferenczy István
szobrász

Lakatosként kezdte műrészi pályá-
ját.
A szegedi Pantheonban van műre.

Tóth Sándor: Tápai Antal
Tiszatáj, Szeged 1969. V. 456.

Ferenczy István

Fáy András: "Irodalmi és müvészeti tarló-virágok" c. irásában beszél a müvészről, aki "Canova és Thorwaldsen mütermében dolgozott.. s müvészi izlése... ó történelmi s müvészeti munkák ismerete által.." fejlődött ki.
Igen nagyra értékeli a müvész "Szánthó-féle kecskeméti siremlékét és ritka báju Eurydikéjét."
Jelenleg Mátyás szobrán dolgozik.

Divatcsarnok, Bp. 1853. szept. 25.
51. sz. 1014. lap

Ferenczy István

Az elhunyt Forray Iván gr. fehérmárvány mellszobrát készitette Forray-Brunszvik /igy irja a nevet/ grófnő számára, -közli az Iró és Müvészet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1853. szept. 18.
49. sz. 987. lap.

MDK

Ferenczy István szobrász

Emlétve: hazavonulása kimaszombatba; Mátyás király mintájának elpusztulása. (Adalék az 1848 elejéni viszonyok jellemzéséhez.)

Dr. Wildner Ödön: Tavasz ébredése a pesti és budai városházán.

Városi Szemle, Bp. 1928. 40 Z. l.

MDK

Ferenczy István

Jégverem utca 1.
Itt állott Ferenczy István műterme 1834-ig.
Helyreállitotta 1954-ben Borsos László.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
32.1.

Ferenczy István MDK

1834-ben vette meg az Országház u. 14. sz. házat.

Ferenczy-emléktábla Sidló Ferenc müve.

Zakariás G. Sándor: ~~Bp./1/~~ Budapest. Bp. 1961.

37.1.

Ferenczy István

Mátyás emlék terve, rajz

Reformkor művészete. Főv. Képt. 36. kiáll. 1948. jul.

9. 1.

Ferenczy István M. D. K.

nobrán

Mátyás emlékmobra nem valósult meg.

kis vázlatát árusították a Rózsaül-

gyinél.

Sós Gy., Magyar történelmi kisplasztika a 19.

s. ban. Mův. tört. Ért. 1954 1 n. 92, 93

M.D.K.

Ferenczy István, szobrász

portréit és egy Mátyás király emlékműről készült, de kivitelre nem került bronz reliefjeit ~~több művét~~ említi

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 98.old.

M.D.K.

Ferenczy István, szobrán

Ferenczy Istvánra, VIII. Pius pápa, és „Áldozathősség" c. érmei-nek képei:

Soós Gyula: Ferenczy István érmei. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955. 6.sz. 46.old. 37-39.ábrák.

M.D.K.

Ferenczy István,szobrász

Mátyás emlékművéből nem maradt meg más,mint a király márvány mellszobra,két éro dombormü és a 16 daguerreotipia.E sorozat unikuma a fényképtörténetnek.
251.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX.köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.R.

Ferenczy István

Novák... kritikákat írt a meg-induló pesti Műegyler kiállításai-ról. 1840-ben ismerteti a Honmű-veszben az első kiállítást... Helyte-leniti, hogy a Ferenczy István-féle nagy Mátyás-emlékművet nem mutatták be gipszmintában, hi-szen ez az egész országot... érdekelte...

Scheiber Mária: Novák Dániel, 6. l.
Budapest, 1959

MDK

Ferenczy István, 1792-1856.

Gerevich László cikke. Corvina, 1939. május.
418-425 l.

Rimaszombat: Lakatos céh ládája.

Ref. templom ajtajának vasalása

id Ferenczy István

Művészet V. évf. 1906. 348–350 l.

Ferenczy István (1792 - 1856)

Szöre Ferenc szerelmérének terve.
1821. „Ferentzy inv. et delineavit"
ceruza és lus, 346 × 230 mm.
Ltr.: 1952 - 4658.

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XX. kérad. A kat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959
~~Mezőgazdaság a művészetben. katalógust bev. Matolni János Bp. 1959.~~

23.

MDK

Ferenczy István, 1792-1856.

Siremlékterv, tus és szépia

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940.jan.
5 l.

FERENCZY ISTVAN

szobrászmüvész 1811-ben Miskolcon élt, hatása
a helyi lakatosmüvészetben

Horváth Béla- Marjalaki Kiss-Lajos-Valentiny K.
Miskolc, 1962, 56.l.

MDK

Ferenczy István

A Szőke siremléktárve, toll

Ernst Muz. M.Kisplaszt.és Graf. kiáll.1954.
szept. 23. 1.

MDK

Ferenczy István, festö

római vázlatkönyvében virágfüzéreket tartó
táncoló puttókkal találkozunk. /Szépmüv. Muz./

Szalay Karola: A tánc a képzömüvészetben.
A P.P.Tud.Egy. dolgozatai. /Müv.tört. és Ker.Rég.
Intézet/ Bp.1941. 72.l.

M.D.K.

Ferenczy István szobrász

Portrék,
Müve a kiállitáson

Mátyás emlékmühöz készitett dombormüvek

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században
185-186.l. ~~183-18~~

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. p. 1960.

MDK

Ferenczy István

Művészi Ipar-Nemzeti Művészet. 1906. II. 3. sz.
78.l.

Ferenczy István

Allegoria a Békére, acélérem

Szépműv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
1952 Bp.

M.D.K.

Ferenczy István

A "Reformkor müvészete" cimmel a Fővárosi Képtárban rendezett kiállitáson szerepelnek müvei.

Berend Ilona: "Kiállitások" c.
Szinház, Bp. 1948. juli. 13-19. IV. évf.
29. sz.

Információ:

Gemerské múzeum, Oľga Bodorová
nám. Mihálya Tompu 24
979 01 Rimavská Sobota
telefón: (0866) 229 44

Tájékoztatás:

Gömöri Múzeum, Tompa Mihály tér 24
979 80 Rimaszombat
Oľga Bodorová
Telefon: (0866) 229 44

FERENCZY ISTVÁN

1792–1856

PROGRAM OSLÁV

13. november 1992 (piatok)

9.00—11.00 Prezentácia účastníkov osláv, ubytovanie
(Gemerské múzeum, nám. M. Tompu 24)

11.00 Vernisáž výstavy s názvom ISTVÁN FERENCZY - ŽIVOT A DIELO (1792—1856)
Scenár výstavy: Veronika Farkasová
(Gemerské múzeum, nám. M. Tompu 24)

11.45 Pietny akt pri hrobe Istvána Ferenczyho
(Kostol reformovanej cirkvi, Hlavné námestie, Rimavská Sobota)

12.00—13.00 Obed
(Hotel Slovan, nám. Š. M. Daxnera)

13.00 Vedecký seminár
(Odborová rada, zasadačka ul. Hviezdoslavova 3)

18.30 Plánovaný koniec vedeckého seminára

19.00 Odchod účastníkov osláv do Rimavských Janoviec

19.30 Sprístupnenie kúrie Szatmári-Királyiovcov
Spoločenský večer

14. november 1992 (sobota)

Celodenná exkurzia

8.00 Zraz účastníkov exkurzie

8.30 Odchod autobusmi z dvora Gemerského múzea
Zameranie exkurzie
Klasicistická architektúra v Gemer-Malohonte
Trasa exkurzie
Rim. Sobota — Tisovec — Jelšava — Mokrá Lúka — Štítnik — Čoltovo — Nižné a Vyšné Valice — Chanava — Rim. Janovce — Rim. Sobota
Sprievodca exkurziou: Gejza Erdélyi

17.00 Plánovaný návrat

GEMERSKÉ MÚZEUM RIMAVSKÁ SOBOTA

a

MESTO RIMAVSKÁ SOBOTA

Vás pozývajú na

Spomienkové oslavy 200. výročia narodenia sochára ISTVÁNA FERENCZYHO

v dňoch 13.—14. novembra 1992

A RIMASZOMBATI GÖMÖRI MÚZEUM

és

RIMASZOMBAT VÁROSA

meghívják Önt a

FERENCZY ISTVÁN szobrász születésének 200. évfordulója alkalmából rendezendő emlékünnepségre

Időpont: 1992. november 13.—14.-e

AZ ÜNNEPSÉG MŰSORA

1992. november 13. (péntek)

9.00—11.00 A résztvevők érkezése, regisztráció, elszállásolás
(Gömöri Múzeum, Tompa Mihály tér 24, Rimaszombat)

11.00 FERENCZY ISTVÁN ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE című kiállítás ünnepélyes megnyitása
Szövegkönyv: Farkas Veronika
(a Gömöri Múzeum termeiben)

11.45 Koszorúzási ünnepség Ferenczy István sírjánál
(Református templom, Rimaszombat Fő tér)

12.00—13.00 Ebéd
(Slovan szálló, Š. M. Daxner tér)

13.00 Tudományos tanácskozás
(Szakszervezetek Háza, Hviezdoslav utca 3, Rimaszombat)

18.30 A tanácskozás tervezett befejezése

19.00 Indulás Rimajánosiba

19.30 A felújított Szatmári-Király féle kúria átadása
Fogadás a vendégek tiszteletére

1992. november 14. (szombat)

Egész napos tanulmányi kirándulás

8.00 A résztvevők gyülekezése

8.30 Indulás autóbuszokkal a Gömöri Múzeum udvarából
A kirándulás célja: a klasszicista építészet bemutatása Gömör-Kishontban.
Szakmai vezető: Erdélyi Géza
Útirány: Rimaszombat — Tiszolc — Jolsva — Vizesrét — Csetnek — Csoltó — Alsó és Felsőváły — Hanva — Rimajánosi — Rimaszombat.

17.00 A visszatérés tervezett időpontja.

Program vedeckého seminára
A tudományos tanácskozás programja

Zahájenie

Megnyitó beszéd

József Sisa
(Magyar Tudományos Akadémia, Budapest)

Klasicistická architektúra v Uhorsku a jej európai kapcsolatai

Klasszicista építészet Magyarországon és európai kapcsolatai

Ladislav Šášky
(bývalý pracovník Historického múzea SNM, Bratislava)

Klasicistická architektúra na Slovensku

Klasszicista építészet Szlovákiában

Vladimír Beskid
(Štátne reštaurátorské ateliéry, Košice)

Vývoj myšlienky portálu v klasicizme

A portál eszméjének fejlődése a klasszocista építészetben

Gizella Szatmári
(Magyar Nemzeti Galéria, Budapest)

István Ferenczy, človek a umelec

Ferenczy István az ember és a művész

Antal Tóth
(Magyar Nemzeti Galéria, Budapest)

Vzťahy Istvána Ferenczyho s Miklósom Izsóom (diaporáma)

Ferenczy István és Izsó Miklós kapcsolata (diaporáma)

Gejza Erdélyi
(farár reformovanej cirkvi, Chanava — református lelkész, Hanva)

Klasicistická architektúra v Gemer-Malohonte

A klasszicista építészet Gömör-Kishontban

Árpád Tímár
(Magyar Tudományos Akadémia, Budapest)
Ferenczyho pomník kráľa Mateja
A Ferenczy-féle Mátyás emlékmű

Terézia Kerni
(Magyar Tudományos Akadémia, Budapest)
Zobrazenie sv. Ladislava na koni
Szent László lovas ábrázolásai

Edita Kušnierová
(Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti, Rožňava)
Výtvarný prejav na zlievárenskej výrobe 19. storočia v Gemeri
Gömöri vasöntödék művészi irányú tevékenysége a 19. században

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 FEB 22

Dolgozók Lapja

1967. február 23. csütörtök

JÓ REGGELT!

Alfréd napja

175 éve, 1792. február 23-án született Ferenczy István, a magyar szobrászat nagy úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit: Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debrecent kollégiumnak ajándékozott, és Szép mesterségek kezdete, illetve Pásztorleányka néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyedszázadig alkotta klasszicista szobrainak sorát. Évekig fáradozott, míg felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt — Ruszkabányán. Művészete iránt az akkori társadalom nem érdeklődött, ezért 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként, mellette ért művésszé a másik magyar szobrászzseni, Izsó Miklós. Ferenczy kiváló műgyűjtő is volt. Főként antik bronzszobrocskákból álló, nagyértékű kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

Újabb NB

Kellemes meglepet
napokban a Tokodi
ri Építők egyesület
labda csapatát. Az
ugyanis levelet kapott, melynek feladója a Magyar Röplabda Szövetség volt. S a levél tartalma: közölték a tokodi sportkörrel, hogy a női együttest — mint a múlt év végi osztályozó harmadik helyezettjét — beosztották az NB II Közép-csoportjába, mivel az egyik jogosult csapat visszalépett a bajnoki küzdelmektől.

Mindehhez természetesen az egyesület és a megyei TS beleegyezése is kellett még. A két testület azóta már értesítette az MRSZ-t arról, hogy a csapat szerepléséhez szükséges feltételek megvannak, tehát semmi akadálya a magasabb osztályban való szereplésnek.

A tokodi lányok feljebb ju-

— Tudjuk, hogy a röplabda szövetség döntése most nagyobb követelményeket ró a csapatra. Együttesünk játékából eddig gyakran hiányzott a folyamatosság, s most ezen sürgősen javítani akarnak. Az idősebb, már rutinos játékosok mellé tehetséges fiatalokat kell nevelnünk, hogy ne csak „vendégségbe" menjünk az NB II-be. Remélem, a lányok átérzik, milyen nagy feladatot jelent megkapaszkodni a nagy színvonalkülönbséget jelentő NB II-ben. Én mindenesetre bízom bennük, s abban is, hogy jövőre ismét a másodosztályban szerepel együttesünk.

A megye röplabda sportja a tokodiak váratlan „előrelépésével" most egyszerre az

A SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., VÁLÓI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 JUL 5

SZABAD FÖLD

Budapest

lentése: hangátalakító. A hangle-
mezjátszó egyik fontos alkatrésze,
amely a hangbarázdákon haladó tű
rezgéseit váltakozó feszültséggé ala-
kítja át.

1021

S. Sándor, Balatonfüred. „A honi szobrászat megalapítójá"-nak Ferenczy Istvánt tekintjük. Ferenczy István 1792-ben született és 1856-ban halt meg.

I. Karcag. A mezőgazdasági
[illegible]delem az

a károsultak megbízása

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

Ferenczy István

1967. FEBRUÁR 23.,

MA

1967. FEBRUÁR 23.,
CSÜTÖRTÖK
Alfréd napja

A Nap kél 6 óra 37 perckor, és nyugszik 17 óra 19 perckor. A Hold kél 15 óra 30 perckor, és nyugszik 6 óra 24 perckor.

SZÁZHETVENÖT ÉVE,

1792. február 23-án született Ferenczy István, a magyar szobrászat nagy úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit: Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debreceni kollégiumnak [illegible] kozott, és Szép mesterségek kezdete, illetve Pásztorleányka néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyedszázadig alkotta klasszicista szobrainak sorát. Évekig fáradozott, míg felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt — Ruszkabányán.

RLAP

LÉGTARTÁLYOK motorvonatokhoz. A Szentesi Vegyesipari Ktsz-ben a Ganz-MÁVAG-ban készülő vonatokhoz készítenek alkatrészeket. Nagyobb mennyiségű légtartályokat gyártanak a budapesti nagyvállalat megrendelésére.

> *STATISZTIKA. Idén januárban az Egyesült Államok lakosainak száma elérte a 197 millió 982 ezret.*

⊙ **AZ ÚJ MAKÓI** könyvtárat előreláthatóan a harmadik ötéves terv utolsó esztendejében építik meg. Biztatóak az erről folyó előzetes tárgyalások.

FRANCIA HUMOR

Részlet egy emlékiratból: „Azt hiszem,

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

Szabad Ifjúság

1956 JUN 3

610 K

55

3 művész szobra

Ferenczy István, Izsó Miklós és Stróbl Alajos emlékkiállítását szombaton délután ünnepélyesen nyitották meg a Szépművészeti Múzeumban.

Ferenczy István: Csokonai Vitéz Mihály

Stróbl Alajos: Liszt Ferenc portréja

Izsó Miklós: Arany János

(MTI Foto — Körösi Ida felvétele)

Moszkvába

barátságának ez a fejlődése nemcsak a világ megbékéléséhez járul hozzá nagymértékben, hanem a nemzetközi kapcsolatok helyes fejlődéséhez is, bátorítást jelent és határkő lesz a nemzetközi munkásmozgalom és általában a haladó mozgalom további fejlődése szempontjából.

Kedves elvtársak és polgártársak!

Azért érkeztünk országukba, hogy vezetőikkel elbeszélgessünk és eszmecseréket folytassunk sok kérdésről, amelyek nemcsak országaink további kapcsolatait érintik, hanem nemzetközi jellegű kérdések is, olyan kérdésekről, amelyek ma mindennél jobban foglalkoztatják a világot. Ezek a kérdések: a béke fenntartása és megszilárdítása, a népek közötti sokoldalú, békés együttműködés megteremtése.

Meggyőződésem, hogy ez a látogatás még jobban előse gíti majd a Szovjetunió és Jugoszlávia közötti bizalom erősödését, sőt a nemzetköz bizalom erősödését is. Ilyenformán látogatásunk még nagyobb távlatokat nyit meg az államok és a népek békés egymás mellett élése előtt.

Éljen a nagy Szovjetunió!

Éljen a Szovjetunió és Jugoszlávia népeinek barátsága!

Tito marsall beszéde után meg-megújuló lelkes taps tört ki.

A jugoszláv vendégek, a szovjet kormánynak és a Szovjetunió Kommunista Pártjának vezetői ezután elhagyták a kijevi pályaudvart és gépkocsiba ültek. A kocsik lassan haladtak át a pályaudvar előtti téren. Az összegyűlt dolgozók tapssal üdvözölték a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság és a Szovjetunió vezetőit.

A jugoszláv vendégek szállásához vezető útvonalakon a moszkvai lakosok százezrei üdvözölték nagy lelkesedéssel Joszip Broz Titót, a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság elnökét, valamint az SZKP és a szovjet kormány vezetőit.

★

K. J. Vorosilov, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének elnöke szombaton, magyar idő szerint délután öt órakor a Kremlben fogadta Joszip Broz Titot, a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság elnökét és beszélgetést folytatott vele.

megszüntetését, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Ferenczy István

1967 FEB 23

órakor.

*

175 ÉVE, 1792. február 8-án született

1021

Ferenczy István,

a magyar szobrászat nagy úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, ott Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentős munkáit: Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debreceni kollégiumnak ajándékozott, és „Szép mesterségek kezdete", illetve Pásztorleányka néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyed századon át alkotta klasszicista szobrainak sorát. Évekig fáradozott, míg felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt — Ruszkabányán. Művészete iránt az akkori társadalom nem érdeklődött, ezért 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként mellette ért művésszé a másik magyar szobrászzseni, Izsó Miklós. Ferenczy kiváló műgyűjtő is volt. Főként antik bronzszobrocskákból álló, nagy értékű kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

rt a tanuló az első évben ha-
onta 0,50, a második évben
,—, a harmadik évben 1,50
orintot fizet. Az ebéd min-
en munkanapra és iskolai
apra jár.

L. Mátyás, Mosonszentjános: z öregségi és rokkantsági yugdíjas házastársi pótlékra kkor jogosult, ha nyugdíja a avi 1000 forintot nem éri el. A házastársi pótlék az öreg- égi és rokkantsági nyugdíjast z után a házastársa (élettár- a) után illeti meg, aki a nyug- díjassal együtt él, havi 360 fo- rintot meghaladó nyugellátása, keresete vagy egyéb jövedel- me nincsen, az öregségi nyug- díjra jogosító életkort betöl-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

1956 JÚN 3

SZABAD NÉP

Megnyílt Ferenczy István, Izsó Miklós és Stróbl Alajos emlékkiállítása

Szombaton délután az Országos Szépművészeti Múzeumban megnyitották Ferenczy István, Izsó Miklós és Stróbl Alajos emlékkiállítását. Az ünnepségen megjelent társadalmi és művészeti életünk számos képviselője, továbbá a budapesti diplomáciai testület több vezetője és tagja. Ott volt a megnyitáson Stróbl Alajosné, a művész özvegye is.

Pogány Ö. Gábor, az Országos Szépművészeti Múzeum főigazgatóhelyettese üdvözölte a megjelenteket, majd Kocsis András Kossuth-díjas szobrászművész mondott megnyitó beszédet.

is tartanak bemutatónak

kisasszonyt, a *Parasztbecsületet* és a *Bajazzókat*, a *Cigánybárót*, a *János vitézt* és a *Keszkenőt*.

Tavaly nyáron kezdte meg előadásait az Operaház a nagyobb vidéki városok szabadtéri színpadán. Ezeket a nagysikerű vidéki játékokat az idén is folytatják. Ellátogatnak Miskolcra, Pécsre, Ózdra, Debrecenbe, Sopronba, Szombathelyre, Sztálinvárosba, Veszprémbe, Orosházára, Békéscsabára és Siófokra. A vidéki vendégjátékok során a *Rigoletto*, a *Traviata*, a *Trubadur*, a *Tosca*, a *Pillangókisasszony*, a *Denevér*, a *János vitéz*, a *Keszkenő* s a *Poloveci táncok* és a *Térzene* bemutatását tervezik.

February 1st 1974

1021

A sculptural paternity wrangle

Are they both genuine? Or just one of them? Or none?

To try and prove the undocumented paternity of someone claiming to be a descendant of some illustrious person is never an easy proposition.

It's no less difficult when the "claimant" is a statue, and its purported maker no lesser artist than that supreme example of Renaissance genius, Leonardo da Vinci.

Leonardo—painter, sculptor and teacher; architect, engineer and author—was responsible for a wealth of admirable drawings and sketches and a number of super-masterpieces of painting like the Mona Lisa, The Last Supper, the Madonna of the Rocks and others.

But not one sculpture he ever created has been left to posterity. And yet—there are at least two persons who believe Leonardo may have actually completed at least one statue, and they—art historians, both of them—are preparing for publication findings to prove that the statue they have been doing researches about is Leonardo's work. No easy task, that.

What makes the matter more complicated still is the fact that the two art historians—living five thousand miles apart: one here in Budapest; the other in the United States—talk about two different statues.

One of the two art historians is Dr. Mária Aggházy, keeper of the Old Statuary Department of the Budapest Museum of Fine Arts. She has delved into intensive research for the past two years concerning the famed bronze sculpture of a rider on horseback (See photo) in the Museum's collection and believes she has come up with sufficient evidence to prove the authenticity of the 24.3-centimetre statue as Leonardo's work.

Rivals eliminated

She had some pretty solid ground for starting her research: a probe into workmanship by an international body of authorities two years ago confirmed the Budapest statue might be Leonardo's work. At the same time, two rival contenders for the distinction of being perhaps the only sculpture Leonardo ever created were put out of the running by the findings of the same scrutiny.

The two other rivals—one in New York's Metropolitan Museum of Art; the other part of the John Hunt Collection of Dublin, Ireland—were bought here to be examined along with the Budapest piece in 1969 at the time the 22nd International Congress of Art Historians was meeting here to commemorate the 450th anniversary of Leonardo's death.

The idea was Dr. Aggházy's. Minute filings were taken from each of the three statues and subjected to spectrographic analysis. "It showed that our statue alone was of what is called 'classic gunmetal'—an alloy of copper, tin and lead," Dr. Aggházy says. "The other two are made of an alloy that contains zinc as well as the other metals—something that was only employed at a later date."

Of the third rival—an item of the Pierre Jeannerat Collection in London—only a blown-up photo was displayed at the show here. But Dr. Aggházy has since been to London where a close scrutiny of the Jeannerat piece convinced her that it is not a genuine Leonardo.

Thus, the Budapest statue was the only contestant that—if one may say so—had its hat in the ring.

From Kentucky, suddenly

Then, last week a report from Louisville, Kentucky, indicated that the sculptural hats in the Leonardo ring had been raised once again—to two. Officials of the J. B. Speed Art Museum in Louisville think—the report said—they may have a bronze statue by Leonardo—a rider on horseback. Dr. Franklin A. Page, the museum's curator, said the suggestion came from New York art historian Michael Hall, who is preparing his findings for publication.

Dr. Aggházy appears to be unshaken by the news. Confident about her findings (she says her research has been painstaking and very circumspect), she is nevertheless reluctant to reveal details. "All I can say at the moment—my findings will be printed in the August issue of the Museum of Fine Arts Bulletin," she says.

Could it be possible that there are in existence two similar sculptures by the artist? "In theory, yes; but the likelihood of it being the case is rather small, I would say", she says, enigmatically.

With both art historians preparing to publish findings, the whole thing looks like shaping up as a kind of international art-historical paternity suit. It will be interesting to watch the wrangle being fought out. Dr. Aggházy says she has little doubt about the outcome.

István Farkas

RIDER ON HORSEBACK an item of the Budapest Museum of Fine Arts collection. The controversial small-scale (24.3 cm high) bronze, believed to be Leonardo da Vinci's work, was acquired by the Museum in 1914. It was collected in Italy about hundred years earlier by the sculptor István Ferenczy

DAILY NEWS-NEUSTE
NACHRICHTEN
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRSZERZŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

1971 JUN 12

DA

from the wires of the News A
BUDAPEST

Gaza strip violence

Gaza, June 11 (Reuter) — Three Arab residents were killed and 90 others wounded in an upsurge of violence in the Israeli-occupied Gaza strip today as guerrilla grenade attacks claimed their highest casualty toll there since the six-day-war.

Two people were killed and 87 others injured, five of them seriously, when grenades were hurled into a crowded bus taking workers to Israel and at a group of other labourers waiting for transportation, a military spokesman said here.

Another man was killed and three bystanders, including two children, injured when an Israeli patrol opened fire on a group of people who ignored a summons to halt and identify themselves.

INTERFOTO MTI/TASS

COMMAND CENTRE WATCH SOYUZ CREW: Operators watching the cosmonauts on a huge TV screen at the command centre

Medical tests continue aboard Salyut

Moscow, June 11 (TASS) — Three Soviet cosmonauts aboard the Soyuz-Salyut space laboratory began their fifth day in space this morning by taking their own blood tests and checking to see if space weightlessness had "ashed out" their bone calcium.

A progress report said the cosmonauts' day was com-

disarma

Moscow, June 11 (TA
Brezhnev addressed an e
district in the Kremlin's P
Alexei Kosygin and Niko

Police made to stop Mex

Mexico City, June 11 (R
ment today denied any con
who attacked a leftwing anti
tion last night, leaving at l

Many students and Mexican journalists charged last night that the rightwing attackers were members of an irregular police unit known as

Thieu cabi

WOUNDED AIRLIFTED: W
diers rush toward a waiting

Saigon, June 11 (AP) —
Government sources con-
a major shakeup in

ESZMÉK KÖBEN ÉS BRONZBAN

...ekm... ...an szob-
...gy épiteszeti alko-
...ly egy fontos törté-
...társadalmi eseményt
... meg, vagy egy kiváló
...élynek — államférfi-
..., tudósnak, hadvezér-
...k, művésznek stb. — *ál-
...t emléket.* Minden esetben visszatükrözi azt a kort, amelyben felállították, az akkori társadalom jellegét, a nép műveltségi fokát, a tudomány és a technika színvonalát. Az azonban, hogy egy emlékművet műalkotásnak tekintünk-e vagy sem, mindig attól függ, vajon a témát *tehetséges művész* és avatott kézzel dolgozta-e fel.

Diadalívek, oszlopok

Az *ókorban* a fáraóknak, a császároknak, a hadvezéreknek és katonáiknak állítottak emléket. Gondoljunk a piramisok mellett őrködő hatalmas fáraószobrokra, amelyek a fáraó isteni eredetét és hatalmának örökkévalóságát hirdették. A római *diadalívek* és *oszlopok* ugyancsak a győztes hadvezérek csatáit és a római katonák harcát örökítették meg. Ezek akkor is emlékművek, ha korukban nem nevezték őket annak: rendeltetésük miatt váltak azzá.

A *középkorban* csak elvétve találunk emlékművet, de a reneszánsz idején *az egyéniség kultuszával* számuk újra megszaporodik, és a legtehetségesebb szobrászok alkotják meg a ma művészei számára is példaképnek tekinthető emlékműveket. *Verrocchio* Colleoni-lovasszobra Velencében, *Donatello* Gattamelatája Padovában méltó emléke a korszak magas színvonalú művészetének.

A *barokk* korszakban, az ellenreformáció idején, a katolikus egyház minden eszközt megragadott Isten dicsőségének hirdetésére. A nagy pestisjárványokat túlélők Szentháromság- és Mária-emlékszobrokat állítottak hálájuk kifejezéséül: emlékműveket, a kor szellemének megfelelően.

A *klasszicizmus* és a *romantika* időszakában szintén találunk kiemelkedően szép emlékműveket. *Houdon* (ejtsd: udon) *Voltaire*-t ábrázoló nagy ülő szobrában például a jellemzés mesterművét adta. A *Marseillaise**, *Rude* (rüd) hatalmas bronz domborműve, a párizsi *Arc de Triomphe*-on pedig a francia szobrászat egyik legszebb alkotása.

A reneszánsz egyéniség-kultuszát példázza Donatello Gattamelata zsoldosvezért ábrázoló, Pádovában felállított szobra

A *XIX. század* — ha az átlagtermést tekintjük — nemzetközi méretekben a feltörekvő *polgárság* ízléséhez alkalmazkodva hozta létre az emlékműveket. Az igény akkor az volt, hogy a szobor „mondjon el" valamit. Ha tehát a megmintázandó *színművész* volt, akkor azt, hogy melyek voltak a leghíresebb szerepei; ha *író*, melyek a legfőbb művei; ha *tudós*, mit alkotott, vagy melyik volt életének „nagy pillanata" stb. E korból ezért maradt fenn oly sok *történelmi és irodalmi jellegű mellékfigura*, és a *túlzsúfolt kompozíciók* miatt ezért ritkán érvényesültek a tiszta, egyértelmű szobrászi gondolatok.

Az emlékműkészítő szobrászok egy része valóban a fenti elvek jegyében dolgozott, ám — miként az ókorban és a reneszánsz idején — ekkor is akadtak olyan művészek, akik értékes, maradandó emlékműveket alkottak.

Például *Rodin*, aki „Calais-i polgárok" című szoboregyüttesében — amely mint bármely más emlékmű, szintén megrendelésre készült — nagyszerűen fejezte ki a testi fájdalmat és a lelki megrendülést. Kortársa, *Maillol* (májjol), akinek tömörebb formákat, zártabb kompozíciókat létrehozó művészete szöges ellentéte volt a Rodinénak, a forradalmár Blanquinak (1805—81) állított emlékművében szintén kiválót alkotott.

Túlzsúfolt kompozíciók

Magyarországon az emlékmű iránti fokozottabb igény a XIX. század elején a magyar szobrászat megizmosodásával egy időben jelentkezett. A haladó szellemű magyar politikusok, írók és költők *a magyar múlt nagyjainak* szerettek volna emléket állítani. *Ferenczy* Istvánnak (1792—1856), miközben a honi szobrászat életre keltésén fáradozott, a leghőbb vágya egy *Mátyás-emlékmű* megalkotása volt. Sajnos, mű-

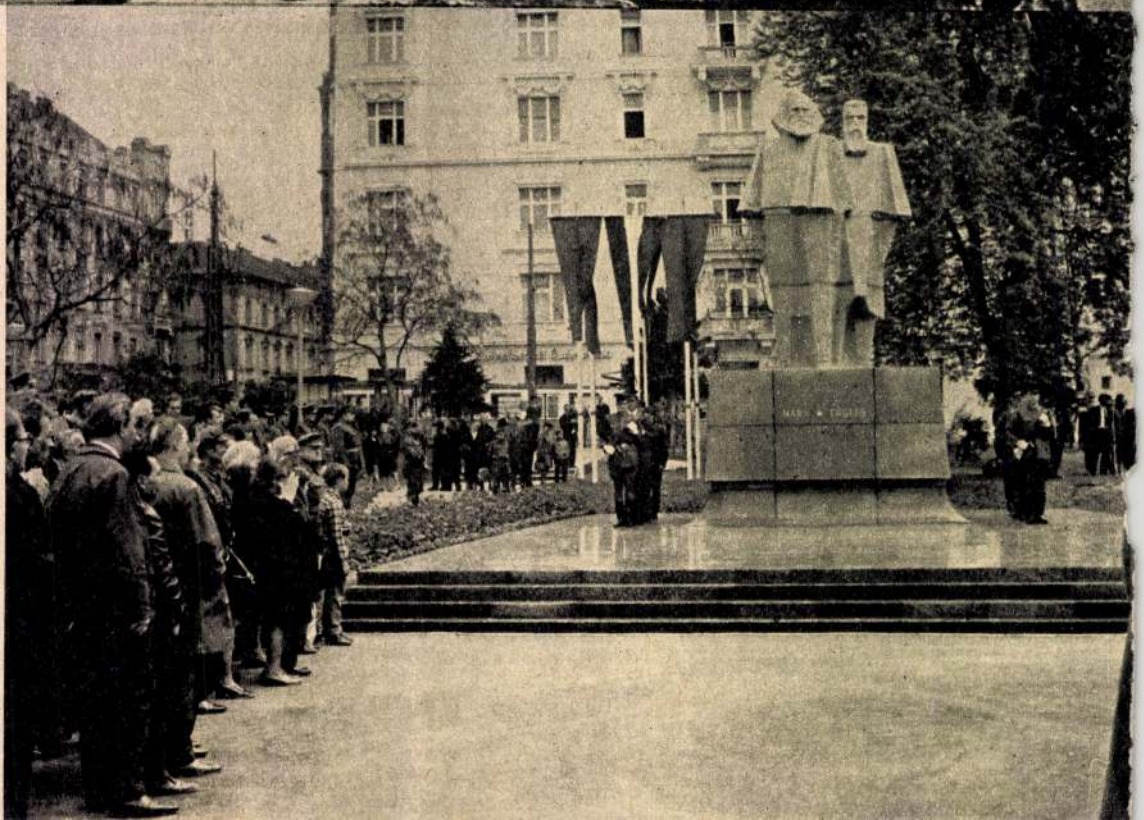

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Budapest
Ferencsy Istvánné

ESZMÉK KÖBEN ÉS BRONZBAN

rint alakult az emlékműszobrászat, s a tartalomnak megfelelően szükségszerűen alakult, egyszerűsödött az előadásmód is. Azok a művészeink, akik emlékművek készítésére megbízást kaptak, elutasították az úgynevezett történelmi elbeszélő szemléletet, amely nem a szobrászat nyelvén fogalmaz. Helyette azonban gyakran *túlságosan is egyszerű szimbolikával* fejezték ki a mondanivalójukat, illetőleg az emlékműveket unalmassá tevő *plasztikai közhelyeket* használtak. Így születtek egyre-másra a szovjet katonáknak, partizánoknak vagy a Horthy-rendszer áldozatául esett forradalmároknak emléket állító szobrokon *a feltartott karú figurák, fáklyával, olajággal stb. a kezükben.*

Áll azonban néhány olyan, a korábbi időszakban és a közelmúltban született emlékművünk, amelynek formai megfogalmazása újszerű, és a lényegig leegyszerűsített plasztikai eszközökkel szuggesztívan fejezi ki az eszmei mondanivalót.

Állásfoglalás

Ilyen például *Kerényi* Jenő sátoraljaújhelyi *partizánemlékműve.* A szobor felépítése, belső aránya, mozgása egyetlen cél szolgálatában áll: *a hazáját védő, az ellenséggel dacoló férfi alakját fejezi ki egyetlen „szobrászi mondattal".*

Somogyi József *Szántó Kovács-szobra* Hódmezővásárhelyen a magyar agrárproletár jelképe. Tudjuk, hogy a hódmezővásárhelyieknek a felállításkor más volt az igényük — egy hagyományosabb mintázású, ünneplőbe öltözött, az egykori élő alakra jobban hasonlító Szántó Kovácsot szívesebben láttak volna, szégyellték a mezítlábas parasztfigurát —, a művész politikai állásfoglalása azonban *bátrabb, szókimondóbb, lényegretörőbb* volt, mint a megrendelőké. A nehéz testi munkától és éhezéstől lesoványodott alak görcsösen behajlított ujjai mintha a talicskát markolnák; a fejen és a mélyen homlokra húzott kalap alól kitekintő arcon egyszerre látható *az erő, a bátorság, a paraszti bölcsesség.* A vásárhelyiek már bizonyára magukénak érzik a szobrot, hiszen az ilyen meggyőző műalkotás észrevétlen is hat, és részt vesz a társadalmi tudat alakításában.

Az *Auschwitz* hajdani magyar lágerében vasúti talpfára helyezett *antifasiszta emlékmű* fő erénye plasztikai egyszerűsége, a szűkszavú, de célba találó kompozíciós rend. Mondanivalójához készítője, *Martsa* István szobrászművész megkereste és megtalálta a megfelelő anyagot és formát: szobrát *vasból* készítette el. Ez az anyag *az égést, a tüzet, a szigorúságot, a keménységet* már eleve érzékelteti. A vas szigorú, merev formákat követel, és ez szintén a tartalom kifejezésére szolgál. *Kemény és merész törésű vonalakra* épül a szobor; a fej előrebillen, a közelgő véget idézi. A kompozíció kényszerű megadást, egyszersmind *tiltakozást* fejez ki a fasizmus ellen.

Hasonló a témája *Varga* Imre Mohácson felavatott

Kerényi Jenő: Partizánemlékmű. szobor belső arányai, mozgása hasosan fejezik ki az ellenséggel való ósies küzdelmet (Koffán Károly felv.)

Martsa István auschwitzi emlékművének merész vonalai megadást és tiltakozást fejeznek ki

Somogyi József Szántó Kovács-szobrán egyszerre látható az erő, a bátorság és a paraszti bölcsesség

Radnóti-emlékszobrának. Ez a mű ott, abban a városban áll, ahol az „Erőltetett menet" szerzője 1944-ben egy rövidke időre megpihent. A korláthoz támaszkodó alak szigorú egyszerűséggel mintázott: semmi fölösleges formajáték nincs rajta. *Befelé tekint.* Fájdalom, aggódás, szomorúság tükröződik az arcán. Ez az emlékmű a szobrász teljes őszinteséggel elmondott vallomása a korról, amelyben hőse élt. A következő nemzedék is minden bizonnyal megérti majd.

Segesdi György *Marx—Engels-emlékművét* a múlt esztendőben állították fel Budapesten a Jászai Mari téren, a párt Központi Bizottságának székháza mellett. A zárt forma, a világos, tiszta szerkezet pontosan megfelel az eszmei mondanivalónak. Anyaga, a *gránit* is az eszmei szilárdságra utal. A két figura *egy tömb* maradt, ez azt az *egységet* jelképezi, amelyet Marx és Engels képviselt

Varga Imre Mohácson felállított Radnóti-szobra szigorú egyszerűséggel idézi fel a fasizmus lélek- és testnyomorító korát (Kovács Ferenc felv.)

E… KÖ… BR…

…művük és …galom …
Az, hogy … valamivel … Marxé, szo… fejezi ki a … viszonyt.
hangsúlyozta is, hogy ő … alapzaton szinte piedesztálra van emelve a kommunista ideológia két nagy úttörője. Az emlékmű egészére az jellemző, hogy a *letisztult, egyszerű, szinte puritán formákkal* nagyon sokat tud mondani. Úgy érezzük, hogy ez a legújabb emlékművünk közelíti meg leginkább a *szocialista emlékmű* követelményeit.

E néhány emlékmű bizonyíték arra, hogy kialakulóban van valami új, tartalmában és formájában korszerű emlékműszobrászat, amely nemcsak a ma emberének, hanem az eljövendő nemzedékeknek is hitelesen vall eszméinkről és azok megtestesítőiről.

T. Riha Margit

Rodin: Calais-i polgárok. A testi fájdalom és lelki megrendülés nagyszerű kifejezése

ESZMÉK KÖBEN ÉS BRONZBAN

vészi felkészültsége erre még nem volt elegendő, és tervének megvalósulását nem segítették megfelelő anyagi eszközök sem.

A romantika korában *Izsó* Miklós Csokonai-szobrában szépen formálta meg a költő eszményített alakját, és Petőfi-emlékműtervében is hasonlóképp rangosat alkotott.

A társadalmi igény és a művészi kvalitás szerencsésen találkozott később a *kolozsvári Mátyás-emlékműben*: *Fadrusz* János (1858—1903) az emlékmű fő alakjában a függetlenség és a szabadság eszméjét tömör szobrászi formálással fejezi ki.

A millennium időszakában, a történelmi évfordulóra, az emlékművek egész sora készült. Ekkor már nálunk is azt kívánták az emlékmű tervezőjétől, amit — miként fentebb említettük — e korban Európaszerte, hogy vésőjével *egyszerre végezze el a történetíró meg a drámaíró munkáját.* Az ezeréves évforduló talmi ragyogása, nagyhatalmi ábrándja, a feltörő polgárság nagyravágyása természetszerűen csak *fellengzős, barokkosan nagyzoló* plasztikában jelenhetett meg. Néhány sikerültebb alkotáson kívül — mint *Zala* György *Andrássy Gyula-lovasszobra* vagy *Stróbl* Alajos *Erkel-* és *Liszt-emlékszobra* az Opera épületén s az *Arany János-emlékmű* fő alakja — javarészt *túlzsúfolt* kompozíciójú, nem egy esetben *eklektikus* (többféle stílusban megalkotott) emlékmű

Segesdi György Marx—Engels-emlékműve

született, mint *Telcs* Ede és *Kallós* Ede budapesti *Vörösmarty-emlékműve.*

Az első világháború előtt és a két világháború között igazán tehetséges szobrászaink csak néha jutottak emlékszobor-megbízáshoz, de azokat kitűnően oldották meg, mint például

Fadrusz János kolozsvári Mátyás-emlékművének főalakja a függetlenség és a szabadság eszméjét testesíti meg

Medgyessy Ferenc a bajai *Jelky András-emlékművet, Pátzay* Pál a székesfehérvári *huszáremlékművet.* Az ilyen sikerült emlékműszobrok azonban szinte eltűntek a századfordulón felállított és az első világháború után szerte az országban elhelyezett *háborús emlékművek* tengerében. Ezek a szentimentális alkotások azt kívánták leplezni, hogy akik meghaltak, *rossz ügyért* vesztették az életüket.

A fővárosban és vidéken álló ilyen emlékművek és szoborcsoportok ma is *hatnak* — ha másként nem, a megszokás erejével —, és mint adott „képzőművészeti közeg", *befolyásolják a közönség ízlését.* Csak nehezen engedik érvényesülni azt a szobrászművészi alapelvet, hogy ne a külsőleges eszközök mutassák az alkotói szándékot, hanem az olyan munkák, amelyek elsősorban *a megörökített gondolat erejével, a kifejezés igényességével hatnak.*

A felszabadulás után

Szobrászainknak ezért nehéz feladatuk volt 1945 után, és nincs könnyű dolguk ma sem: *új emlékműszobrászatot* kell teremteniük, és közben a közönség „hagyományos" ízlését is át kell formálniuk. Feladatukon könnyít, hogy a mi társadalmunkban a művész és a mecénás nem áll egymással szemben; sem osztály-, sem rangkülönbség nem választja el őket egymástól, könnyebben megérthetik egymást, és sugallhatják egymásnak a maguk szempontjait. A megrendelő — a nép képviselője — azt kívánja a szobrásztól, hogy műve *közérthető* legyen, *a haladó nemzeti gondolatot, a népi mozgalmakat, a szocialista rend eszméit tükrözze.* A művész ezt az óhajt a szobrászat nyelvén fejezi ki, mégpedig *a plasztika mai nyelvén,* úgy, hogy közben egyéni művészi mondanivalóját is megtestesíti. *Sikeres alkotás csak akkor jöhet létre, ha a mecénás kívánsága és a művész szándéka egyenlő erővel érvényesül.*

Szocialista társadalmi rendünkben elsősorban *tárgykör* és *tartalom* sze-

Ferenczy István

M.D.K.

Radnay Oszkár:

Modern szoborgyüjteményünk

[Illusztrációkkal]

Az az óriási lendület, mellyel a magyar müvészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépmüvészeti Muzeum e kivánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 müdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan müködő magyar szobrászmüvésszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi müvészeti akadémia ércmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabiróvilág közönyével. Legjobb alkotásai

közül való az itt kiállitott Kazinczy Ferenc szobra, melynek másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a müvésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István müvészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a müvészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett müvész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrinben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf mü-

veiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 6o-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc.)

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és disze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb müvészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden müvészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli: Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos müvészete azonban teljes szépségében áll előttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József müvészetét pedig barok-

hatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé diszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a müvészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan müvészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitják. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar müvészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern müvészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Damkó József remekbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-genreje, Sidló Ferenc finom "Primaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Kigyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hires magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márványreliefje

és a "Menekülő" cimü bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö. Fülöp nagy kollekciója mellett Reményi József, zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ébredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fessler Leo szobra se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos müvésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag müvészi hagyatékának birtoká-

ban az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Soós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes müvészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhirés táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben müvészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi müvészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő müanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépmüvészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926. jul.11. 9.sz. 9-11.p.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUL 23

ESTI HÍRLAP

Budapest

Ferenczy István

FERENCZY-PORTRÉ

A Rómában tanult múlt századi magyar szobrász, Ferenczy István életét, munkásságát ismerteti a Corvina Kiadó A művészet kiskönyvtára sorozatának legutóbbi, fotókkal illusztrált kötete, Cifka Péter tanulmánya.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VESZPRÉM)

1900 JUL-9

Ferenczy István

A NAP KEL 3,51 ÓRAKOR, NYUGSZIK 19,45 ÓRAKOR.
A HOLD KEL 20,50 ÓRAKOR, NYUGSZIK 3,51 ÓRAKOR.

110 ÉVE,

1856 július 4-én halt meg Ferenczy István, a magyar szobrászművészet úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit. Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debreceni kollégiumnak ajándékozott, a Szép mesterségek kezdete, illetve Pásztorlányka néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyedszázadig alkotta szobrai sorát. A kor megnemértésével dacolva, lelkesen agitált a magyar szobrászat fellendítése érdekében. Felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt Ruszkabányán. Művészete iránti részvétlenség miatt 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként, mellette ért művésszé a másik nagy magyar szobrász-zseni, Izsó Miklós. Szobrászatunk történetében Ferenczy István a klasszicizmus fő képviselője. Kiváló műgyűjtő is volt. Nagyértékű — főként antik római bronzszobrocskákból álló — kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

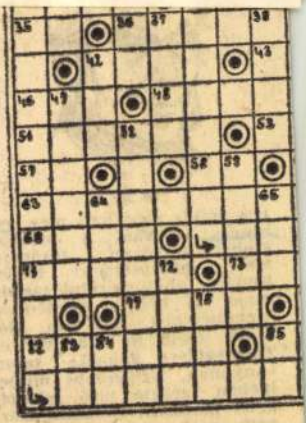

Öt esztendővel ezelőtt halt meg Ernest Hemingway, Nobel-díjas amerikai író, a nyugati irodalom egyik legjelentősebb egyénisége.

Vízszintes: 1. A függőleges 5-ben említett regény legfőbb tanulsága. 12. Becézett női név. 13. Elektromos töltésű apró anyagi részecske. 14. Lakat. 15. Éppen hogy csak. 17. Karjával átfog. 19. „Isteni" ital. 22. Jegyez 23. Becézett Cecília. 24. Kimondott orosz igen. 25. Földművelési eszköz. 27. A függőleges 15. folytatása. 30. Súlyt meghatározott. 32. GE. 33. Személyes névmás. 34. Kötszer. 35. BK. 36. Gyorsan szalad. 39. Kevert — nyári. 42. Hiányosság helyes magyar szóval. 43. YIAR. 45. Kell — népiesen. 46. Kevert — fogoly! 48. Nem ilyen. 49. A kerékpár csőszerkezeti részét hívják így (névelővel). 51. Irán fővárosa (az utolsó betű hiányzik). 53. Vá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1967 NOV. 1

Ferenczy István

1021

.. Események... Hírek... Események... Hírek... Esemé

1967. november 1., szerda
MARIANNA napja
A Nap kel: 6.27 órakor, nyugszik: 16.27 órakor
A Hold kel: 5.09 órakor, nyugszik: 16.01 órakor

210 éve, 1757. november 1-én született Antonio Canova olasz szobrász, korának egyik legnagyobb hírű és hatású képzőművésze. Felülemelkedett a korabeli szobrászat modorosságán és a görög-római művészet stílusát újjáéleszteni törekvő, klasszicista szobrászat úttörője, fő képviselője és ünnepelt mestere lett. Izléséről, frissességéről és tehetségéről tanúskodó munkáinak lágy simasága és érzelmessége azonban élesen megkülönbözteti műveit az antik művészettől. Mitológiai alakoknak és csoportoknak, valamint képmásoknak és síremlékeknek egész sorát alkotta. 1809-ben Magyarországon járt és itt is számos műve maradt. Nemcsak kortársaira, hanem a XIX. század egész szobrászatára nagy volt művészeti befolyása és motívumai mind a mai napig termékenyítőek. Jelentékeny hatása volt a modern magyar szobrászművészet kezdetére is. Első nagy szobrászunk, Ferenczy István, mesterének vallotta Canovát.

Újjáalakult az MTS Hatvani Járási Tanácsa

Hétfőn, Hatvanban a városi kultúrház nagytermében tartotta II. konferenciáját a hatvani járási sportszövetség. A nagy számban megjelentek között a járási pártbizottságot Pataki Ferenc, a városi pártbizottságot Kiss József, a járási tanácsot Balázs Pál, a városi tanácsot Tóth János, az MTS Országos Tanácsát Becz Imre és Nagy Mihály, az MTS Heves megyei Tanácsát Pető Miklós, a járási és a városi

nos, Kóczián László, Pázsi
nő, Keresztfalvi Ferenc, Mo
gyi László, Balázs Pál, Juhá
Ferenc, Fáczán József, Visn
Ferenc. Tanácskozási jo
küldöttek: Timár Sarolta, J
kab József, Laczik Ferer
Medveczki Sándor, Pető An
rás.

★

A gyöngyösi járás konferer
ciáját november 4-én tartjá
Gyöngyösön.

Együtt és becsülettel

Száz éve halt meg Nyáry Pál

Ma száz éve annak, hogy Nyáry Pál, Pest megye háromszoros alispánja, az ellenzék egyik vezéralakja a Dunaparti Stein-ház negyedik emeletéről leugrott és szörnyethalt.

1806-ban Nyáregyházán született. Huszonhárom éves korában bekapcsolódott a közéletbe az ellenzék oldalán, s — börtönben töltött idejét leszámítva — folyamatos politikai tevékenységet fejtett ki haláláig.

Mint Pest megye tiszteletbeli alügyésze kezdte pályáját. Éppen akkor, amikor a vármegyék gyűlései a szabadelvű reformokat és a nemzeti átalakulás gondolatát hirdették meg a társadalmi élet, a magán- és a közjog összes területén. Nyáry, jól ismerve a vármegyék életét, átszervezésüket közigazgatásilag fontosnak tartotta, 1837-re kidolgozta Pest megyei közigazgatására vonatkozó javaslatát, amely fölött a megyék négy évig vitatkoztak. A javaslat végül is úgy ment át a gyakorlatba, hogy nem emelték törvénnyé.

Politikai éleslátás, szervezőkészség, széles körű műveltség, erős humanitás a jellemző vonásai Nyárynak abban a történelmi korban, amely olyan fogékony a nemzeti eszmék iránt.

1839-től Pest megye első aljegyzője és ebből a pozícióból hirdette, hogy *„minden magyar eszmét és gondolatot fel kell karolni"*. Ferenczy István szobrászművész, a „Pásztorleány" alkotója érdekében lángoló hangú felhívást intézett a nemzethez, megátkozva azokat, akik tenni haboznak, midőn szükséget látnak: *„Művészt nem minden idő szül, művészt előteremteni milliókkal sem lehet, ő egyedül a sors ajándéka"*. Erre a felhívásra alakult meg Fáy András elnökletével a Honi Szobrászati Egyesület, közadakozással pedig megindult a magyar tehetségek erkölcsi és anyagi segítése.

Nyáry szívén viselte az akkori pesti magyar színház sorsát is. Az 1840. évi országgyűlés — Nyáry közreműködésével — a pesti magyar színházat, mint nemzeti tulajdont, pártfogásába vette és segítésére országos alapítványt hozott létre.

A konzervatív párt részéről Dessewffy Aurél gróf támadását 1841 végén beterjesztett javaslatával váltotta ki Nyáry Pál. A megyei bűnvádi eljárások módosítására tett javaslata demokratizmusából táplálkozott, elsősorban a szegény nép érdekeit szolgálta. Lényege, hogy a büntető-törvényszéket a polgártól különítsék el, ülései pedig nyilvánosak legyenek. A nyilvánosság gondolatának puszta említése is elégséges volt ahhoz, hogy a konzervatív párt élesen tiltakozzék. A javaslatot a Pesti Hírlap nagy ovációval üdvözölte. Megvalósításával — Nyáry jóvoltából — a megyei igazságszolgáltatás nagy lépést tett előre.

Figyelme kiterjedt a börtönügyekre is, a rabok szociális helyzetének megjavítása foglalkoztatta. Az ő érdeme, hogy megindult a foglyok tanítása. Új, korszerű fogházak épültek, amelyekben az alapvető higiéniai követelmények is érvényesültek.

Amikor 1845-ben Pest megye másodalispánjának választotta meg, tevékenységének körét kibővítette.

Így érkezett el 1848. március 15-e. Alkotó erejének teljében, vasakarattal és vasmarokkal állt a forradalmi események idején a megye élén. Tekintélye, amelyet nem szavakkal, hanem tettekkel szerzett meg magának, most is jól kamatozott. Március 21-én összehívta a megyei közgyűlést és a *„Tekintetes karok és rendek"* helyett *„Összes polgártársak"* megszólítással nyitotta meg, kifejezve ezzel is, hogy *„vessük le az óembert és öltsük fel az újat"*.

Pest megye május 8-án első alispánjának választotta meg. Amikor a márciusi forradalmi vívmányok megmentéséért és a haza védelmére Kossuth 200 ezer katonát és pénzáldozatot kért, ő elsőként válaszolta: *„Megadjuk"*. A szabadságharcban is az élvonalban küzdött: erre szervezőképessége, józansága, tekintélye igen alkalmassá tette. A szabadságharc kimenetelével szemben azonban — az erőviszonyok kedvezőtlen alakulása miatt — kétségei támadtak. A Habsburg-ház trónfosztását Nyáry elhibázott és végzetes lépésnek tartotta és Debrecenben minden erejét latba vetette, hogy ezt megakadályozza. *„Nem arról van szó* — hirdette —, *hogy valakivel egyezkedjünk, hanem arról, hogy tartsuk meg a nemzetet."* Kossuth azonban életharcra szólított fel mindenkit, és Nyáry, hogy az erők ne forgácsolódjanak szét, a trónfosztók mellé állt. Lépését így indokolta: *„El kell ugyan veszнünk, de vesszünk el együtt és becsülettel"*. Politikai elgondolásában ekkor a békepárt felé közeledett, tisztségéről lemondott és visszavonult Nyáregyházára, ahol elmebeteg bátyja, Sándor, élt édesanyjukkal. Mindkettőhöz rendkívül meleg érzésekkel ragaszkodott.

A Kecskeméten tartott megyei közgyűlésen Pest megye másodszor is első alispánjának választotta meg.

A szabadságharc bukása után Aradon haditörvényszék elé állították. Józansága és következetes bátor szelleme egész magatartását beragyogta: *„Szabad vagyok, elnyomhat erőszak, de nem semmisíthet meg"*. Kihallgatása négy napig tartott és vallomása a szabadságharc védelmében Ausztria elleni vádiratként hangzott el. Elérte ezzel, hogy a saját és még 18 társának ítéletét, kötéláltali halálról kegyelem útján hatévi fogságra változtatták. Az ítéletet 1851. október 7-én hirdették ki Pesten az Újépületben. Általános amnesztia révén szabadult 1857-ben.

Elveiben megerősödve lépett újra a közélet területére és Pest megye harmadszor is első alispánjának választotta meg. Tevékenységét a 48-as törvények szellemében 1860-tól kezdte újra.

Országos gondjai mellett magánéletének gondjai is megnőttek. Idegei lassan felmondták a szolgálatot és ekkor, 1871. április 21-én, 65 éves korában, saját maga vetett véget életének.

W. Németh Magda

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

területekr
telepítik, s
tése viszo
nyel.

A lakossá
a szabad idő
adásait vizs
hogy a par
sában az egy főre jutó összeg
1968-ban *fele volt* annak, mint
amit a munkás és alkalmazott
családok átlagosan ilyen célra
költöttek. A paraszti ilyen jel-
legű kiadások *növekedési üte-
me viszont* jóval meghaladta
az utóbbiakét. Ez rávilágít a
parasztság *felzárkózási törek-
véseinek* az intenzív voltára.

A mintegy 700 ezer egyedül élő nyugdíjas nagy része a lét-fontosságú kiadásokon túl művelődésre, szórakozásra csak minimális összeget fordíthat. Vannak ugyan kezdeményezések és egyes intézkedések a társadalmi segítségre — például nyugdíjas mozibérlet, kedvezményes villamosbérlet, nyugdíjas klub —, de *a társadalmi segítség kiszélesítése itt még továbbra is feladatként jelentkezik.* Nagy súlyt kell helyezni arra is, hogy a 14—20 éves fiatalok szabad idejüket egészséges, kulturált körülmények között tölthessék el. Problémáik megoldása — különböző létesítmények, megfelelő árucikkek, szolgáltatások biztosítása — *túlnő az ifjúsági szervezetek működési körén.*

A KERESKEDELEM FELADATAI

Az előadó ezután azt elemezte, hogy a lakosság — szabad idejével összefüggésben — *milyen igényeket támaszt a kereskedelemmel és a vendéglátással szemben.* Két követelmény figyelhető meg. Az egyik: tevékenységükkel segítsék elő az emberek szabad idejének további növekedését — elsősorban a vásárlási idő rövidítésével, a hálózat ésszerű telepítésével, a nyitva tartási idő helyes megválasztásával. A másik követelmény: a szabad idő korszerű eltöltéséhez biztosítsák *a megfelelő árukínálatot* és nagyobb választékkal, új cikkekkel ösztönözzenek a változatosabb kereslet kialakítására.

A bolti kereskedelem ma még csak részben felel meg ezeknek az igényeknek. Nem bővült például eléggé eddig a „szabadidő-cikkek" kínálata és választéka, döcög a belső turizmussal kapcsolatos szolgáltatás.

Az új igények és új körülmények kívánatossá, szükségessé teszik a szabad idő felhasználásának és a vele kapcsolatos kiadásoknak a *távlati vizs-*

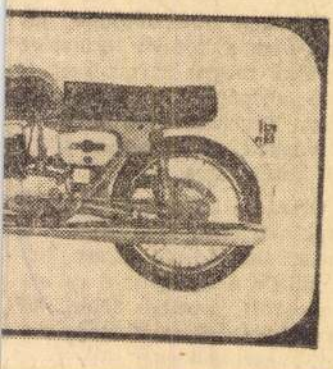

a forgalom növekedésére számítva az érintett országokban gyors ütemben egész „szabadidő-iparágak" fejlődnek ki a kínálat bővítésére. Állandóan növekszik a szabad idővel, az üdüléssel kapcsolatos *szolgáltatások* száma. A személygépkocsik sokasodásával mind nagyobb mértékben a lakóhelyen kívüli nyaralás, az utazás válik általánossá. A több szabad idő új lendületet ad a nem versenyszerű sportolásnak is. Rohamosan terjednek a különféle hobbyk, a barkácsolás, a kertészkedés, és természetesen nem utolsósorban *mindinkább előtérbe kerül a művelődés, a személyiség céltudatos fejlesztése, a szervezett tovább tanulás és önképzés.*

FOGYASZTÁSI ELŐREJELZÉS

Népgazdaságunk jelenlegi fejlődési ütemét alapul véve azzal lehet számolni, hogy a lakosság egy főre jutó szabad idővel kapcsolatos kiadásai 1985-ben mintegy *négyszeresére nőnek az 1960. évinek.* Az összes fogyasztás ugyanakkor csak *két és félszeresére* emelkedik.

A lakosság várható szabadidő-kiadásait a nyolcvanas évek közepén előrejelzésként a következőkkel jellemezte az előadó. A szabad idő kiadásainak legnagyobb tételét — 36—37 százalékát — *az 1,3—1,5 millióra becsülhető személygépkocsi* és a 850 ezerre tehető motorkerékpár vásárlásával és üzemben tartásával kapcsolatos kiadások fogják képezni. Az üdülés, a víkendezés és az utazással kapcsolatos kiadások az 1967. évinek a *nyolcszorosára növekednek.* A belföldön üdülők száma megkétszereződik. A lakosság 1985-ben *ötször nagyobb értékben* vásárol majd sport- és kempingfelszereléseket, mint 1967-ben.

A lakosság szabad idejéhez kapcsolódó előre jelzett fogyasztás a fejlesztés és a beruházás területén, a kereskedelemben és a szolgáltató iparban sok-sok feladat megoldását követeli a következő esz-

1021

Ferenczy István

Ferenczy István: A nagyváradi Rhédey-szarkofág részlete

mint akárhol másutt, ha körülményei, adottságai meg is különböztetik a többitől. Azonosok az indulatok, szenvedélyek, keservek, célok és remények, amit Tamási négere így fogalmazott meg: valahol otthon lenni.

Kietlen egyvalami ebben az életben: a tudatlanság, mint mindenütt. Ez a tudatlanság ad bicskát a legények kezébe, és készteti utánzásra a gyermekeket. Mert csak a tudatlanság láttathat hőst abban, aki pálinkától bódultan a másik vérét ontja. A gyermek nem láthatja, hogy az elmaradottság sötétségében villannak a kések, de a felnőttek s elsősorban a szemérmes szeretettel megrajzolt édesanya lemeztelenítik ezt a hősködést a siralmas valóságig.

A háborúból rokkantan visszatérő apa közéleti indíttatású ember, ezért lát a gyermek szélesebb panorámát a család és barátok életénél. S ott, ahol a gyermek eszmél, az írás is erővel teljes, de amikor a már említett visszavetítés lép működésbe, leegyszerűsített sablonképpé sivárodik, s így hitele sem elégséges. Elsősorban ez teszi egyenetlenné Kurkó regényét. Egyes lapjain, leírásaiban és párbeszédeiben megcsillan nyelvi gazdagsága, alkotóképessége, azonban az egész könyvről nem lehet ezt elmondani. A tájnyelv ismétlődő szóhasználata ellaposítja a stílust, a szerző a regény megírásakor még nem tudott ökonomikusan bánni a nyelvvel. Dokumentumértékét ez nem csökkenti, mint ahogy ez más önéletíróval is megesett, például Bethlen Miklóssal. Az összehasonlítás szándéka nélkül egy más kor más embere, Bethlen Miklós önéletírásában a borzas és nehézkes stílust néhol felváltja a kitűnő próza. Kurkó könyve irodalmi értékre egyenetlen, pedig ha nyelvi alkotóképességét merészen irányítja, szép oldalakat ír. Ez a nyelvi szépség azonban csak foltokban van meg, mint a bogontos erdő tisztásai, amelyeket elönt a nap.

Kurkó könyvét nem lehet a Tamási-mű ellenpólusaként kicirkalmazni. Kurkó könyve kiegészítő vallomás ugyanarról az életről. Különbséget sem fedezek föl, csak az írói hozzáállásban. Tamási a tudatos íróművész, Kurkó könyve önvallomás, amelyben az alkotói ösztön eredményesen munkálkodik.

Kurkó regénye méltán sorakozik a dokumentumértékű jó önéletírások mellé.

TAMÁS GÁSPÁR

Jecza Péter: Kompozíció

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
UTUNK
1974 FEB 5

Hauser — sajnos, csak öt és fél kiadói ív terjedelemben.

Kicsit zavarba jövünk, ha a műfajt akarjuk meghatározni; talán az a leghelyesebb, ha áldokumentumregénynek nevezzük, hiszen csak formálisan tekinthetjük dokumentumregénynek. Az író két fiktív dokumentumra — Adolf Sommer naplójegyzeteire és Jakob Bühlman írásos visszaemlékezésére épít, a mű harmadik kompozíciós eleme Anton Micu néhol tudományos pontosságú, tárgyilagos magyarázatai.

Ha elfogadjuk azt a tényt, hogy e regény nem szigorúan vett önéletírás, hanem egy egész vajúdó nemzedék útkeresésének ábrázolása, meglehetősen nagy őszinteség- és tárgyilagosság-igénnyel (ezért a dokumentum-forma!), akkor kézenfekvő a megállapítás: az író a saját mesélő énjét — az objektívebb többszempontúság igényét elhitetendő bontja fel több megnyilatkozóra (Jakob Bühlmann és Anton Micu), ezzel a fikción alapuló módszerrel kizárva az egyetlen egyén szubjektivizmusának veszélyét. Adolf Sommerről nem az első személyű író, hanem a főhőshöz hajdan megértéssel és segítőkészséggel közeledő nyugdíjas újságíró beszél, aki annak nemcsak ifjúságát, hanem őseinek történetét is végigkövetteti velünk. Anton Micu alig ismerte Sommert, hát csak saját kutatásai alapján fűz narrátori megjegyzéseket Sommer naplójegyzeteihez és főleg Bühlmann beszámolójához,

1963 APR 1
Forever Gyula
1021

Képzőművészet a képernyőn

Kevés, vagy elegendő a képzőművészeti film a mozikban és a képzőművészeti műsor a tévében? S vajon megfelelnek-e a célnak? Vagy javítani kellene rajtuk? Hol és hogyan? De sorolhatnám tovább a kérdéseket, amelyek a kritikus előtt — a mai magyar művészet sorsát, fejlődését figyelemmel kísérő közönséghez hasonlóan — feltolultak, miközben február 22-től március 30-ig estéről estére a tévé képernyője elé ült, hogy megkísérelje fölmérni, mit adhat és mit ad a televízió közönségének vizuális, képzőművészeti kultúrálódásához; mivel, s hogyan ismertette meg e — szinte végtelen skálát kínáló — területről a nézők milliós táborát?

Általános, mindent el- és meghatározó »elvi következtetésekre« természetesen nem juthattunk ilyen — viszonylag — rövid idő alatt. Néhány tanulsággal azonban már ez a néhány hét is szolgált.

Készítsünk mindenekelőtt rövid »mérleget«. A február 22 és március 30 között eltelt 35 nap alatt — a TV-Híradó kisebb, főként kiállítás megnyitásokról tudósító, riportjain és a külföldről sugárzott intervíziós adásokon kívül — 14 képzőművészeti tárgyú, illetve képzőművészettel is foglalkozó műsor került a közönség elé. Időtartamukat összeadva tekintélyes szám kerekedik ki: hozzávetőlegesen 4 óra 45 percen át esett szó bennük a képzőművészetről. Eddig tehát nincs okunk panaszra; s ha mindehhez hozzávesszük azt a tényt, hogy ezek a műsorok javarészt »főidőben«, azaz a kora esti órákban, illetve közvetlenül előttük vagy utánuk peregtek — elégedettek lehetünk.

Azaz elégedettek lehetnénk.

Nézzük csak, mit tartalmazott ez a 14 műsor!? A *Képről-képre* — a tévé rendszeresen képernyőre kerülő *»képzőművészeti magazinja«* — két ízben, február 22-én és március 30-án jelentkezett. Láttunk ezenkívül két előadást — két sorozat egy-egy részletét —: az egyiket március 2-án tartotta Cifka Péter művészettörténész Ferenczy István szobraiból, a másikban — a Kovács Tibor által írt, s a Mindennapok művészete sorozatban elhangzott Kéziszerszámok I. című, kitűnően szerkesztett és összeállított műsorban — az ember legősibb eszközei, a kéziszerszámok történetével, kialakulásával és fejlődésével ismerkedtünk meg. Végső-soron ide, az előadások közé számíthatjuk azt a riportszerűen készített filmet is, amelyben — a Magyar mesterek sorozat keretében — Stróbl Alajos művészetét mutatták be a tévé munkatársai.

Az eddig felsoroltakon kívüli szerepelt még a műsorban egy kisfilm, amely *Üvölt az akarat* címmel, nyújtott versekkel kísért expresszívlírai megemlékezést a Tanácsköztársaság forradalmi művészetéről; bemutattak egy másik kisfilmet a *Mai magyar grafika* című kiállításról; valamint egy hosszabb riportot, amelyet Perneczky Géza készített az indiai nemzetközi gyermekrajzkiállításon díjat nyert magyar fiatalokkal. És ezzel tulajdonképpen vége is a Magyar Televízió »tisztán« képzőművészeti műsorainak; ha csak közéjük nem számítjuk a más műfaji keretek között — a Körkép március 9-i számában és a Móra Könyvkiadót bemutató műsorban — elhangzott, meglehetősen jelentéktelen riportokat, a vértesszőlősi ősemberi maradványok felfedezéséről szóló kisfilmet, valamint azt a három külföldi filmet — kettő a *Félreismert XVIII. század* című francia produkciósorozatból, s egy indiai városokat és műemlékeket felvonultató útifilmet —, amelyek felületesnek tűnő, a mi művészeti műsorainktól mindenesetre idegen hangvételükkel jócskán elütöttek a többi adástól és inkább »szép szünetjelnek« tetszettek, mint »komoly« műsornak.

E rövid áttekintéssel tehát máris 8-ra csökkent az értékelhető, egységesnek látszó koncepciót mutató képzőművészeti műsorok száma. Vegyük most sorra ezeket. Számbavételük szempontja szinte kínálja magát. Kövessük hát, s nézzük meg őket típusok szerint.

A Képről-képre című — esetenként 40—40 percig tartó — műsor kétszer jelentkezett a képernyőn ez alatt az időszak alatt. Műfajilag világosan a »magazin« műsorok körébe tartozik, szándéka s megvalósítása szerint egyaránt; azaz sokféle módszerrel dolgozva, sok helyről gyűjtötték össze és szerkesztették meg anyagát, a lehető legnagyobbat markolva a képzőművészet világának nyüzsgő eseménysorából. Ám aki sokat markol, néha keveset fog. Mert 40 perc alatt tizenegy, illetve tizenöt témával foglalkozni — mint a Képről-képre február 22-i, illetve március 20-i adásában történt —, ez bizony túlságosan sok s másként, mint kapkodva, nehéz is »összehozni« a dolgokat. Nem beszélve arról, hogy közben gondolni kell a nézőre is, ébren kell tartani figyelmét, az éppen »kéznél levő« fogásokkal: azaz »krimisíteni« kell a Szépművészeti Múzeum Zircről vásárolt múmiájának megvizsgálását, s meg kell »interjúvolni« Széchenyi Istvánt abból az alkalomból, hogy míg rendbehozzák szobrának talapzatát, képmása szokatlan módon a Roosevelt téren ácsorog, egy deszkapalánk mögött. És így tovább... De ki várhatja el egy szerkesztőtől, hogy »mérsékelje magát«, amikor ilyen ritkán kap lehetőséget a megszólalásra, s arra, hogy szakszerű kísérletet nyújtva közönségének elvezesse őket a magyar művészet, múzeumi élet és művészettörténet legfrissebb eseményeihez, megmutassa »hírünket a világban« és megpróbáljon némi ízlésneveléssel — s ennek keretében akár divattanácsadással — is foglalkozni!?

A »magazinok« után lássuk az előadásokat. Régi problémát jelentenek ezek is, hiszen a tévé alapítása óta folyik a vita: hogyan lehetne azokat még elevenebbé tenni? És ez is érthető, mert a nézők — nem most fedezzük fel — nehezen viselik el a száraz felolvasásokat és az álnépszerűen szövegezett, tulajdonképpen semmitmondó dolgokat. A képernyő közönségének mindig mondani kell valamit, lehetőleg újat és fontosat, amit eddig még nem tudott, s úgy, hogy meg is értse. Ha ezt megkapja, a tévénéző nagyon hálás. Ha nem, bosszankodik és elzárja a készüléket. A műsor azonban mindenképpen hatástalan marad. Nos, a két előadás, amelyet a televízió képzőművészeti műsorai között felfedeztünk, aligha tartozott ez utóbbiak közé. Felépítésük szögesen ellentétes volt. Cifka Péter, aki Az ember arca című sorozat keretében Ferenczy István szobrászatáról beszélt, »egyedül« volt a képernyőn. Segítségére csupán a tárgyak siettek: a bemutatott Ferenczy-művek és néhány tárgy, amelyekkel a térbeli nézeteket demonstrálta. Ám minden mondata eleven volt, köznapi, s érthető. És mindegyikkel mondott valamit; akárcsak a kéziszerszámokról szóló »beszélgető-előadás« részvevői, akik az ősember eszközeitől elindulva, a fémeszközök esztétikáján keresztül a formatervezés fontosságáig tekintették át mindennapi használati eszközeink fejlődését.

A Stróbl Alajosról szóló kisfilm már zavarba hozott. »Riportszerűségét« túlzottnak éreztük s nem láttuk indokoltnak, miért szerepeltették szerkesztői csaknem kizárólag a mester fiát a képernyőn, néha lemondva ezzel a történetiség követelményének teljesítéséről is. Az Üvölt az akarat című kisfilmről bemutatása után már beszélt a kritika, s az akkor elmondottakhoz keveset tehetünk hozzá. Szép megemlékezés volt, bár a túl gyors »vágások« miatt a művészeti alkotások bemutatásának precizitása néhol csorbát szenvedett.

A Mai magyar grafika című kiállítás bemutatása későn érkezett, s közepesen sikerült. Húsz perc alatt 25 művészt bemutatni és három interjút készíteni képtelenség. Kevesebb — ezúttal is — több lett volna.

Végül az indiai gyermekrajzkiállítás nyerteseiről szóló riport. Ezt a műsort az ifjú művészek munkálkodásának bemutatása tette elevenné. A rendezés fogyatékosságai azonban sokat levontak a riporter s a riportalanyok eleven, érdeklődést keltő párbeszédének hatásából és kényszeredett időhúzásra késztették őket ott, ahol erre semmi szükség nem volt.

Milyenek tehát a tévé képzőművészeti műsorai? — tehetjük fel újra a kérdést, s most már — úgy véljük — választ is adhatunk rá. Céljuknak megfelelnek, mert tájékoztatják és orientálják nézőiket. De lehetnének jobbak is, ha a műsorszerkesztés következetlenségeit és esetlegességeit kiküszöbölve, időben s rendszeresebben kaphatnának teret a képernyőn. Ez bizonyosan feloldaná bennük a »mindent mondjunk el, mert hátha...« pszichózisát s szerkesztőinek alkalmuk nyílna a művek egyszerű bemutatásán és az események riportszerű regisztrálásán túl az értékelésre, a tudatosabb, nemcsak ismertető, de kritikai jellegű tájékoztatás megvalósítására. Múltjuk és közönségük már megvan; meg kell tehát tenni — az eddigi formák és eredmények lehető legteljesebb megtartásával — ezt a következő lépést is.

Horváth György

MAGYAR NEMZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

gyedülálló ásatások a II. Tiszai Vízlépcsőnél

Először tárnak fel teljes Árpád-kori falut

Népgazdasági tervünk kinelkedő beruházása a II. Tiai Vízlépcső, a hozzá tartoo 49 kilométer hosszú víztóló medencével, a jászsági és nsági főcsatorna építésével: jabb hatalmas öntözőbázis lésül hazánkban, a mezőgazság öntözéses lehetőségét ztosítja az aszályos Tiszánlon; évek alatt megváltozik táj arculata, megbolydul a ld, s víz hömpölyög a volt ikár síkon.

A még mozdulatlan hatalas földterület mélyén ismeetlen régészeti leletek, ha elnti a víz, a terület múltja smeretlen marad, s a hullámírba vész!

A II. Tiszai Vízlépcső létesítéséről a kormányhatározat 1964-ben keltezett, a Művelődésügyi Minisztérium már ebben az esztendőben megbízta a Magyar Nemzeti Múzeumot — az anyagi fedezetet a tudományos és fejlesztési alapból biztosítva —, hogy az elárasztásra kerülő területeken akadályozza meg a történeti források megsemmisítését, a nagy jelentőségű népgazdasági mun-

kát régészek nélkül végzik, mint a múlt században, vagy e század közepéig! Az itt végrehajtott leletmentés eredménye lett, hogy ismeretlen adatok kerültek birtokunkba a magyar középkor történetéből: a Tiszalökön feltárt XI—XIII. századi jobbágytelepülés nagy összefüggő részletével elsőízben kaptunk pontos adatokat a házak környékéről, a gazdasági udvarokról — az addig ismert igen szűkszavú írott források után.

Három korszak egy domb alatt

A létesítendő II. Tiszai Vízlépcső területén, a veszélyeztett, elárasztásra kerülő hatalmas térségben a régészek munkája 1965 tavaszán kezdődött. A terület — számukra — addig szinte ismeretlen volt: szakirodalom, dokumentáció alapján alig találtak lelőhelyeket. Régi, vízrajzi térképek segítségével több mint 45 kilométer hosszú szakaszon Kiskörétől Tiszakeszig helyszíni bejárással kezdődött a feladat végrehajtása: gyors feltérképezést, majd számtalan, úgynevezett »szondázó« ásatásokat végeztek, hogy megállapítsák, a felszín-nyomok alatt mi rejtőzik?

Az előzetes vizsgálatok eredményei után négy kutatási centrumot jelöltek ki — gazdag lelőhelyeket találva. A centrumok: Kisköre, Tiszafüred és környéke; Tiszavalk, valamint Tiszakeszi és határa.

— Kutatómunkánk végeredményéről még nem adhatunk hírt, a munka még nem fejeződött be, a jó idő beállával folytatódik. De néhány érdekes, a nagyközönség érdeklődésére is számottartó részeredményről már beszámolhatok. Kiskörén a majdani erőmű helyén egy időszámítás előtti 2500—3000 éves települést találtunk; Tiszafüred környékén megbontottuk a lelőkkel teli úgynevezett Majoros-halmot; Tiszaörvénynél egy teljes Árpád-kori falut tártunk fel; Tiszakeszinél pedig megkezdtük az úgynevezett pászdi-apátság romjainak feltárását: a falak megkeresése igen bonyolult, a talaj sokszor bolygatott, ár által megrongált terület, de a munka izgalmas — erről az apátságról eddig csak okleveles adatokat ismerünk, amelyek 1071-ben keltezettek.

— Mit rejt a Tiszafüred környéki Majoros-halom, s milyen új adatokkal gyarapítja a régészet tudományát a tiszaörvényi Árpád-kori falu feltárása?

— A Majoros-halom hatvolc méter magas, területe három hold. Különleges érdekessége, hogy a különböző bronzkori időszakokban itt egymás fölé települt a lakosság — így keletkezett a messzeséges magaslat. Négy—négy és fél méter a halomban található leletréteg, alul a bronzkor kezdeti szakaszában keletkezett település maradványai láthatók, erre épült a bronzkor középső, majd a bronzkor késői szakaszában élők települése.

— A tiszaörvényi ásatás, az Árpád-kori falu feltárása a legizgalmasabb feladatok egyike. Az itt folytatott munkák célja, hogy teljes egészében feltárjunk egy egész Árpád-kori falut: templommal, utakkal, házakkal, temetőkkel. Ilyen nagy munkára ezt megelőzően még sohasem volt lehetőség, hiszen egy Árpád-kori falu az összes objektumokkal együtt húsz—harminc holdon húzódik el. Ezt megelőzően csak részleges ásatást végeztek, vagy csak a temetőt, vagy csak a templomot, vagy a falu egy kis részét, néhány házat tártak fel a régészek — így csak részeredményeket ismerünk. Most az állam által biztosított költségvetés lehetővé teszi ennek a hatalmas munkának az elvégzését, évente nyolc—tízezer négyzetméter területet mozgatunk meg, a felső rétegek eltávolítása korszerű gépekkel történik, ennek eredménye, hogy az egykori falu képe már egész települési formájában kezd kibontakozni előttünk. Nagyon érdekes a földbe épített házak sokasága, amelyek földút mellett helyezkednek el. 50 méteres szakaszt már megtaláltunk, a falu mellett húzódik, elkanyarodik a templom mellett, nyilvánvaló országút volt. Külön érdekessége, hogy rajta — mintegy kilenc század után is — látszanak a kereknyomok.

Komplex település-történet

— A megépülő II. Tiszai Vízlépcső területén végzett régészeti ásatások részeredményeiről, érdekességeiről már említést tettünk, de a felsoroltakon kívül számtalan feltárást végeztek még itt a régészek, antropológusokkal, zoológusokkal, segéderőkkel — jelentős neolitikus telepeket, összefüggő, négyszáz sírból álló avar temetőket tártak fel —, a hatalmas régészeti kutatómunka tudomásulvételekor a laikus szemlélőben felvetődik a kérdés: egészében mi célt szolgál az ország eddigi legnagyobb területére kiterjedő régészeti leletmentés?

— Komplex település-történet feldolgozása a feladatunk. Az említett részeredményeket, kutatási dokumentumokat összegezzük, s így a veszélyeztetettségnek kitett települések megmentésével a tájegység komplex történetét kapjuk. A cél az, hogy a majdani megbolygatott Kisköre—Tiszakeszi szakaszba tartozó Tisza menti táj települési történetét megmentsük az utókornak. A munka, hisszük, új eredményeket ad majd a Tisza-menti táj település-kutatásához.

— Meddig tart még a kutatómunka?

— Egy esztendeig, majd átadjuk a terepet az építőknek.

— S azután?

— Feladatunk nem kevés, s öröm, a II. Tiszai Vízlépcsőnél végzett kutatómunkához az államtól kapott nagyértékű vizsgálati műszerek birtokunkban maradnak, így nemcsak a település-kutatási eredményünk gyarapodott, hanem technikai felszerelésünk is nagyban gazdagodott. S ez eredményesebb régészeti kutatómunkát biztosít — a továbbiakban is.

H. Barta Lajos

ANTIK TRAGÉDIA
NAPJAINKBAN
SZÍNES,
SZÉLESVÁSZNÚ
ROMÁN FILM

Csak 16 éven felüliek látogathatják

Bemutató:
ÁPRILIS 18

BERNARDO BELOTTO (CANALETTO): Drezda látképe, 1748 (Olaj)

DREZDA 750 ÉVES

Artner Tivadar

Aki ma látogat először Drezdába, annak élményét különösen izgalmassá teszi a város többarcúsága. Egyik arcát magával hozta: a könyvek lapjairól ismert, fényárban úszó Drezdáét. Helyette azonban egészen más látvány fogadja — földig rombolt negyedek, magános falcsonkok az egykori, világhíres műemlékek helyén, kiégett falú paloták, csonka tetejű tornyok képe. Fájdalmasan kevés az, amit a régi Drezdából épen hagyott a háború pusztítása. A város harmadik arca most van bontakozóban: az újra épülő, az újjá épülő, a régihez méltónak ígérkező Drezdáé.

Ez a hármasság állandóan kíséri a várossal ismerkedőt, képei összeolvadnak szemei előtt, mintha három egymásra kopírozott filmszalagot vetítenének eléje. Élménynek felettébb érdekes, izgalmas, cikk-témának azonban annál hálátlanabb ez a többarcúság. Megnehezíti az olyan beszámoló írását, amely ha mégoly hiányosan is, de kielégíti a régi Drezda ismerőseit, akik kíváncsiak mai állapotára, s azokat is, akikkel most kell megismertetni ezt a romjaival is vonzó várost.

*

Drezda az Elba menti szláv—szorb-halásztelepülések mellől nőtt ki; ezektől kölcsönözte nevét is, amelyet első ízben egy 1206-os évszámmal datált oklevél említ. Első vára a folyó átkelőhelyének védelmére épült. Híres, már a 13. században álló kőhídja az erre vezető kereskedelmi utak fontosságára és élénk forgalmára utal. Határvillongások, pusztító háborúk, a középkor félelmes, egész városokat elemésztő tüzei, lakosságot tizedelő járványai időnként visszavetették, de meg nem állíthatták fejlődését. Kedvező fekvésének köszönheti, hogy már a 15. század végén Szászország fő- és székvárosa lett; az uralkodó s a melléje sorakozó arisztokrácia jelenléte növelte jelentőségét. Emberöltővel később kihirdették a városban a reformáció győzelmét, s ez a polgárságot erősítő esemény újabb lökést adott fellendülésének. Ettől kezdve az egymást támogató, illetve az egymással vetélkedő udvari arisztokrácia és gazdag polgárság tevékenysége nyomja bélyegét a város fejlődésére.

Palotáit, világi és egyházi középületeit, polgárházait a századok folyamán ismételten át-, illetve újraépítették, részint pusztulásuk miatt, részint a változó szükségletek, igények ösztönzésére. A középkor legjelentősebb fennmaradt emléke a Sophienkirche; építését 1351-ben fejezték be egy ferences kolostor templomaként. Az igen érdekes, kéthajós elrendezésű, eredetileg toronynélküli gótikus templomot a múlt században erősen átalakították — ekkor kapta két neogót tornyát is —, ami által sokat veszített műemléki értékéből. Mindenesetre, fekvésénél fogva — a Zwinger és a vár palotái között áll —, valamint környezetétől elütő stílusa révén sajátos színt kölcsönöz a barokk belváros építészeti képének.

1547-ben a középkori várpalotát — amely ekkor már az uralkodó székhelye — pompás reneszánsz kastéllyá építik át. Ezekben az évtizedekben Drezda az északnémet reneszánsz művészet egyik vezető centruma. A várkastély, gazdag kiképzésű kapui, árkádos udvarai, falainak, termeinek szobrászati és festészeti díszítése révén az olasz ihletésű német reneszánsz egyik legszebb emléke. A század végén építette Melchior Trost a Zeughaus-t — fegyvertárat —, amelynek csupán oszlopsorral kettéosztott boltozatos alagsora maradt fenn, beépítve az Albertinum múltszázadi épületébe. Az udvar erőteljes építészeti tevékenységének és művészeti stílusának hatására a polgári negyedekben egész sora épül a magas, szűk, három-négy

bati múzeumban Izsótól egy rajzot a Delfinen lovagló Arionról, s alatta egy Ferenczyhez szóló verset, melyből Ferenczy iniciatívájára következtetett).

Láttuk tehát, hogy a hazai hagyománynak Izsó személyében volt hatása Stroblra, de ennél — mint mondtuk — általában sokkal erősebb volt a bécsi iskola befolyása. Strobl ezzel, a lényegében eklektikus stílussal, nagyszabású művésszé fejlődött még a millennium előtti években. De valóban önállót először csak az 1892—96 között készített Anyánk ülő portrészobrában alkotott. Természetesen megvan az előzménye, a története ennek a műnek is. (Itt említjük meg, hogy munkásságában sok az ötletszerű stílusfelbukkanás, de a visszakanyarodás is korábban elejtett fonalak felvételére). Hogy ennél a műnél mégis mi váltotta ki az önálló hangvételt, azt talán két okból lehet magyarázni. Az egészalakos szoborkompozíciókon kívül rendkívül nagy gyakorlata volt már fiatalon a portrészobrászatban, (20 portrén is tudott egyszerre dolgozni.) Beleélő készségével sokféle emberi arcot volt képes átérteni, kifejezni. De ugyancsak az ábrázoltakról mérhető le az is, hogy talált-e bennük a mester valami vele rokon érzelmi vonást, mert ellenkező esetben külsőségesen oldotta meg munkáját. Még az Akadémián, 22 éves korában mintázta és jellemezte — igen találóan, kicsit elfogódott beállításban — önmagát, a gondterhelt, de gyermekesen fiatal művészt. Liszt, Schickedanz, Pulszkyné, a legszebb korai portrék után, nem véletlen az Anyánk szobrának érzelmi gazdagsága, kifejező ereje. De nagyobb szobrot alkotva, nagyon fontos eddigi műveivel szemben az a körülmény is, hogy nem megrendelésre készült. Szabadon, minden káros külső befolyástól mentesen oldotta meg szobrát: legbensőségesebb érzelmeitől és legjobb tudásától vezetve jelképpé formálta alakját.

Az Anyánkkal az 1900-as párizsi világkiállításon grand prix-t nyert. Itthon nem jutalmazták szobrát, pedig ezzel a művel valóban az európai áramba kapcsolta be szobrászatunkat. Ettől kezdve általában sikerült megvalósítania legjobb műveivel azt, hogy a leghaladóbb nemzetek szobrászatával érintkezzék működése. Ezt nemcsak nyughatatlanságának, szélsőséges kísérleteinek köszönhette, de annak is, hogy elődeivel szemben, megváltozott gazdasági helyzetben, nyugodt körülmények között, megalapozott felkészültséget szerezhetett. Ehhez tehetségén kívül hozzájárult hallatlan munkabírása is, óriási oeuvreje, tudatos hagyományfelhasználása, számos külföldi utazása.

A XX. század elején készített Károlyi Sándor-emlékműve, teljesen eltér a szokványos megoldásaitól. Strobl ötven, sőt hatvan éves korán túl is képes volt új felfogásban dolgozni és igazi önállóságra, teljesen új fejlődési fázishoz csak ekkor jutott el. Már a század első évtizedében befejezett, Mátyás, Szent István, Semmelweiss nagyméretű emlékműveiben érezhette, hogy a korábban fenkölt eszméket is kifejezni képes szónokló megjelenítési módszerrel nem tud meggyőzően újat, és igazat — korának embereiről, s főleg saját érzelmeiről, élettapasztalatairól — elmondani. Emiatt a múlt eszméiből keserűen kiábrándult, visszahúzódott. Ezután a legjobb portréiból ismert lírai felfogást fokozottan kiterjesztette egész további működésére; új formaadással és új tartalommal gazdagítva.

Sokoldalú művészete ekkor még újabb műfajokkal bővült. Egy-két egyházi rendeltetésű szobrában régi eszményképéből, Donatello hasonló tárgyú műveiből indult ki. Legmesteribb, legdifferenciáltabb kifejezési effektusokkal oldotta meg a bazilikai szoborhoz készített Szent Ferenc fejét. Ehhez és más egyházi és történeti témához számos kisméretű vázlatot mintázott. Károlyi emlékművének impresszionisztikus felületi megoldását folytatja, s aszkétikus izzással teliti kisméretű félalakos szent Ferenc vázlatában. Ugyancsak expresszív átélést tükröz a Brassói járőrszolgálat háromalakos kompozíciója. Ennek felfogásával távoljár attól a hivatalos ízléstől, amely kivitelezésre alkalmasnak találná művét. Magának készíti ezeket a vázlatokat, s éppúgy nem is akadt vevőjük, ahogy Géniusz című, életnagyságú, század végén készített férfiaktjának sem akadt hosszú ideig. (Akkor is külföldi vette meg.) Ebben a szimbólikus figurában, erkölcstelenné vált korával teljesen ellentétes, testileg, lelkileg egészséges embereszményt formált. Így tudott ő nemes emberségével végső fokon mindig győzedelmeskedni a művészetben is legteljesebben lezüllött viszonyok között.

A világháborút megelőző években már ő is félreállt, mint a legtöbb jóérzésű művész tette, s műtermébe zárkózva, teljesen megszabadul az egymást versenyszerűen hajszoló, rosszemlékű eklektikus stílusirányzatok minden maradványától. Főleg néhány portrét készített, melyek utolsó maradandó alkotásai. A hivatalos portrék ünnepelt mestere, Szilágyi Dezső igazságügyminiszter pompás, egész korszakot érzékeltető mellszobrának alkotója, most fiatal nőket, és markáns férfiakat mintáz és farag rózsaszínes márványba, saját kedvtelésére. Nem meglepő nála, a bécsiesen gáláns, vagy a finom naturalizmus kifejezési eszközeivel dolgozó mesternél, hogy megint csak az újabb európai áramlattól érintve — s itt gondolunk Maillolra — az 1910-es években egy igen zárt formaadású, szigorú arányú, klasszikus reminiszcenciájú fejet, a Géniusz néven ismertet, faragja. Láttuk, hogy még a Rodin-i felületi mintázási elveket is úgy használta fel, pl. a Károlyi emlékműben, hogy az egész kompozíció szerkezetét nem bontotta meg, tiszteletben tartotta. A fiatalabb generációt — látva az európai áramlatok káros hatását is — óva intette a szobrok szerkezetének fontosságára.

A Géniusszal egyidőben dolgozott az idős mester legszebb női mellszobrán, a korai donatelloi műveket idéző, gyengéden mintázott Fiatal nőn. Ezeket a késői portrékat az Olasz katonatiszt mellszobra zárja le, melyen bravúrosan mintegy összegezi tudását. Ebbe a témába többé már nem azzal az érzékeny elfogultsággal éli bele magát, amellyel a jó értelembe vett konvenciókat nem tudta kirekeszteni műveiből. Fölényes értelemmel alakítja az engedelmes anyagot, véleményt fejez ki és felszabadultan játszik egyszerre.

Strobl volt az itt jellemezni megkísérelt három szobrász közül egyedül az, aki teljes, befejezett életművet hagyott maga után. Ferenczy István vágya is, a hazai művészeti képzésről, csak az ő életében valósult meg. Több mint három évtizeden át volt tanára a szobrászati mesteriskolának, s ezalatt az idő alatt annyi fiatal szobrásznak kísérelte meg átadni tudását, amennyiről a nagy terveket szövő Ferenczy sem álmodott.

FERENCZY — IZSÓ — STROBL

Henszlmann Lilla

Ferenczy István (1792—1856) halálának 100, Izsó Miklós (1831—1875) születésének 125. és Strobl Alajos (1856—1926) születésének 100. évfordulója alkalmából.

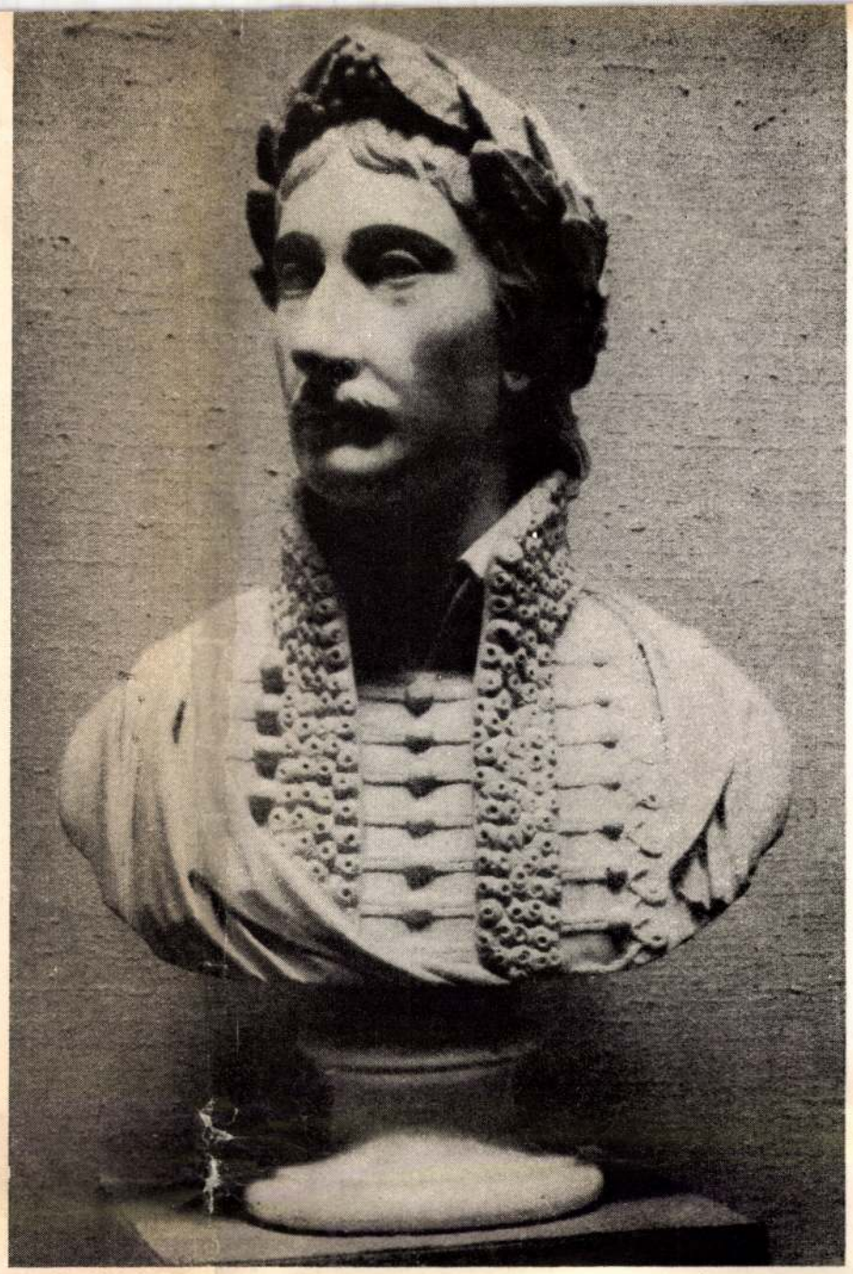

FERENCZY ISTVÁN : Csokonai Vitéz Mihály (Márvány)

A XIX. században megújhodó magyar művelődés alakulásának igen pregnáns kifejezője Ferenczy István, Izsó Miklós és Strobl Alajos. Hogy miért lehet ezt három szobrászról elmondani, azt részletezni hiábavaló volna, mert sok benne a véletlenszerű is. De tudott dolog az, hogy a XVIII—XIX. század fordulóján a magyarországi szobrászatban kiemelkedő mesterek nem munkálkodtak — még külföldiek sem — s ha születtek is nálunk tehetségek, külföldön telepedtek le, mint például Boehm József Dániel. Ezért volt olyan nagy a jelentősége annak, hogy Ferenczy tudatosan vállalta a megújhodó magyar szobrászat úttörőjének szerepét, s ez több volt a megszokott kőfaragóénál. Nemzeti öntudatot ébreszteni és formálni képes erkölcsi magatartása és cselekedetei másodrendű kérdéssé teszik művészi produktumaival való esztétikai foglalkozást, de annál parancsolóbb tradíciót jelent létezése az őt követő szobrászgenerációra nézve. A fiatal Izsó Miklós találkozik az öregkorára mellőzötten élő, szülővárosában visszavonult Ferenczyvel, és folytatja a magyar szobrász számára még mindig a nemzeti létért vívott küzdelmet is jelentő pályát. — A reformkor, illetve a nemzeti elnyomatás éveiben is, a magyar szabadság eszméinek jegyében harcoló Ferenczy, illetőleg Izsó után — Strobl Alajos a legtipikusabb művésze korának. Ő a kapitalizmusnak abban a szakaszában munkálkodott, amikor az igények már egyensúlyban voltak a lehetőségekkel, amikor a művész küzdelmét műveivel vívta meg (sokszor a közönséggel szemben is), iskolázása gondtalanabb volt, s így minden erejét egyre összpontosíthatta : a művészetre.

FERENCZY ISTVÁN : A béke allegóriája (Acélérem)

Ferenczy „Szép mesterségek kezdetét" jelképező Pásztorlánykája (1822), Izsó Búsuló Juhásza (mindkettőjüknél hozzátehetjük Csokonai-szobraikat) és Strobl Anyánk szobra, azok a művek, melyeket, ha a XIX. század szobrászatáról röviden szólunk, elsősorban szoktuk említeni. Így tartoznak ők össze mindenképpen.

*

Ferenczy római tanulóévei közben, közelebbről 1819-ben még nagyon magányosan érezte magát. „Így jár az — írja — aki téli reggel útra indul ; az éjjeli havat kell annak törni s a fuvatagokkal küzködni, nem volt senki előttem, nem látok senkit mellettem, utánam is kevéseket, vagy talán őket észre nem veszem..." S bár mestere, Thorwaldsen csak alantas munkát ad számára, mellyel fejlődését gátolja (de ösztöndíja odaköti), mégis ösztönzi

A jó témaadás nyomán értékes megoldások születtek a színpad, filmdíszlet-szakon diplomát nyert hallgatók között (Ruttka Ferenc, Zeichán Béla, Vajó András). Művészettörténeti és irodalmi tájékozottságuk lehetővé tette, hogy a cselekményt helyesen illesszék a megadott kor társadalmába, s általában absztraháló képességük stílusosan adta vissza díszletben a kort, ahol a cselekmény lejátszódott.

A jelmeztervező hallgatók diplomafeladatai — okosan és értelemszerűen — kapcsolódtak a díszletben kiadott témákhoz. A hallgatók itt is komoly teljesítményt nyújtottak (Katona Piroska, Rakovszky Zoltán, Vicze Zsuzsa) s nem egy esetben értékes, művészi megoldások születtek.

*

Úgy gondolom, ma valóban nem lehet átsiklani az Iparművészeti Főiskola diplomamunkáinak eredményei, hibái felett. Nem lehet, mert egész életünk tartalmi, formai színgazdagsága, bútoraink, öltözetünk, lakástextiljeink, edényeink, eszközeink nagy mértékben iparművészeink szakmai tudásától, felkészültségétől, tehetségétől függ. Életformánk, kultúránk fejlődése elválaszthatatlan terveik jó vagy rossz voltától.

RAKOVSZKY ZOLTÁN: Kosztümterv E. O'Neill Amerikai Elektrájához

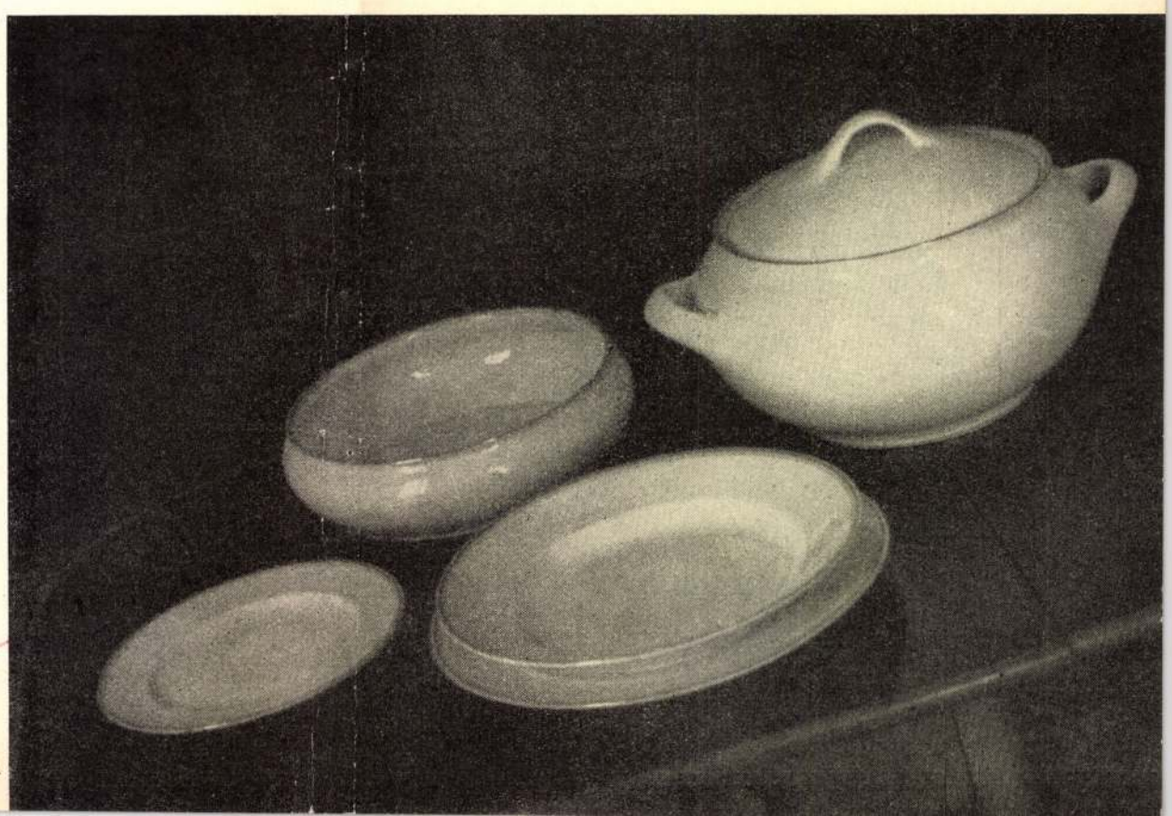

ROZSOS JANKA: Étkészlet

őt még álmában is a magyar történelem nagyjainak szava ; örökítené meg őket. „Én megígértem — írja — minden lehetőségeket elkövetni, csak magamat ezen szent árnyékokhoz háladatosnak mutathassam." Ilyen eszmék vezették már római évei alatt „eljutni a célra, egy oly nemes és szabad nemzet tagjának magamat nevezni".

Ekkor már készen volt a Bécsben metszett Béke allegoriája, az éremvésésben nagy reményekre jogosító korai műve, előző évben fejezte be Csokonai mellszobrát, metszet után faragva azt, s már dolgozott a Pásztorlánykán, a Szép mesterségek kezdetén. Ezzel a három művel, három kezdeti éven belül már megjelölte azokat a műfajokat és a megjelenítés minőségét is, mely élete folyamán általában érvényes maradt. Kifejezésben nem is gyarapszik, s csak egy problémával az emlékművével, nevezetesen a lovas-emlékművével gazdagodik művészete.

A Béke allegoriája c. érem még szokványos téma és kompozíció, szabályszerű klasszicista alkotás, azokat a bécsi éveket jelzi, amikor az ügyes rimaszombati lakatoslegény, mégcsak a szerencse-próba gondolatától áthatva kísérletezik. Ferenczy volt az első a magyar művészek közül, akiben Bécsben nevelkedve hazafias öntudata és tettvágya kibontakozott. Tanulmányait be nem fejezve, türelmetlenül hagyta el a várost, hol négy évet élt és gyalog Rómába érkezett.

A kor két legünnepeltebb, Rómában élő szobrásza közül a zárkózott és szigorú dán művész, Thorwaldsen fogadta őt fel, s egy próbadarabbal elnyerte a művész nevet — témát választhatott. „Én az ő modelljei közül vehettem volna egyiket, de derék hazafiakat találván, miért dolgoznék idegeneken ? Azért is 8. augusti (1818) a kezemnél levő kupferstük után a Csokonai mellképihez kezdettem agyagból, annak utána márványból dolgozni, a természeti nagyságba." Csokonai közelmúltból merített alakjával nemcsak azt árulta el, hogy mily fogékony a költő jelentőségének felismerésére, hanem — amint Ferenczy monográfusa, Meller Simon megjegyzi — „Mint költészetünkben annyiszor, nála is a classicizmus és a nemzeti fölfogás sajátos együttesét látjuk." Bátran használhatjuk föl ezt a helytálló megállapítást, Ferenczy későbbi, s nem mindig sikerült portréit is beleértve arra, hogy nála külföldi kortársaival szemben a nemzeti tartalomnak döntő jelentőséget tulajdonítsunk. Elsősorban ez és nem sokat emlegetett provinicializmusa különbözteti őt meg a korabeli klasszicista művészettől. De a klasszicista iskolázottságnak és a romantikus igényből fakadó témának az ellentmondása az ő képességeivel nem oldható fel, s ez majdan élete tragédiájának okai között szerepel.

Nemcsak Csokonai mellszobra, de a két évvel később megkezdett allegoriája, a Szép mesterségek kezdete is jól példázza azt, hogy törekvései nem thorwaldseni formátumúak, megjelenítési módja plasztikusabb igényű, felületi megoldásaiban lágyabb, érzelmekben gazdagabb kifejezést igyekszik megvalósítani. Megértjük, hogy Róma másik nagy szobrászát Canovát, miért övezte rajongással. Ha nála tanulhatott volna, talán útravalóul több életszerű megjelenítési képességet vihetett volna, de amúgy sem szeretve a művészi kötöttséget, művészi vénája Thorwaldsen szigorú szerkesztési elvei nélkül talán előbb apad el.

Ferenczy háláját és tudását bebizonyítandó — még 1822-ben — jótevője, a nádor címére, hazájába küldte Pásztorlánykáját és annak kísérőjéül Csokonai mellszobrát. A római szobrok, a hazai kritikák, melyek, mint zsenit emlegették, a római tartózkodás nimbusza és az ott szerzett számos főúri ismeretség, a nádor, sőt általa a király érdeklődése, előkészítették a hazai talajt számára, s az ő személyén keresztül az egész jövendő magyar művészet számára. Tíz évi távollét után, 1824-ben ismét megadatott Ferenczynek a lehetőség — Vay Ábrahám jóvoltából — évi 1000 forinton tovább Rómában élni, mint Döbrentei írja : „...hogy az Úr egészen ollyan képfaragó művésszé formálhassa magát, a' kinek neve, mint Canováé, Thorwaldsené, országossá mindenütt ismeretessé lehessen", mégis elbúcsúzik az örök várostól. Ebből az alkalomból metszette legszebb érmét, VII. Pius pápáét, melyet személyesen nyújtott át az ábrázoltnak.

IZSÓ MIKLÓS : Csokonai Vitéz Mihály (Az emlékmű gipszvázlata)

Csak úton van, amikor Kazinczy eltelve két hazaküldött szobrától, így kiált föl: „Mit fog ő adni ezután!", vagy „Mely öröm! ő a nemzetnek nagy dísze." Hazaérve Rudnay hercegprímással is megegyezik az esztergomi bazilika néhány szobrának elkészítésében s így a látogatásból letelepedés lesz. Ahhoz nem kell lépéseket tennie, hogy az ország legjobbjai, a legműveltebb és legöntudatosabb réteg, az írók maguk közé fogadják, de a szobrászat számára bizony a talajt kell törnie nemcsak képletesen, de a szó szoros értelmében is. Első négy hazai évének nagy részét például hazai márvány keresésével tölti el. S bár Ferenczy lelke mélyén korábban tudta, s közvetlenül hazajövetele előtt írja is; „Tudom én azt, hogy kevés, a mire verekedhettem...", az itthoni alapvető munkafeltételekért való küzdelem, a négy évig tartó kőfejtő munka, a velejáró túlzott lelkesedések s kudarcok, mely között vergődött, általában művészi visszaesést, illetőleg ingadozást eredményeztek.

A használhatatlan markfalvai márvány, a tiszolci dekorációkra alkalmas mészkőanyag és a nehezen megmunkálható dognácskai kő után az első elfogadható, kellemes, sárgás ruskicai márvánnyal megindult végre munkájának sora. Ezt a Bölcs Pannonia nyitja meg, melyet kétféle anyagban is elkezdett, de elképzelését tulajdonképpen csak a Virág Benedek-emlék igen esetlenül megoldott női alakjában látjuk kivitelezve. A Pásztorlánykát nem éri utól a számos síremléke közül még a legfinomabbnak, az egyetlen jelentékenyebb polgári megrendelésű kecskeméti Szántó-emléknek, vagy Kulcsár Istvánénak, s a legjobb oltárszobrának, az esztergomi István vértanúnak a megoldása sem. De otthonosan mozog továbbra is a portrészobrászatban, ha nem is múlja felül Csokonaiját. Sorrendben körülbelül így mintázza a haza jeleseit és ismert személyiségeit: Ürményi József, Brunswik József, Rudnay hercegprímás, Kazinczy Ferenc, Kisfaludy Károly (emlékmű része), Prónay Sándor, Schodel Rozália, Balog János, Pólya József, Suszter János, Felsőbüki Nagy Pál, Wesselényi Ferenc, Szécsi Mária, Kölcsey Ferenc, továbbá történelmi nagyjainkat, apját, önmagát.

Ferenczy általában portrészobrászattal eltöltött éveit ezután, a reformkor második szakaszában, még küzdelmesebb évek követték. A társadalom vezető rétegének problémái — abból az idilli állapotból, melyben a nemzet először önálló kultúrát akart teremteni — szükségszerűen gazdasági és politikai természetűekké váltak. Ferenczy régi barátai és pártfogói, élükön Kazinczyval elhaltak, a nemzet egyik vezetője, Széchenyi, tehetségtelennek tartotta. Mivel nagyobbra tört, a díszítő szobrászokkal — akik megrendelésekben dúslakodtak — nem tartott összeköttetést. 1836-ban diadalmenetben Barabás Miklós is bevonult Pestre; az olasz Casagrande is letelepedett itt. A művészeti kritika és elmélet Henszlmannal az élen, a romantikát és a nemzeti jelleget hirdette, de ezt az új igényt csak lassan értette meg a klasszicista Ferenczy. Így azután teljesen barátai szónoki készségére és tollára volt utalva 15 évi hazai munka után, hogy saját megnövekedett igényeihez is tovább támaszt nyerjen. Legjobb barátai Fáy András, Vörösmarty Mihály, Nyáry Pál, Pólya József nem fukarkodtak lépéseket tenni, a honi szobrászat ügyében társaságot szervezni, Kölcsey-emlékszobrot készíttetni, a Mátyás király-emlékműre a megbízást Ferenczynek, mint legméltóbbnak juttatni. „Adjunk a művésznek, művészhez illő nagyszerű munkát", volt a jelszavuk. Ezekhez, a nyilvánosság előtt tett lépésekhez, már csak az kellett, hogy szegény Feren-

STROBL ALAJOS: Arany János — Az emlékmű főalakja (Bronz)

czy számára múzeumőri állásért folyamodjanak. Így még ez sem lett meg, s a nagyközönség ellenérzése is feltámadt vele szemben. A Mátyás szobor sikerületlen gyűjtése csak betetőzte azt, hogy a mű nem jöhetett létre.

Mégis Ferenczy életműve és a magyar művészet egésze szempontjából az emlékmű hat évig tartó munkálatai, sajtóvisszhangja és a körülötte kialakult egész légkör, igen nagy jelentőségűek voltak és egy egész korszakot jelölnek. Nemcsak annyiban volt fontos, hogy az első újkori magyar lovasemlékművet hozta volna benne létre, hogy vele kapcsolatban az első magyar érceöntőműhelyt létesítette, de a sürgető igényeknek megfelelően, az első rajztól az utolsó gipszmodellig, a klasszicista szobrász a romantikus felfogáshoz jutott el, a klasszicizmus anyaga, a márvány helyett, bronzba tervezte, az általánosító görögös ruha helyett magyar ruhába öltöztette a főalakot, a dekoratív megoldásoknál romantikus motívumokat alkalmazott. A „nemzeti irányú és jellemű magyar művészet", az új irány, ha dadogva is, de testet öltött Mátyás-emlékmű tervében, az akkor már szidalmazott „római lapidáris stílussal" szemben.

Miután a király, a nádor, akik még egyedül segíteni tudtak volna, közömbösek maradtak iránta, s több remélt munkát sem nyert el, anyagilag pedig a Mátyás-emlékmű kiadásaival tönkre ment, Budán vásárolt házát kénytelen volt eladni, gipsz-szobrait összetörni, mivel nem volt hely hová szállítani.

„Ferenczy István a művész"-t, ahogy magát szignálni szokta, a magyar szobrászat megalapítóját, utolérte végzete, amitől — ismerve nemzetét — hazatelepedése óta félt: „az égből való esés". Nővéréhez Rimaszombatba költözött, hol rögtön tűzvész rongálta meg élete szomorú végének szánt allegoriáját, a Haldokló Euridicét. Ezen túl már csak igen csendes örömei voltak, néhány finom viaszdomborműben, egy hajógépben, melyeket maga készített.

Ferenczy (a magyar művészeti iskola szószólója 1826-ban a királynál) rimaszombati magányában három évig foglalkoztatott, s két hónappal halála előtt bocsátott útjára meleg ajánlással egy ügyes kőfaragólegényt, Izsó Miklóst.

*

Ha Ferenczyről azt mondjuk — és méltán — hogy megteremtette a magyar szobrászat létezésének jogát —, akkor Izsó volt az, aki formájában is először alkotott nemzetit. Midőn Münchenből első szobrát, a Puszták furulyását 1861-ben hazaküldte, tudta, hogy „...ez kezdete lesz a magyar népéletből vett szobrászatnak". S bár Ferenczy érdemeit Izsó fellépésekor már úgy látszik kezdik tisztábban látni, s mint nagy szobrászt emlegetik, mégis a „magyar nemzeti szobrászat" megteremtőjének „első és addig egyetlen képviselőjé"-nek Izsót tartják.

Izsó Eötvös József kultuszminiszternek, későbbi pártfogójának, Münchenből azt írja: „...egyedüli czélom, majd később a magyar történetből meríteni tárgyamat, hogy így magyar szobrászatunk legyen". A fiatal művésznek ebben a kijelentésében megnyilvánuló öntudata nagy elődjének, Ferenczynek köszönhető, aki azt számára már kiharcolta, természetes kiindulássá tette.

Izsó Ferenczynél is idősebb volt, midőn elindult pályáján. Ez a körülmény mindkettőjük sorsát megnehezítette: akadályozta a technikai tudás elsajátításában, sokszor kétkedőbbek voltak, mint amennyire megindokolt volt. Érzelmi életük viszont fejlettebb, magatartásuk céltudatosabb. Sok — s milyen keserves — élet-

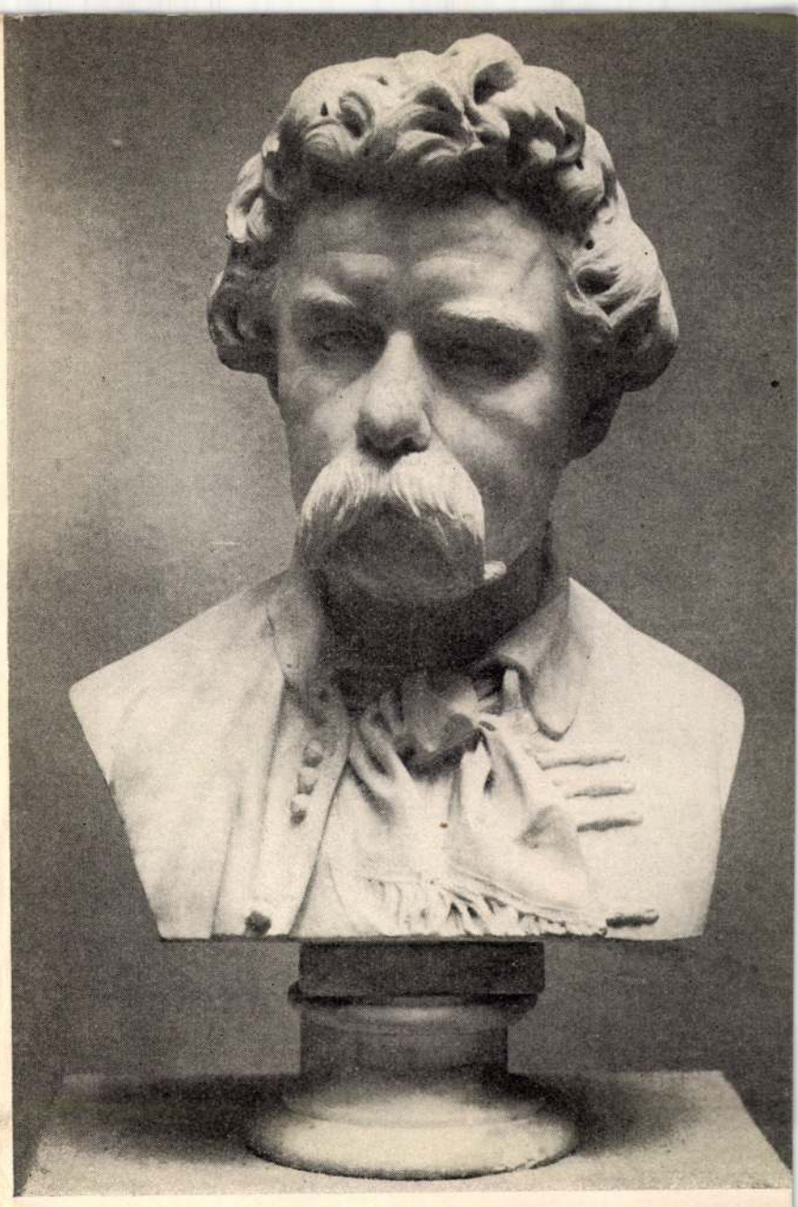

IZSÓ MIKLÓS: Arany János (Márvány)

tapasztalattal rendelkeztek már tanulmányaik megkezdése előtt. Ferenczy ugyan a szabadságharcot már megtörve, passzívan élte át, Izsó viszont ütközeteiben is részt vett, meg is sebesült.

Több évi bújdosás után a Rimaszombattal szomszédos Tamásfalvárol küldi át Izsót segédkezni egy kőfaragómester Ferenczyhez. Az 1853—56 közötti évekből több tanújele van az idős mester és a fiatal segéd együttműködésének. Együttes munkával készítenek egy síremléket, továbbá Ferenczy két kései munkájának a témáját Izsó is feldolgozta; egy Kölcsey-mellszobrocskát és egy oroszlánt. Izsó Gyermekfeje, még inkább Delfinen lovagló Arionja Ferenczy útmutatásai nyomán készülhettek. Ezek a művek azt mutatják, hogy az első romantikus Ferenczy-szobor, a Hunyadi Mátyás-emlékmű utolsó gipszmodellje és Izsó első szobrai — a Puszták furulyása, méginkább Búsuló juhász — között eltelt 15 évből a magyar szobrászat alakulására nézve fontos időszakot jelent ez a három év, melyben a régi és az új stílus felváltva, vagy összefonódva jelentkezik, érik, alakul.

Miután szétválnak útjaik, a disznóshorváti kékfestő fia, Izsó Pesten próbál szerencsét, de itt munkát nehezen talál, viszont olyan barátokat szerez, akik továbbtanulásra bíztatják. Rövidesen Bécsbe, majd Münchenbe megy szobrászatot tanulni. Összesen öt évet töltött — szemben Ferenczy tíz éves külföldi tartózkodásával — idegenben, de ezen idő alatt ő sem szűkölködött a meg-

IZSÓ MIKLÓS : Arató nő (Terrakotta)

élhetés végett másoknak végzett bérmunkában. Ehhez a pénzszerzési módszerhez később, pesti letelepedése után, mint ismert szobrásznak is többször kellett fordulnia, s milyen szégyen lehetett olyan kortárs számára dolgozni, kivel többször együtt indult pályázatokon. Ekkoriban tehát több szobrásza volt már Magyarországnak, viszont Ferenczy tanulóéveiben gazdagabb volt az ország; Ferenczy évekig állami ösztöndíjat élvezett. A szabadságharcot vesztett, elnyomatás alatt sinylődő nemzet Izsónak még ennyit sem juttathatott. Ő a társadalom önkéntes jóindulatára, filléreire volt utalva; előbb a Bécsben tanuló magyar technikusok Krajcáros egylete, majd a Győrvidéki honvédsegélyző egylet támogatja. A megváltozott politikai, gazdasági helyzetben többé az arisztokrácia nem gyámolítja a nemzeti fontosságú gondolatokat, Izsónak sem siet segítségére. A pénzadományokat szervező Szily Kálmán írja Izsónak egyszer: „...mi nem mágnások vagyunk, kik olly sokszor fitogtatásból tesznek valamit, hanem ollyan fiúk, kiknek elvök: ‚a haza minden előtt'. Téged segíteni pedig véleményünk szerint egy részben: honi ügy".

Fiatal barátai várakozásának, kik itthon már a sajtóban is előkészítették hazajövetelét, megfelelt Izsó. Még hazaérkezésének évében, 1862-ben kiállításra kerül és el is adja hamar népszerűvé vált Juhászát, melyet később a közönség „búsuló" jelzővel ruházott fel. Ez a még igen sok etnográfiai kellékkel és felesleges drapéria-bőséggel mintázott, kevéssé szobrászati lényegre törő biedermeier alkotás, szívéhez szól a népszínművekért lelkesedő közönségnek, allegorikus tartalommal ruházza fel (innen a jelző); Izsó ezzel kifejezte korának ízlését, érzelmeit is, és saját művészete kibontakozásának alapjait vetette meg.

Sajnos Izsó oeuvrejének teljes időrendi összeállításával még adós a szakirodalom, pedig ez művészete fejlődésének problémáihoz igen fontos és becses szempontokat nyújtana. Enélkül ezen a helyen csak a datált szobrok figyelembevételével szólhatunk művészi kibontakozásáról. Sajátkezűleg befejezett művei, mint tudjuk, kis számmal maradtak fenn. Ezeknek készítési idejét általában ismerjük. Annál érdekesebb lenne, ha számos eddig datálatlan vázlatát, tanulmányát, főleg a táncoló parasztokról készítetteket, készülési sorrendben tanulmányozhatnánk.

Bár Izsó művészetében is sok egyenetlenség van (felkészületlenségből és állandó foglalkoztatás hiányából fakadó, mint Ferenczynél), stiluskritikai alapon még felületes vizsgálódással is megállapítható az általánosságban 1862—75 tág fogalma közé datált vázlatoknak a fejlődése. 1862-től kezdve, sőt még olaszországi útját követően is, több éven át naturalisztikusan felfogott cigánytárgyú szobrokat mintázott ugyan, de már egy 62-ben írt levele hátlapjáról ismeretes az első táncoló paraszt rajzvázlata, mely szabadon felfogott, sokatígérő, önálló gondolat. Bár zsánerszobrászata a Búsuló juhásszal kezdődött, annak akadémikus óvatossággal felépített kompozíciója, irodalmias, külsőséges öltözete, szeliden semmitmondó arckifejezése tulajdonképpen már sem formailag, sem tartalmilag nem azonos a táncoló parasztok, valamint egy-két kisméretű fejtanulmány eleven felfogásával. Ezeknek a Fülep Lajos adta találó és bőséges elemzéséhez nehezen lehet valamit is hozzátenni.

Csak azt kívánom hangsúlyozni, hogy az elnyomatás éveinek lefojtott, de annál szenvedélyesebben izzó nemzeti érzületét, az elnyomókkal szemben érzett mélységes gyűlöletet — egyetlen figura mozgásával és arckifejezésével — képletesebben és őszintébben egy magyar képzőművész sem tudta úgy kifejezni, mint Izsó. Úgy tudjuk, hogy nagyon szerette és tisztelte a természet után való munkát (szép Parasztlányfejét is így mintázta). De a korabeli művészek közül senki jobban el nem találta azt a módját a természetutániságnak, melyben valamely figura úgy eleven, hogy a modellnek leghalványabb emlékét sem érezzük, midőn a mű eszméje és a valóság tökéletes egyensúlyban van egymással.

Nincs tudomásunk arról, hogy a munkanélküliség hónapjaiban mintázott 10—30 cm nagyságú figurákkal mi volt a célja Izsónak, gondolt-e arra, hogy nagyobb méretben kivitelezi, vagy ilyenben eladja, de mivel főtémáját, a magyar parasztot nemes anyagban csak egyszer volt módjában megvalósítani, a táncolókat műfajilag a már említett cigányalakokkal, a Sebesült és Haldokló honvéddel, a Menekülő anyával, Arató nővel, Szoptató anyával, a részeg parasztokkal stb. ehhez a csoporthoz kell kapcsolnunk. Ezekkel a művekkel egyedül ő valósította meg a szobrászok közül programszerűen és mégis

spontán erővel a romantikus népi zsánert, melyet a 40-es évek óta a kritika annyira sürgetett.

Úgy tetszik, hogy Izsó debreceni Csokonai emlékműve is ilyen hiányt pótolt és pótol, különösen 80 centiméteres gipszvázlata. Olyan magától értetődő friss gondolatként jelenik meg előttünk ez utóbbi változat, mint egy Hermes, mely hasonlatot ebben az esetben alkotójára és művére egyaránt jellemzőnek találjuk. Csokonaiban a nemesi életformák között kibontakozó szabadság-gondolatot érzékelteti Izsó, míg a Táncoló parasztokban a plebejusi életformából való kitörni akarást érezzük alapeszmének.

Nem is emlékmű a Csokonaié, a szó nálunk megszokott értelmében. Izsó sem éri el többet ezt a magaslatot. S bár a nagy mintán idősebbnek, kevésbé szögletesnek és játékosnak ábrázolja a költőt, bájából még csak keveset veszít. Azt nem tudjuk, hogy ebben az esetben kívánt-e, a kis mintát látva, a zsűri változtatást, de többi meg nem valósult (Lendvay, Kazinczy, Széchenyi, Eötvös J.), vagy nem általa befejezett emlékmű tervének esetében olyan igényekkel léptek sokszor fel, amelyek a szobrok eszméjében, stílusában komoly módosulást okoztak. Ez lett a sorsa a szegedi Dugonics- és a budapesti Petőfi-emlékműnek, melyeket ráadásul Huszár Adolf fejezett be.

Izsónak gyakorlata volt már nagyméretű emlékszoborra, mikor 1866-ban a Csokonaiéval megbízták. Közvetlenül előtte nyert II. díjat a Széchenyi-szoborpályázaton, és két évvel előbb rendelik meg nála a Magyar Tudományos Akadémia homlokzatára Révay Miklós álló alakját, mely műve ugyan nem dekoratív, nem messziről való szemlélésre készült, de jelentőségében méltán előzi meg a Csokonai emléket.

Megélhetésének forrása hellyel-közzel neki is az arcképszobrászat volt. Ebben a műfajban sem alkotott nagyszámú művet; erre is kevés volt a megrendelés. Az arcmások közül is több a történeti arckép, mely megrendelésekhez Eötvös József által jutott, s azzal a céllal készültek, hogy sokszorosítva, olcsó áron eladásra kerüljenek. A Sorozat sikere nem volt nagy. Arany János mellszobra nyitotta meg a sort, s Zrínyi Miklós, Werbőczy, Zrínyi Ilona, Rákóczi Ferenc stb. szobrai követték. Közülök Zrínyi és Rákóczi archaizáló megjelenítésű szobrai a figyelemreméltóbbak. Ezeket márványban is kivitelezte. Egressy Gábor, Giczy Kálmán és főleg Almási Balogh Pál mellszobraiban, ott, ahol a természetmegfigyelésnek és egyénítésnek helye volt, kitűnőt alkotott.

Az itt elmondottakban sok kérdést még csak érinteni sem volt alkalmunk. Nem volt hely arra, hogy Izsó szerepét, tőségét az európai szobrászattal kapcsolatban egyáltalában felvessük. Erről most csak annyit, hogy míg Ferenczynek az igyekezetét dicsérhetjük, mellyel az európai áramba jelentkezésünket be akarta kapcsolni, addig Izsó a bécsi és müncheni Akadémia hiányos segítségével, önön erejére, tehetségére támaszkodva Európában sehol sem ismeretes népi, nemzeti romantikus szobrászatot teremtett. Amennyiben Izsó alapvetésének európai rokonságát keressük, az tapasztaljuk, hogy legjobb műveiben nem a korabeli német, hanem a francia szobrászat képviselőivel, elsősorban Carpeaux-val vethető össze.

*

A következő szobrászgeneráció látszólag nem kapcsolódott Izsóhoz. Izsó hagyományának közvetlen folytatását valóban megakadályozta a kiegyezés, illetve a velejáró, a Bécsben alakított, monarchikusnak nevezhető

: Károlyi Sándor emlékműve

stílus. De azok között, akik az egyre nagyobb számban jelentkező magyar művészek közül kiemelkedtek, volt olyan is, aki megszívlelte az ő örökségét, ez Strobl Alajos volt. Bár ő elődeinél erősebben kapcsolódott a bécsi iskolához, más nagy európai szobrászati hagyomány sem kerülte el figyelmét, hiszen ez a kapitalizmus felfelé ívelő szakaszában a felemelkedés fontos programpontja volt.

Láttuk, hogy Ferenczynek a 40-es években még nem sikerült az első köztéri emlékszobrot elfogadtatnia, kiviteleznie. Mondhatnánk, még nem érett meg akkor az igény, és az anyagi lehetőségek sem voltak kedvezőek. Izsónak lehettek olyan szerencsés emlékszobrai, amikor a megrendelőkben még nem formálódott ki vélemény egy emlékmű megjelenési formáiról, vagyis nem voltak konvenciói, így nem volt mihez ragaszkodnia. De ez az időszak nem tarthatott sokáig. Már Izsó utolsó emlékműterveivel kapcsolatban nyomasztóan sokféle, és igen sokszor kivitelezhetetlen szempont érvényesült, s csak egyre bonyolódott a helyzet a társadalmi ellentmondások sokasodásával.

STROBL ALAJOS: Halászlány. Kútfigura (Márvány)

Midőn Strobl, néhány évvel Izsó halála után, 1880-ban feltűnt, már a Huszár Adolf néhány éves működése alatt kialakult művészeti szempontok voltak az irányadóak. Huszár a kiegyezés, és főleg az Izsót követő rövid időszak igen kedvelt művésze volt; Izsó félbemaradt szobrainak a befejezése és a Deák-emlékmű olyan feladatok voltak, amelyek nagy óvatosságot igényeltek. Nem lehet azon csodálkozni, hogy az ő pontos és száraz középszerűsége jó benyomást keltett a zsűrikben, s törvényt vont.

Ilyen körülmények között vált Strobl a legtöbbet dolgozó emlékműszobrásszá. A munkalehetőségek akkor már óriásiak, és az ő felkészültsége sem hiányos. De Huszár akadémizmusához képest a bécsi iskola könnyedébb mintázó módszere, majd az első olaszországi utazásával megismert szabadabb művészeti légkör megnehezítették az alkalmazkodást. Szerencse, hogy Strobl az a fajta természet volt, aki bele tudta magát élni számos olyan helyzetbe és életérzésbe, amire szüksége volt. De ennek a tulajdonságnak a segítségével tudott — olyan szituációkban, amikor elfogulatlanul kívánt látni és kifejezni — felül is emelkedni az átlag művészen.

A játékos, beleérző, sokszor színészkedő hajlama az, mely emlékműveinek nagyrészében megnyilvánul. Ezekkel a művekkel válik kedveltté, hivatalos szobrásszá, megbízhatóvá, ezekkel fejezi ki korának a művészetről és a magyar történelemről vallott nézeteit. Tipikus példája ezeknek a műveknek a teatrális Mátyás-kút és a rosszul értelmezett hazafiságot megtestesítő Kossuth-mauzóleum.

Az Akadémiát éppen elvégzett fiatal Strobl első szobrait a legkiemelkedőbb építkezéshez, az Operaházhoz készítette. Velük megnyitja azoknak a másik típusú műveknek a sorát, melyekért a századvég legjelentősebb szobrászának tartjuk. Az épület bejáratának jobb és baloldalán elhelyezett Liszt és Erkel szobrok, a realista megoldású épületszobrászatban magyar viszonylatban páratlan alkotások. Az operaházi szobroknak a hangját Arany János múzeumkerti emlékművében folytatja tovább. Izsó Csokonaija után Strobl nak sikerült ebben a műben egy XIX. századi nagy magyar költő emlékét megteremtenie. Koncepciójához biztosan alkalmazza, az egész mű harmóniáját meghatározó neorenaissance arányokat és dekoratív részleteket. Jól egészíti ki tartalmilag is a kompozíciót Piroska figurája, viszont, amit a közízlés számára ebben a két alakban elmulasztott, pótolja Toldi színpadias modellszerűségével. Kiemelkedik még ebből az időszakból Halászlány-kútja, mely műve keresetlen egyszerűségével, paraszti témájával legközelebb áll az Izsó féle zsánerszemlélethez — korszerű továbbfejlesztésének tekinthető. Hasonló értelemben vethetjük össze Arany felfogásukat is, és megérthetjük, miért tartott Strobl Izsó-szobrokat műtermében. Ő tudatosan kutatta elődeinek munkásságát; járt Rimaszombatban is. (Ő látott a rimaszom-

1021 Szobrászművész

Beöthy Ödön

Berényi Zsuzsa felvételei

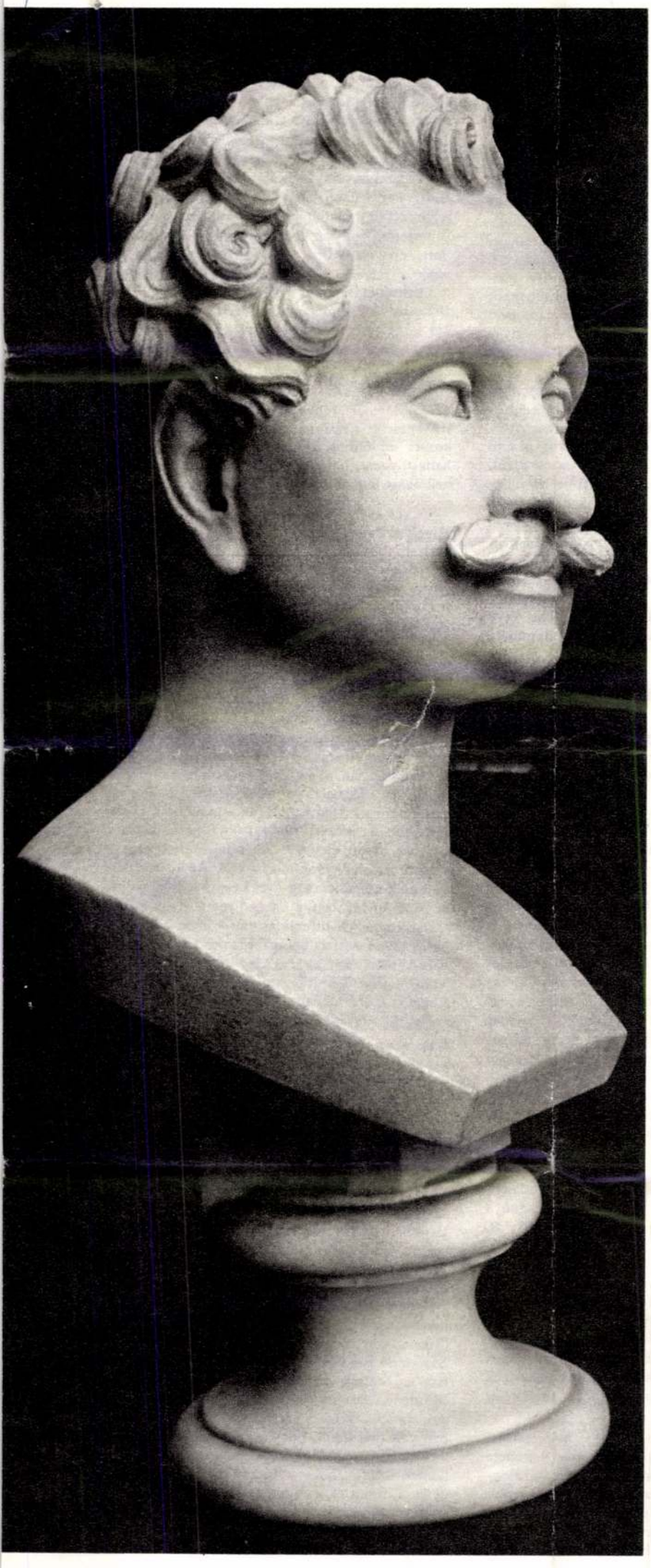

FERENCZY

KÉT ELFELEJ

Az egykori pesti Neugebäude hírhedt épületének udvarán 1851. szeptember 22-én akasztófára szögezték több vezető emigráns forradalmárnak a nevét. *Kossuth Lajosé* mellett ott díszelgett a bitófán két, számunkra most érdekes név: *Balogh Jánosé* és *Beöthy Ödöné*.

Alig került ki *Ferenczy István*, „a mester" műhelyéből a két reformkori politikus márvány büsztje, megrendelőjük, a Magyarhoni Evangélikus Egyház vezetősége a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójánál, az egyházi tisztséget is viselő Kubinyi Ágostonnál helyezte el „nyugalmasabb időkre való őrizet végett." A forradalom vihara, majd az elnyomás évei alatt senki sem gondolt a két szoborral. Akkor is, azóta is csak néhány szakértő és beavatott tudott a két rebellis politikus szobrának a létezéséről. Bár a kiegyezés után — mint látni fogjuk — helyet kaptak a büsztök a Deák téri evangélikus gimnáziumban, viszonylag mindig kevesen láthatták. Mostani napfényre kerülésük még a művészettörténészek számára is meglepetés volt.

Pergessük vissza röviden az eseményeket!

*

Galánthai Balogh János (1796—1872) barsi követ volt. Hasonló nevű édesapja Gömör, Hont és Nógrád megye alispánja, nyolc országgyűlés követe volt, s „nevezetessé tette magát mint jeles szónok, nyájas emberbarát, kellemes társalkodó, gőgtelen, fényűzést kerülő, s okos belátással honjának java és nemzete nyelve előmozdításáért buzgó hazafi" — amint nekrológjában olvashatjuk. Ferenc császár az apát és fiát együttesen Bécsbe citálta, „ad audiendum verbum", s rebellis magatartásukért megfeddte őket. Nem sokkal apja halála után, 1830-ban jelent meg Balogh először követként a pozsonyi diétán.

Kossuth Lajos mindjárt az ifjabb Balogh első közéleti szereplése alkalmával, 1832-ben megörökítette egyik hazafias beszédét az Országgyűlési Tudósításokban. Ebben a cenzurát „az értelmiséget minden törvény nélkül rabláncon tartó" poroszlónak, „az emberi élet legszebb szüleménye gyilkosának" nevezte, és sikra szállt a jobbágyok felszabadítása érdekében. Országgyűlési beszédeinek „lázító" hangja miatt mint barátját, Wesselényi Miklóst, őt is hűtlenségi perrel akarták sújtani 1835-ben.

Hasonló hullámokat vert a harmincas évek elején *besenyői Beöthy Ödön* bihari követ bátor közéleti szereplése és politikai szókimondása. A „tüzes szónok" beszédeiről elsők között *Kölcsey Ferenc* tudósított Országgyűlési Naplójában. 1833. január 9-i feljegyzése így hangzik: „Beöthy megyéjének a vallási törvényczikkely (1791:26) megsértése miatt fennálló nehézségeit adá elő, s kérte, hogy e sérelmek vizsgálatára és szerkesztésére küldöttség rendeltessék ki. Beszéde férfiasan szép vala, azaz: erős és merész... Harsogó ‚éljen' követé a beszédet: s higyjétek el, ez országgyűlés folytában az éljen ily méltólag egyszer-egyszer sem harsogott."

Kossuth mindig teljes terjedelmében közölte Beöthy beszédeit. Nemcsak politikai és elvi síkon, hanem magánemberként is együtt érzett vele, amikor megtudta, hogy a katolikus *Beöthynek* menynyi nehézsége támadt a református *Csanády* Lujzával kötött házasságával kapcsolatban. Ismeretes, hogy utóbb az evangélikus Kossuthot is ugyanilyen megalázó kellemetlenségek érték a katolikus *Meszlényi* Terézzel kötött házassága miatt.

A reformkor nemzeti eszméi és követelései közt szereplő vallásszabadság, közelebbről a felekezetek közötti egyenlőség és viszonosság elvéért a két neves

1918 szeptemberében meglehetősen Janus-arcú érdeklődést tapasztalhatunk a nemzetközi szocialista sajtóban a magyarországi események iránt. Janus-arcúnak azért nevezem, mert félig a múltba nézett. Így például a *Herald* arról cikkezett, hogy a magyar kormány milyen erőszakosan nyomja el a nemzetiségeket; s bár megemlékezett a Hamburger-perről is, aláhúzván, hogy a perben voltaképpen a munkástanácsok megszületésénél bábáskodó magyar szociáldemokraták fölött ítélkeztek, ám a küszöbön álló forradalmi eseményeket még nem érzékelte.

Szeptember végén azután, minthogy a forradalmi mozgások újból szemmel láthatóan a januárira emlékeztettek, természetesen a sajtótükör is elevenebb, gazdagabb lett. Persze jókora időhátránnyal követve az eseményeket.

Nyugati sajtóhangok

Igen jellemző erre az angol Független Munkáspárt központi hetilapjának, a Snowden szerkesztette *Labour Leader*nek reagálása, értékelése az októberi napokról és a Nemzeti Tanács megalakulásáról. Miután a Labour Leader — s a Lansbury szerkesztette *Herald* — október elején ismételten írt a magyarországi demokratikus törekvésekről, többek között Károlyi nyilatkozatairól, majd a szociáldemokrata vezetőknek és Károlyinak a találkozójáról, Snowden a Labour Leaderben mindehhez a következő kommentárt fűzte: „. . . nem világos, hogy mi az összefüggés a Nemzeti Tanács és a magyar kormány között, hogy a Tanács valóban forradalmi kormány-e vagy pedig pusztán erős és hathatós politikai szervezet. De az kétségtelen, hogy a helyzet Ausztria—Magyarország egészében rendkívül kritikus. Nincs bizonyítékunk arra vonatkozóan, mi a viszonylagos ereje ebben a nemzeti, illetőleg az osztályharcos mozgalomnak, de mindkettő gyorsan hódít magának tömegeket".

A forradalom másnapján nőtt az ausztria—magyarországi hírek száma. A Labour Leaderben Snowden értékelése ezúttal is rendkívül jellemző volt: „Ausztria—Magyarország egy sor egymással hadakozó kisebb egységre esett szét. Egyik csoport nekiesik a másik torkának, s ebből a káoszból nem látszik, hogy akár csak helyi méretben is megszülethetnének olyan kormányok, amelyek a nép nevében beszélhetnek." Snowden és lapja tehát egyfelől örömmel fogadta az új forradalmi változásokról érkező híreket, de másfelől ezekkel szemben kettős értelemben is fenntartásokkal élt. Egyrészt a kormányok demokratizmusát kérdőjelezte meg, s ebből kiérződött az angol parlamentáris demokratikus gyakorlat játékszabályai iránti tisztelet. Másrészt az aggasztotta, hogy az új „utódállamok" elkeseredett dühvel esnek egymás torkának, és az 1918-as őszi beköszöntő csak a kezdet. Snowden és a Független Munkáspárt aggodalma nem bizonyult légből kapottnak.

Ugyanakkor a lap „Béke és Forradalom" rovatcím alatt közölt még híreket Magyarországról: „Végre a vérontás a fronton véget ért. De Ausztria és Magyarország népének a fegyverszünet túl későn érkezett ahhoz, hogy sokat jelentsen számára. Itt a munkások, ugyanúgy, mint Németországban a független szocialisták, úgy érzik, hogy semmiféle béke nem lehet kielégítő, hacsak nem hozza egyúttal magával a társadalmi forradalmat is. A két országot forradalmi mozgalmak borítják el. Miként az orosz forradalomban, itt is az éhség a hajtóerő. A nagy városokban gyakorlatilag nincs élelem, megszűnt az ellátás, és mindenütt dühöng az influenza. A visszatérő katonák katonatanácsokat alakítanak a nagyobb városokban, és a kormány valójában már nem is létezik. Budapesten, ahol a polgári politikai mozgalom Károlyi alatt megdöntötte a fennálló kormányt, azt mondják, hogy a munkás- és katonatanácsok szerezték meg a gyakorlati hatalmat.

Mindemellett a *Labour Leader* ekkor — november elején — még mindig kételkedett, hogy a forradalom tényleg megindult-e a Monarchia országaiban. Amikor pedig ez kétségtelenné vált, a hírforrások érzékelhetően eldugultak, s részletesebb információk a lapban már csak 1919 februárjában jelentek meg a magyarországi változásokról.

A francia szocialista orgánumok reagálása részben eltért az angoloktól. *Bracke, a* „többségi" irányzat külpolitikai szakértője, hosszabb ideig a párt külügyi titkára, 1918 szeptemberében arra figyelmeztetett: a francia szocialistáknak meg kell akadályozniuk, hogy a háború végén imperialista törekvések érvényesülhessenek. Ennek az általános törekvésnek keretében írtak arról, hogy Károlyi Mihály Budapesten ugyanilyen szellemben szólalt fel, s az igazságos békekötést sürgette. Többször beszámoltak arról, hogy Károlyi lazítani kívánja a német függés szálait. Ugyanekkor tény az is, hogy a *L'Humanite* ekkor már jóval nagyobb érdeklődéssel fordult a cseh események felé, s a cseh szocialisták állásfoglalásai foglalkoztatták leginkább.

A baloldalibb s kétségtelenül régóta pacifista szellemet sugárzó *Populaire* rendszeresebben tudósított a Monarchiáról s Magyarországról is. E hírek azonban szeptemberben még távolról sem voltak mindig kedvezőek. Így e lap szólt arról, hogy Károlyitól az összeomlás előtti utolsó pillanatban is megtagadták a német vízumot, hogy a békekonferenciára utazzon, valamint hogy Vázsonyi Wekerle mögé állt — vagyis az országban nem következett még be lényegesebb fordulat sem a béke, sem a demokratikus haladás szempontjából. A híradásnak ez a kettőssége folytatódott a két francia szocialista orgánumban 1918 októberében is. Így még a békét óhajtó Populaire sem tudott semmiféle olyan „hivatalos" magyar kormánynyilatkozatot, lépést megjelölni, ami a francia szocialisták rokonszenvére számíthatott volna.

Pedig ez a demokratikus és szocialista közvélemény nem volt közömbös a magyar nép szempontjából. Jellemző, hogy amikor az antantkormányok (Wilsont beleértve) már elvetették a Monarchia föderalizálásának gondolatát, s szabad utat nyitottak a környező országok uralkodó körei nacionalista igényeinek, akkor Marcel Sembat, az SFIO egyik élvonalbeli vezetője, a volt „többségi" irányzat hangadója, az 1914-es „nemzeti egységkormány" volt minisztere hangoztatta fenntartásait e politikával szemben, s azt, hogy így a Monarchia kormányait kiszolgáltatják a német szoldateszkának. Sembat megjegyezte: a valamennyi nép érdekében álló föderalista elgondolást nem szabadna eltemetni. (Megjegyzendő, Sembat cikkét a L'Humanitében már másnap egy párizsi cseh szocialista sietett helyreigazítani, tarthatatlannak minősítvén a föderalista megoldást. Ez azonban nem volt az utolsó szó, a L'Humanité másnap szerkesztőségi cikkben reagált e kérdésre-lehetőségre, s ismét rákérdezett: „A nemzeti rivalizálást nem élezik-e majd ki azok a nehézségek, amelyeket a határok rögzítése szülne?")

Ezek voltak a L'Humanité utolsó forradalom előtti cikkei. A forradalom másnapján azután a veterán francia szocialista publicista, *J. B. Sévérac* számolt be a L'Humanité hasábjain a lánchídi csatáról, majd Tisza meggyilkolásáról, amit „szerfölött szimbolikusnak" ítélt. Az események mélyebb értékelésére azonban akkor még nem vállalkozott. November 6-án ismét ő ismertette a Nemzeti Tanács programját — ismét csak analízis nélkül, miközben újra jelezte: súlyos problémákkal kell szembenéznie a forradalomnak a különféle népek önállósulási törekvései miatt.

A Populaire hangvétele ezúttal is határozottan eltért a L'Humanité-étől. Paul Louis, a francia szocialista balszárny ismert teoretikusa, publicistája és nemzetközileg elismert történetírója (akit a bolsevikok is többször megszólaltattak, idéztek) írta ugyancsak november 6-án, hogy a bécsi, prágai, budapesti és kieli forradalmi munkások és katonák mind az orosz forradalom példáját követik. Két nappal később Jean Longuet — Marx unokája, parlamenti képviselő, s a háború alatt a szocialista párt pacifista ellenzékének szellemi vezetője — írta a forradalom másnapján. „Budapesten Károlyi gróf csak a munkástömegek segítségével tarthatja fenn hatalmát". Majd november 18-án, a köztársaság kikiáltásakor ismét Paul Louis fogott tollat s ezt írta: „akik ezt az országot ismerik, azoknak a hír hihetetlennek tűnik" — a Monarchia annyira szilárdnak látszott eddig. Igaz, hozzáfűzte, hogy „a magyar feudálisok terror révén uralkodtak", majd miután részletesen ismertette, hogy a terrorgépezet miként működött, megállapította, hogy a munkásmozgalom válik a forradalom fő hajtóerejévé. A további radikalizálódást már nem lehet megállítani. Biztosra vette a mélyreható társadalmi változásokat — beleértve a földreformot is.

Az osztrák Arbeiter Zeitung természetesen ebben az időben részletes és rendszeres híranyaggal szolgált — nagyobb értékelő cikkek nélkül. Diener-Dénes néhány újabb cikke mellett lényegesebb állásfoglalásnak csak Kunfi nyilatkozata számíthat, aki a köztársaság kérdésében hangsúlyozta, hogy ez ügyben a magyar népnek kell állást foglalnia.

Hírek a Pravdában

Érdekes és gazdag az orosz forradalmi sajtó híranyaga ebből az időszakból. Szeptember 10-én a *Pravda* az Arbeiter Zeitungot idézte a magyar vasutasok körében észlelhető forrongásról írva. Szeptember 25-én pedig Károlyi Mihályt szólaltatta meg, hogy a béke addig nem állhat helyre, amíg a breszt-litovszki és bukaresti békéről nem mondanak le. A *Pravda* és az *Izvesztija* beszámolt a Monarchia kormányainak utolsó békeajánlatairól (természetesen fenntartással), de ugyanakkor ismertette azt is, hogy e kormányok milyen terrorisztikusan nyomják még el a békemozgalmakat és a szocialista törekvéseket. A Pravda 1918. október 5-én ismertette a galileisták perét, hosszabban idézve Duczynska Ilona szavait, október 18-án elemző cikket jelentetett meg a magyar szociáldemokrata pártról. Az aláírás nélküli cikk szerzője 1914-gyel kezdte a párt politikájának felvázolását, s hangsúlyozta, hogy a párt nyilatkozatai ellentmondásosak voltak, s hogy a párt „ingadozott az opportunizmus és az osztályharc között". Pár nappal később a Pravda Szabó Ervin haláláról emlékezett meg idézve Kun Béla cikkét, s Kunfi budapesti gyászbeszédét.

Október 31-én a *Pravda* is részletesebben beszámolt a lánchídi csatáról, majd november 2-án Karl Radek cikkét közölte a bécsi és budapesti forradalomról. Radek ekkor úgy vélekedett, hogy a forradalom „becsületes", vagyis általános demokratikus szakasza immár le is zárult, s most a tömegeken múlik, hogy beletörődnek-e abba, hogy e forradalmat a burzsoázia kisajátítsa. Az „átnövést" Radek összekötötte azzal a kérdéssel is, hogy Károlyi a forradalom élén maradhat-e. Másnap jelent meg az Izvesztijában a lap felelős szerkesztőjének, a régi illegális forradalmi múltra visszatekintő publicistának és jeles történésznek, Jurij Sztyeklovnak az írása, aki szintén a monarchiabeli forradalmakról írt, de akinek cikkéből kiérződött, hogy a forradalmi fellendülést sokkal inkább várja Bécstől, mint Budapesttől. Mindez összefüggött azzal, hogy ekkor még sokan — Sztyeklov is — azt várták, hogy Friedrich Adler lesz az osztrák forradalom Karl Liebknechtje. Mindenesetre tény, hogy november elejére az angol, francia, orosz és osztrák sajtó egyaránt tisztában volt már azzal, hogy a polgári demokratikus forradalom nemcsak bekövetkezett Budapesten, hanem azzal is, hogy a lépést megtévén az ország új úton indult el, s aggodalommal vegyes rokonszenvvel figyelték, miként jut tovább az ország a demokratikus, sőt a szocialista célkitűzések megvalósításában.

ISTVÁN TETT SZOBRA

katolikus politikus, Balogh és Beöthy tehát mindig bátran sikra szállt. Ennek volt tulajdonítható, hogy *az 1834-es pesti evangélikus egyetemes egyházi közgyűlés* felfigyelt azok tevékenységére, akik — az Evangélikus Országos Levéltárban található jegyzőkönyv tanúsága szerint — „a magyarhoni evangélikusok jussait és közérdekeit annyi elmével s igazságos buzgósággal pártolták". A közgyűlés tagjai közt feltűnően sok közéleti férfiú neve olvasható: *Prónay Sándor, Szirmai Ádám, Benyovszky Péter, Döbrentei Gábor, Jeszenák János, Kubinyi Ágoston, Podmaniczky Lajos, Radvánszky Antal, Schedius Lajos, Zay Károly:* zömében alispánok, vármegyei főjegyzők, táblabirák, írók, ügyvédek.

Már ez s több, a következő években írt jegyzőkönyv intézkedett afelől, hogy azoknak „halhatatlan neveik, kik az emberiség és művelődésre nézve szerzett érdemei eránt mindég háládatos késő maradék által is magasztaltatni fognak, méltó módon megörökíttessenek".

Az e célra kiküldött húsz tagú deputáció megszivlelte *Nyáry Pál* Pest megyei főjegyző — későbbi alispán — épp akkortájt készített „Felszólítás a ‚honi szobrászat' ügyében" című kiáltványát, amelyben Ferenczy foglalkoztatását nemzeti érdeknek hirdette meg.

A művész feltehetően 1835—1839 között készítette Balogh és Beöthy szobrát, akiknek a személyét illetően a hivatalos indoklás is „a protestáns ügybeni rendithetetlen pártfogásuk elismerését" említi.

*

A sokáig lappangó szobrok további sorsát *Prónay Gábor* egyetemes egyházi felügyelő 1866-ban kelt, *Fabiny Teofil* szeptemvirhez mint a pesti egyház felügyelőjéhez írt levele fejti meg számunkra: „...Ferenczy István művészi keze remekelt a fehér márványból vésett mellszobrokon, s azok a forradalom előtt Kubinyi Ágoston ő méltóságához tétettek le őrizet végett. Sokáig nem engedték a zavaros idők, hogy azoknak ottléte tudomásra jusson. Beállván azonban a jelen nyugalmasabb idő — miután az érintett két mellszobor a magyarhoni ágostai Evangéliumi Egyház tulajdona — s a pesti nagytiszteletű magyar-német egyház már eddig is ollyan kegyes volt — központi magasabb hivatása tudatában — a levél- és könyvtárnak helyt adni, oda terjed kérelmem, méltóztassék — amennyiben lehető lenne — az egyetem nevében felkérni a nagytiszteletű pesti egyház presbytériumát arra, hogy a fentebb leirt szobrokat akár a levél- és könyvtár, akár az iskolai múzeumi teremben elhelyezni méltóztassék; mit annál inkább szabad reménylenem, miután ez által, valamint külsőleg a terem fénye emeltetni fog, úgy azok szemlélése a fogékony ifjúságban kegyeletes érzéseket ébresztend".

A pesti evangélikus egyház 1866. május 1-i presbiteri ülésén megtárgyalta a kérést, s elrendelte, hogy a szobrokat a Sütő utcai (ma *Deák téri) iskola dísztermében* helyezzék el. Innen kerültek át a Magyarországi Evangélikus Egyház központi épületébe az Üllői út 24. számú házba, az ottani Podmaniczky-könyvtár helyiségébe. Az 1973-ban megszervezett *Evangélikus Országos Múzeum* a két szép, történelmi múltú műtárgyat, amelyet a Kulturális Minisztérium Múzeumi Osztálya 1977-ben védetté nyilvánított, a terv szerint jövőre a Deák téri új központi múzeum helyiségében fogja bemutatni a nagyközönségnek.

Dr. Fabiny Tibor

Galánthai Balogh János

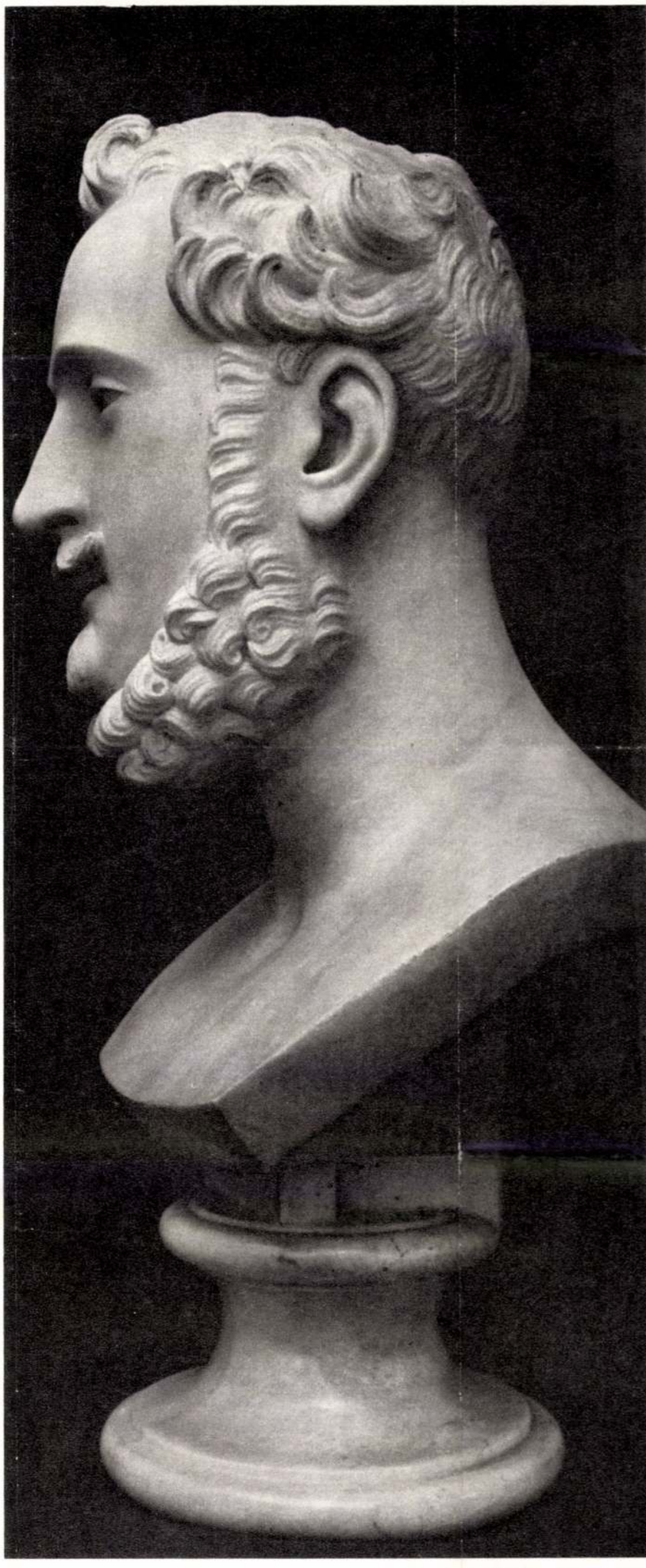

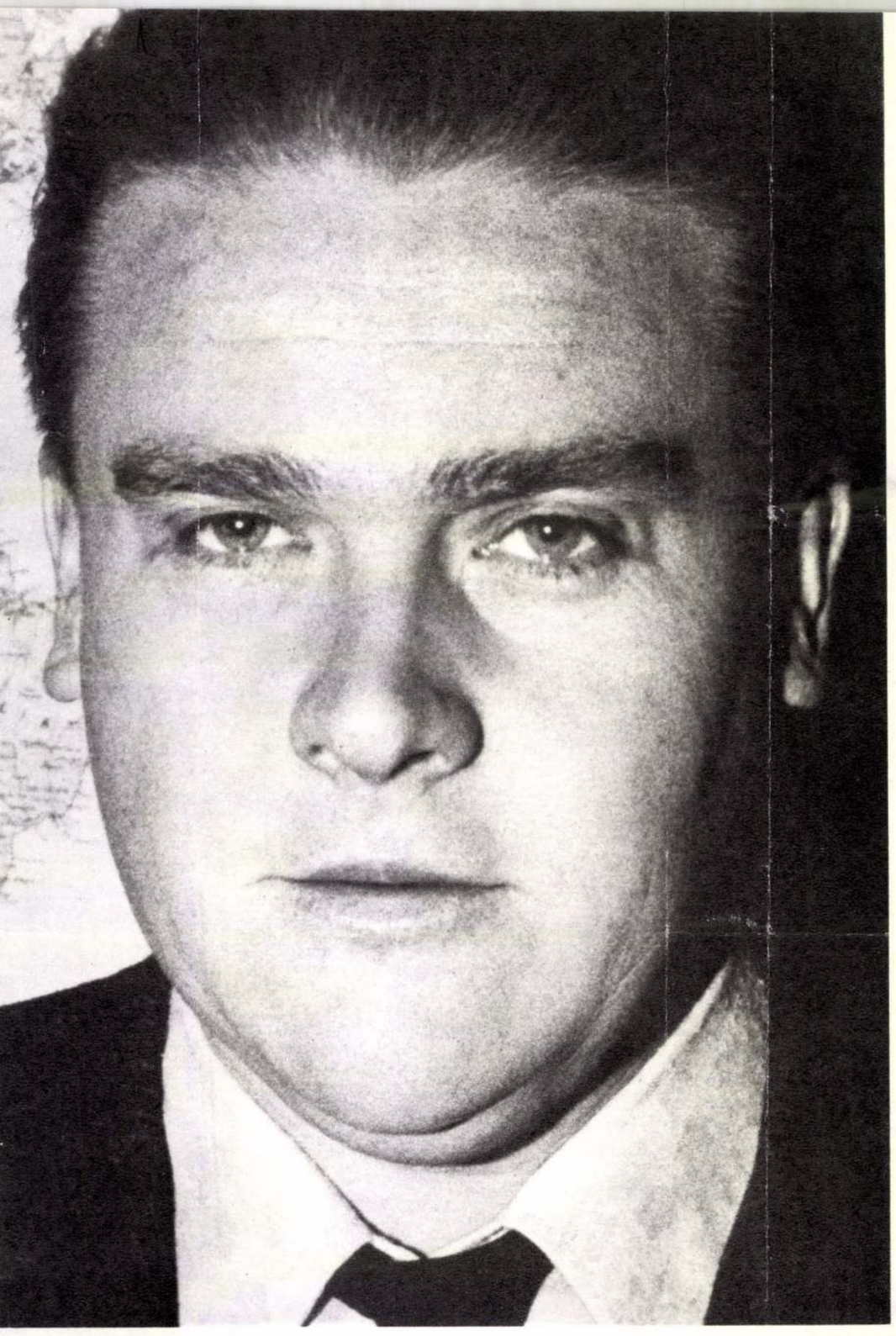

Irodalmi városképek

VARGHA BALÁZS

Csurka István grimaszai I.

BUDAPEST
1978 ⋮ 9
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
SZÁMÚ SZÖVETSÉG
SZÁLLÍTÓFIGYELŐ

M
ep
fo
be
fal
ma
be
határai kellene lakolnia, de aztán mégis . . . és így tovább, nagy bunyókkal és népdaléneklésekkel.

Csupa hitelesség: valódi katonák és betyárok, valódi népdalok az igazi somogyi rengeteg erdőben.

De amikor így kezdi szidalmazni a hűtlen cimborát az egyik betyár: „Hogy az a zöld zsalugáteres rossebb marjon szét" — akkor már sejthetjük, hogy az író elmondhatatlanul rühelli művét, az egész történelmi-népi-haladó realizmust, ahogy azt annak idején az írók elé tűzték. S nem sokkal e mondat után ki is száll a stílusból. Innen van a kisregény címe: *Metamorfózis*, amit akár az író metamorfózisának is gondolhatunk. Mert mikor a történet már kellőképpen összebogozódott, elejtődik egy másik gyanús mondat, mégpedig arról, hogy a mulatság *háromfalú* szobában játszódik. A háromfalú szoba pedig színházi szinonima, és a színpadot jelenti.

Csatos Mihály, akit az előbb félig agyonvertek, éppen lefegyverzi a rögtönzött bálban a katonákat, s egyszerre bukfencet vet a történet:

„A nagy ordítás okozta-e, vagy egyéb technikai hiba, de hirtelen elsötétült akkor a terem. Nemcsak a színpad, hanem az egész zselici kultúrotthon is." Ahol az augusztus 20-i ünnep fénypontjaként adódott elő az előbbi történet. A biztosíték megcsinálódik, betyárok és ulánus katonák lemossák a festéket és felhúzzák „a tizedesi, őrvezetői vagy egyszerűen honvédi gimnasztyorkát." A kipakolt nagyteremben pedig ropják a táncot »Az én apukám egy olyan híres bohóc volt« dallamára.

1969-ben, *Nász és pofon* című kötetében közölte a *Metamorfózist*, dátum nélkül. Nem csodálkoznám, ha kiderülne egyszer: két dátuma van és mind a kettő korábbi. Mondjuk: 1950 és 1958. Elképzelem, hogy egyszer már félretette, azzal, hogy ezt nem lehet így folytatni, aztán kelt az az ötlete, hogy fügét kellene mutatni az egész — nagy buzgalommal és hozzáértéssel megírt — verbunkos-történetnek.

Jó író rossz műve megérdemli a figyelmet. Már csak azért is, mert ami egyszer nem sikerült neki, azt máskor könnyedén megcsinálja.

Még egy föltevést megkockáztatnék: a *Metamorfózis* mint irodalmi forgatókönyv megjárhatta valamikor a filmgyárat, s egy példánya ott pihen eltemetve a magyar irodalom gigantikus meddőhányóján, a Lumumba utcában.

FERENCZY István

L. Kovászyné Viktória: Fejezetek a magyar éremművészet történetéből. Bp.: 1999 Argumentum; M. Numizmatikai Társulat

*Névmutató**

Alföldi János 94
Asszonyi Tamás 135, 138, 140–142, *153*

Beck Ö Fülöp 25–26, *38*, 40, 44–45, 47, *52–54*, 61, 64, 67, 70–72, 76, 96–99
Berán Lajos 46, 48, 62, 64, 66, 73, 93–94, 96, 98–106, *113–118*
Bernsee József 13
Bethlen Gyula 42, 50
Bezerédy Gyula 44, 50
Boehm József Dániel 10, 12–15, 17, 19–20, 24, *30–31*
Boldogfai Farkas Sándor 95
Borsos Miklós 98, 132–133, 137, 139–140, *146*
Bödy Kálmán 95
Brüll Moritz 13
Budahelyi Tibor 135, 138, 142, 144, *159*

Czinder Antal 124–131, 134, 140–142, *147–150*

Csikszentmihályi Róbert 133, 137, 141, *154*
Csíkvári Péter 136, 138
Csiky Tibor 136, 138, 142, *159*
Csillag István 46, 50, 61, *77*, 98
Csiszér János, Zs. 94, *119*
Csúcs Ferenc 95, 98, *120*

Edvi Illés György 97
Egyed Emma, Sz. 98
Esseö Erzsébet 74, 76, *119*
Exner Károly 22, 26, *34*, 93

Ferenczy Béni 124, 132, 139–140, 144, *146*
Ferenczy István 10, 12, 17, *28–30*, 92
Fémes Beck Vilmos 68–71, 74, 76, *80–82*, 96
Friedrich Ferenc 142, 145

Gaál István 98
Gáti Gábor 98, 141, 143, 145, *160*
Gerl Károly 15–17, 19, 21–22, *31–33*, 93, 98

Hafner Arnold 45, 48, 50, 61–62, 73–74
Holdas György 143, 145, *160*
Horváth László 144, 145

Ispánki József 97–98
Iván István 98

Jittner Antal 13
Juhász Gyula 47, 50, *77*

Kallós Miklós 98
Kalmár János 142, 145
Karl Henrik 11–12, 16, *28*
Kenéz László 133, 137, *157*
Kiss György 98, 142, 144–145, *160*
Kiss Kovács Gyula 140–141, 145, *159*
Kiss Nagy András 98, 133, 136–137, 140–142, 144, *156*
Kovács László, Cs. 135, 138, 144, *158*
Kövesházi Kalmár Elza 65, 76

Ligeti Erika 134–135, 137, 140–141, 144, *155*
Lőránfi Antal 15–17, 22, 25, *35*
Lugossy Mária 136, 138, 142–144, *157*

Madarassy Walter 94, 97, *122*
Mayer Elek 15, 17, 21, *3*
Merényi Gina 98
Mester Jenö 98
Moiret Ödön 62, 65–67,
Murányi Gyula 42, 47, 5

Nagy István János 135, 1

Palotás József 135, 138,
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10,
Reisner József 19, 21–22
Reményi József 46, 50, 73, 76, *84–85*, 94, 97
Renner Kálmán 98, 110–
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–92–93
Schwartz István 15–17, 1
Seidan Wenzel 9–10, 14,
Soltra E. Tamás 144–145

* A névmutató csak a magyar éremművészek neveit tartalmazza.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Fejér Megyei

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

1966 JUL 3

[illegible] kel 20 óra 56 perckor,
és nyugszik 3 óra 51 perckor.

SZÁZTIZ ÉVE,

1856 július 4-én halt meg Ferenczy István, a magyar szobrászművészet megteremtője. Mint lakatoslegény került Budára, 1818-ban Rómába ment. Itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Hazatérve Budára, a kor megnemértésével dacolva lelkesen agitált a magyar szobrászat fellendítése érdekében. Művészete iránti részvétlenség miatt 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Szobrászatunk történetében Ferenczy István a klasszicizmus főképviselője.

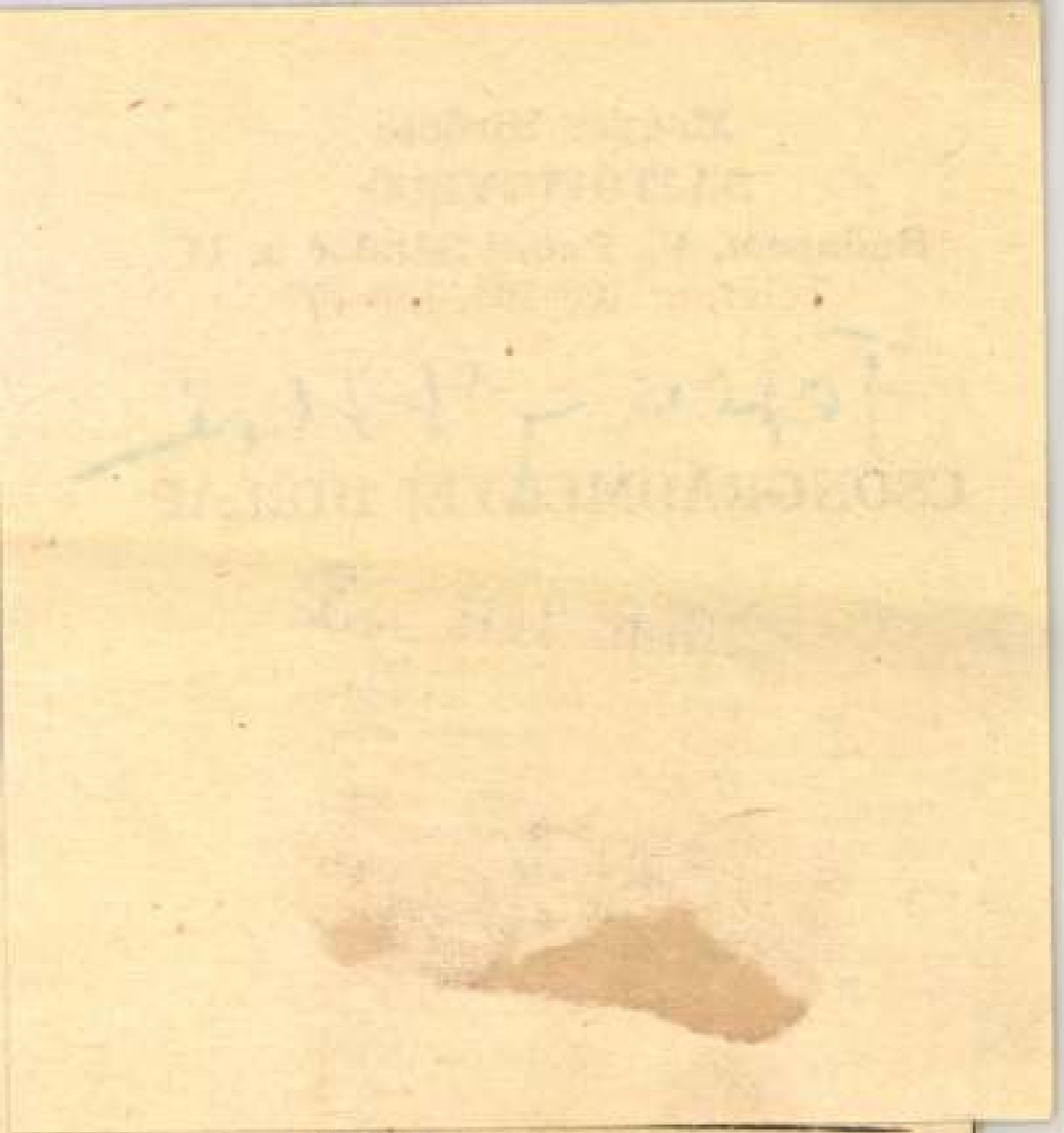

FÉRFI segédmunkásokat és motoros áruszállítót felvesz a hódmezővásárhelyi kertészet. Nagy András János u. 17. x

ÖNÁLLÓ pénz. és hitelügyi előadót, lehetőleg azonnali belé- [illegible] fráshelyi jelent-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy István

Komárom Megyei Dolgozók
Lapja

1966 JUL - 3

JÓ REGGELT!

1021

1966. július 3, vasárnap

Kornél
napja

110 éve, 1856 július 4-én halt meg Ferenczy István, a magyar szobrászművészet úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést, 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit, Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debreceni kollégiumnak ajándékozott a Szép mesterségek kezdete, illetve Pásztorleányka néven ismert művét. Hazatérve Budán csaknem negyedszázadig alkotta szobrait sorát. A kor fellendítése érdekében, Felfedezte a szobrászat művelséhez elengedhetetlen hazai márványt Ruszkabányán. Művészete iránti részvétlenség miatt 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként, mellette ért művésszé a másik nagy magyar szobrászzsenni, Izsó Miklós. Szobrászatunk történetében Ferenczy István a klasszicizmus jeles képviselője. Kiváló műgyűjtő is volt. Nagyértékű — főként antik római bronzszobrocskákból álló — kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

A tokod

Több izgalmas, mérkőzés, néhány de egy-két sajnál dens is „fűszerezte járási labdarúgó bajnokság legutóbbi fordulóját.

Meglepetés például, hogy a bajnaiak otthonukban legyőzték a Sárisápi Bányász tartalékait. A második félidőben a hazai csapat lendületesen rohamozott, s ezzel megérdemelten szerezte meg a két bajnoki pontot. Nagy és élvezetes küzdelem folyt Dágon is, ahol az első félidőben az unyiak támadtak többet, de a hazai védelem kitűnően állt a lábán. Szünet után a dágiak értek el gólt — s ezzel győztek. A mérkőzés után Papp Ferenc unyi játékost

harmadik távolmaradásuk, a fegyelmi bizottság törölte őket a bajnokságból.

Eredmények: Piliscsév—Pilismarót 6:0 (4:0), Bajna—Sárisáp II 2:1 (0:1), Epöl—Tát 3:2 (0:2), Dág—Uny 1:0 (0:0).

Serdülő mérkőzések: Tát—E. Sportiskola 1:0 (0:0), Viscosa—Tokodi Üveg 7:0 (2:0), Mogyorósbánya—Marógépgyár 1:0 (1:0).

VB-tu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy István

CSONGRÁDMEGYEI
HIRLAP

1958 ÁPR 4.

610

Soha Magyarországon a kultúra kincsei olyan megbecsülésben nem részesültek, mint népi államunkban. Az ellenforradalom okozta 22 milliárd forint kár ellenére is talált a kormány lehetőséget arra, hogy létrehozza a Magyar Nemzeti Galériát. A Galéria azóta a képzőművészeteket kedvelők kedves otthona. Otthonra lelt már a volt Kúria Kossuth téri épületében a XIX. század festőinek nagyatéka s most rendezik a XIX. században készült szobrokat, valamint a XX. század alkotásait. Képeink: Az aula, — Részlet a kiállításról — Ferenczy István Pásztorlányka című alkotása a lepcsőházban.

— Az MSZBT meg
nöksége májusban a
barátságának hónapj
kalmából „Szovjet
Hetek" címmel nagyszabású
előadásokat rendez. A megnyitó a Szegedi Nemzeti Színházban lesz, a többi rendezvényre pedig a megye városaiban kerül sor.

MSZBT megyei elnöksége
nek rendezésében. A műszaki jellegű előadásokat a TTIT és más társadalmi szervek közreműködésével tartják meg.

Pályázati felhívás

A Magyar Szovjet Baráti Társaság megyei elnöksége és a megyei tanács művelődésügyi osztálya pályázati felhívással fordult a megye középiskolás tanulóihoz kisebb novella vagy vers orosz nyelvről magyar nyelvre történő fordítására. (Részletes felvilágosítást a tanulók szaktanáraiktól kaphatnak.)

A pályázat határideje 1958. május 30. Az első 300, a második 200, a harmadik helyezett 100 forint pénzjutalomban, további 10 negyedik helyezett pedig értékes könyvjutalomban részesül.

A díjak kiosztása az évzáró ünnepségek alkalmával történik meg.

an kemlelik, hogyan
az éjszaka tétova sötét
város épületeinek kör
ó vonat sebessége nen
eletünk szárnyakat
előre. Szerelvényünk
pár perc múlva már
dagógusok köszöntik
. Köszöntésük nemcs
magyar pedagógusnak, han
egész magyar népnek szól.
szokon megyünk az Európa-s
Az utcán a pezsgő reggeli éle
tése mutatja, hogy a város do
pe új napra ébredt. Az időjárá
a hőmérséklet 20 fok hide
van, s ez még a leningrádiak
is megszaporázza. Egy órát tö
szállóban, s az autobusz már
a Néva partjára, az Ermitázsh

Az Ermitázs a világ képzőm
múzeumai között is az első
egyikét foglalja el. A Szovje
leghatalmasabb múzeumában
böző korok és sokfajta nép ku
nak és művészetének több m
millió legkülönfélébb emlékei

Az Ermitázs épülete külső
ben is lenyűgöző. Négy rés
egyik a Téli Palota, mely
1762 között épült az orosz
pompás stílusában. Az Ermitá
oldalán a Néva hullámai igy
a Finn-öböl felé, a másik o
Palota tér van, hol a Vérés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy István

PESTMEGYEI HÍRLAP

JUL -3.

A magyar szobrászművészet úttörője

1021

110 EVE,

1856. július 4-én halt meg Ferenczy István, a magyar szobrászművészet úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit: Csokonai márvány mellszobrát, amelyet a debreceni kollégiumnak ajándékozott a „Szép mesterségek kezdete", illetve „Pásztorlányka" néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyedszázadig alkotta szobrai sorát. A kor meg nem értésével dacolva lelkesen agitált a magyar szobrászat fellendítése érdekében. Felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt Ruszkabányán. Művészete iránti részvétlenség miatt 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként, mellette ért művésszé a másik nagy magyar szobrászzseni, Izsó Miklós. Szobrászatunk történetében Ferenczy István a klasszicizmus fő képviselője. Kiváló műgyűjtő is volt. Nagy értékű — főként antik római bronzszobrocskákból álló — kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

*

let en végzem.

Tegyük fel, hogy valaha a klinikán kevesebbet operált akkor is legalább tízezer szem tízezer ember féltett kincse szemevilága múlott eddig a kezén.

— Sok megrázó élménye van

ám az orvosnak.

— De melyik volt eddig praxisában a legmegrázóbb?

— Vagy húsz éve történt. Másfél éves kisfiú bal szemgolyóját vele született ideghártya-daganat miatt el kellett távolítani. Egy év múlva a daganat kiújult a szemgödörben. Második műtét. Három hónappal utóbb a daganat a mellüregben jelentkezett. Harmadik műtét. Ekkor már agyi áttétel mutatkozott. A kisfiú rövidesen meghalt. Szüleinek soha többé nem lehetett gyereke, az anyai test a szülésnél súlyos kárt szenvedett. Borzalmas tragédia.

Ez az ember nagyon szeretheti a gyerekeket. Mint orvos is.

— Emlékszik-e az első műtétjére?

— Akkor még csak gyakornok voltam, első alkalommal ügyeletes a klinikán. A men-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUL - 1

LOBOGÓ

Ferenczy István

1021

JÚLIUS 4
SZOMBAT
ULRIK

NEMZETI SZOBRÁSZATUNK első kiemelkedő képviselője Ferenczy István 1856-ban, ezen a napon halt meg. Külföldön kora nagy mestereitől tanult, majd hazatérése után nagyszabású vállalkozásba fogott: Mátyás király monumentális lovasszobrát akarta elkészíteni. Az első magyar emlékmű megvalósítása azonban kudarcba fulladt s Ferenczy visszavonult vidéki magányába.

nok búcsúzik

odge távozik

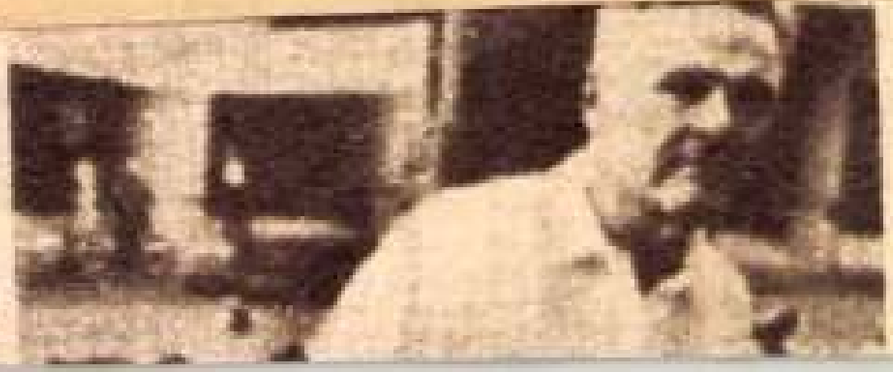

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ferenczy Istvánné
KÖZMŰ ÉS SZOLGÁLTATÁS
1966 SZEP - 2
1021

Művészek a Szigeten

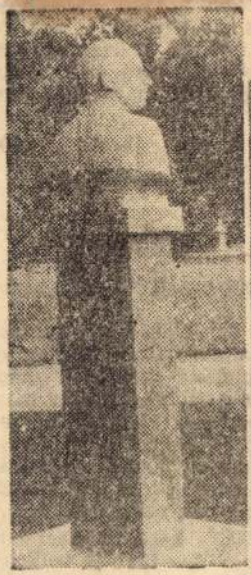

Bartók Béla

Munkácsy Mihály

Déryné

Ferenczy István

Alkotmányunk ünnepére készült el a Margitszigeten a Művészsétány. A szabadtéri színpad és az északi csúcs között 19 művészportrét helyeztek el a Kertészeti Vállalat által kicsinosított utak mentén.

...jesített az első félévben, és két gépkocsi helyett haton végezte el a II. szemle munkálatait. A Rippl-Rónai utcai garázsműszak határidőre, június 28-ra minden locsoló- és seprőgépet üzembe helyezett, s ugyanerre az időre kilenc gépkocsi II. szemléjével is elkészült. A huszonhét Skoda gyártmányú locsológépkocsi közül huszonegynek a vízturbináját vizsgálta át

A BUDAFOKI ÚTI GARÁZSMŰSZAK,

és a szükséges javításokat határidőre fejezte be, méghozzá oly jól, hogy a gépkocsikhoz, melyek az év első hat hónapjában 191 883 kilométert futottak, csak két vízturbinát kellett kivételezni a raktárból. A Kisrókus utcai garázsműszak a tavaszi átszerelési munkákat a határidő előtt 17 nappal végezte el, s a költségek fél évre tervezett két százalékos csökkentését is sikerült megvalósítania.

... a határidő

AZ ÁLTALÁNOS KARBA... TARTÁSI OSZTÁLY

Hajrá brigádja határidőre ... jesítette, a Május 1 és a Pe... fi brigád tagjai 3 helyett ... százalékkal, a Lenin brigád ... liek ugyancsak 3 százalék... lyett 4,1 százalékkal növelték termelékenységüket a félév során. A Maximenko brigád, mely a négy mázsaház építésével kapcsolatosan tűzött maga elé feladatokat, 50 százalékos teljesítést ért el, mert két mázsaházzal határidő előtt egy héttel végzett, kettőt pedig határidőre fejezett be. Az Előre brigád, miként azt elhatározta, kétezer forintot takarított meg, a Gagarin brigád pedig 1,5 százalékkal csökkentette a szerszámgépek felújításával együtt járó úgynevezett kiesési időt.

— **A FŐMŰHELY** brigádjai hasonlóan álltak adott szavukat. Az Ifjúmunkás szocialista brigád első félévi tervét 103,3, a Kossuth szocialista brigád 112 százalékra teljesítette, a Petőfi szocialista brigád 69 dinamó és 11 forgórész tekercselését végezte el, olyképpen, hogy munkája ellen semmiféle minőségi kifogás nem merült fel. A Dózsa szocialista brigád pedig, mely azt ígérte, hogy a felújításra kerülő gép... illetve adnak át üzemeltetésre. Ígéretüknek csupán néhány nap késéssel, május tizedikére tettek eleget.

(p.)

Két új szocialista brigád

Két új „belépővel" gyarapodott a Kertészeti Vállalatnál a szocialista brigádok népes tábora. A Rákosvölgyi termesztő telepen a 14 tagú Május 1 brigád — Hutter Aladár vezetésével — egyéves tevékenysége elismeréseként kiérdemelte a szocialista oklevelet.

A XIX. kerületi parkfenntartók Vörös Csillag brigádja, Szemcsák Istvánné irányításával, éves átlagban 115 százalékos tervteljesítést ért el, s a jó közösségi élet kialakításának jutalmaként a napokban kapja meg első ízben az oklevelet.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy István

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1966 JUL 3

1966. július 4, hétfő

102

A nap kelte 3,51, nyugta 19,45 óra.
A hold kelte 21,47, nyugta 4,53 óra.
Névnap: Ulrik.

Száztíz éve, 1856. július 4-én halt meg Ferenczy István, a magyar szobrászművészet úttörője. Mint lakatoslegény került Budára, ahol rajzolni tanult, majd a bécsi akadémián éremmetszést. 1818-ban Rómába ment, itt Canova és Thorwaldsen fogadta tanítványának. Ez utóbbi műhelyében faragta első jelentékeny munkáit, Csokonai márvány mellszobrát — amelyet a debreceni kollégiumnak ajándékozott — a Szép mesterségek kezdete, illetve Pásztorleányka néven ismert művét. Hazatérve, Budán csaknem negyedszázadig alkotta szobrai sorát. A kor megnemértésével dacolva lelkesen agitált a magyar szobrászat fellendítése érdekében. Felfedezte a szobrászat műveléséhez elengedhetetlen hazai márványt Ruszkabányán. Művészete iránti részvétlenség miatt 1847-ben szülővárosába, Rimaszombatra vonult vissza. Tanítványaként, mellette ért művésszé a másik nagy magyar szobrászzseni, Izsó Miklós. Szobrászatunk történetében Ferenczy István a klasszicizmus főképviselője. Kiváló műgyűjtő is volt. Nagyértékű — főként antik római bronzszobrocskákból álló — kisplasztikai gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum őrzi.

ben tengeri úta
milyen felséges é
friss tengeri lev
dozza meg az orr
meri azt az érzést
gyogó napsütésbe
a tengeren? És k
bort iszik, vagy
pohárnyi pálinkát az ebéd előtt?

Minálunk az NDK-ban több száz munkás, technikus és mérnök próbálta már ki mindezt nemrégiben. Warnemünde kikötőjében várta őket a Fritz Heckert, az NDK második tengeri hajója, amelyen szabadságukat tölthetik dolgozóink. Márciusban 350 mérnök utazott ezen a hajón Rigába, júniusban a Leuna-Werke 300 arra érdemes dolgozója ment vele északra, szeptember elején több száz bányász utazik

A Fritz Heckert, a sza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP
Ferenczy Béla
1958 JUN 8.

A legszebb magyar szobrok kiállítása

Nincs még egy éve, hogy ünnepélyesen átadták rendeltetésének nemzeti művészetünk új otthonát, a Magyar Nemzeti Galériát, s ma délben immár harmadik részlegének, a szobrászati állandó kiállításnak megnyitóját üdvözölhetjük. Anyaga nem teljes még, mert több mint száz műalkotás vándorolt egy időre külföldre, hogy Moszkva, Brüsszel és más városok közönségével megismertesse szobrászatunk legszebb termékeit. De még így, hiányosan is meglep gazdagságával ez a tárlat; *régebbi otthonában, a Szépművészeti Múzeumban, anyagának csupán egyötödét láthattuk.*

A volt Kuria oszlopos díszű, *Lotz Károly* mennyezetképével ékes aulájának közepén áll nemzeti szobrászatunk úttörőjének, *Ferenczy Istvánnak* bájos mozdulatú, fehér márvány *Pásztorlánykája.* Tragikus sorsú első szobrászmesterünk több alkotással szerepel — egyebek között *Kazinczy*-portréját és *Kölcsey*-szobrát is kiállították. Ugyancsak az aulában találjuk a múlt század másik nagy mesterének, *Stróbl Alajosnak* két kiváló művét: a Párizsban annak idején világsikert aratott *Anyánkat,* valamint ifjúkori remekét, a *Perseust.* Az emeleti körfolyosókon főként portrékat, és kisebb méretű kompozíciókat sorakoztattak fel, köztük *Fadrusz János* kolozsvári *Mátyás*-emlékművének, *Ligeti Miklós* városligeti *Anonymusának* és *Medgyessy Ferenc Szent János*-szobrának kisalakú másait. Reprezentatív helyet kapott *Izsó Miklós Búsuló juhásza,* valamint táncoló parasztokat elevenítő remek terrakotta-sorozata. Mellettük, az első emeleten láthatjuk *Pásztor János Búcsúzkodását, Kallós Ede* bronz *Dávidját* és *Beck Ö. Fülöp* finom színezésű *Aphroditéjét.*

A rendezés — *Bige Józsefné,* a szoborosztály vezetőjének munkája — igen helyesen, arra törekedett, hogy a kiváló mesterek mellett, helyet biztosítson másodrendű, de korukra jól valló műveknek is. Több vallásos tárgyú alkotás — így például Fadrusz János *Feszülete* és Beck. Ö. Fülöp madarakkal beszélgető *Assisi Szent Ference* — művészi értéke jogán és kora egyik érzelmi áramlatának jelképeként kapott helyet a magyar szobrászat másfélszázados útját bemutató reprezentatív tárlaton.

Artner Tivadar

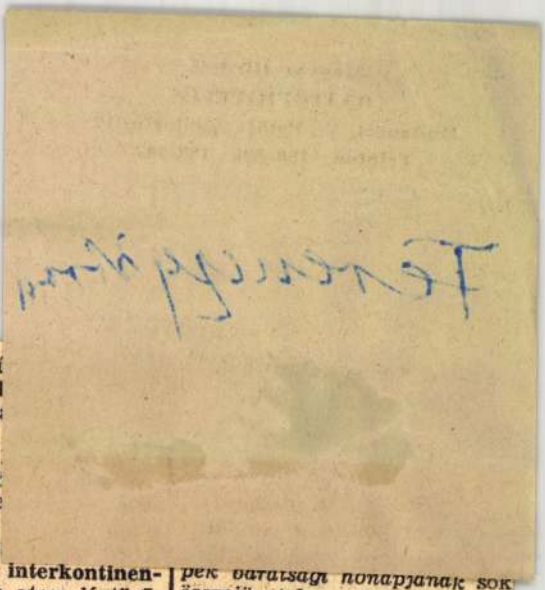

hajlandó egész
seket és sok mí
tási cikket rend

Ezek a javasl
ben hangzottak
lönösen nehéz
rült a hideghát
legzetes terméke
mi kapcsolatok
kat állító emba
szputnyikok, az interkontinentális rakéta, az atom-jégtörőhajó és a lökhajtásos óriásgépek mind azt bizonyítják, hogy csődöt mondott a szocialista országok elleni blokádkísérlet. Az Egyesült Államokban ugyanakkor hosszú sorok kígyóznak a munkaközvetítő hivatalok előtt, és Detroitban, az autóvárosban — amelyet mindenkor a gazdasági helyzet barométerének tartanak — a munkanélküliek száma megközelíti a 15%-ot. A COCOM-on, a nyugati országok embargobizottságán belül, mind hevesebben bírálják az amerikaiakat. Az elmúlt napokban éppen a nyugatnémet Krupp-cég küldte el főmegbízottját Moszkvába, s kötött 12,5 millió dolláros szerződést a szovjet vállalatokkal. Mindinkább erősebb a kívánság az Egyesült Államokban is, de különösen szövetségeseinél, hogy hasznosítsák a Szovjetunió nyújtotta lehetőségeket. Nem véletlen, hogy egyes nyugati lapok éppen most emlékeztetnek rá: a szovjet piac az 1930-as évek válság-időszakában is biztos vásárlót jelentett.

Minden gazdaságpolitikai je-

pek barátsági hónapjának sok összejövetele, politikai és kulturális programja már a kongresszus gondolatainak jegyében bontakozott ki s annak mondanivalóját gazdagította. Ez a mondanivaló: *a népek békében, barátságban akarnak élni egymással, széleskörű nemzetközi együttműködést, kulturális, tudományos kapcsolatokat akarnak, ellenzik a háborút, leszerelést akarnak s féltik jövőjüket, életüket az atomfegyverektől, és a kísérleti robbantásoktól.*

Az V. magyar békekongresszus ezeket a gondolatokat és követeléseket fogalmazza majd meg. Az elnöki referátum, amelyet *Darvas József* Kossuth-díjas író, az *Országos Béketanács* elnöke, a *Béke-Világtanács* tagja tart, vázolja majd azt a fejlődést, amelyet a magyar békemozgalom a legutóbbi — 1955 februárjában megtartott — békekongresszusa óta elért.

A beszámoló a magyar békemozgalom tükrében ismerteti e három esztendő rendkívül mozgalmas eseményeit.

1021

A DEBRECENI KOLLÉGIUM

A kollégium épülete

Személyes emlékkel kezdem: 1944 szeptemberében, közvetlenül a nagy tankcsata előtt Debrecenben jártam és a gyaloglástól fáradtan (alig járt akkor már a villamos) leültem a nagytemplom és a kollégium közötti téren egy padra. Az állomás környéke ekkor már romokban volt, a nagytemplom tetejét is beszakította egy bomba. De azon a délutánon csend volt, melegen, őszies-szomorkásan sütött a nap. A padról a Csokonai-szoborra láttam és a gályarabságba küldött református papok emlékoszlopára, a nagytemplomra és a kollégiumra. Idős ember — később, beszélgetés közben kiderült, hogy tanító — botorkált át a téren, s leült mellém. — Vajon megmarad-e — mondta, miután köhécselt egy sort, s a kollégiumra mutatott botjával. — Eddig kétszer pusztult el... Először 1564-ben égett le, a nagytemplommal együtt, aztán 1802-ben.

Nem egészen három hónappal később, az említett beszélgetés után, mikor a Debrecenben összeült nemzetgyűlés képviselői között a Bikából, a téren át a kollégiumba tartottam, eszembe jutott az öreg tanító, s elmondhatatlanul jóleső volt épségben látni az épületet.

●

A kollégium nagykönyvtárának egyik terme

— Az északi oldalon láncosbomba nyomta be a fal egy darabját. Pár ezer könyv megsérült, de a kár ahhoz képest, ami a várost érte, jelentéktelen volt — emlékezik szíves és türelmes kalauzunk, Kálmánczhey Endre könyvtári osztályvezető. S miközben végigvezet bennünket a nagy könyvtárban, elmondja, hogy több mint félmillió kötetével ez a könyvtár negyedik helyen van közgyűjteményeink között. Régebben egyetemes volt a gyűjtőkörünk. Az 1956-os könyvtári törvény teológiai szakkönyvtárként jelölte meg helyünket.

— Hogyan tudtak az elődök a két nagy tűz és háborús dúlások ellenére is ekkora gyűjteményt létrehozni?

— A diákság is, meg a professzori kar is állandóan gyűjtötte a könyveket. Szokás volt, hogy a külföldön tanuló kollégiumi diákok könyvet hozzanak ajándékba az iskolának. Aztán papok, tanárok hagyományozták könyveiket a kollégiumnak.

A könyvritkaságok iránt érdeklődöm.

— Van száznegyvenhat ősnyomtatványunk, 1300 régi, XVIII. század előtti könyvünk, ezek között 118 unikum — egyetlen példány — mondja Kálmánczhey Endre.

●

Csokonai szobra — Ferenczy István alkotása. 1823 óta áll a könyvtárban

A kollégium múltjáról és jelenéről dr. Módis László főigazgató, teológiai dékánnal beszélgettünk.

— Mikortól számítják az iskola működését?

— Pontosan 1538-tól. A szellemi alapokat a Krakkóban és Wittenbergben tanult professzorok rakták le. Kétszázötven évig önkormányzata, sőt, diákönkormányzata volt az iskolának. Sajnos, az erről a korszakról való írott emlékeink eltűntek.

— Milyen volt itt régen az oktatás?

— Az elemi iskolától az akadémiai fokig folyt a tanítás. Akadémiai fokon professzorok, az alsó osztályokban a legjobb akadémikus diákok tanítottak. Korának egyik híres református papja, Huszár Gál 1561-ben nyomdát alapított Debrecenben. Ez a nyomda látta el a kollégiumot tankönyvekkel. Az üzem különben Alföldi Nyomda néven ma is egyik legjobb magyar nyomdaüzemünk. A tanítási nyelv a XIX. század közepéig latin volt. Ezen a nyelven tarthattak az európai tudományos élettel kapcsolatot. Emellett persze itt volt a magyar, hiszen nyelvészek is voltak a professzorok között. Aztán a kollégium, mint anyaiskola, úgynevezett partikulákat létesített (elemi és középfokú iskolák). Ellátta ezeket az iskolákat tanítókkal, tanárokkal, tantervvel, tankönyvekkel. Volt idő, mikor negyven közép- és százhúsz alsófokú iskola tartozott a kollégium hatáskörébe. Nagy kultúrmisszió volt ez, hiszen a református gyülekezetek és partikulák beküldhették a kollégiumba a tehetséges, de szegény fiúkat, akik takarítás, ételhordás stb. fejében tanulhattak. Volt olyan év, hogy öt-hatszáz szegény diák tanult a kollégiumban.

— S miből tartották fenn az iskolát?

— Elsősorban a református gyülekezetek adományaiból. Aztán segítettek az erdélyi fejedelmek, jómódú, magánosok természetbeni adományokkal. És Debrecen városa.

A kollégiumnak a magyar művelődésben betöltött szerepéről szólva nem lehet nem megemlékezni a sokat emlegetett konzervativizmusról sem. Közismert Csokonai incidense a kollégium akkori vezetőivel. Arany sem volt itt sokáig. Móricz, a: »Légy jó mindhalálig«-ban írta meg élményeit, Ady zsörtölődései is közismertek. Érthető is ez, hiszen a Habsburg-hatalom árnyékában élt az iskola, s konzervatív közösségekre támaszkodott. De ha így is volt, mégis a kollégium volt évszázadokon át a tiszai-parciumi magyar világ szellemi, s társadalmi központja. De hatása a reformkor elején már kiterjedt a fővárosra, s az ország más tájaira is. Szava volt a magyar művelődés minden kérdésében. Itt írták az első magyar füvészkönyvet, Fazekas Ludas Matyiját. S a kicsapott növendék, Csokonai márványszobra már 1823-ban a könyvtárba került.

— A debreceni egyetem alapításában volt-e részük a kollégium vezetőinek — kérdezem Módis professzortól.

— Itt, az öreg falak között vetődött fel először a gondolata. A teológia mellett jogi akadémia is működött, s gimnázium, tanítóképző és bölcsészkar. Református egyetemet akartak létesíteni, de nem volt meg hozzá az anyagi fedezet, s bölcs belátással lemondtak a kollégiumi fakultásokról. Így született meg 1914-ben a debreceni egyetem.

●

— És a jelen?

— 1950 óta az állam és a református egyház közötti egyezmény alapján itt működik az egyetemről visszatért teológiai akadémia, három tanszékkel. Gimnázium — huszonkét tanárral. Itt van a kollégiumban a teológiai gimnáziumi fiú- és leányinternátus. Az összes intézmények költségvetése ötmillió forint, s ez biztosítja a követelményeknek megfelelő működést.

A református egyház az idén májusban ünnepelte végleges megszerveződésének négyszázadik évfordulóját. A zsinati ünnepségeket a kollégiumban tartották. Szólt ez az ünnepség a küzdelmes múltnak, melynek részese volt az öreg kollégium is, s a jelennek, amikor a református egyház és a szocialista állam jó viszonyának jegyében tettek tanúságot a nép érdekében vállalt szolgálatukról.

Nádasdi Péter

KÜZDELEM AZ „ÜVEG-PALOTÁBAN”

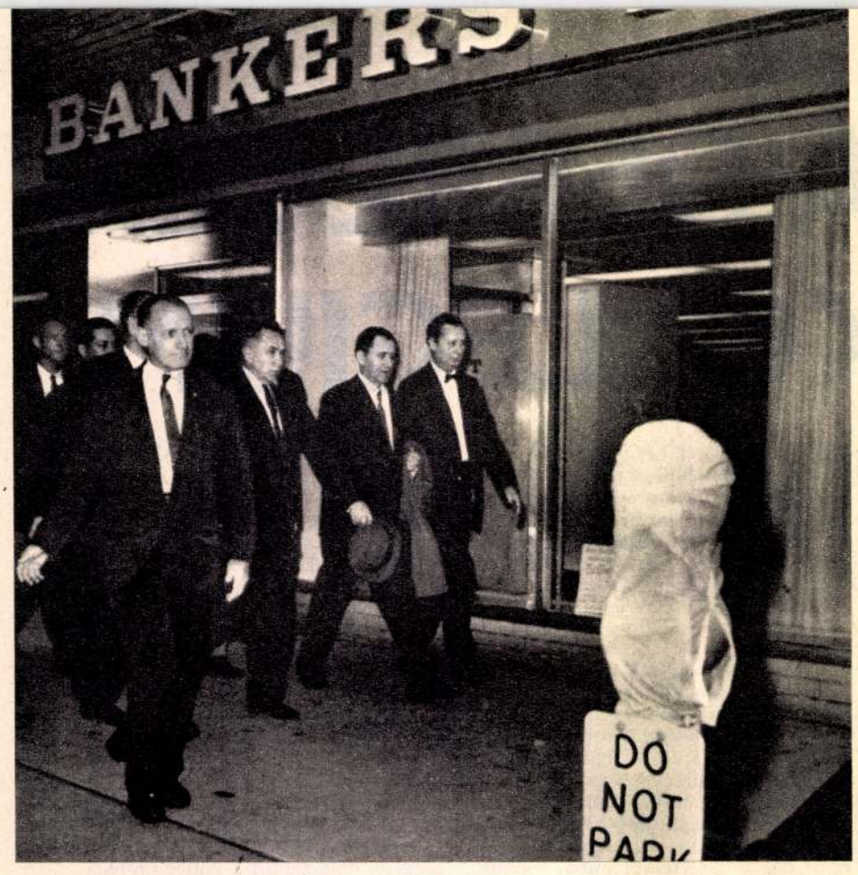

Koszigin szovjet miniszterelnök sétát tett a New York-i utcán. A találkozó közte, és Johnson között azonban egy amerikai kisvárosban jött létre. 1961 óta ez volt az első eset, hogy szovjet kormányfő személyesen fejtette ki az USA elnökének a szocialista nagyhatalom véleményét

Találó elnevezés az, amellyel az Egyesült Nemzetek Szervezetének New York-i csupa beton, csupa üveg székházát »üvegpalotának« mondják. Valahogy a tudat alatt arra emlékeztet ez a név, hogy a béke éppoly törékeny valami, mint az üveg...

S ebben az »üvegpalotában« sokszor folyik vértelen harc, a diplomácia képletes fegyvereivel vívott küzdelem a béke megóvásáért, vagy ha a világ valamely térségében háború tört ki, a béke helyreállításáért. Tévedés lenne azt hinni, hogy az ENSZ valamilyen »nemzetközi sóhivatal«, hogy éppoly tehetetlen és erőtlen szervezet, mint volt gyászos emlékű elődje, a két világháború közötti Népszövetség.

Kétségtelen, hogy az ENSZ Biztonsága Tanácsa a minap a közel-keleti háborúban csupán a negyedik határozatával tudott tényleges fegyvernyugvást elérni, három döntése vagy nem hozott eredményt, vagy csak részleges volt a »tüzet szüntess!«

Most az Egyesült Nemzetek rendkívüli közgyűlése próbálkozik megbirkózni a roppant feladattal: békét teremteni a világnak abban a térségében, ahol tulajdonképpen 1948 óta sohasem volt béke, csupán ingatag fegyverszüneti állapot, amelyet ráadásul 1956-ban az angol—francia—izraeli agresszió, 1967. júniusában pedig az angolszász nagyhatalmak által közvetve támogatott izraeli agresszió rövid időre hadiállapottá változtatott.

A Szovjetunió és a szocialista országok diplomáciája kezdeményezte az ENSZ rendkívüli közgyűlésének összehívását. Gyorsan együtt voltak az aláírások, amelyek a rendkívüli közgyűlés elrendeléséhez szükségesek voltak: az ENSZ 122 tagországa közül a nagy többség egyetértett a szovjet érveléssel, (hiába próbálkozott ezt cáfolni az USA és Izrael), hogy a Biztonsági Tanács már képtelen a vitás kérdések rendezésére, a világszervezet legmagasabb fórumának kell megtárgyalnia a bonyolult ügyet. A közgyűlésnek kell kimondania a határozatot, amely egyedül képes igazságot teremteni: az agresszornak vissza kell vonnia csapatait a korábbi fegyverszüneti vonalak mögé s meg kell térítenie mindazokat a károkat, amelyeket az Egyesült Arab Köztársaságnak, Szíriának, Jordániának okozott.

A rendkívüli közgyűlésnek rendkívüli jelentőséget adott az a tény, hogy Koszigin szovjet miniszterelnök és a szocialista országok kormányfőinek példáját követve igen sok ország a legmagasabb szinten képviseltette magát. Így a közgyűlés lehetővé tette, hogy számos fontos nemzetközi találkozó jöjjön létre. Ezek sorába illett az is, hogy — félúton Washington és New York között — egy amerikai kisvárosban Koszigin és az amerikai elnök, Johnson találkozott. 1961 óta ez volt az első eset, hogy szovjet kormányfő személyesen fejthette ki az USA elnökének a szocialista nagyhatalom véleményét.

Magán az ENSZ rendkívüli közgyűlésén már elhangzottak a legfontosabb felszólalások. Koszigin figyelmeztetett arra, hogy gátat kell vetni a közel-keleti, a délkelet-ázsiai agressziónak, különben a »nagy háború« veszélye fenyegeti az emberiséget. Felszólalt az ENSZ-ben Fock Jenő, a magyar miniszterelnök is, aki a Magyar Népköztársaság nevében jelentette be: támogatjuk a közel-keleti rendezésre vonatkozó szovjet javaslatot.

Érdekes megfigyelni, hogy a nyugati hatalmak közül többen közelednek ahhoz az izraeli területi követeléseket elutasító álláspontho z, amelyet először De Gaulle tábornok, a francia elnök foglalt el. Még az angol kormány is változtatott menetközben a kezdetben izrael-párti állásfoglalásán. Nem túlzás azt állítani, hogy az Egyesült Államok és Izrael hovatovább elszigetelődik abban a diplomáciai harcban, amely kimenetelét tekintve fontosabbnak ígérkezik, mint volt az egyhetes háború.

Dayan izraeli hadügyminiszter öt hetet töltött az elmúlt évben Vietnamban. A képen amerikai tengerészgyalogosok társaságában szemlét tart a frontvonalon. Lehet, hogy ez volt a tapasztalatcsere a közép-keleti agresszióhoz?

A Biztonsági Tanácsban csak a negyedik határozat érte el a fegyvernyugvást. Most az ENSZ rendkívüli közgyűlése próbálkozik megbirkózni a nagy feladattal, elfogadható békét teremteni a Közel-Keleten (MTI Külföldi Képszolgálat felv.)

Ilyen volt az 1802-es tűzvész előtti épület (Makett).

(Dolezsál László felvételei)

Az oratórium. Ebben a teremben határozták el a Habsburg-ház trónfosztását. Itt ülésezett 1944-ben az ideiglenes nemzetgyűlés is. Sok látogató keresi fel történelmünk e nevezetes helyét.

A kollégiumban sajátos diák-társadalmi szervezet volt a »Diáktűzoltók Társasága«. Debrecenben nincs folyó, kevés volt a víz és rettegett rém volt a tűz. Ilyen botokkal verték szét a régi diákok az égő épületeken a tetőzetet

POSTÁNKKAL érkezett

Véradók

Kedves Képes Újság!

Községünkben ebben az évben is megtartották a véradónapot. A jászjákóhalmiak dicséretére szolgál, hogy hatvanheten adtak, összesen több mint harminc liter vért. A díjtalan véradás alkalmából úttörők köszöntötték virágcsokorral az önkéntes véradókat.

Ifj. Fodor István
Jászjákóhalma

Déli szünet

Tisztelt Szerkesztőség!

Közelünkben nemrégen nyílt egy maszek fűszerüzlet, a dolgozó asszonyok nagy örömére. Mindent lehetett benne kapni, tejtől kezdve a zöldségig, s egész nap nyitva tartott. A másik üzlet csak reggel nyolckor nyit, és két és fél kilométer távolságra van. Tejhez így soha nem jutottunk, mert nem tudtuk elkészíteni a reggelit az iskolakezdésig. Most már hét órakor készen várta a gyerekeket a reggeli, s mi is nyugodtan mehettünk a termelőszövetkezetbe dolgozni. A főzéshez szükséges árukat pedig este, sorbanállás nélkül tudtuk beszerezni ugyanitt.

Sajnos — nem tudjuk, milyen meggondolásból —, az üzletet most a déli órákban be kell zárni, s ebből következik, hogy bizony a délutáni és esti órákban sok a vásárló, tehát sorbanállással jutunk csak hozzá a szükséges dolgokhoz. Kérjük az illetékeseket, gondoljanak a bagi Vörös Csillag Tsz-ben dolgozó asszonyokra, s engedélyezzék az üzlet egésznapos nyitvatartását.

Rákóczi Péterné és 16 társa
Bag

Sárgít a Neva-ing

Tisztelt Szerkesztőség!

Nemrégiben vásároltam fiam részére egy fehér Neva-inget. Legnagyobb meglepetésemre azonban az első mosásnál megsárgult a gallérja és a nyakrésze. Hasonló esetet több asszonytársam is tapasztalt. Arra szeretnénk kérni az illetékeseket, gallérbélésnek a Neva-ingekbe is fehér anyagot használjanak, hogy ne színeződjön el tőle a kimosott ruha.

Gy. Istvánné
Izsák

Mit lehet tenni?

Tisztelt Szerkesztőség!

Nemrégiben, háromnapi keserves szenvedés után elhatároztam magam a foghúzásra. El is mentem az újfehértói fogászatra, ahol Pálfai doktor úr rendelt. A fog helye nagyon vérzett, s kértem, hogy adjanak egy kis vattát, de nem kaptam. A szám egyre csak megtelt vérrel, de sem vizet, sem vattát nem kaptam, hogy egy kicsit könnyíthessek magamon. Gondoltam, legalább addig, amíg ilyen nagyon vérzik, a rendelőben kiköpöm a vért, hiszen kint nem várakozott senki, de a doktor úr figyelmeztetett, hogy készen vagyok, mehetek.

A foghely egész úton vérzett, s mire hazaértem, a blúzom is véres lett. Lehet, hogy nem jó az öblítés a foghúzás után, az is lehet, hogy a vatta sem tesz jót, de akkor legalább arra kellene lehetőséget adni, hogy megvárjuk, míg a vérzés egy kicsit csillapodik.

Szabó Gézáné
Újfehértó

Kis történet

Kedves Szerkesztőség!

Nemrégiben a parkban sétálva láttam és hallottam a következőt:

A parkban, anyukája kezét fogva sétál egy négy év körüli kislány. A csöppség, arcán a könnyeket szétmázolva, csendesen szipog.

— No, kislányom, abbahagyod végre a sírdogálást? — kérdezi édesanyja.

— Nem hagyom abba — hangzik a válasz —, csak pihenek egy kicsit.

Kovács Béla
Kaposvár

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

helye lett. Igen gyakran látogatnak a Szegedi Nemzeti Színház művészei vendégszereplésre. Van eszpresszónk és kisvendéglőnk is, ahol ugyancsak kellemesen tölthetjük el az időt. A falu külterületén, a szántóföldek között láthatunk egy-egy tanyát, ahol nemrégiben kigyulladt a villany, s a petróleumlámpa gyenge fénye helyett villany világít.

A következő években új tanácsházát, rendelőt és orvoslakást terveznek építeni. Sokat lehetne még írni kicsi, de kedves és szép községünkről.

Farkas Zsuzsa
Ruzsa

Reméljük, orvosolják panaszukat

Kedves Képes Újság!

Igen nagy örömet szerzett nekünk, ózdfarkaslyuki embereknek, hogy a Képes Újság felvetette már igen régen húzódó lakásproblémánkat.

Velünk a szénbányászati tröszt, de senki más nem kötött szerződést a lakásra. (A tröszt ez év június 20-án 1965. július 1-ére visszakeltezett szerződést íratott alá néhány lakóval, anélkül, hogy leltárt vett volna fel. A törvénysértésre felhívjuk az ügyészség figyelmét! Szerk.) Nem mondta senki, hogy a telekre és lakásra ráköltött pénzt betudják a lakbérbe.

Tanácstagunk, Papp Sándorné igen sokszor járt ügyünkben, s egyben saját ügyében is Budapesten, hogy végre elintéződjön problémánk. Sajnos, neki nem sikerült.

Köszönjük, hogy a Képes Újság, munkatársának közreműködésével, jóakaratúan felhívta az illetékesek figyelmét kijavítatlan, repedező falú lakásainkra. Reméljük, hamarosan megnyugtató módon oldják meg panaszunkat az illetékesek.

Barna János és még 15 aláírás

Hasznos foglalkozás a vadontermő gyógynövények gyűjtése!

Gyűjtsön ökörfarkkóró-virágot:

nyersen 7,— Ft-ot

szárítva 52,50 Ft-ot

keskenylevelű útifüvet:

nyersen 1,60 Ft-ot

szárítva 10,50 Ft-ot

japánakác-virágbimbót:

nyersen 2,30 Ft-ot

szárítva 10,— Ft-ot

fizetnek érte a földművesszövetkezetek. Szaktanácsot és bővebb felvilágosítást a földművesszövetkezetek gyógynövény felvásárlói adnak.

MEDILUX CH

MINIZSEBLÁMPA

Kapható a KERAVILL-nál és az áruházak műszaki osztályán

Ferenczy István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

1989 DEC. 14

SZOLNOK ME

1021

Szobrok, szobrászok, műtermek

Buda régi szobrai közül a Hunyadiak XV. századi bronz alakjait 1526-ban Szulejmán szultán vitette Konstantinápolyba. Ott állt a három Hunyadi szobra, „néman is csuda dolgokat beszélve" — mint a Mohácsnámé c. török hősköltemény írja —, mígnem egy janicsárlázadás során szétverték őket. Óbuda egyetlen gótikus kőszobra, amelyről csak írások szólnak, Árpád vezér eltemetésének helye, Fehéregyháza közelében állt, Szent Annát ábrázolta. Ma már Fehéregyházának s e szobornak hamva sincs, — csak híre! Ám megritkultak a török világ után emelt szobraink is. Váradi Antal a barokk Budának még 13 Szent János szobrát emlegeti. Az Ördögároknak e hajdani kőszentjei közül az utolsónak roncsai ma a Pasaréti út 116. sz. kertjében hevernek. Fővárosunk múlt századi szobrainak is különösek a históriái. Ferenczy István Mátyás lovas-szobrának modelljét a művész maga zúzta szét. Az 1850—70-es években annyira nem voltak műtermek, hogy Engel József Széchenyi István szobrát (amelyet most javítgatnak a Roosevelt téren) a régi Nemzeti Lovardában mintázta meg. Huszár Adolf Eötvös-szobrának pedig Lipthay Béla báró engedte át egyik palotája földszintjét. 1866 pünkösdjén egyébiránt az Eötvöst ábrázoló agyag kolosszus megroggyant s kishíján agyonnyomta alkotómesterét. Végül Eötvöst 1880-ra öntötték bronzba. A műterem igényekben Csontváry festőnk az élenjáró: „életnagyságú" tájképei számára egyedül a Keleti Pályaudvar üvegcsarnokát vélte elegendő méretűnek. Kevés város kérkedhetik azzal, hogy van olyan szobra, amelyet — kettészakítottak. Jókai bronzalakja 1921 óta üldögél a pesti, nevét viselő téren. Ám az a két olvasó leányka-alak (egyik Zsuzsika, Stróbl Alajos lánya), amelyet Stróbl a Jókai szoborhoz komponált csak 1929-re került öntésre, s mint önálló művet, a Városligetbe vitték. Utóbb darabokra szeldelték a Tisza szobor mellékcsoportjait is s ezek vidéki városokba, pl. Esztergomba kerültek. De akadt más szétfűrészelés is! Szent Kristóf kőszobrát (Bauer Mihály alkotása 1833-ból), amely egy Kristóf téri régi ház homlokzatát ékítette, kettévágták, mielőtt a Városháza kertjében felállították volna. Ez volt a legnagyobb műtét — írja Lyka Károly — amelyet Budapesten valaha is végrehajtottak. Nem folyt vér s nem kellett hozzá sebész.

EN...

— Mi ez? — bámult a fazékba, de a főtt étel illatának nem tudott ellenállni.

— Káposzta pajtás, krumplival és hússal. Az éjszaka szereztük ezt a kis vadhúst, A csapdánkba jött egy őzike, felét megettük sütve, másikat belefőztük a káposztába. — Ezt Tőzsér Pista mondta és én még hozzátettem:

— Jaj, de sajnálom, hogy a sültből nem ettél.

— Mennyiért adtok egy csajkával — ült ki szemében az állati vágy.

— Egy adag kenyér és két cigaretta.

Elment a valutáért. Mi közben feljavítottuk az éltelt hármunk szappanadagjával. Három csajkával evett meg a mi rezidenciánkon, csakúgy szórakozottságból, amíg a vendégeskedés tartott. Eggyel elvitt, hogy éjszaka, ha felébredne...

Az egészért mindössze három kenyéradagot és öt cigarettát adott. Megesküdött az édesanyjára, hogy nincs több, csak ennyit tudott tőlünk összegyűjteni. Elment, a maradékot kiöntöttük, a visszavásárolt kenyerünket jóízűen megettük, elszívtunk egy-egy cigarettát és vártunk. Mindössze félóráig hasaltunk a tűz mellett, amikor az erdő szürkéjében kirajzolódott egy erősen meggörbült, futó ember sziluettje. Gaston volt! Szívszorongva drukkoltunk, csak ne érje el a latrinát.

Tíz méter... nyolc méter... öt méter... egy állati artikulátlan üvöltés, az ígéret földjétől két méterre fogott az imánk.

Még nyolcszor hallottuk Gaston futását az éjszaka, aztán elszenderedtünk.

Másnap nem bújt ki a sátrából. Harmadnap panaszkodott, mit tettünk vele, hiszen ő a legjobb vevőnk.

— Egy kissé zsíros volt az étel pajtás, te pedig mohó. — Rendbehoztad már a ruhádat? Főzd ki a rohamsisakban, tudod, az hatásos.

Közeledett az ősz, levittek bennünket Köln mellé, Wupperthálba. Bezárták a sok embert egy szögesdróttal körülkerített kaszárnyába. Tisztjeink és más gondolkodó koponyák azt mondották, hogy otthon nincs élet, Pest lebombázva és minden férfit elvittek Szibériába. Egy kicsit még hittünk nekik és amit mondtak, szíven ütött bennünket.

Vasárnap a raktárt takarítottuk. Bekapcsoltam a katonai vevőt, mert huszonegy éves voltam és nem féltem

Ferenczy István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI HÍRLAP

Budapest

1969 AUG 15

Könyvespolc

1021

Ferenczy István

A Corvina Kiadó A művészet kiskönyvtára sorozatában megjelent a nagy magyar szobrász, Ferenczy István munkásságát és életpályáját ismertető kötet.

A magyar nemzeti művészet történetének kezdetét az 1824-es dátum jelzi: akkor költözött haza végleg Rómából az első magyar szobrász: Ferenczy István. Alkotásai nem emelkedtek túl az Európaszerte dívó klasszicizmus átlagszínvonalán, de különleges helyzete minden művét és cselekedetét, még kudarcait is, az egész magyar kultúra létfontosságú kérdésévé tette.

Cifka Péter, a kötet szerzője a művész személyes sorsának és munkásságának ismertetését összekapcsolja a reformkor mozgalmas szellemi életének érzékletes bemutatásával.

— K —

Hajnalban minden ok nél

Időnként növekvő
többfelé záporral, zi
Mérsékelt, helyenkén
megélénkülő délnyug
vatar idején átmeneti
és északnyugatira
szél. Meleg idő. Várh
magasabb nappali hő
let pénteken 30 fok k

— 57 millió forint
tenek az idén a Nagykőrösi
Konzervgyár rekonstrukció-
jára. Elkészült már a Kon-

ipari kiállításokat, egyenjogúsította a vallásokat, államosította az iskolákat, utakat, csatornákat, kikötőket építtetett, 1812-ben Oroszország elleni hadjáratának kudarca, majd az ellene összefogott hatalmak lipcsei győzelme megtörték erejét. Ujabb „százna pos" nekibuzdulása után Waterloonál végleges megsemmisítő vereséget mértek reá. Amit katonahódításaival elért, az még életében romba dőlt, de államférfiúi alkotásainak jó része ma

1021

VÁL MŰEMLÉKEI

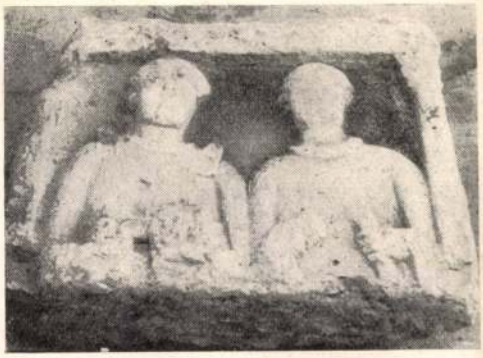

1. Római dombormű Vál községből

A váli völgyben fekvő Vál (Fejér megye), a középkori oppidum Vaál, hazánk egyik műemlékekben leggazdagabb községe. Szinte minden stílus megtalálható benne. A plébánián őrzött római gyermek és felnőtt szarkofág, a római felirat-töredék, az istállóból kifejtett címer, a templom feletti Geng-féle ház alapozásakor és a templomkerti vízakna ásásakor talált leletek arról tanúskodnak, hogy sok történelmi korszak temetkezett itt egymás fölé.

A plébánia irattára háromezer iratcsomójával 1642-ig őrzi a falu és környék életét. Az 1792—93. iskolaévről már évvégi zárójelentés maradt fenn. Anyakönyvei 1714-től őrzik a környék adatait. Dravecz József váli plébános, főesperes, később veszprémi kanonok Historia Domusa pedig — egyik példánya a veszprémi, másik a székesfehérvári püspökségben —, a török hódoltság utáni időkből az első Fejér megyére vonatkozó adatokat adja.

A ref. egyház műkincsei elpusztultak. Értékes adatokat tartalmaznak azonban az 1788-tól meglevő anyakönyvek és jegyzőkönyvek.

Vál templomi edényei a legkiválóbb ötvösművészek alkotásai. Az István Király múzeum 1965. évi kiadványa Á. Somogyi: Neuere Beiträge zu der Goldsmiedenkunst im Komitat Fejér, mint a megye legszebb monstranciáját és turibulumát, a vált mutatja be, majd jelzi, hogy a híres bécsi ötvösművésznek, Josephus Prandtnernek több munkája is megtalálható a váli templomban.

Úrményi József, a felvilágosult országbíró, a Ratio Educationis szerkesztője, birtokainak középpontjába, Válba, várost álmodott meg. Meg is építi egy vonalban a leendő város létesítményeit, a kastélyt, templomot, mauzóleumot. Válnak vásárjogot szerez. Székesfehérvári gazdák mondották még nekem, hogy a század első évtizedeiben eljártak Székesfehérvárról a váli vásárra. Hogy milyen nyüzsgő élet lehetett a környéken, bizonyítja Vál filiájának, Kajászószentpéternek, zsidó iskolai jelentése. A rabbi jelenti a váli plébánosnak, mint iskolaszéki elnöknek, hogy az 1847. évben a háromtanerős iskolájukba kilencven gyermek járt iskolába. A vasút azonban tíz kilométerrel elkerülte Vált, így az Úrményitől várt fejlődés nem következett be, bár a község a II. világháború utánig járási székhely maradt.

A jezsuiták földszintes házára emele-

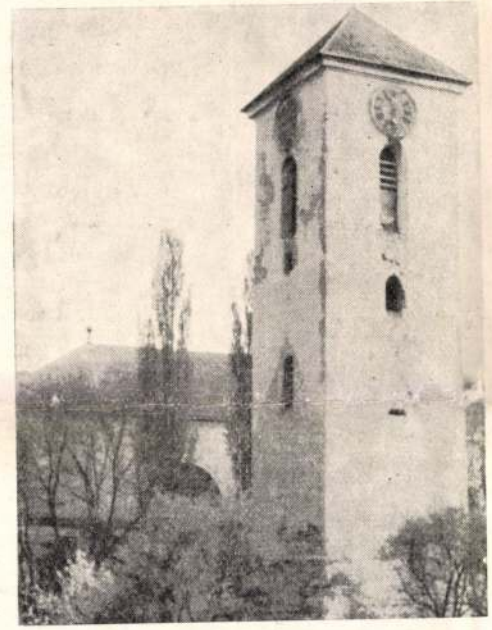

2. Középkori templomtorony

3. A jezsuiták házából a XIX. században átépített kastély

szeptemberben kezdődtek Kacziba Ferenc építész tervei alapján és szerződéses befejezési határideje 1970. augusztus 30.

Az épületet kétemeletesre 1873-ban Petschacher Gusztáv tervezte neoreneszánsz formában és 1893-ban Schubert és Hikisch harmadik emeletet épített rá. Az épület műemléki értéke elsősorban a Schubert és Hikisch által átalakított, Petschacher féle homlokzatból és a belső általános elrendezés következetes szellemességéből adódik. A helyreállítás mikéntjét a fenti koncepció határozta meg és ennek alapján a helyreállítási terv törekedett az utcai homlokzat egységes, az emeletráépítéskor kialakult architektúrájának pontos helyreállítására, hogy az épület a restaurálás után mind egészében, mind pedig részleteiben is a századforduló pesti eklektikájának alapszellemét híven tükrözze.[19]

Az épület belsőjében a II. világháború utáni önkényes és önerőből történt helyreállítás számos hibát okozott, az alaprajzok a megfontolatlan átalakításokat tükrözik, melyek az egyes lakók anyagi helyzetétől függően és a kivitelezést végző egyes kisiparosok egymástól eltérő elgondolása alapján készültek.

Az épületben 21 lakás van, ebből 9 lakás konyhájában van csak gáztűzhely és a 21 lakás közül 9 lakásnak van fürdőszobája. A restaurálási terv programozza a korszerűsítést (az adott lehetőségeken belül), az installációs munkák elvégzését a tényleges szükségleteknek megfelelően, a csaposgerendából készült zárófödém szilárd födémre történő cseréjét, továbbá a Schubert és Hikisch tervezte utcai és udvari homlokzat helyreállítását.[20]

A 60-es évek elején végzett tatarozásoknál a meglevő állapotot újítottuk fel, az itt tárgyalt épületeknél már a komfortosítás került előtérbe. Korunk lakáskultúrája több kényelmet igényel, ezért ahol lehetőség volt a nagy alapterületű konyhák egy részének feláldozásával építettük a fürdőszobát és a szükséges egyéb mellékhelyiségeket, másutt egy-egy kisebb bérlemény feláldozásával végeztük a lakások komfortizálását. Ma már mindenki egyetért azzal — laikus és szakember egyaránt — hogy műemléki szintű helyreállítás ilyen korszerűsítés nélkül elképzelhetetlen.

Pereházy Károly

JEGYZET:

[1] Németh Károly: A Pest-Budai árvíz 1838-ban. [2] Fővárosi Levéltár PSZB. 7220. [3] Fővárosi Levéltár PSZB. 12886. [4] Fővárosi Levéltár PSZB. 8843. [5] Ybl Ervin: Ybl Miklós Bp. 1956. 28. l. 41. kép. [6] Ney Béla: Ybl Miklós Vasárnapi Újság 1879. 812. l. [7] Zakariás G. Sándor: Újabb adatok Budapest építéstörténetéhez. Magyar Művészettörténeti Munkaközösség évkönyve 1951. Bp. 1952. 112. l. Zakariás G. Sándor: Ybl Miklós. Művészettörténeti Értesítő 1957. 262—263. l. [8] Főv. Tan. VB. HKI. Előtanulmány a Bp. VI., Bajcsy Zsilinszky út 17. sz. műemléki lakóépülethez. (Készítette: Gedai István). [9] Fővárosi Levéltár PÉB. 132/1862. [10] Ybl Ervin: i. m. [11] Fővárosi Levéltár PÉB. 352/1862. (máj, 10-i keltezésű). [12] Budai Aurél tervezői műleírása. [13] Genthon-Zakariás: Magyarország művészeti emlékei III. Bp. 1969. 145. l. [14] Bp. Főv. Tan. VB. VIII. főosztály, Tervtár 18818. sz. [15] Főv. Tan. VB. HKI. Műemléki Osztály. Tudományos dokumentáció a VI., Csengery u. 52. sz. házra (Készítette: Bibó István). [16] Genthon-Zakariás: i. m. [17] Főv. Levéltár 19425. [18] Főv. Tan. VB. HKI. Műemléki Osztály. Előtanulmány a VI., Népköztársaság útja 53. sz. műemlék jellegű lakóépülethez. (Készítette: Gedai István) [19] Budapesti Műemlékfelügyelőség kikötése a felújítási program észrevételezése kapcsán. [20] Kacziba Ferenc és Kajli József műleírása.

tet húzatott Ürményi József. „U" alakú épület ez, amelynek a tervezője azonos lehet a székesfehérvári püspöki palota tervezőjével. Sok viszontagságon ment keresztül a szép kastély. Dréher Jenő új tetőt adott neki. A II. világháború alatt tetőszerkezete elpusztult. Az Orsz. Műemléki Felügyelőség visszaállíttatta az eredeti tetőszerkezetet. Amikor mezőgazdasági szakiskola lett, az oldalhomlokzat kivételével restaurálása befejeződött. De még ma is sok megfejtetlen titkot hordoz. Meg kellene kutatni falait a bevakolás előtt. Rejtélyes az udvari kő ajtókeret felirata: +Renovata turris anno 1753+. Az egyik oldalfalban pedig kettős domborművet találtak, amely feltehetően római eredetű. Az udvar felől bomlasztja az idő.

A protestáns Dréher Jenő nem tartotta fenn a kastélyban a kat. kápolnát. Felszerelését átadta a plébániának. Így, bár a kastély berendezése elpusztult, a szép oltárkép az 1600-as évekből, Mária a kis Jézussal, Szt. Józseffel és Ker. Jánossal, a templomban megmenekült a pusztulástól.

Ürményi József legnagyobb alkotása a hatalmas, 1165 m² alapterületű templom. A Székesfehérvári Egyházmegye legnagyobb alapterületű temploma. Freskói páratlan értéket képviselnek. A kitűnő művészeti kvalitású grizaille-ok sajnos több helyen romlanak, és alkotójuknak, a bécsi Wagner Józsefnek a signója sem látszik ma már az elhalványodás miatt.

Klasszicista kilincsei, gyertyatartói, csillárai a legszebbek közé tartoznak ebben a stílusban. Ferenczy István két márvány szobra, a Majkról idekerült rokokó sekrestye berendezés és az első bécsi világkiállításon vásárolt, ónból készült keresztkút nem kisebb értékei a templomnak. A templom szószékét, amint minden hivatalos jelentés megemlíti, az akusztikai problémák és a nagy távolság miatt sohasem lehetett használni. Mégis kiemelkedő része a templomnak ez a klasszicista stílusban faragott munka. Félő, hogy a féregfertőzés hamarosan elpusztítja. A templom 1820—1825 között épült, díszítése azonban eltartott 1854-ig, amikor a volt váli plébános, Farkas Imre székesfehérvári püspök felszentelte. Építése annyira foglalkoztatta az ország közvéleményét, hogy még a nagyváradi székeskáptalan is 8000 aranyat adott építésére. Ürményi József hamvait a temetői mauzóleum fogadta magába. Károlyi Antal így ír erről a harmonikus alkotásról: „Európai mércével mérve is klasszicista építészetünk gyöngyszeme." A templomot díszítő Wagner József 1846-ban fejezi be a mauzóleum belső kiképzését. Nemcsak az örökkévalóság témáját feldolgozó négy szimbólum és a nemesen egyszerű kőoltár a kereszttel, de a külső díszí-

4. Klasszicista r. k. templom

5. R. k. templom-főoltár

6. Rk. templom-oltár

8. Ón keresztelő-kút az első bécsi világkiállításról az rk. templomban

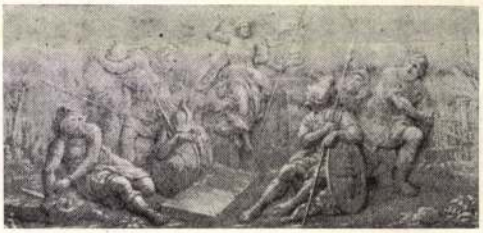

7. Grisaille az rk. templomban

tésen ritkán használt szimbólum, a lepke, a mulandóság jelképe is szokatlan.

A székesfehérvári püspöki levéltár adatai szerint Vál már 1432-ben plébánia. Román-gótikus tornya azonban visszavisz Ják, Lébény és a közelben levő zsámbéki romok világába. A torony a lakosság védelmét is szolgálta a háborúkban. Ezért találhatók benne a befalazott csúcs-ívek. A templom a török, kuruc-labanc háborúkban annyira megrokkant, hogy az 1800-as években le kellett bontani. Kövei, másodlagos helyen kerültek elő az említett házépítésnél. Gerendáiból a templommal szemben levő Domak-ház tetőzetébe, majd melléképületekbe került több darab. Ezekből, ahogyan a Historia Domus megjegyzi, eltüzeltek egyet, amelyen ez állt bevésve: „A. D. 1181." A toronynak megkegyelmeztek, hogy legyen hely a harangoknak, amíg az új templom két tornya felépül. Mivel ez sohasem épült meg, ma is ez a harangtorony. A második világháborúban a Vereb — Székesfehérvári út bombázásakor, ahogyan a szemtanúk elmondják, annyira ingott, hogy a harangok állandóan szóltak. Egyik oldalán hatalmas repedés emlékeztet ezekre az időkre. Napórája, bár nagyon hiányos, ma még restaurálható lenne.

A múlt század szellemóriásai között szerényen meghúzódó és még eddig nem eléggé méltatott Vajda János költő otthonát régen a váli erdő közepén, — ma a szélén —, műemlékké nyilvánította a kegyelet. Kevesen tudják, hogy a váli erdőről nemcsak Vajda János, de Virág Benedek és Ady Endre is énekelt. „Szent elődöm"-nek nevezi Vajda Jánost és egyik versében álomlátogatást tesz nála.

9. Szószék az rk. templomban

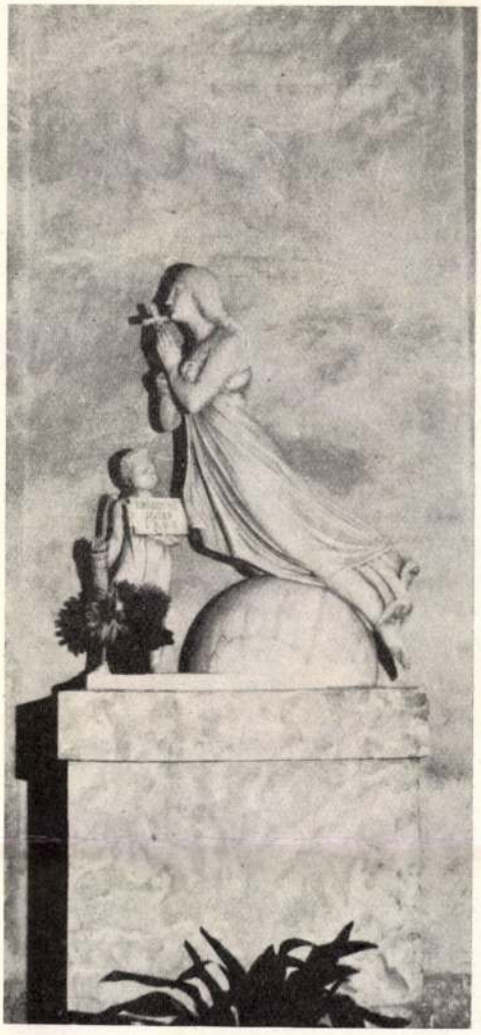

10. Ürményi József síremléke, 1825.

Néhány objektumot említünk még itt, amelyek a műemlék-jegyzékből kimaradtak.

A plébánia épületet Dravecz József emelte (1752), aki később veszprémi kanonok lett. Veszprémi háza, a válihoz hasonló kis palota, műemlék a veszprémi várban. A váli plebánia-épületnek az elhunyt Papp Imre főmérnök szerint középkori magja van. Ő állapította meg, hogy a szennyvíz iszapolója, az épületen belül megoldva, a maga nemében egyedülálló. A középkori templomból megmaradt és ma a gyóntató kápolnában elhelyezett Nep. Szt. János kép, (1800), az ősi keresztkút fa szoborcsoportja, a megmaradt tabernaculum a két fa szoborangyallal, a katakombák jó Pásztorára emlékeztető feltámadási szobor, külön kis múzeumot alkot a templomon belül. Ugyanitt található az öt darabból álló képes Historia Domus. A képek között Vajda János szüleinek tragikus haláláról készült festmény is megtalálható.

A korai barokk szobrászatnak kiemelkedő alkotása a templom terén álló Szentháromság-szobor. Annyi dinamika, lendület van benne, hogy a három szoboralak majdnem teljes kört alkot.

A Váli-víz kétíves hídjánál áll Nep. Szt. János szobra. E szobrokból sokat találunk az országban provinciális barokk kivitelben. A váli klasszicista. Mint ilyen, talán egyedülálló.

Most kezd csak felfigyelni a műemlékvédelem a művészi sírkövekre. Sajnos, még csak az első lépéseknél tartunk ezen a téren. Szétbombázott kőkerítését a templomfelújárónak az Orsz. Műemléki Felügyelőség irányításával helyreállítottuk. A kialakí-

11. Ürményi József mauzóleuma

13. Szentháromság-szobor

12. R. k. plébánia-ház

tott kis teraszon összegyűjtöttük a legszebb sírköveket. Ide került az iskola falából áthelyezett copf feszület 1788-ból, a címeres sírkereszt 1783-ból és a két bőgőalakú Ürményi sírkereszt is 1814 és 1815-ből.

Utóbbi években vett nagyobb lendületet a népi műemlékek gyűjtése is. A népviseletnek meglevő emlékeit sajnos már elhordták Válból a gyűjtők. Mégis a falunak az Ördög-árok két partján épült legrégibb falurész, a Burgundia, ma is még egységes népi építkezés. Dimbes-dombos, lankás, két hatalmas parttól védett házsorai sok művészt ihletnek. A falu legnagyobb gondja a hatalmas templom, melyet kétezer hivőnek kell fenntartania. A második világháborúban sokat szenvedett ez a magyar klasszicista művészet első nagy alkotásaként számon tartott templom. Tetőzete elpusztult, kórusa leszakadt, kupolája megrepedt, oszlopait megrongálta a bombaözön, ablakai elpusztultak, csillárai összetörtek. Az egyházközség saját erejéből mintegy fél milliót költött eddig is rá. Így az államegóvás megtörtént. Az átázott mennyezet hulló vakolata kézzel festett or-

14. Nepomuki Szt. János-szobor

15. Az r. k. templom kegyszerei

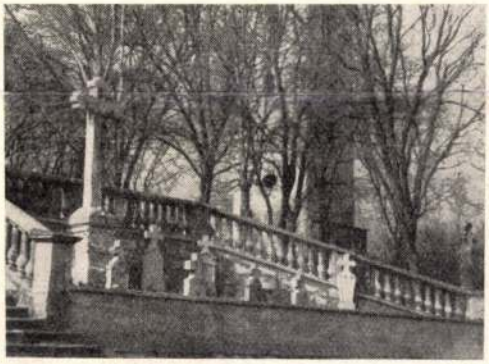

16. Összegyűjtött régi sírkövek az r. k. templom előtt

namentikájával és a megrongált, szilánkoktól sebes külső vakolás azonban restaurálásra vár. Egy alkalommal idegen nyelven szólított meg valaki. Kezében német nyelven írt könyv volt Magyarország műemlékeiről. A könyvben rámutatott az Ürményi-mauzóleum könyv nagyságú, gyönyörű felvételére és kérdezte, hogy hol találja, mert ezt jött el megnézni Németországból.

Máskor késő este kopogtatott egy iskola. A vezető kérte, hogy bár megkéstek, mutassam meg a műemlékeket. Annyi ebben a faluban a szépség, mondotta a vezető, ezért minden esztendőben elhozom a növendékeimet.

Ha a műemlék faluközpontot alkalmas út kötné össze a váli erdő szélén levő Vajdamúzeummal, az ősi oppidum Vaál, alig egy órányira a fővárostól, az ország egyik legvonzóbb kiránduló helye lehetne. Nem érdektelen már a török utazótól (1660—1664) magasztalt váli dombok leve, a jó minőségű rizling sem.

Horváth Kálmán

1. Rákoscsaba (XVII. ker.) Rákoscsaba u. 11. (lebontva). Fotó: Borsos Marietta

BUDAPEST NÉPI ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEI

Fővárosunk rohamos fejlődése során — a többi világvároshoz hasonlóan — a környékén levő kisebb-nagyobb települések egyre erősebb vonzásába kerültek. Az 1950-es közigazgatási rendezés tulajdonképpen csak a ténylegesen meglevő állapotot vette figyelembe Nagybudapest létrehozásával. A fejlődés azonban az egyes peremvárosokban és községekben nem volt egyenletes, így a mai napig is többé-kevésbé falusias képet mutató települések kerültek a főváros területére.

(A cikk megírásánál saját kutatásaimon kívül — amit részben az ELTE Néprajzi Intézetének megbízásából, dr. Vargha László, műegyetemi docens irányításával végeztem — felhasználtam Dr. Gönyey Sándor, a nemrég elhunyt kiváló etnográfus kéziratos anyagát és Sinkovicsné Kalina Julianna „Rákoskeresztúr" c. művét (Tanulmányok Budapest Néprajzából I. Bp. 1958). A történeti adatok terén Galgóczy és Borovszky megyei monográfiáira támaszkodtam.)

1950-ben 23 várost és községet csatoltak a fővároshoz. Ezek közül 13 (Budatétény, Csillaghegy, Kispest, Mátyásföld, Pesterzsébet, Pestimre, Pestlőrinc, Pestújhely, Rákoshegy, Rákosliget, Rákosszentmihály, Sashalom és Újpest) a múlt században alakult, vagy annak előtte jelentéktelen puszta volt, így létét a főváros közelségének köszönhette. Természetes, hogy témánk szempontjából csak az a tíz település jöhet szóba, amely régebbi, legalább XVIII. századi eredetű: Békásmegyer, Budafok, Cinkota, Csepel, Nagytétény, Pesthidegkút, Rákoscsaba, Rákoskeresztúr, Rákospalota és Soroksár. Ezek közül is kiesik Csepel és Budafok, ahol az ipari és városi fejlődés a paraszti életformát már régebben teljesen kiszorította. Hasonló jelenséggel, találkozunk Soroksáron és Nagytétényben is.

Ferenczy István tragédiája

Július 4-én emlékeztünk meg úttörő szobrászunk, *Ferenczy István* halálának 100. évfordulójáról. Ferenczy élete főművének szánta »Mátyás, az igazságos« című emlékművét. Alkotását az ifjú Pestre képzelte, hol a reformkorban virágba szökött a nemzet élete, s ahol még a magyarság egyetlen nagy fiának sem állott emlékszobra. Hét év munkáját fektette bele művébe. A költségek előteremtésére megmozgatta a társadalmat, kérvényezett az udvarnál és az országgyűlésnél. Új bányákat tárt fel hazai márványért, budai házában bronzöntőkemencét épített. Közben elfogyott a társadalomadta összeg, lakatosmester atyjától örökölt vagyona elúszott, sőt adósságokba keveredett, a kormányzatba vetett gyenge reményei füstbe mentek. Lelkileg összeroppanva, az anyagi tönk szélén, kénytelen volt a várbeli Országház utcai házát eladni. Hatalmas gipsz modelljeivel azonban nem tudott mit kezdeni, nem fogadta be azokat a Nemzeti Múzeum sem.

Látva, hogy hiába küzd »a Fátum ellen«, rászánta magát a gipszek összetörésére. Szándékát megtudta *Teleky Blanka*, aki maga is műkedvelő szobrász volt. Ismerve a művész körülményeit, nem ellenezhette a rombolást, csak azt kérte, hogy előbb egy ügyes daguerreotipistával levétethesse a halálra ítélt szobrokat. 16 felvétel készült a Mátyás-emlékről. A műtörténet jórészt ezek után méltatja Ferenczy alkotását. Megtörténve a szobrok felvétele — írta Ferenczy öccsének —, *»mindent kiraktunk az udvarba Museum formába, mindent, a Mátyás lovagmintát, Kölcseyt, Pásztorleányt, számtalan büsztöket, oroszlánokat s magam pedig az udvar közepébe' — a daguerreotipista levette az egészet egyszerre, az épületet, minden bennlévőkkel.«* Ezután nekiláttak a rombolásnak. Történt ez 1846. augusztus 28-án.

Ferenczynek az Attila utcai *Góla Ádám* volt a fényképésze. Néhány évvel a fotografálás felfedezése után, ma már képzelhetetlenül primitív technikával, Góla a fény és árny játékában mesteri módon örökítette meg a múlt századi magyar művészsorsot.

F. I.

Ferenczy István a szobrai között, Országház utcai házának udvarán. Góla Ádám daguerreotipiája (1846. augusztus 28.)

... évi kiadása nyitja meg a sort, mellette Belinszkij levele: *»Ez a szociális regény első kísérlete nálunk.«* Odább a Petrasevszkij-összeesküvés és a kényszermunka-évek dokumentumai s a kínokban fogant »Emlékiratok a holtak házából« kusza vázlata. Majd a Russzkij Vesztnyik 1886. évi példányai, amelyekben a Bűn és bűnhődés először megjelent — és így tovább. Végül a gyermekszoba és a régi ebédlő az író kedves darabjaival, díványával, íróasztalával, rajta apró holmik: fanyelű hegyes toll, szivartárca, szivar. A kijáratnál egy asztalkán emlékkönyv, benne kegyeletes bejegyzések, ilyen nevek: Leonov, Zaszlavszkij, Dolmatovszkij...

Szép, gazdag múzeum, mél-

... Lenin Múzeum ... mében pillan... utóbb a Tret... latát. Lenyű... sokan meg... forradalmi ... tait, de ne... zetállító e... lan lendül... cakő« félr... kásalakjá... ragad f... szemet ... belső tű... sége lel... kész, robbanó mozdu... lényes biztonság és nemes pátosz árad. Valami távoli rokonságban van Meunier figuráival, ám azok csak görnyedő munkások, ez több: *a győző munkásforradalmár.*

Nem értem szovjet barátaimat: ezt a szabad eget kívánó

hol derülve, hol szipogva ... sem oldódó f...

MŰVELT NÉP
1956 JUL 15.
Ferenczy István
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

... lenne ... nagya publikummal. Hiszen igénye művészi módon felvetett prob lémája a mi gondjainknak i sűrűjéből való: az ember küz delme a technikai fejlődésér

Nyárády Gábor

---

ként három-négy egészen tűrhető verset is írt, akárcsak...

És fölsorolt néhány nevet — köztük igazán kiváló, általánosan tisztelt költő nevét is — kik szerinte »három-négy egészen tűrhető verset« hagytak az utókorra.

— Gyűlöltem mindenfajta hazugságot — mondotta egyszer —, mégis milyen keveset sikerült végeredményben lelepleznem... Az emberek szerelmi életükben csalnak, hazudnak leginkább és ezekre a csalásaikra, hazugságaikra a legérzékenyebbek. Minden egyéb leleplezést megbocsátanak valahogyan, ezt az egyet soha! Fiatal író koromban elhatároztam, hogy én pedig erről is elmondom az igazat. Sajnos, nekem se sikerült. Olyanok is, akik örömujjongással fogadták lázongó írásaimat, megijedtek és mérsékletre intettek. A lapok pedig nem közölték ilyenfajta kísérleteimet. Végül is beleuntam a meddő próbálkozásokba és abbahagytam az egészet.

Elhallgatott. Töprengve nyomta el cigarettája tüzét.

— Azt hiszem, erről a kérdésről még senki se mondta ki a végső szót — tette hozzá hosszú hallgatás után. — Tolsztoj se... Igen, még Tolsztoj se... — ismételte.

Úgy gondolom, nem tévedek, ha azt állítom, hogy e ragyogóan okos és éber öntudatú író végeredményében ösztönös alkotó volt. Elsősorban a szívével írt, nem az eszével. Sok elejtett megjegyzése erősíti ezt a föltevésemet.

Elbeszélte például, mint kísérletezett nyomorgó ifjúsága idején, hogy valamivel több pénzt keressen az írásaival. Igyekezett volna ügyesebben forgolódni, fölhívni magára a figyelmet s mintegy kikényszeríteni a sűrűbb megjelenést, de hát ehhez végképp nem volt tehetsége. Különben is azt mondották neki: írásait nem szeretik az olvasók — alkudjon meg, mint Herczeg, Pekár vagy legalább, mint Molnár Ferenc, akkor közölni fogják.

S egyszer, végső elkeseredésében, próbára is tette magát. Elhatározta, már a témát is úgy választja meg, mint a példaként említett írók s írás közben is alkalmazkodik az ő elveikhez.

— Csakhogy ehhez se vol szerencsém — folytatta nem csekély kárörömmel. — A tollam okosabb volt, mint én magam. Hiába is próbáltam hazug útra terelni, mindig visszahúzott az igazsághoz.

Egy másik estén Kiss Lajos szegény emberekről szóló könyve került szóba. Lajos bácsi nagyon szerette ezt az úttörő művet: a »főkönyvek« (vagyis legkedvesebb olvasmányai) között is első helyen emlegette.

Mikor megtudta, hogy diákkorom óta ismerem a szerzőt lelkesen és meghatottan ismételgette, hogy minél többe szeretne hallani és tudni erről a neki igen rokonszenves emberről.

Elmondtam, hogy Kiss Lajos két csoportra osztja az emberiséget: »ész-emberekre« és »szív-emberekre«. Előbbieke — a józan racionalistákat — nem nagyon kedveli, annál inkább az utóbbiakat, ösztönös intuitív hajlandóságuk miat

Lajos bácsi egyre csillogób szemmel hallgatta elbeszélésemet. Egészen elérzékenyül hangon szólalt meg a végén (Ez a lágy, könnyes, el-elfulla

Debreceni „ércemberek"

1

A Debrecen közterületein és középületeiben elhelyezett szobrok, emléktáblák száma — bár gondolom, ez sokakat meglep — meghaladja a másfél százat. Az „örök emlékezés" e jegyei mellett egyesek a szinte nem látó megszokottsággal sietnek el, ugyanakkor másokban bizonyára felébred ez emlékművek által képviselt hálaérzeten vagy esztétikai élményen túlmenően egy olyan kérdéssorozat is, hogyan került ez a szobor erre a helyre; ki az alkotója; ki kezdeményezte; és még néhány hasonló kérdés. Azt vélem, a jelenlegi cikkben és még néhányban nem lesz mód minden ilyen alkotás történetét elbeszélni, de talán sikerül a múlt eseményei mellett — ha nem is mindjárt az első cikk keretében — az „ércemberek" néhány mai problémájával is foglalkozni.

KEZDETI LÉPÉSEK

Bőgel József egyik tanulmányában arról ír, hogy Debrecenben hosszú ideig egyrészt kő, másrészt az ilyen irányú igény hiánya, illetve a kálvinista szemlélet miatt a szobrászat egyedüli megnyilvánulása néhány jelentősebb személy sírköve volt. (Ezek nagy része ma a Déri téren található.) Senyei Oláh István szerint: „E sírkövek Debrecen komor nagyvonalúságának első jegyei."

Az első „igazi" szobrok a Szent Anna templom homlokzatán jelentek meg, de évtizedeken át csak a maguk társaságára voltak utalva e városban. Eredetileg tizenegy szobor volt itt, de a templom restaurálása után csak három maradt a helyén. Debrecenben tulajdonképpen csak az 1802-es nagy tűzvész után kezdenek díszesebb épületeket emelni s egynémelyiken már szobrászati díszt is alkalmazni (pl. a Kollégium homlokzatán Frank Lőrinctől emberfejek az ablakok felett vagy a Kossuth u. 18. sz. alatti ház udvarán provinciális copf stílusban készült négy relief). Nem eredményezi a „fontolva haladás" megváltozását az sem, hogy Ferenczy István Csokonai mellszobrát (készült 1818-ban) a kollégiumnak adományozta, mert cserébe csak ódákat kap, de megrendeléseket nem. S ha Debrecen nem is lesz Ferenczy mecénása (igaz, a többi magyar város sem), egy helybeli születésű árva gyereket, Dosnyai (Dozsnyay) Károlyt (1813—1850 k.) 14 évig taníttat a város, és Münchenbe is eljuttatja. Sőt — mivel ő festő is volt — megrendelést is kap a várostól az uralkodó képének elkészítésére. Szobrászati munkásságának emléke a kollégium könyvtárában a kor nagy professzorának, Sárváry Pálnak mellszobra. (Furcsa elismerése volt még munkásságának, hogy az emigrált kormányzó helyett az ő Kossuth-szobrának egyik példányát akasztják fel jelképesen az osztrákok 1849-ben Munkácson.) Sajnos Dosnyay sorsa az úttörők sorsa lett, mert sem Debrecenben, sem az egész országban nem talál megélhetést, kivándorol, de sorsát így sem tudta elkerülni, 1850 körül éhen halt Londonban.

Nem segítette elő a városban e művészeti ág fejlődését a Csokonai-síremlék körül kialakult helyzet sem. Mint ismeretes, a költő 1805-ben halt meg, s ekkor Kazinczy felhívással fordult a nemzethez a sír megjelölése érdekében, és rögtön javaslatot is tett a feliratra, melynek utolsó sora a következőképpen hangzott: „... ÁRKÁDIÁBAN ÉLTEM ÉN IS." Fazekas Mihály és Kiss Imre Calepinus nagyszótárában utánanéztek az árkádia szó jelentésének, azt sértőnek találták a városra, mert az olyan marhalegelőt jelent, amely szamarak számára különösen kedvező. A Kazinczyval kialakult vita innen kapta az „Árkádia"-per elnevezést. Ez a per ugyan előkészítője lett a nyelvújításnak, de a sértődött városban 30 évre elodázta az emlékmű felállítását. Erre ugyanis több kísérlet után csak Péczely József cikke nyomán indult meg a gyűjtés, és 1836-ban csendben, minden ünnepélyesség nélkül állítják fel a Beregszászi Pál tervei szerint készült, 75 mázsás emlékművet, amihez a város közönsége 2321 forint 23 krajcárral járult hozzá.

Mint látható, e kezdeti lépések mindegyike bizonyos félresiklottságot hordozott magában, mégis valamelyes haladást jelentett, de nem így a következő évtizedek. Csupán 1860-ban, amikor — ha rövid időre is, de olvadozni látszott az abszolutizmus mindent megfagyasztó jege — történik felgyorsulás, akkor azonban szinte ugrásszerű fejlődés.

FELGYORSULÁS

Sokan ugyan mást igyekeznek Debrecenre rábizonyítani, de több más területen kívül a szobrászati alkotások is azt igazolják, hogy Debrecen „kuruc" város volt. Leszámítva ugyanis az István malom kertjében felállított allegorikus szobrot, amit Halász László (1820 k.—1880 k.) készített, az első valóban köztérre rendelt műalkotás a „debreceni csata" emlékezetére készült. Marsalkó (Marschalkó) Jánosnál rendelték meg ezt a haldokló oroszlánt ábrázoló kőszobrot (1899-től a hősök temetőjében áll). Az 1861-re bekövetkezett újabb abszolutista uralom viszonyai között azonban a felállításra nem kerülhetett sor, s a kész művet évekig kellett rejtegetni, míg 1867-ben sor kerülhetett a felavatására, az ún. „nagyobbik Emlékkert"-ben, ahol ma a Bocskai-szobor áll.

Érdemesnek látszik azokkal a közvetlen tényezőkkel is foglalkozni, amelyek a felgyorsulásnak ebben az első, de további lépéseiben is nagy szerepet játszottak.

Az 50-es évek végén kezd gyökeret verni az a gondolat a városban, hogy szükség lenne olyan díszkertet létesíteni, „amelyben méltósággal állhassanak amaz emlékszobrok, miket a hálás nemzedék koronként emelend a haza és tudományok körül, kiváltképpen városunkban magoknak érdemeket szerzett és elhunyt nagy fiainak". Simonffy Sámuel szervező munkája eredményeként 1861-ben létre is jön az Emlékkert Társulat, amely Csanak József és Várady Szabó Lajos adományából (14 000 forint) két parkot hoz létre (egyik a Nagytemplom és a kollégium között, a másik a Csokonai-szobor és a Vár utca között), majd szívós munkát folytat a társulat a Csokonai-szoborra gyűjtés érdekében. 1871. október 11-én aztán sor kerülhet talán ma is legértékesebb szobrunk avatására (Izsó Miklós műve). Ez a társulat állít emléket Szarka kapitánynak is (a Hosszúpályi út mentén), aki a debreceni csatából menekülve halt hősi halált. A Szombathy-Vörösmarty emlékmű (a Kossuth utcai templom mellett) szintén az Emlékkert Társulat gyűjtésének eredménye.

A társulat mellett a fellendülés másik erőforrása a város magatartása volt. Debrecen város a Csokonai Színház építésekor „... a homlokzatot vidéki viszonylatban szokatlanul gazdagon díszítette szobrászati alkotással". A hat irodalmi nagyság (bal oldalon Petőfi Sándor, Kazinczy Ferenc és Vörösmarty Mihály, jobb oldalon Csokonai Vitéz Mihály, Kölcsey Ferenc és Kisfaludy Károly) mellett még két szimbolikus szobor is (Melpomené és Tenpszekhoné) helyt kap. Ezekeket a szobrokat ugyancsak Marsalkó Jánosnál rendelte meg a város, s ha ezek bizonyos naivságot is magukon hordoztak, kerekített száz évig kitartottak helyükön. Anyaguk mészkő volt, ezért 1960-ra mindegyiket ki kellett cserélni, s ma a Marsalkó-féle eredeti szobrok a Déri Múzeum kőtárában vannak, helyüket pedig — a szobrok előbbi sorrendjét figyelembe véve Szabó Iván, Ungvári Lajos, Kamotsay István, Váradi Sándor, Dabóczy Mihály, Soproni Stökert Károly, illetve Antal Károly és Boldogfalvi Farkas Sándor művészek alkotásai foglalták el.

Ezekben az években Debrecen néhány, köztéren nem elhelyezhető szoborral is gyarapodott. Izsó Miklós a kollégiumnak adományozta a Csokonai-szobor pályázatára beküldött első tervének, valamint Zrínyi Miklós mellszobrának és a „Búsuló juhász"-nak gipszpéldányait (jelenleg a Nagykönyvtárban), 1883-ban pedig a pesti Petőfi-szobor gipszmásolata került a kollégium dísztermához felvezető lépcsőházba. E szobrot eredetileg szintén Izsó tervezte, de korai halála miatt Huszár Adolf fejezte be, aki módosításokat is hajtott végre a szoborterven.

1887-ben költözött Debrecenbe Tóth András (Tóth Árpád költő édesapja), és itt megtelepedve a városnak ismmár saját szobrászművésze is lett. Életútját a kor debreceni körülményeivel összeötvözve röviden a következőkben foglalhatnánk össze: Az Emlékkert Társulat 1890-ig működött, ezután a város irodalmi és történelmi helyeinek felkutatását és megjelölését a Csokonai Kör vállalta magára. Tóth András a kör megbízásából két emléktáblát is készít. Az elsőt Fazekas Mihály lakóházára (Vörös Hadsereg útja 58.), amelyre a szükséges pénzt a debreceni bankok és iparvállalatok adták össze. Ezen az emléktáblán a feliratot 6 relief veszi körül, amelyből öt a Lúdas Matyiból vett jelenetet ábrázol, egy pedig poharazgatás közben Fazekas és Csokonait. A művész másik emléktáblája a volt Komáromi Csipkés-házon nyert elhelyezést, s ez az 1711-es szatmári békét megelőző tárgyalások emlékezetére készült. E két alkotás dátuma közé esett az ominózus 1902. augusztus 2-i nap, Tóth András tragédiájának napja. Ekkor avatták fel Szabadságszobrát az Emlékkertben, ott, ahol 1899-ig a honvédemlékmű állt. A leleplezési ünnepségről így emlékezett meg később Medgyessy Ferenc: „... lehullott a lepel, és a feldörgő taps helyett dermedt, megdöbbent csend fogadta a szobrot. Aztán felhallatszott az elszörnyülködés moraja... suttogás kezdődött. „Vastyúknak" nevezték... Merev fatuskó volt..." E sikertelen szobor lett a művész tragédiája. A „Zsuzsi"-nak is csúfolt szobrot (egy páncélos nőalakot ábrázolt) rövidesen eltávolították, majd a világháború folyamán ágyút öntöttek belőle. Helyére pedig Holló Barnabás Pesten felavatott Bocskai-szobrának nem éppen hiba nélkül öntött másolatát helyezték el. Jellemző ez utóbbi szobor ügyének gyors elintézésére, hogy Oláh Gábor kultúrtanácsnok május 15-én terjeszti be javaslatát, a július 4-i közgyűlés már meghozta a határozatát, s az intézmények, egyesületek adakozásából november 25-én (1906) az avatásra is sor kerül.

A Csokonai Kör tevékenysége során 1898-ban a Nemzeti Játékszíni Társaság első debreceni előadásának századik évfordulóján az akkori Fehér Ló vendégfogadót (ma úttörőház) jelölte meg, majd 1—1 márványtáblát helyez el Csokonai lakó- és halálozási (Darabos u. 19.), illetve születési helyén (Hatvan u. 23.). Márványtábla kerül Petőfi lakhelyeire is (nagyállomás és Batthyány u. 16. sz.).

A kör 1907-ben pályázatot hirdet külföldön tanuló debreceni szobrászművészek között Fazekas Mihály és Diószegi Sámuel emlékének megörökítésére. A pályázatot allegorikus szobrával Somogyi Sándor nyeri meg. A szobor eredetileg a Füvészkertben nyert elhelyezést, de a Déri Múzeum építésekor áthelyezik a közeli általános iskola falához.

Végezetül még csak annyit a Csokonai Kör ilyen irányú tevékenységéről, hogy a 30-as években — főképpen Pap Károly egyetemi tanár agilitása folytán — Nagy Sándor János művész (1897—1952) Csokonai, Kölcsey és Arany János domborműves plakettjei kerülnek a kollégium bejárati falára. (1933. V. 25.)

Befejezésül el kell ismerni, hogy ez egy cikk keretében korántsem volt mód teljes képet adni a város szobrászati fejlődéséről, hiszen sok igen jelentős alkotás még említésre sem kerülhetett. Pl. az 1890-es utáni időkből jóformán csak a Csokonai Kör tevékenységéről volt szó. Remélhetőleg néhány hiányt a következőkben sikerül majd pótolni, de az eddig elmondottakból is kitűnik: a haladás tényezője a néhány lelkes, kezdeményező emberen túlmenően mindig maga a város lakosságának, üzemeinek áldozatkészsége volt.

Dr. Szűcs Ernő

SAJTÓHIGYEZŐ
MAGYAR HÍRSZERZŐ
BUDAPEST, IX., Ulloi út 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726
1969 AUG 24
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

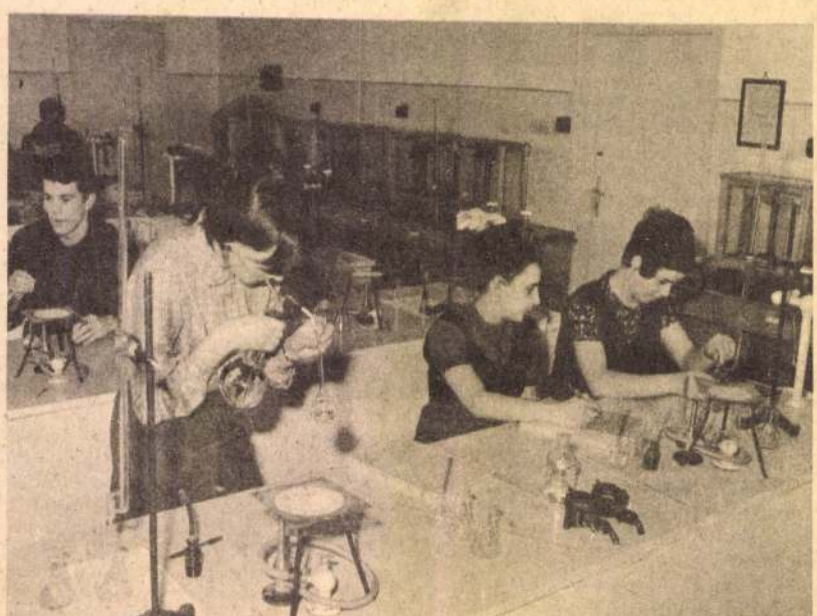

DEBRECEN AF

EGYRE FIATALODÓ INTÉZMÉNY

DEBRECEN AF

